

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Studijní program: P 6202 – Hospodářská politika a správa
Studijní obor: Pojišťovnictví

**ÚLOHA EU A JEJÍCH ČLENSKÝCH STÁTŮ
PŘI ŘEŠENÍ FINANČNÍ PODPORY EXPORTU**

**The Role of EU and its Member States in Solution of Financial
Support of Export**

Ing. Irena Fujerová

Školitel: doc. Ing. Arnošt Böhm, CSc., Katedra ekonomie

Počet stran: 193

Počet příloh: 3

Liberec, 2014

Anotace

Změny ve světovém dění v průběhu posledních deseti let stále více prověřují schopnost zemí přizpůsobit se novým podmínkám. V oblasti mezinárodního obchodu oslabuje svou pozici i EU. Důvody však nelze hledat pouze v samotné finanční krizi, ta jen odkryla prozatím dosud do jisté míry skryté problémy nedokončeného evropského jednotného trhu, zároveň ale umocnila rozdíly mezi jednotlivými členskými ekonomikami. Jednou z cest, jak se začlenit opět mezi přední hráče světového obchodu, je částečně diverzifikovat vývoz mimo trh EU. Pro obchodování domácích exportérů se zahraničními partnery pocházejícími mnohdy z nových teritorií, často rizikovějších, je třeba rovněž zohlednit vyšší rizika případného nezaplacení pohledávek druhou stranou (tedy dovozcem či dlužníkem), a to především ve střednědobém a dlouhodobém horizontu.

Hlavním cílem disertační práce je proto vyhodnocení možností a metod financování a pojišťování vývozních úvěrů a investic za současné ekonomické a finanční situace světové ekonomiky. Při posuzování podmínek pro potřebnou diverzifikaci teritoriální struktury vývozu je základním rámcem pro státní podporu exportu mezinárodně uznávaný Konsensus OECD, který byl implementován do legislativy EU. Podstatnou součástí disertační práce je proto podrobná analýza jeho funkčnosti za nynějších podmínek mezinárodních trhů, s konkrétnějším zaměřením na situaci v EU. Tato skutečnost vytváří vhodnou metodickou základnu pro posouzení účinnosti státní podpory exportu v ČR a v dalších vybraných zemích.

Klíčová slova: Konsensus OECD, státní podpora exportu, ECA, konkurenční neutralita, komerční a teritoriální rizika.

Abstract

Changes in global economy over the last ten years are more and more testing the ability of countries to adapt to new conditions. In the area of international trade also the EU is weakening its position. The reasons, however, can not be seen only in the actual financial crisis which is only uncovered so far still hidden problems of incomplete European single market to a certain extent, but it also confirms the disparities between member economies. One of the ways how to incorporate again a major player in world trade is partly diversify export of member countries to markets outside the EU. For domestic exporters trading with foreign partners often derived from new territories is more risky, it should be also take into account a higher risk of non-payment claims by the other side (i.e. the importer or the debtor), especially in the medium and long term.

The main aim of this dissertation is to evaluate the possibilities and methods of financing and insuring of export credits and investments in the current economic and financial situation of the world economy. In assessing the conditions necessary for territorial diversification of export structure, the basic framework for state support for exports is internationally recognized Consensus OECD, which was implemented in EU legislation. A detailed analysis of its performance under current world conditions, with specific focus on the situation in the EU is therefore an important part of the paper. This creates an appropriate methodological basis for assessing the effectiveness of state support for exports in the Czech Republic and in other selected countries.

Key words: OECD Consensus, state support for exports, ECA, competitive neutrality, territorial and commercial risks.

Abstrakt

Die Veränderungen im Weltgeschehen der letzten zehn Jahre stellen immer größere Anforderungen an die Fähigkeit der Länder, sich neuen Bedingungen anzupassen. Auf dem Gebiet des internationalen Handels erfährt auch die Position der EU eine Schwächung. Die Gründe dafür finden sich indes nicht allein in der Finanzkrise. Diese hat bisher lediglich bis zu einem gewissen Grad die Probleme des nicht bis zu Ende durchdachten europäischen Einheitsmarktes aufgedeckt. Gleichzeitig aber hob sie die Unterschiede zwischen den wirtschaftlichen Systemen der einzelnen Mitgliedsländer hervor. Eine der Wege, sich abermals in die Reihen der vorderen Spieler auf dem Spielfeld des Welthandels vorzuarbeiten, besteht darin, die Ausfuhr aus der EU zu diversifizieren. Wenn einheimische Exporteure mit ausländischen Partnern aus neuen, oftmals risikobehafteten Territorien Handel treiben, muss man höhere Risiken, z. B. die Möglichkeit, dass Rechnungen von der anderen nicht beglichen werden, berücksichtigen, und das vor allem in mittel- und längerfristigem Rahmen.

Das Hauptziel dieser Dissertation besteht in der Auswertung der Möglichkeiten und Methoden der Finanzierung und Versicherung von Ausfuhrkrediten und Investitionen in Anbetracht der gegenwärtigen ökonomischen und finanziellen Situation des Welthandels. Bei der Beurteilung der Bedingungen für die erforderliche Diversifikation der territorialen Struktur des Exports wird als Grundrahmen für die staatliche Förderung der international anerkannte OECD-Konsensus herangezogen, der in die Legislative der EU implementiert wurde. Ein essenzieller Teil dieser Dissertation besteht in einer ausführlichen Analyse von dessen Funktionalität unter Herleitung der internationalen Märkte, wobei die Aufmerksamkeit besonders der Situation in der EU gilt. Dadurch entsteht eine geeignete methodische Grundlage für die Beurteilung der Aktivitäten der staatlichen Exportförderung in der Tschechischen Republik sowie in anderen ausgewählten Ländern.

Stichwörter: OECD-Konsensus, die staatliche Unterstützung für den Export, ECA, Wettbewerbsneutralität, territorialen und wirtschaftlichen Risiken.

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou disertační práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 - školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé disertační práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li disertační práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Disertační práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s doc. Ing. Arnoštem Böhmem, CSc. a ostatními odborníky v oboru.

V Liberci, 11. 4. 2014

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. Ing. Arnoštu Böhmovi, CSc. za cenné rady, náměty, ochotu a veškerý čas, který mi při vypracování předkládané disertační práce věnoval. Dále bych chtěla poděkovat všem, kteří mě při vypracování disertační práce podporovali a napomáhali, jelikož díky nim je tato práce dokončena.

Obsah

Anotace.....	2
Abstract.....	3
Abstrakt	4
Prohlášení	5
Poděkování.....	6
Obsah	7
Seznam obrázků	11
Seznam tabulek	13
Seznam zkratk a symbolů	15
Úvod	17
Cíle	19
1 Postavení EU a jejích členských států v globálním hospodářství...21	
1.1 Stav jednotného evropského trhu	21
1.2 Přehled vybraných ukazatelů.....	28
<i>1.2.1 Vývoj meziročních změn HDP ve vybraných uskupení v letech 2005-2012 .....</i>	<i>28</i>
<i>1.2.2 Vývoj tempa růstu HDP, nezaměstnanosti a veřejných dluhů ve vybraných zemích... .....</i>	<i>30</i>
<i>1.2.3 Vliv společné měny na vývoj EU.....</i>	<i>32</i>
<i>1.2.4 Plnění konvergenčních kritérií.....</i>	<i>35</i>
<i>1.2.5 Rozdílná úroveň jednotlivých skupin zemí v rámci integračního procesu EU.....</i>	<i>38</i>
<i>1.2.6 Přední exportéři světa v období 1958 - 2010.....</i>	<i>39</i>
<i>1.2.7 Význam vývozu pro státy EU a pro ČR.....</i>	<i>41</i>

2	Úloha podpory exportu za stávající ekonomické situace v EU	44
2.1	Formy podpory exportu.....	44
2.1.1	<i>Nestátní podpora exportu .....</i>	<i>44</i>
2.1.2	<i>Státní podpora exportu.....</i>	<i>45</i>
2.2	Přínosy podpory exportu	47
2.3	Mezinárodní rámec pro státem podporované exportní úvěry	48
2.3.1	<i>Řazení zemí dle jejich rizikovosti .....</i>	<i>50</i>
2.3.2	<i>Země zařazené v rizikové kategorii nula .....</i>	<i>52</i>
2.3.3	<i>Ostatní země zařazené do kategorie rizikovosti zemí 1-7 .....</i>	<i>54</i>
2.3.4	<i>Závěrečná klasifikace rizikovosti země .....</i>	<i>55</i>
2.4	Legislativní rámec podpory exportu EU	58
2.4.1	<i>Rizika .....</i>	<i>58</i>
2.4.1.1	Komerční rizika.....	60
2.4.1.2	Teritoriální rizika	60
2.4.2	<i>Klasifikace rizik dle EU.....</i>	<i>62</i>
2.5	Obecná řešení pro fungování pojišťovnictví v rámci Evropské unie	63
2.5.1	<i>Dopady evropské legislativy do oblasti komerčního pojištění.....</i>	<i>63</i>
2.5.2	<i>Dopady evropské legislativy do státem podporovaného typu úvěrového pojištění .....</i>	<i>66</i>
2.6	Harmonizace postupů pojištění vývozních úvěrů v Evropské unii	67
2.7	Další mezinárodní instituce utvářející podporu mezinárodního obchodu	69
2.7.1	<i>Světová obchodní organizace (World Trade Organization) .....</i>	<i>69</i>
2.7.2	<i>Mezinárodní obchodní Komora (International Chamber of Commerce – ICC).....</i>	<i>71</i>
2.7.2.1	<i>Národní výbor ICC v České republice .....</i>	<i>71</i>

2.7.3 Bernská unie.....	72
2.8 Postoj evropských institucí z pohledu rozhodování a následné odpovědnosti.....	74
2.9 Legislativa EU.....	75
2.9.1 Primární legislativa.....	75
2.9.2 Sekundární legislativa EU	78
2.10 Rozpočet EU s ohledem na podporu exportu	80
2.10.1 Příjmy rozpočtu EU	80
2.10.2 Výdaje rozpočtu EU.....	85
2.11 Další problémy související se současným nastavením systému podpory exportu	91
2.11.1 Porovnání rizikovosti zemí dle Konsensu OECD a ratingů	92
2.11.2 Význam konkurenční neutrality na poli pojištění exportních úvěrů a investic	97
2.11.3 Snaha homogenizovat členské země EU.....	101
2.11.4 Potřeba nové definice teritoriálních a komerčních rizik	103
2.12 Důvody pro státem podporované instituce a úloha EK.....	109
3 Modely součinnosti bankovního a pojišťovacího systému státní podpory exportu	112
3.1 Dvě specializované státní instituce	115
3.1.1 Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. (EGAP)	116
3.1.1.1 Vztah EGAP a státu	116
3.1.1.2 Vztah EGAP a klientů.....	121
3.1.2 Česká exportní banka, a.s. (ČEB)	127
3.1.2.1 Vztah ČEB a státu	128
3.1.2.2 Vztah EGAP a ČEB.....	130
3.1.3 Výhody a nevýhody daného systému.....	130

3.2 Dvě státem zřízené instituce	132
3.2.1 KUKÉ.....	133
3.2.1.1 Vztah KUKÉ a státu	133
3.2.1.2 Podíl podpořeného exportu na celkovém vývozu	138
3.2.1.3 Vztah KUKÉ a exportérů.....	139
3.2.2 Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK)	142
3.2.3 Výhody a nevýhody modelu samostatné státní exportní pojišťovny.....	144
 3.3. Jedna státní instituce pro bankovní i pojistné produkty	145
3.3.1 Vztah EXIMBANKY SR a státu	147
3.3.1.1 Podíl podpořeného exportu na celkovém vývozu	151
3.3.2 Vztah EXIMBANKY SR ke klientům.....	153
3.3.3 Výhody a nevýhody systému podpory exportu na Slovensku.....	154
 3.4 Jedna instituce, která provozuje financování na účet státu.....	155
3.4.1 Vztah OeKB a státu	156
3.4.2 Vztah OeKB, komerčních bank a exportérů	159
3.4.3 Výhody a nevýhody systému podpory v Rakousku.....	163
 3.5 Shrnutí	164
 Závěr	168
Seznam použité literatury	180
Seznam příloh.....	193

Seznam obrázků

<i>Obrázek 1 Schéma evropské integrace .....</i>	<i>23</i>
<i>Obrázek 2 Procentuální podíly HDP na obyvatele mezi nejslabším a nejsilnějším státem daných uskupení ve vybraných letech .....</i>	<i>38</i>
<i>Obrázek 3 Výše pojistné sazby dle typu dlužníka v rámci různé rizikovosti zemí .....</i>	<i>57</i>
<i>Obrázek 4 Nové obchody celkem v jednotlivých letech 2008-2012 .....</i>	<i>73</i>
<i>Obrázek 5 Vývoj příjmů rozpočtu EU v letech 1958-2011 (jako % HND EU).....</i>	<i>82</i>
<i>Obrázek 6 Vývoj výdajů rozpočtu EU v letech 1958-2008.....</i>	<i>85</i>
<i>Obrázek 7 Odpovědnost za hospodaření s rozpočtem EU .....</i>	<i>88</i>
<i>Obrázek 8 Porovnání výdajů v rámci finančního rámce pro období 2007-2013 a 2014-2020 .....</i>	<i>89</i>
<i>Obrázek 9 Změny v podílu na světovém exportním trhu v letech 2000-2011 .....</i>	<i>91</i>
<i>Obrázek 10 Schéma role státních a soukromých fondů při podpoře exportu.....</i>	<i>118</i>
<i>Obrázek 11 Vývoj státních dotací na doplnění pojistných fondů EGAP v letech 2003-2013 (v mil. Kč) .....</i>	<i>119</i>
<i>Obrázek 12 Pojistné smlouvy dle typu pojištění (v %) za roky 2005, 2007, 2009 a 2011.....</i>	<i>122</i>
<i>Obrázek 13 Podíly jednotlivých skupin klientů na celkové pojistné angažovanosti EGAP (v mld. Kč).....</i>	<i>124</i>
<i>Obrázek 14 Podíl pojištěných vývozních úvěrů na celkovém vývozu (v %).....</i>	<i>126</i>
<i>Obrázek 15 Dotace ze státního rozpočtu v letech 2003-2013 (v mil. Kč) .....</i>	<i>128</i>
<i>Obrázek 16 Vývoj max. limitu pro pojištění se státní podporou v letech 2004-2013 (v mld. PLN).....</i>	<i>137</i>
<i>Obrázek 17 Vývoj pojistné kapacity v letech 2004-2013 (v mld. PLN).....</i>	<i>137</i>
<i>Obrázek 18 Maximální limity stanovené státním rozpočtem.....</i>	<i>138</i>
<i>Obrázek 19 Podíl podpořeného exportu KUKE na celkovém vývozu (v %).....</i>	<i>139</i>
<i>Obrázek 20 Odběratelský úvěr poskytnutý bankou odběratele .....</i>	<i>143</i>
<i>Obrázek 21 Podíl obchodovatelných a neobchodovatelných rizik na celkové pojišťovací činnosti za roky 2007-2011 (v tis. Eur).....</i>	<i>150</i>
<i>Obrázek 22 Podíl podpořeného exportu na celkovém vývozu (v %) v letech 2004-2012..</i>	<i>151</i>

<i>Obrázek 23 Vývoj pojistné kapacity v letech 2004-2012 (v mil. Eur).....</i>	<i>157</i>
<i>Obrázek 24 Podpořené financování v letech 2004-2012 .....</i>	<i>162</i>
<i>Obrázek 25 Podíl záruk a podpořeného financování na celkovém vývozu v letech 2004-2012 .....</i>	<i>162</i>

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1 Porovnání vybraných daní v letech 2000 a 2013 v zemích EU.....</i>	<i>25</i>
<i>Tabulka 2 Meziroční indexy HDP (ve stálých cenách) ve vybraných uskupeních v letech 2005-2012.....</i>	<i>29</i>
<i>Tabulka 3 Hlavní ekonomické ukazatele ve vybraných zemích za období 2006-2012.....</i>	<i>31</i>
<i>Tabulka 4 Přehled zemí zapojených postupně do integračního procesu a jejich participace při používání společné měny.....</i>	<i>33</i>
<i>Tabulka 5 Veřejný dluh/HDP (hranice 60%).....</i>	<i>37</i>
<i>Tabulka 6 Deficit/přebytek veřejného rozpočtu k HDP (hranice 3%).....</i>	<i>37</i>
<i>Tabulka 7 Průměrná roční míra inflace.....</i>	<i>37</i>
<i>Tabulka 8 Nejvýznamnější exportéři světa v období 1958-2010.....</i>	<i>40</i>
<i>Tabulka 9 Podíl vývozu do zemí EU na celkovém vývozu (v %).....</i>	<i>41</i>
<i>Tabulka 10 Podíl exportů zboží a služeb ČR /HDP (v %) v letech 1992-2011.....</i>	<i>43</i>
<i>Tabulka 11 Rizikové kategorie země dle typu dlužníka.....</i>	<i>56</i>
<i>Tabulka 12 Odhadovaný vývoj financování EU (2012 a 2020).....</i>	<i>83</i>
<i>Tabulka 13 Příspěvky jednotlivých zemí EU v roce 2011.....</i>	<i>84</i>
<i>Tabulka 14 Srovnání víceletých finančních rámců z období 2007-2013 a 2014-2020.....</i>	<i>87</i>
<i>Tabulka 15 Kategorizace a popis ratingového hodnocení v dlouhodobém horizontu.....</i>	<i>93</i>
<i>Tabulka 16 Seznam zemí skupiny teritoriálních rizik 0 dle Konsensu OECD s jejich ratingy dle hodnocení předních ratingových agentur.....</i>	<i>95</i>
<i>Tabulka 17 Přehled vybraných zemí, jejich zařazení do RS, rating a výše pojistných sazeb pro zvolený příklad.....</i>	<i>99</i>
<i>Tabulka 18 Základní ukazatele vývoje ekonomik vybraných zemí EU a zemí skupiny BRIC.....</i>	<i>102</i>
<i>Tabulka 19 Pravděpodobnost státního bankrotu ve vybraných zemích dle různých přístupů.....</i>	<i>105</i>
<i>Tabulka 20 Počty podnikových insolvencí v zemích západní Evropy v letech 2007-2011.....</i>	<i>106</i>
<i>Tabulka 21 Počty podnikových insolvencí v zemích střední a východní Evropy v letech 2010 a 2011.....</i>	<i>107</i>
<i>Tabulka 22 Pojištění v členských státech EU v letech 2004-2011 (v mil. SDR).....</i>	<i>110</i>

<i>Tabulka 23 Charakteristiky vybraných národních ECA .....</i>	<i>114</i>
<i>Tabulka 24 Základní parametry českého systému státní podpory vývozních úvěrů.....</i>	<i>115</i>
<i>Tabulka 25 Poměr pojistné angažovanosti a pojistné kapacity v letech 2007-2012.....</i>	<i>120</i>
<i>Tabulka 26 Počty firem v ČR participujících na vývozu v porovnání v letech 1999, 2005 a 2011 .....</i>	<i>125</i>
<i>Tabulka 27 Základní parametry polského systému státní podpory exportu .....</i>	<i>132</i>
<i>Tabulka 28 Základní parametry slovenského systému podpory .....</i>	<i>145</i>
<i>Tabulka 29 Podpora exportu v letech 2011-2012 (v ml. Eur).....</i>	<i>149</i>
<i>Tabulka 30 Přepokládaný vývoj vlastních zdrojů EXIMBANKY SR do roku 2020 (v mil. Eur).....</i>	<i>152</i>
<i>Tabulka 31 Základní parametry rakouského systému státní podpory exportu .....</i>	<i>155</i>
<i>Tabulka 32 Porovnání vybraných parametrů u zvolených modelů členských zemí EU ....</i>	<i>176</i>

Seznam zkratek a symbolů

<i>ASEAN</i>	<i>Sdružení národů jihovýchodní Asie (z angl. Association of South East Asian Nations)</i>
<i>BGK</i>	<i>Banka Gospodarstwa Krajowego</i>
<i>BRIC</i>	<i>Brazílie, Indie, Rusko a Čína</i>
<i>CDS</i>	<i>Riziková prémie (Credit Default Swap)</i>
<i>CRA</i>	<i>Akreditované ratingové agentury (Credit Rating Agency)</i>
<i>CRAM</i>	<i>Country Risk Assessment Model – model vyhodnocení rizika země</i>
<i>ČEB</i>	<i>Česká exportní banka (v mez. terminologii CEB)</i>
<i>ČNB</i>	<i>Česká národní banka</i>
<i>ČR</i>	<i>Česká republika</i>
<i>ČMZRB</i>	<i>Českomoravská záruční a rozvojová banka</i>
<i>ECA</i>	<i>Exportní úvěrová agentura</i>
<i>ECB</i>	<i>Evropská centrální banka</i>
<i>EGAP</i>	<i>Exportní garanční a pojišťovací společnost</i>
<i>EHP</i>	<i>Evropský hospodářský prostor</i>
<i>EHS</i>	<i>Evropské hospodářské společenství</i>
<i>EK</i>	<i>Evropská komise</i>
<i>EMU</i>	<i>Evropská měnová unie</i>
<i>ES</i>	<i>Evropské společenství</i>
<i>ESUO</i>	<i>Evropské sdružení uhlí a oceli</i>
<i>EU</i>	<i>Evropská unie</i>
<i>EXIMBANKA SR</i>	<i>Exportno-importná banka Slovenskej republiky</i>
<i>FTT</i>	<i>Daň z finančních transakcí (z angl. Financial Transaction Taxation)</i>
<i>HDP</i>	<i>Hrubý domácí produkt (z angl. GDP – Gross Domestic Product)</i>

<i>HND</i>	<i>Hrubý národní důchod (angl. GNI – Gross National Income)</i>
<i>HNP</i>	<i>Hrubý národní produkt (ang. GNP – Gross National Product)</i>
<i>ICC</i>	<i>Mezinárodní obchodní komora (z angl. International Chamber of Commerce)</i>
<i>IOSCO</i>	<i>Asociace národních regulátorů (z angl. International Organisation of Securities Commissions)</i>
<i>KONSENSUS OECD</i>	<i>Ujednání o pravidlech pro státem podporované vývozní úvěry (z angl. Arrangement on Guidelines for Officially Supported Export Credits)</i>
<i>KUKE</i>	<i>Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych Spółka Akcyjna, S.A.</i>
<i>MF</i>	<i>Ministerstvo financí</i>
<i>MMF</i>	<i>Mezinárodní měnový fond (z angl. IMF – International Monetary Fond)</i>
<i>MPO</i>	<i>Ministerstvo průmyslu a obchodu</i>
<i>MZ</i>	<i>Ministerstvo zemědělství</i>
<i>MZV</i>	<i>Ministerstvo zahraničních věcí</i>
<i>NBS</i>	<i>Národní banka Slovenské republiky</i>
<i>OECD</i>	<i>Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (z angl. Organisation for Economic Co-operation and Development)</i>
<i>OeKB</i>	<i>Österreichische Kontrollbank Aktiengesellschaft</i>
<i>OSN</i>	<i>Organizace spojených národů (z angl. United Nations)</i>
<i>RIA</i>	<i>Hodnocení dopadů regulace (z angl. Regulatory Impact Assessment)</i>
<i>RS</i>	<i>riziková skupina (země)</i>
<i>S&P</i>	<i>Standard&Poor's</i>
<i>SPE</i>	<i>Spoločnosť pre poistenie exportných úvěroch, a.s</i>
<i>SR</i>	<i>Státní rozpočet</i>
<i>WB</i>	<i>Světová banka (z angl. World Bank)</i>
<i>WTO</i>	<i>Světová obchodní organizace (z angl. World Trade Organization)</i>

Úvod

Současná doba s sebou nese stále nové nároky na vyrovnání se států s aktuálním hospodářským vývojem. Hlavním prvkem nynějšího globalizovaného světa je liberalizace obchodu a snaha o odstranění bariér mezi jednotlivými státy. Stále více se zrychluje globální hospodářská integrace prostřednictvím kapitálových toků, snižují se náklady spojené s dopravou, informační a komunikační technologie se přizpůsobují stále vyšším požadavkům a zároveň jsou spolunositeli těchto procesů. Tyto změny přinášejí na jedné straně nesčetné nové příležitosti, na straně druhé jak ukazují především poslední roky, také problémové oblasti, se kterými je třeba se dále zabývat. Myšleny tím jsou například otázky související s tlakem na přírodní zdroje, životní prostředí, ale i výchozí tradiční odvětví, která dosud sloužila jako hlavní zdroj obživy.

Minulé století, co se obchodování týče, se vyznačovalo především tím, že výrobky byly zpracovány v jedné zemi a poté byly prodány dále. V současnosti, díky globalizaci a neustálému tlaku na nižší výrobní náklady, ale dochází k určitému posunu ve smyslu přesunu komplexní výroby a služeb do zemí, vyrábějících s nižšími náklady. Tím se mění také struktura obchodu vyráběného zboží, kdy jednotlivé díly výrobků mohou pocházet z různých částí světa oproti tradičnímu vnímání obchodu s hotovými výrobky, jak tomu bylo dříve. Zároveň dochází ke změně poměru vedoucích ekonomik, které dokážou tyto podněty absorbovat a mění se tak i pořadí zemí, táhnoucích světové hospodářství. Těmi byly během druhé poloviny 20. století především vyspělé ekonomiky jako USA, Japonsko, ale i Evropská unie. Události posledních nejen ryze krizových let však ukazují na rostoucí problémy v těchto ekonomikách.

Předkládaná disertační práce je meritorně zaměřena právě na možnosti, formy a metody uplatnitelné při takové podpoře, která nenaruší přirozené konkurenční prostředí na mezinárodních trzích.

Práce je rozdělena do tří hlavních kapitol, kde první část je věnována globální ekonomické situaci, se zvláštním zřetelem na situaci v EU, i speciálně ve státech eurozóny. S ohledem na téma práce je zde prezentována pozice EU ve světovém měřítku, a předkládá hlavní parametry, které tuto pozici obchodního partnera charakterizují. Je zde rovněž uveden

přehled relevantních ukazatelů vybraných členských států EU, na nichž jsou dokumentovány stále rostoucí rozdíly mezi jednotlivými státy Evropské unie. Tyto rozdíly patří mezi hlavní důvody, proč členské země EU hledají nová odbytíště pro své exporty mimo trh EU.

Druhá kapitola proto nejprve definuje možnosti podpor exportu, a to jak státních tak nestátních. Následně je, v souladu s tématem práce, věnována stěžejní pozornost státní podpoře exportu, jakožto významnému nástroji, zaměřenému na překonávání problémů souvisejících se zhoršujícím se postavením Evropské unie a jejích členských zemí ve světovém hospodářství. Analyzuje pozici státní podpory exportu v rámci legislativního prostředí při respektování mezinárodních pravidel, především Konsensu OECD a dohod WTO. Ve vztahu ke státní podpoře vývozu, jejíž potřebu pocítují všechny země EU, je zde poukázáno na rozpor mezi touto kolektivně pocítovanou nutností státní podpory a reálnou nečinností institucí EU v této oblasti. Za této situace je státní podpora vývozu plně realizována na úrovni jednotlivých členských zemí EU s podporou jejich státních rozpočtů.

Třetí kapitola obsahuje analýzu různých systémů realizace státní podpory pojišťování a financování vývozu ve vybraných zemích (ČR, Polsko, Slovensko a Rakousko). Cílem této kapitoly je vytipovat rozdíly mezi jednotlivými systémy a posoudit jejich účinnost a funkčnost, a to nejen jednotlivých vztahů mezi bankovními a pojišťovacími institucemi ve zmíněných zemích, ale především efektivitu součinnosti státu a kompetentních pojišťovacích a bankovních institucí v procesu státní podpory vývozu.

Cíle

Díky globalizaci a průběhu posledních několika let se stále stupňují nároky na státní podporu vývozních úvěrů realizovanou prostřednictvím pojištění a podpořeného financování a investic. Nároky na zvládnutí této ekonomické úlohy státu se stupňují vždy v souvislosti s mimořádnými jevy ve světové ekonomice (ale i politice). Ne jinak je tomu i v souvislosti s již delší dobou probíhající a stále mutující finanční, ekonomickou a dluhovou krizí; ta postavila před vlády i podnikatelské subjekty nové výzvy a otázky týkající se adekvátnosti současného systému státní podpory vývozu prostřednictvím zvýhodněného financování a pojišťování vývozních úvěrů a investic.

Základní oblastí disertační práce se tak stává nejen analýza mezinárodně dohodnutého, respektive akceptovaného, systému státní podpory vývozu tak, jak je realizován ve vybraných zemích EU, ale i posouzení možností jeho zdokonalení tak, aby lépe odpovídal současné struktuře mezinárodních trhů, ekonomickému a finančnímu stavu jejich účastníků a v neposlední řadě i jeho objektivizaci s ohledem na podíl státních a komerčních institucí na realizaci proexportních politik.

Hlavním cílem disertační práce je:

Vyhodnocení možností a metod financování a pojišťování vývozních úvěrů a investic se státní podporou v současné ekonomické a finanční situaci světové ekonomiky.

Pro splnění hlavního cíle je třeba postupně zodpovědět dílčí výzkumné otázky, zejména pak:

- Je snaha o tržní neutralitu systému státní podpory vývozu založeného Konsensem OECD v současnosti striktně dodržována?
- Jaká kritéria se používají pro teritoriální rizika a jak jsou využívána při zařazování jednotlivých zemí do rizikových kategorií?
- Odpovídá současné zařazení zemí do rizikových kategorií jejich reálné ekonomické a finanční situaci a perspektivě jejich vývoje?

- Je správně nastaveno či aplikováno rozdělení rizik v mezinárodním obchodě na komerční a teritoriální?

Lze si klást i další výzkumné otázky, např.:

- Jaký model součinnosti institucí bankovního a pojišťovacího sektoru je z hlediska státní podpory vývozu optimální?
- Je úloha Evropské komise v rámci státní podpory exportu odpovídající za situace, kdy je tato podpora financována rozpočty členských zemí?

V disertační práci jsou vymezena jak teoretická východiska, tak i praktické poznatky z oblasti tématu disertační práce. K poznání souvislostí mezi vývojem EU, zejména jeho současným stádiem, a potřebou podpory vývozu z jejích členských států, je provedena rešerše oficiálních pramenů a legislativních dokumentů institucí integračního centra a vybraných členských států Evropské unie. Zároveň se disertační práce opírá jak o teoretické tak o praktické poznatky akademické i decizní sféry k danému tématu.

Takto získané poznatky jsou podrobeny analýze orientované na přístupy jednotlivých zemí k podpoře vývozu. V disertační práci se přitom vychází z premisy, že úloha EU v této oblasti je spíše administrativního metodicko-právního rázu a že konkrétní finančně podložené aktivity v tomto směru spočívají na členských zemích.

Druhá hypotéza, se kterou se v práci operuje, vychází z toho, že si jednotlivé země volí různé způsoby podpory exportu, avšak ani v jednom případě nepřekračují hranice mezinárodního ujednání o exportních úvěrech a jejich pojištění se státní podporou – Konsensu OECD. Na základě ověřování těchto hlavních hypotéz a syntézy získaných poznatků jsou prezentovány závěry pro ekonomickou praxi a další výzkum.

Mezi vědecké metody, které jsou dále využity k řešení stanovených cílů, budou patřit metody vědeckého zkoumání, především metody logické, metody historická a analyticko-syntetická, deskripce, komparativní analýza, analýza dílčích poznatků, syntéza dílčích poznatků, ale i induktivní a deduktivní metody.

1 Postavení EU a jejích členských států v globálním hospodářství

Celá tato kapitola se zaměřuje na dosavadní vývoj a především aktuální stav jednotného evropského trhu. Ve stručnosti jsou zmíněny důvody vzniku EU a následně postupného rozvíjení ekonomické integrace včetně zásadních kroků, které vedly k jejímu současnému stavu. Vybrané ukazatelé v další podkapitole pak dokumentují současnou stále slabší pozici EU ve světovém hospodářství a zároveň vyčíslují markantnější rozdíly mezi členskými zeměmi EU.

1.1 Stav jednotného evropského trhu

Důvody evropské integrace se dají členit na:

- a) **ekonomické** – hlavním záměrem integrace bylo vytvořit příznivější podmínky pro růst ekonomické prosperity a životní úroveň obyvatel, rozšíření trhů a hospodářského prostoru,
- b) **politické** – s cílem vyloučit války, odstranit zdroje konfliktů, a to na základě minulých zkušeností, jež vyústily ve dvě světové války,
- c) **bezpečnostní a strategické**, se kterými přichází období studené války a hrozba Sovětského svazu a
- d) **geopolitické** – snaha posílit pozici Evropy ve stále více globalizovaném světě.¹

Do základního přehledu hlavních smluv, které zachycují zlomové události evropské integrace se zvláštním zaměřením na jednotný vnitřní trh, patří následující:

---

¹ MONNET, J a L. URBAN. *Evropská unie a její politiky* [online]. Praha. VŠE, 2010. [vid. 2013-09-10]. Dostupné z: <http://www.scribd.com/doc/46618011/5HP300-01-EU-Integrace-Definice-1>.

1. **Římská smlouva** (Smlouva o zřízení Evropského hospodářského společenství, z roku 1957)

- ta říká, že: „*Úkolem Společenství je zřízením společného trhu a postupným sbližováním hospodářské politiky členských států podporovat v celém Společenství harmonický rozvoj hospodářské činnosti, nepřetržitý a vyrovnaný růst, větší stabilitu, urychlené zvyšování životní úrovně, jakož i těsnější vztahy mezi státy, které Společenství tvoří*“ (čl. 2),²

2. **Jednotný evropský akt** (z roku 1986, v platnosti od 1. 7. 1987)

- poprvé skutečně definuje vnitřní trh jako: „*oblast bez vnitřních hranic, v níž je zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu*“ (čl. 8a),³
- jeho hlavním cílem je vytvořit do konce roku 1992 jednotný vnitřní trh – ten zůstal stejný jako dříve uvedený v Římské smlouvě, mění ale název ze společného na jednotný vnitřní trh.

3. **Maastrichtská smlouva** (Smlouva o Evropské unii, listopad 1993)

- v rámci vnitřního trhu došlo k zákazu všech omezení pohybu kapitálu mezi členskými zeměmi a třetími zeměmi (čl. 73b) z důvodu přechodu na měnovou unii.⁴

4. **Amsterdamská smlouva** (říjen 1997, červen 1998)

- v rámci vnitřního trhu existuje dosud nevyřešený problém v souvislosti s volným pohybem osob, kontroly osob na hranicích.

5. **Smlouva z Nice** (prosinec 2000) – příprava na rozšíření EU,

6. **Smlouva o Ústavě pro Evropu** (2004) – nepřijala Francie a Nizozemí,

---

² SMLOUVA O ZALOŽENÍ EVROPSKÉHO HOSPODÁŘSKÉHO SPOLEČENSTVÍ, *Smlouva o EHS - původní znění (nekonsolidovaná verze.)* [online]. 2012 [vid. 2013-06-10]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_eec_cs.htm.

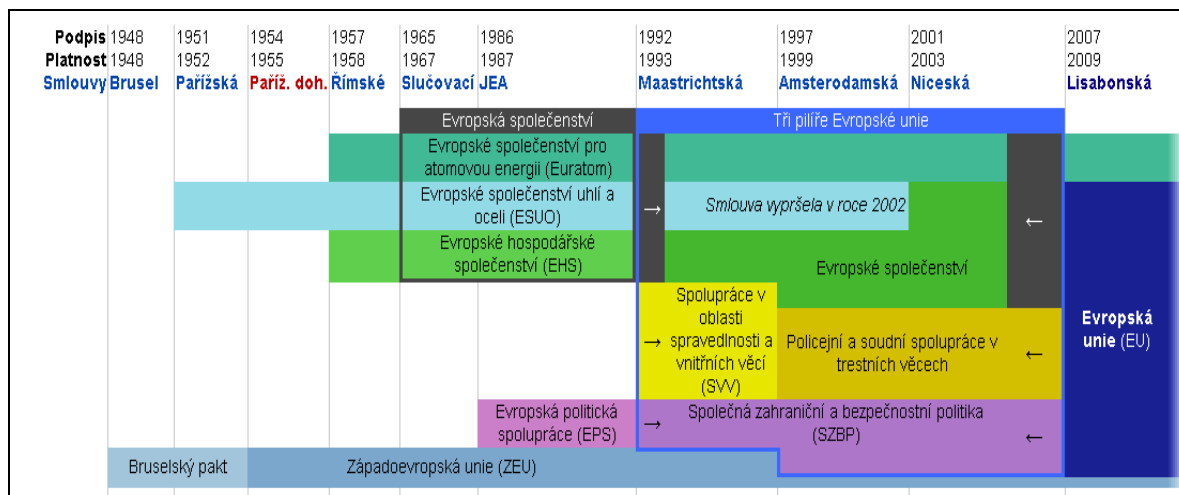
³ JEDNOTNÝ PRÁVNÍ AKT. [online]. 2012 [vid. 2013-06-10]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_singleact_cs.htm.

⁴ SMLOUVA O EVROPSKÉ UNII (TZV. „MAASTRICHTSKÁ SMLOUVA“, 1992). [online]. 2012 [vid. 2013-06-10]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_singleact_cs.htm.

7. Lisabonská smlouva (2009)

- Stanovuje: „Unie vytváří vnitřní trh. Usiluje o udržitelný rozvoj Evropy založený na vyváženém hospodářském růstu a cenové stabilitě, vysoce konkurenceschopném sociálně tržním hospodářství směřujícím k plné zaměstnanosti a společného pokroku a na vysokém stupni ochrany a zlepšování ochrany životního prostředí. Podporuje vědecký a technický pokrok.
- Bojuje proti sociálnímu vyloučení a diskriminaci, podporuje sociální spravedlnost a ochranu, rovnost žen a mužů, mezigenerační solidaritu a ochranu práv dítěte.
- Podporuje hospodářskou, sociální a územní soudržnost a solidaritu mezi členskými státy.
- Respektuje svou bohatou kulturní a jazykovou rozmanitost a dbá na zachování a rozvoj evropského kulturního dědictví“.^{5,6}

Schematicky lze pak vývoj evropského integračního procesu znázornit dle obrázku 1:

Obrázek 1 Schéma evropské integrace

Zdroj: SCHÉMA EVROPSKÉ EKONOMICKÉ INTEGRACE [online]. 2013 [vid. 2013-09-12]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_unie.

⁵ LISABONSKÁ SMLOUVA 2009. [vid. 2012-08-07]. Dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=FXAC10083>.

⁶ KÖNIG, P. a kol. *Učebnice evropské integrace*. 2. vyd. Brno: Barrister & Princípál, s.r.o., 2007. 402 s. ISBN 978-80-7364-044-6.

Od formálního dokončení přípravy jednotného evropského trhu v roce 1993 bylo nad původních 300 předpisů uvedených v Bílé knize o vnitřním trhu z roku 1985 vydáno celkově dalších 1500 směrnic a 1000 nařízení, týkajících se tématu jednotného trhu. V některých dokumentech bývá jednotný trh vnímán jako jeden z nejhmatatelnějších a hospodářsky nejvýznamnějších přínosů evropské integrace.⁷

Na odstranění překážek jednotného evropského trhu se zaměřila již zmíněná Bílá kniha o dokončení vnitřního trhu z roku 1985. Ta předkládá návrhy opatření, jak tyto překážky odbourat především harmonizací předpisů a pravidel, protože roztržitost mezi jednotlivými státy EU byla a stále je značná. Přesto však lze konstatovat, že v oblasti volného pohybu zboží služeb, pracovníků, daňové oblasti, v technických předpisech již došlo k potřebné harmonizaci. Jde o to, že v jednotlivých oblastech jsou harmonizována pravidla, přičemž parametry jejich aplikace mohou být v jednotlivých zemích případ od případu více či méně odlišné.

Harmonizace daní proběhla především v oblasti nepřímých daní, a to zejména v metodické rovině a s ohledem na to, nedaňové výnosy jsou v tomto případě součástí zdrojů na krytí výdajů finančního rámce EU; i v tomto případě jsme však byli svědky diskusí o metodě a míře použitelnosti těchto daňových výnosů pro potřeby plnění záměrů rozpočtů EU. Oblast přímých daní do harmonizačního procesu není zařazena. Příklad daňových rozdílů v zemích EU zobrazuje tabulka 1, která porovnává základní a snížené sazby daně z přidané hodnoty, dále daň z příjmu fyzických osob a také daň z příjmu právnických osob pokaždé ve srovnání roku 2000 a roku 2013. I přes několikaletý posun existují stále patrné ohromné odlišnosti v úrovni daňového zatížení mezi poplatníky jednotlivých států.

To že vnitřní trh skutečně ještě dokončený stále není, potvrzuje i samotná Evropská komise a Evropský parlament. Je třeba se proto zaměřit nejen na jeho udržování ve stavu, kam se dostal až doposud, ale ve velké míře nejprve na samotné dokončení, aby mohly být překážky jeho fungování skutečně odstraněny a význam silného vnitřního trhu tak mohl být naplno využitý.

---

⁷ VLÁDA ČR. *Priority vlády české republiky v aktuální agendě jednotného trhu EU* [online]. 2012 [vid. 2013-08-10]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Priority-vlady-CR-v-aktualni-agende-jednotneho-trhu-EU.pdf>.

Tabulka 1 Porovnání vybraných daní v letech 2000 a 2013 v zemích EU

Země	Daň	DPH základní		DPH snížená		Daň z příjmu fyzických osob		Daň z příjmu právnických osob	
	Roky	2000	2013	2000	2013	2000	2013	2000	2013
Belgie		21	21	6/12	6/12	60,6	53,7	40,2	34,0
Bulharsko		20	20	-	9	40,0	10,0	32,5	10,0
Česká republika		22	21	5	15	32,0	15,0	31,0	19,0
Dánsko		25	25	-	-	62,9	55,6	32,0	25,0
Estonsko		18	20	5	9	26,0	21,0	26,0	21,0
Finsko		22	24	8/17	10/14	54,0	51,1	29,0	24,5
Francie		19,6	19,6	2,1/5,5	2,1/5,5/7	59,0	50,2	37,8	36,1
Irsko		21	23	4,2/12,5	4,8/13,5/9	44,0	41,0	24,0	12,5
Itálie		20	22	4/10	4/10	45,9	47,3	41,3	31,4
Kypr		10	18	5	5/8	40,0	38,5	29,0	10,0
Litva		18	21	5	9	33,0	15,0	24,0	15,0
Lotyšsko		18	21	-	12	25,0	24,0	25,0	15,0
Lucembursko		15	15	3/6/12	3/6/12	47,2	43,6	37,5	29,2
Maďarsko		25	27	0/12	5/18	44,0	16,0	19,6	20,6
Malta		15	18	5	5/7	35,0	35,0	35,0	35,0
Německo		16	19	7	7	53,8	47,5	51,6	29,8
Nizozemí		17,5	21	6	6	60,0	52,0	35,0	25,0
Polsko		22	23	3/7	5/8	40,0	32,0	30,0	19,0
Portugalsko		17	23	5/12	6/13	40,0	53,0	35,2	31,5
Rakousko		20	20	10	10	50,0	50,0	34,0	25,0
Rumunsko		19	24	-	5/9	40,0	16,0	25,0	16,0
Řecko		18	23	4/8	6,5/13	45,0	46,0	40,0	26,0
Slovensko		23	20	10	10	42,0	25,0	29,0	23,0
Slovinsko		19	20	8	8,5	50,0	50,0	26,0	17,0
Španělsko		16	21	4/7	4/10	48	52	35,0	30,0
Švédsko		25	25	6/12	6/12	51,5	56,6	28,0	22,0
Velká Británie		17,5	20	5	5	40,0	45,0	30,0	23,0
EU-27		19,2	21,3	-	-	44,8	38,9	31,9	23,2

pozn: daně označené kurzívou značí paušální daň

Zdroj: vlastní zpracování dle Evropské komise⁸

Jak dokumentují některé zprávy Evropské komise jako např. Montiho zpráva z roku 2010 (viz dále) nebo na ni navazující sdělení Směrem k Aktu o jednotném trhu, ba i samotný Akt o jednotném trhu, jednotný trh stále naráží na velké problémy. Stále se musí vyrovnávat s překážkami, které ovlivňují jeho efektivní fungování.

⁸ EC. *Taxation trends in the European union* [online]. vyd. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013 [vid. 2013-10-10]. ISBN 978-92-79-28852-4. S. 33, 37, 40. Dostupné z: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2013/report.pdf.

Dle Montiho zprávy⁹ je jednotný trh nyní součástí kontextu, který se dramaticky změnil, a to nejen počtem členských zemí, ale i počtem institucí, tvůrců evropské politiky, jež v sobě nesou zastupování širších zájmů a potřeb obyvatel, podnikatelů i podniků v EU. Zpráva upozorňuje na nutnost sladění těchto různorodých postojů v rámci jednotného trhu¹⁰ především z důvodu celkové makroekonomické výkonnosti EU, stability eura a zároveň předem slibované varianty, že měnová unie přinese dříve proklamovaná pozitiva.

Na počátku existovaly zmíněné podněty, které byly výchozí pro evropskou integraci. Přehled hlavních změn, které ovlivnily jednotný trh od přijetí Bílé knihy o vnitřním trhu z roku 1985, je následující:

1. Světové změny od počátku evropské integrace po současnost

- globalizace a vznik nových mocností,
- technologická revoluce, odstartovaná zejména informačními a komunikačními technologiemi,
- rostoucí význam služeb v ekonomice,
- rostoucí povědomí o problémech týkajících se životního prostředí a změny klimatu.

2. Změny v Evropě

- kolaps sovětského bloku, který znamenal hrozbu, jež významně přispěla k integraci,
- rozšíření z původních 6 členských zemí na nyníšších 28 států (v roce 2013),
- s tím spojená mnohem větší hospodářská, sociální, kulturní i náboženská různorodost,¹¹
- zavedení společné měny, na kterou přistoupilo prozatím 18 členských zemí EU (poslední Lotyšsko od 1. 1. 2014),

---

⁹ Mario Monti – bývalý komisař EU, který zpracoval novou strategii pro jednotný trh na požádání předsedy Komise J.M.Barrosa.

¹⁰ Na základě Montiho zprávy se používá pojem „jednotný trh“, který se z koncepčního a komunikačního hlediska jeví za přijatelnější než „vnitřní trh“. Tomu nasvědčuje i vnímání jednotlivých zemí EU, které si pravděpodobněji představí pod pojmem „vnitřní trh“ jejich vlastní než ten evropský. Svým významem také „jednotný trh“ více zavazuje strany tvůrců politik a účastníků trhu, pokud má být skutečně jednotný a ne roztříštěný.

¹¹ BALASSA, B. A. *The Theory of Economic Integration*. 1. vyd. R.D. Irwin, 1961. 308 s. ISBN 978-0-415-67910-7.

- zvýšení migrace a kulturní rozmanitosti.¹²

Všechny tyto změny společně i jednotlivě mají významné dopady na fungování jednotného trhu.

Montiho zpráva pak vytyčuje tři hlavní oblasti problémů:

1. **narušování politické a sociální podpory integraci trhů v Evropě** – ve smyslu stále více patrné nedůvěry občanů i politických zástupců v otázkách jednotného trhu,
2. dále takřka **nefungování efektivního a udržitelného jednotného trhu** (již ve fázích nedokončeného „stmelení“ národních trhů do jednoho evropského trhu a zároveň nedostatečná expanze do nových odvětví, korespondujících s rychle se měnící ekonomikou za účelem plnění základních svobod) – viz požadavky Bílé knihy o vnitřním trhu z roku 1985¹³
3. a také **mylná představa získaná v posledních letech, že jednotný trh je již plně nastaven, potřebuje již jen udržovat.**¹⁴

Také česká vláda reaguje na oblasti nezbytné pro dokončování vnitřního trhu, které považuje za klíčové pro růst evropské ekonomiky.

Těmi podle ní jsou:

- pokračování v liberalizaci sektoru služeb a řádné vymáhání implementace platné legislativy,
- vytvoření digitálního vnitřního trhu,
- pokračování liberalizace v oblasti energetiky.

---

¹² MONTI M. *Nová strategie pro jednotný trh ve službách evropského hospodářství a společnosti*. s. 18. [online]. 2010 [vid. 2013-08-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/bepa/pdf/monti_report_final_10_05_2010_cs.pdf.

¹³ Bílá kniha o dokončení vnitřního trhu z roku 1985 upozorňuje na **tři hlavní bariéry**, související s dokončením vnitřního trhu (1985): **Fyzické**: na vnitřních hranicích mezi členskými státy se nadále udržovaly kontroly zboží i osob, **Technické**: spektrum odlišných národních předpisů, jež brání volnému pohybu zboží, služeb i pracovníků, **Daňové**: rozdíly v sazbách nepřímých daní, jež nejen deformovaly obchod, ale vynucovaly si kontrolu na hranicích mezi členskými státy.

¹⁴ MONTI M. *Nová strategie pro jednotný trh ve službách evropského hospodářství a společnosti*. s. 18. [online]. 2010 [vid. 2013-08-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/bepa/pdf/monti_report_final_10_05_2010_cs.pdf.

Zároveň nejen v otázkách jednotného vnitřního trhu EU klade důraz na:

- liberalizaci světového obchodu a
- podporu vědy, výzkumu a inovací na evropské úrovni.¹⁵

Aktuální problémy EU lze také dokumentovat na makroekonomických ukazatelích.

1.2 Přehled vybraných ukazatelů

1.2.1 Vývoj meziročních změn HDP ve vybraných uskupení v letech 2005-2012

Podíváme-li se na poslední vývoj v jednotlivých uskupeních ve světě, konkrétně na vývoj meziročních změn HDP za roky 2005-2012, získáme data, která ukazují, že již od roku 2008 zápolí jednotlivé převážně tzv. vyspělé země s rozsáhlými ekonomickými problémy založenými na finanční nerovnováze, přičemž dopady tohoto krizového vývoje doléhají na řadu dalších zemí, které jsou tak v důsledku svých finančních a ekonomických vztahů se zeměmi, ve kterých se krize zrodila, krizí „nakaženy“. Jen některé vyspělé ekonomiky jako např. Austrálie, Kanada, Singapur dokázaly projevit značnou odolnost vůči jednotlivým fázím krize a na druhé straně některé rozvojové země naopak zaznamenaly velké problémy.

Ukazuje se, že se s dopady hospodářské krize relativně nejlépe vyrovnaly země skupiny ASEAN (Indonésie, Malajsie, Filipíny, Thajsko a Vietnam), země rozvojové Asie a země emerging markets. V současnosti se jedná o oblasti, které si dle obecně uznávaných makroekonomických ukazatelů zasluhují stále větší pozornost. Mezi sedm největších emerging markets dle HDP či HDP na hlavu patří země skupiny BRIC (Brazílie, Rusko,

---

¹⁵ VLÁDA ČR. *Priority vlády české republiky v aktuální agendě jednotného trhu EU* [online]. 2012 [vid. 2013-08-10]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Priority-vlady-CR-v-aktualni-agende-jednotneho-trhu-EU.pdf>.

Indie a Čína), Mexiko, Indonésie a Turecko. Tyto oblasti se drží ve sledovaném období nad světovým tempem růstu HDP, a to značně. Ještě vyšší rozdíly pak vykazují právě v krizových letech. I zde je tak možné najít souvislosti, proč EU hledá nové trhy, se kterými může obchodovat.

Z hlediska geografických a ekonomicko politických regionů ukazuje nové rozložení sil ve světové ekonomice tabulka 2.

Tabulka 2 Meziroční indexy HDP (ve stálých cenách) ve vybraných uskupeních v letech 2005-2012

Název uskupení	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Svět	4,56	5,25	5,41	2,80	-0,57	5,14	3,83	3,28
Země skupiny G7	2,33	2,59	2,26	-0,36	-3,84	2,78	1,42	1,44
Vyspělé ekonomiky	2,63	3,03	2,80	0,06	-3,49	3,01	1,59	1,29
Ostatní vyspělé ekonomiky	4,15	4,79	4,96	1,68	-1,17	5,87	3,23	2,06
EU	2,29	3,59	3,43	0,56	-4,21	2,06	1,59	-0,21
Eurozóna	1,70	3,25	2,98	0,37	-4,42	2,03	1,43	-0,41
Střední a východní Evropa	5,91	6,43	5,41	3,16	-3,62	4,59	5,27	1,99
ASEAN-5	5,45	5,66	6,28	4,82	1,74	6,95	4,49	5,42
Nově industrializované asijské ekonomiky	4,83	5,80	5,86	1,80	-0,73	8,50	4,03	2,14
Rozvojová Asie	9,47	10,30	11,43	7,92	6,98	9,51	7,76	6,67
Emerging markets a rozvojové země	7,27	8,25	8,75	6,10	2,73	7,45	6,17	5,28
Latinská Amerika a Karibik	4,69	5,66	5,80	4,25	-1,55	6,15	4,51	3,17

Zdroj: vlastní zpracování dle World Economic Outlook Database¹⁶

¹⁶ IMF. Data and Statistic World Economic Outlook Database [online]. 2014 [vid. 2013-05-10]. Dostupné z: http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/weodata/weorept.aspx?pr.x=69&pr.y=16&sy=2005&ey=2012&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=001%2C110%2C163%2C203%2C123%2C998%2C200%2C505%2C511%2C205%2C406&s=NGDP_RPCH&grp=1&a=1.

1.2.2 Vývoj tempa růstu HDP, nezaměstnanosti a veřejných dluhů ve vybraných zemích

Čtyři roky po vypuknutí globální finanční krize se světová ekonomika stále ještě nesrovnala s jejími dopady. Během roku 2012 světový ekonomický růst dále zeslaboval, stále více zemí upadalo do tzv. dvojité recese, doprovázené i dále rostoucí nezaměstnaností, slabou agregátní poptávkou způsobenou stále razantnějšími vládními úsporami, větším zatížením veřejnými dluhy a zranitelností finančního trhu.

Tabulka 3 zachycuje ekonomické ukazatele, které mají přiblížit situaci ve vybraných zemích EU, kde již byla realizována pomoc nejen ze strany fondů EU, ale i finanční pomoc od mezinárodních institucí jako je Mezinárodní měnový fond (MMF) či Světová banka (WB). Vedle toho je vyčíslen vývoj u USA a Japonska, zemí pro světový obchod stále podstatných. Také tyto vyspělé ekonomiky, dlouho stojící na špičce nejúspěšnějších, mají v současnosti značné problémy.

Japonsko představuje zemi s vůbec největším zadlužením, za rok 2012 přesahuje veřejný dluh k HDP 230 % a ustavičně pokračuje v rostoucí tendenci. Nutno ale upozornit, že situace v Japonsku je specifická zejména tím, že převážnou většinu obligací drží samotné japonské domácnosti. Zjednodušeně řečeno tak Japonci dluží sami sobě, z čehož vyplývá nepoměrně nižší riziko státního bankrotu než např. v dalších „ohrožených“ zemích. V případě varianty navýšení dosud nízkých úroků do budoucna by ale tento stále rostoucí dluh mohl velmi negativně ovlivnit hospodářský vývoj ve všech zemích světa.¹⁷ Vedle toho dluh USA, který také významně roste, je díky postavení USA rovněž vnímán odlišně od všech ostatních zemí.

Tabulka 3 tedy vyčísluje vývoj HDP v období 2006-2012, čímž dokumentuje u mnoha států tzv. dvojitou recesi. U většiny vybraných zemí, také díky tomuto fenoménu, stále více lidí ztrácí zaměstnání, s tím roste míra nezaměstnanosti (s výjimkou Japonska, Německa,

---

¹⁷ GOLLA, P. Finance. *Není dluh jako dluh, super zadlužené Japonsko má nižší riziko státního bankrotu než Česko* [online]. 2012 [vid. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/351522-neni-dluh-jako-dluh-super-zadluzene-japonsko-ma-nizsi-riziko-statniho-bankrotu-nez-cesko/>.

USA a Velké Británie), která u většiny vybraných států přesahuje 10% hranici, u jižních států Evropy pak dokonce hranici 20 %.

Poměr veřejného dluhu k HDP také prakticky u všech uvedených států značně převyšuje v dokumentech EU sledovanou hranici 60% (nastavení Konvergenčních kritérií a jejich plnění či neplnění blíže v následující kapitole). Problémem států EU, a to nejen posledního roku, je stálý nárůst veřejných dluhů a s tím související nerespektování základních pravidel uvedených v Paktu stability a růstu (viz dále).

Tabulka 3 Hlavní ekonomické ukazatele ve vybraných zemích za období 2006-2012

Země	Faktor	Jednotka	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR	HDP	%	7,02	5,73	3,10	-4,69	2,74	1,66	-1,01
	Míra nezaměstnanosti	%	7,15	5,32	4,39	6,66	7,28	6,70	7,04
	Hrubý veřejný dluh	% HDP	28,28	27,95	28,71	34,29	37,55	40,52	43,12
Francie	HDP	%	2,47	2,29	-0,08	-3,15	1,66	1,69	0,12
	Míra nezaměstnanosti	%	9,24	8,37	7,82	9,50	9,73	9,63	10,14
	Hrubý veřejný dluh	% HDP	64,08	64,21	68,21	79,19	82,30	86,01	89,97
Irsko	HDP	%	5,40	5,44	-2,11	-5,46	-0,77	1,43	0,35
	Míra nezaměstnanosti	%	4,44	4,56	6,30	11,82	13,63	14,39	14,81
	Hrubý veřejný dluh	% HDP	24,79	24,99	44,49	64,86	92,17	106,46	117,74
Itálie	HDP	%	2,20	1,68	-1,16	-5,49	1,80	0,43	-2,29
	Míra nezaměstnanosti	%	6,767	6,11	6,78	7,81	8,41	8,42	10,55
	Hrubý veřejný dluh	% HDP	106,01	103,08	105,75	115,99	118,60	120,10	126,33
Japonsko	HDP	%	1,69	2,19	-1,04	-5,53	4,53	-0,75	2,22
	Míra nezaměstnanosti	%	4,18	3,83	3,97	5,05	5,02	4,57	4,51
	Hrubý veřejný dluh	% HDP	185,10	183,01	191,81	210,25	215,29	229,61	236,56
Kypr	HDP	%	4,13	5,09	3,59	-1,85	1,14	0,48	-2,25
	Míra nezaměstnanosti	%	4,52	3,90	3,65	5,35	6,22	7,77	11,70
	Hrubý veřejný dluh	% HDP	64,65	58,80	48,89	58,53	61,46	71,62	87,26
Německo	HDP	%	3,89	3,39	0,80	-5,07	4,02	3,10	0,94
	Míra nezaměstnanosti	%	10,19	8,78	7,60	7,74	7,06	5,98	5,21
	Hrubý veřejný dluh	% HDP	67,92	65,35	66,91	74,72	82,39	80,55	83,04
Portugalsko	HDP	%	1,49	2,36	-0,01	-2,91	1,40	-1,67	-3,01
	Míra nezaměstnanosti	%	7,66	7,98	7,59	9,47	10,80	12,74	15,47
	Hrubý veřejný dluh	% HDP	63,68	68,27	71,58	83,05	93,32	107,82	119,07
Řecko	HDP	%	5,543	2,30	-0,16	-3,25	-3,52	-6,91	-6,00
	Míra nezaměstnanosti	%	8,891	8,29	7,68	9,38	12,45	17,33	23,83
	Hrubý veřejný dluh	% HDP	107,33	107,45	112,62	128,95	144,55	165,41	170,73
Španělsko	HDP	%	4,075	3,48	0,89	-3,74	-0,32	0,42	-1,54
	Míra nezaměstnanosti	%	8,525	8,27	11,30	18,00	20,07	21,65	24,90
	Hrubý veřejný dluh	% HDP	39,679	36,30	40,17	53,92	61,32	69,12	90,69
USA	HDP	%	2,658	1,91	-0,34	-3,07	2,39	1,81	2,17
	Míra nezaměstnanosti	%	4,608	4,68	5,80	9,27	9,62	8,95	8,23
	Hrubý veřejný dluh	% HDP	66,625	67,16	76,14	89,65	98,62	102,93	107,18

Zdroj: vlastní zpracování dle IMF, data platná z 9/2012¹⁸

¹⁸ IMF. Data and Statistic World Economic Outlook Database [online]. 2014 [vid. 2013-05-10]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/weodata/weorept.aspx?pr.x=69&pr.y=16&sy=2005&ey=2012&scsm=>

1.2.3 Vliv společné měny na vývoj EU

Největší problémy zřejmě nastaly po přistoupení některých členů EU na společnou měnu, tedy vznikem eurozóny. Konkrétním zásadním krokem k posílení unijních principů v tomto směru je ustanovení Maastrichtské smlouvy, které „zavazuje členy k postoupení státní suverenity v oblasti měnové politiky nadnárodní instituci (Evropské centrální bance), tj. náhradou eurem za vlastní měnu“.¹⁹ Tento krok lze považovat v historii Evropské unie za zlomový ale také za osudový. De facto 17 členských států EU se totiž vzdalo možnosti odpovědně rozhodovat o uplatnění klíčového nástroje hospodářské a měnové politiky, kterým je právě měnový kurz.

Časovou posloupnost vstupu jednotlivých zemí do EU zobrazuje tabulka 4. Země jsou abecedně seřazeny dle jejich roku přistoupení. Vedle toho je zde také zahrnuto, jsou-li země zároveň členy eurozóny (a od kdy) a jaký byl fixní kurz jejich původní měny k euru v době jejich přistoupení. Nezbytnou podmínkou pro zavedení eura je participace ve třetí fázi Evropské měnové unie (EMU) a poté zavedení eura. Euro v bezhotovostní podobě bylo zavedeno roku 1999 a do eurozóny tak vstoupilo 11 států – viz tabulka. Na základě dohod s Evropskou unií používají euro jako svou měnu také Monako, San Marino a Vatikán. Zároveň tak Evropská centrální banka (ECB) začíná provádět jednotnou měnovou politiku pro členské země, respektive ve státech eurozóny.

1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=001%2C110%2C163%2C203%2C123%2C998%2C200%2C505%2C511%2C205%2C406&s=NGDP_RPCH&grp=1&a=1.

¹⁹ SMLOUVA O EVROPSKÉ UNII (TZV. „MAASTRICHTSKÁ SMLOUVA“, 1992). [online]. 2012 [vid. 2013-06-10]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_singleact_cs.htm.

Tabulka 4 Přehled zemí zapojených postupně do integračního procesu a jejich participace při používání společné měny

Počet zemí	Země	Rok přistoupení	Uskupení	Eurozóna	Rok přistoupení	Původní měna	Fixní kurz k Euru
1	Belgie	1951	EHS*	Ano	1999	Frank	40,3399
2	Francie	1951	EHS	Ano	1999	Frank	6,55957
3	Itálie	1951	EHS	Ano	1999	Lira	1936,27
4	Lucembursko	1951	EHS	Ano	1999	Frank	40,3399
5	Německo	1951	EHS	Ano	1999	Marka	1,95583
6	Nizozemí	1951	EHS	Ano	1999	Gulden	2,20371
7	Dánsko	1973	ES*	Ne	-	Koruna	-
8	Irsko	1973	ES	Ano	1999	Libra	0,787564
9	Velká Británie	1973	ES	Ne	-	Libra	-
10	Řecko	1981	ES	Ano	2001	Drachma	340,750
11	Španělsko	1986	ES	Ano	1999	Peseta	166,386
12	Portugalsko	1986	ES	Ano	1999	Escudo	200,482
13	Finsko	1995	EU*	Ano	1999	Marka	5,94573
14	Rakousko	1995	EU	Ano	1999	Šilink	13,7603
15	Švédsko	1995	EU	Ne	-	Koruna	-
16	Česká republika	2004	EU	Ne	-	Koruna	-
17	Estonsko	2004	EU	Ano	2011	Koruna	15,6466
18	Kypr	2004	EU	Ano	2008	Libra	0,585274
19	Litva	2004	EU	Ne	-	Litas	-
20	Lotyšsko	2004	EU	Ano	2014	Lat	0,702804
21	Maďarsko	2004	EU	Ne	-	Forint	-
22	Malta	2004	EU	Ano	2008	Lira	0,429300
23	Polsko	2004	EU	Ne	-	Zlotý	-
24	Slovinsko	2004	EU	Ano	2007	Tolar	239,640
25	Slovensko	2004	EU	Ano	2009	Koruna	30,1260
26	Bulharsko	2007	EU	Ne	-	Lev	-
27	Rumunsko	2007	EU	Ne	-	Lei	-
28	Chorvatsko	2013	EU	Ne	-	Kuna	-

* Vysvětlivky: EHS – Evropské hospodářské společenství, ES – Evropské společenství, EU – Evropská unie

Zdroj: vlastní zpracování dle *Ekonomie evropské integrace*²⁰ + *Pojišťovnictví a regulace finančních trhů*.²¹

²⁰ BALDWIN, R. a CH. WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. s. 59 -60. ISBN 978-80-247-1807-1.

²¹ BÖHM, A. a K. MUŽÁKOVÁ. *Pojišťovnictví a regulace finančních trhů*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2010. s. 22 - 23. ISBN 978-80-7431-035-5.

Výhody přijetí Eura

Za nejvýznamnější klady přijetí jednotné měny bývá zpravidla považována:

- transparentnost a srovnatelnost cen,
- nárůst příhraničních obchodů a investic především díky zrychlení a zjednodušení zahraničních plateb,
- snížení řady transakčních nákladů (např. poplatky za vedení účtu v různých měnách, poplatky a náklady za převody z jedné měny do druhé).²²

Nevýhody přijetí Eura

Na druhou stranu bývá také konstatováno, že jednotná měna s sebou nese také rizika a nevýhody, které v posledních letech stále více nabývají na významu. Mezi ta nejdůležitější patří:

- neomezený pohyb kapitálu může přinést riziko přesunu zdrojů ze zemí s nižší produktivitou do oblastí, kde je produktivita vyšší,
- velmi zásadní riziko spojené s jednotným kurzem, kdy směnný kurz jednotlivých zemí nelze po přijetí jednotné měny nadále používat jako nástroj obchodní politiky. Vlády členských států se tak vzdávají možnosti zvyšovat vlastní konkurenceschopnost (prostřednictvím devalvace vlastní měny).
- Zavedení nové měny s sebou nese rovněž dodatečné náklady pro podniky.²³

Země, které postupně přistupují na euro, si zařizují vlastní kurz k euru v určitý okamžik; z tohoto kurzu se dále vychází pro další přepočty. Záleží tedy i na době, kdy se přechází na euro. Ta totiž nemusí být pro všechny země stejně výhodná, může ji např. ovlivňovat různá hospodářská situace panující v daném období. Důležitou otázkou tedy je a zůstává, kolik země ztratí ve skutečnosti tím, že převezme novou měnu s rizikem, že nová měnová a úroková politika není přesně nastavena pro hospodářské podmínky dané konkrétní země. Z toho plyne otázka, zda se dají členské země EU unifikovat do jedné, průměrné,

---

²² DOČKAL, V. a P. KANION, *Evropská unie tak akorát – Praktický průvodce evropskou integrací*, 1. vyd. Brno, Masarykova univerzita v Brně, 2005. 87 s. ISBN 80-210-3846. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/4/1224-eu_tak_akorat.pdf.

²³ Tamtéž

pro kterou pak bude kurz eura optimální? Přijetí společné měny nutí vedle toho i k mezistátním fiskálním transferům, což ještě zvyšuje náklady.²⁴

Maastrichtská smlouva měla dát podnět vzniku jak měnové tak hospodářské unii. Ve skutečnosti ale byla zavedena pouze měnová unie bez existence hospodářské unie. K určité konvergenci členských ekonomik pak mělo docházet až po zavedení eura, hospodářská unie by byla zavedena později. Opak se ale stal pravdou. Ekonomické ale i kulturně politické rozdíly mezi jednotlivými ekonomikami eurozóny začaly se zavedením společné měny nabývat na významu. Díky jednotné úrokové míře, která nutně nemusela být vhodná pro všechny státy, docházelo k přehřívání některých ekonomik a také k pomalejšímu růstu vyspělých zemí. Dluhové problémy jižních zemí především skupiny PIIGS (Portugalsko, Irsko, Itálie, Řecko a Španělsko) tak rázem ovlivnily dění v celé Evropě. K tomu by se dal zahrnout i Island, kde ovšem panuje větší odpovědnost, jak se s dluhovými problémy má země vyrovnat.

1.2.4 Plnění konvergenčních kritérií

V souvislosti s přechodem na společnou měnu bude v následující části uvedeno, jak plní EU konvergenční kritéria, tedy podmínky, které si EU sama vytýčila jako nezbytné pro fungování jednotné měny v kontextu relativně, avšak objektivně velmi rozdílných fiskálních politik členských zemí EU, resp. zemí eurozóny.

Podmínkou pro přijetí eura je splnění konvergenčních kritérií zahrnujících:

- 1 **Kritérium cenové stability** - členský stát musí vykazovat dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace sledovanou během jednoho roku před šetřením, která nesmí překročit o více než 1,5 procentního bodu míry inflace těch - nejvýše tří členských států, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability.

---

²⁴ KLAUS, V. *Evropská integrace bez iluzí*, 1. vyd. Praha: Euromedia Group, k.s. Knižní klub, 2011. s. 65. ISBN 978-80-242-3326-0.

2 **Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb** - v průběhu jednoho roku před šetřením nesmí průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu překročit o více než 2 procentní body úrokovou sazbu těch - nejvýše tří - členských států, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability.

3 **Kritérium dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí**

- veřejný deficit: poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu (HDP) v tržních cenách nesmí překročit 3 %,
- hrubý veřejný dluh: poměr veřejného vládního dluhu v tržních cenách k HDP nesmí překročit 60 %.

4. **Kritérium stability měnového kurzu a účasti v ERM** (mechanismus směnných kurzů) - členský stát musí dodržovat rozpětí, která jsou stanovena mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému, bez značného napětí během alespoň dvou posledních let před šetřením. Zejména v tomto období nesmí devalvovat bilaterální směnný kurz domácí měny vůči měně kteréhokoliv jiného členského státu (po zavedení eura vůči euru) z vlastní iniciativy.

5. Konvergence v legislativní oblasti obsahuje podmínku **nezávislosti centrálních bank včetně zákazu financování veřejných institucí ze zdrojů centrálních bank a zákaz zvýhodněného přístupu ke zdrojům úvěrových institucí.**²⁵

Jak se zemím EU, a speciálně zemím eurozóny, dařilo plnit kritéria dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí, ukazuje tabulka 5:

---

²⁵ EUROSOP. *Smlouva o Evropské unii* (92/C 191/1), [online]. 2012 [vid. 2013-06-20]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/758-smlouva_o_eu_puvodni_verze.pdf.

Tabulka 5 Veřejný dluh/HDP (hranice 60%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU*	60,3	61,9	62,2	62,7	61,5	58,9	62,2	74,5	80,0	82,4	85,2
Eurozóna	68,0	69,2	69,6	70,3	68,5	66,4	70,2	80,0	85,4	87,3	90,6

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat²⁶

Tato hranice, jak je vidět v tabulce 5, není dodržována v průměru EU již počátku sledovaného období (tedy od doby faktického uplatnění a výměny původní měny za novou), pro státy eurozóny je průměrný podíl veřejného dluhu na HDP ještě výrazně nepříznivější. Mezi státy, které tuto hranici nepřesahují, patří tradičně skandinávské země (Norsko, Švédsko, Finsko) a Dánsko, dále Lucembursko a vyjma Maďarska všechny země přistoupivší do EU v roce 2004 včetně ČR. U všech ostatních zemí je tento ukazatel vyšší než daná požadovaná míra (vztaženo k roku 2012).

Tabulka 6 zachycuje další ukazatel a to přebytek/deficit veřejného rozpočtu k HDP. Za rok 2012 tuto hranici nepřesáhlo pouze 10 států z EU (Německo, Estonsko, Itálie, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko, Finsko a Švédsko). Výsledky ostatních zemí z roku 2012 se pohybovaly nad touto kritériální hodnotou. V rámci průměru EU a eurozóny jsou výsledky neuspokojivé v podstatě od počátku krize, tedy od roku 2009.

Tabulka 6 Deficit/přebytek veřejného rozpočtu k HDP (hranice 3%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU*	-2,6	-3,2	-2,9	-2,5	-1,5	-0,9	-2,4	-6,9	-6,5	-4,4	-3,9
Eurozóna	-2,7	-3,1	-2,9	-2,5	-1,3	-0,7	-2,1	-6,4	-6,2	-4,2	-3,7

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat²⁷,

Vedle toho tabulka 7 zachycuje vývoj průměrné roční míry inflace. Např. za rok 2011 neplní toto kritérium 11 států EU.

Tabulka 7 Průměrná roční míra inflace

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU*	2,1	2,0	2,0	2,2	2,2	2,3	3,7	1,0	2,1	3,1	2,6
Eurozóna	2,2	2,1	2,2	2,2	2,2	2,1	3,3	0,3	1,6	2,7	2,5

*Evropská unie (EU12 - do roku 1994, EU15 - do roku 2004, EU25 - do roku 2006, EU27 - dále)

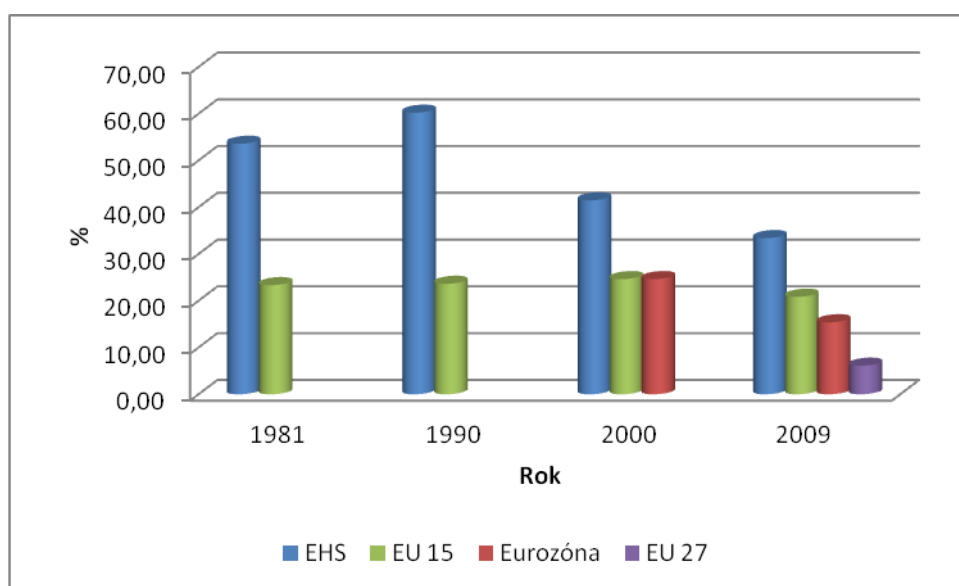
Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat²⁸

²⁶ EUROSTAT. Evropské statistiky; *Veřejný dluh/HDP* [online]. 2012 [vid. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=teina225&plugin=1>.

²⁷ EUROSTAT. Evropské statistiky; *Deficit/přebytek veřejného rozpočtu k HDP* [online]. 2012 [vid. 2013-05-15]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00127&plugin=1>.

1.2.5 Rozdílná úroveň jednotlivých skupin zemí v rámci integračního procesu EU

Stále větší rozdíly mezi státy různých postupně přistupujících nových členů a dopad na celkovou ekonomickou situaci EU dokládá také obrázek 2, zachycující procentuální rozdíly mezi nejslabším a nejsilnějším státem jednotlivých uskupení.

Obrázek 2 Procentuální podíly HDP na obyvatele mezi nejslabším a nejsilnějším státem daných uskupení ve vybraných letech

Zdroj: vlastní výpočet dle údajů z Eurostat²⁹, viz též Böhlm, A. a I.Fujerová³⁰

Na obrázku jsou zobrazeny čtyři hlavní celky (EHS, EU 15, eurozóna, EU 27). Jednotlivé sloupce ukazují výsledky ve vybraných letech, které určitým způsobem korespondovaly s významnými fázemi integračního procesu. V rámci Evropského hospodářského společenství vykazuje v daných letech nejmenší HDP na obyvatele Itálie. Naopak nejvyspělejší státem je pak Lucembursko (a to v rámci všech uskupení). Pro interpretaci je třeba chápat tento obrázek následovně. Např. pro rok 1981 je podíl nejslabšího státu

²⁸ EUROSTAT. Evropské statistiky; *Průměrná roční míra inflace* [online]. 2012 [vid. 2013-0%-15]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tec00118>.

²⁹ EUROSTAT. Evropské statistiky; *HDP/obyvatele* [online]. 2012 [vid. 2013-0%-15]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>.

³⁰ BÖHM, A. a I. FUJEROVÁ. The Crisis, Responsibility and Regulation. *Chinese Business Review*. 1. vyd. El Monte, California, USA: David Publishing Company, 2012, roč. 11, č. 4. S. 343 – 354. ISSN 1537-1506.

(tedy Itálie) na úrovni přibližně 50 % státu nejsilnějšího (Lucemburska). V roce 2009 je tentýž podíl již na úrovni dokonce 30 %.

V rámci uskupení EU 15 existuje ve všech obdobích srovnatelný podíl nejslabšího státu (zde po celou dobu výkonnost Portugalska) oproti státu nejsilnějšímu (tedy HDP Lucemburska), a to kolem 20%.

Zachycení rozdílů států eurozóny je možné posoudit teprve od roku 2000, kdy 11 států začalo používat společnou měnu. Těmito státy pak jsou státy ze skupiny Evropského hospodářského společenství + Finsko, Irsko, Portugalsko, Rakousko a Španělsko. V tomto případě je podíl HDP nejslabšího státu (Portugalska) na úrovni přibližně 25 % HDP na obyvatele státu nejsilnějšího (Lucemburska). Pro rok 2009 je již uvažováno 16 států eurozóny. Od roku 2000 a dále přistoupilo na společnou měnu EU ještě dalších 5 zemí (Řecko, Kypr, Malta, Slovensko a Slovinsko). Díky rozšíření států, používající euro, se tak nejslabším státem stává Slovensko, které svým HDP na obyvatele v roce 2009 dosahuje již přibližně k pouhým 15 % HDP Lucemburska. Dva roky poté také Estonsko začíná používat euro jako svou novou národní měnu a stává se tak 17. členem aktuálního počtu zemí eurozóny.

Poslední celek, zobrazený v obrázku je uskupení EU 27 tedy (v této době ještě bez členství Chorvatska, které přistoupilo v červenci roku 2013). Po přistoupení nových zemí do EU v roce 2004 a 2007 se tak nejslabším státem stává Bulharsko, které dosahuje pouze kolem 6 % HDP na obyvatele Lucemburska.

1.2.6 Přední exportéři světa v období 1958 - 2010

Úvod této kapitoly je věnován situaci jednotného evropského trhu, na který je třeba zaměřit značnou pozornost a zlepšit podmínky jeho fungování. To ale není jediná cesta, kterou je třeba jít. Současné problémy EU snížily kapacitu evropského trhu a evropští vývozci a vlády hledají stále nová odbytiště.

Vývoz (export) lze chápat jako *“Objem zboží a služeb (technologií, licencí, autorských práv), který je určitý stát schopen vyrobit a vyvézt do zahraničí. Pro státy EU platí, že se celkový vývoz skládá z exportu do členských států EU a do zemí mimo EU.”*³¹

Vedle toho **dovoz (import)** „vyjadřuje hodnotu zboží přijatého ze zahraničí, které přestoupilo státní hranici za účelem jeho trvalého nebo dočasného ponechání v tuzemsku. Celkový dovoz se tak skládá z příjetí ze států EU a dovozu ze zemí mimo EU.”³²

Trendy světového obchodu, který je dle Eurostatu chápán jako součet obchodu uvnitř EU (v rámci jednotlivých vývojových uskupení evropské integrace) se zeměmi mimo EU a mezinárodní obchod EU se světem, zachycuje Tabulka 8.

Tabulka 8 Nejvýznamnější exportéři světa v období 1958-2010

Rok	Svět v mld. ECU/Euro ³³	EU*	USA	Čína	Japonsko	Jižní Korea	Kanada	Suma
Podíl na celku v %								
1958	64,2	23,9	27,8	-	4,3	0,0	8,2	64,2
1970	200,8	22,3	21,5	-	9,4	0,4	8,4	62,0
1990	1 912,6	21,8	15,5	2,6	11,2	2,7	5,2	59,0
2000	5 102,4	18,5	15,9	5,2	9,4	3,5	5,8	58,3
2010	8 439,2	16,0	11,2	13,8	6,4	4,0	3,4	54,8

*Pro EU jsou uvažovány jednotlivé vývojové etapy – EU6 (v letech 1958-1972), EU9 (1973-1980), EU10 (1981-1985), EU12 (1986-1994), EU15 (1995-2003), EU25 (2004-2006), EU27 (2007-2010).

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů z Eurostat³⁴

Z tabulky 8 vyplývá obrovský nárůst obchodu z 64,2 mld. ECU v roce 1958 na 8 439,2 mld. Euro v roce 2010 v absolutních hodnotách (viz druhý sloupec). Zároveň jsou zahrnuty podíly nejvýznamnějších exportérů za sledované období, kdy podíl prvních šesti činil v roce 1958 přibližně 64,2 % celkového světového exportu. Tento podíl však v průběhu let klesal a v roce 2010 činil 54,8 %. Ačkoliv v absolutních hodnotách export jednotlivých exportérů velmi významně rostl, v relativním vyjádření, a to i přes narůstající počet zemí v rámci uskupení, klesal podíl EU, USA a Kanady. Naopak svůj podíl

³¹ Pro každou zemi je vývoz přínosem; je-li hodnota vývozu vyšší než hodnota dovozu, rozdíl tvoří přírůstek hrubého domácího produktu. Velká část dnes bohatých zemí své jmění získala právě díky exportu svých výrobků do zahraničí (například Japonsko, USA). dle ČSÚ. Zahraniční obchod – metodika. [online], 2012. [vid. 2013-01-016]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zo>.

³² Tamtéž

³³ Hodnoty jsou vyjádřeny v mld. ECU/Euro, dle obecné úmluvy se vychází z předpokladu 1 ECU = 1 US\$

³⁴ EUROSTAT. Evropské statistiky. *External and Intra-EU trade. A statistical yearbook. Data 1958 – 2010*. [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011 [vid. 2013-07-09]. ISBN 978-92-79-21690-9 Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-GI-11-001/EN/KS-GI-11-001-EN.PDF.

na světovém exportu zvyšuje význam Čína, která již předčila USA. Rostoucí tendence zaznamenává také Jižní Korea. Za období více než padesáti let vývoje se tak mění v oblasti mezinárodního obchodu rozložení sil světově nejvýznamnějších vývozců.

1.2.7 Význam vývozu pro státy EU a pro ČR

Oslabení pozice jednotného trhu také dokládá tabulka 9. Ta zachycuje vývoj podílu vývozu do zemí EU na celkovém exportu za období 2000-2009. Téměř u všech zemí dochází ve sledovaném období ke snížení vývozu do zemí EU.

Tabulka 9 Podíl vývozu do zemí EU na celkovém vývozu (v %)

Země	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EU 27 v tom:	68,0	67,9	68,0	68,8	68,5	68,8	68,3	68,2	67,5	66,7
Belgie	76,8	77,9	75,4	77,2	77,0	76,7	76,4	76,1	76,9	75,9
Bulharsko	56,2	60,7	62,1	63,2	62,2	60,0	60,7	60,8	60,0	64,4
ČR	85,9	86,5	85,7	87,3	87,1	85,5	85,7	85,3	84,9	84,9
Dánsko	70,6	69,5	69,7	70,2	70,6	70,7	72,2	70,0	69,7	67,5
Estonsko	88,1	81,3	81,7	82,4	80,4	78,2	65,6	70,2	70,1	69,5
Finsko	63,1	60,5	61,1	60,2	58,1	56,8	57,3	56,8	55,9	55,6
Francie	64,8	64,2	65,1	66,7	66,0	63,5	65,5	65,5	63,6	62,1
Irsko	64,8	64,2	66,0	62,4	62,9	63,8	63,3	63,5	62,8	61,4
Itálie	61,5	61,0	60,9	62,4	61,9	61,2	61,2	60,9	58,9	57,4
Kypr	59,9	55,4	57,6	61,3	67,3	73,2	70,2	71,8	69,3	66,9
Litva	74,7	73,3	69,3	62,8	67,2	65,7	63,6	64,8	60,3	64,3
Lotyšsko	80,7	78,6	77,8	79,4	77,4	76,5	72,5	72,5	68,6	67,6
Lucembursko	86,7	88,3	88,3	89,3	90,3	89,8	89,5	88,5	88,8	87,3
Maďarsko	83,6	83,8	84,5	84,2	83,1	80,9	79,2	79,0	78,2	78,9
Malta	34,0	52,5	47,4	48,8	49,4	52,1	51,9	49,3	46,0	42,4
Německo	64,7	63,6	63,4	64,9	64,6	64,3	63,6	64,7	63,3	63,0
Nizozemí	81,3	81,5	80,4	80,4	79,9	79,8	79,2	78,1	78,9	77,4
Polsko	81,2	81,2	81,2	81,9	80,3	78,6	79,0	78,9	77,8	79,3
Portugalsko	81,6	81,3	81,4	81,1	80,1	80,0	77,4	76,7	73,8	74,9
Rakousko	74,7	74,9	74,9	75,3	73,5	71,8	72,0	72,6	72,2	71,8
Rumunsko	72,2	75,2	73,8	75,3	74,7	70,1	70,3	72,0	70,5	74,3
Řecko	62,0	64,1	60,8	64,9	64,2	61,8	63,9	65,0	64,3	62,7
Slovensko	89,8	90,6	89,5	85,9	86,7	87,2	86,8	86,8	85,4	85,8
Slovinsko	72,1	70,6	68,6	68,2	67,5	68,2	68,4	69,3	68,1	69,3
Spojené království	59,4	59,9	61,4	59,2	58,8	57,4	62,9	58,2	57,0	55,1
Španělsko	73,0	74,4	74,8	75,3	74,3	72,4	71,2	70,8	69,6	68,8
Švédsko	60,3	59,0	58,5	58,7	59,0	59,0	60,2	61,2	60,1	58,5

Ostatní země	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Čínská lidová republika ³⁵	16,5	16,7	16,3	18,0	18,3	19,1	19,6	20,1	20,5	19,7
Island	68,9	70,0	72,3	73,8	75,3	74,7	71,0	74,6	75,9	77,9
Japonsko	16,8	16,5	15,3	16,0	15,8	14,8	14,6	14,8	14,1	*
Kanada	4,7	4,6	4,5	5,3	5,6	5,7	6,6	7,7	7,9	8,3
Norsko	77,8	78,4	76,9	78,5	79,1	80,8	82,2	80,8	83,4	80,0
Spojené státy	21,6	22,3	21,3	21,4	21,2	20,7	20,7	21,3	21,2	20,9
Švýcarsko	61,6	63,0	62,0	62,7	62,5	62,9	61,6	62,0	60,9	59,8

Zdroj: vlastní zpracování dle Vláda ČR³⁶

V porovnání s ostatními zeměmi EU udržuje ČR, jako malá otevřená ekonomika, jeden z nejvyšších podílů vývozu do zemí Evropské unie. Společně se Slovenskem tak s přibližně 85 % zaujímáme přední pozice exportérů orientovaných na jednotný trh EU. Ze „starých“ členských států má jednoznačně dlouhodobě nejvyšší podíl exportu do zemí EU Lucembursko. Za povšimnutí jistě stojí také znatelné oslabení orientace vývozů většiny původních států EU v rámci jednotného trhu, a z velké části také států přistoupivších v roce 2004.

Obecně má export větší význam pro menší otevřené ekonomiky, které jsou na něm do jisté míry závislé. Příkladem může být právě Česká republika, v mnoha zdrojích často uváděná jako otevřená ekonomika. Ta je charakterizována několika ekonomickými ukazateli. Podle Wyplosze³⁷ je „většina vyráběného a spotřebovávaného zboží obchodována na mezinárodních trzích z velké části nezávisle na podmínkách domácí země“, což je charakteristické právě pro otevřené ekonomiky. Zároveň je třeba definici otevřenosti ekonomiky vnímat jako podíl hospodářské činnosti věnované mezinárodnímu obchodu. Podíl vývozů na HDP pak vyčísluje rozsah domácí produkce, který je vyvážen. Podíl dovozů na HDP naopak měří rozsah domácích výdajů připadající na dovozy.

Tabulka 10 zachycuje oba jmenované ukazatele míry otevřenosti České republiky v letech 1992-2011. Za sledované období vzrostl ukazatel podílu vývozů na HDP ze 48 %

³⁵ bez Hongkongu

³⁶ VLÁDA ČR. *Rámec strategie konkurenceschopnosti a výchozí náměty NERVu*. Praha: Úřad vlády české republiky, 2011. ISBN 978-80-7440-050-6.

[vid. 2013-04-11]. s. 27. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/ekonomicka-rada/aktualne/Ramec_strategie_konkurenceschopnosti.pdf.

³⁷ BALDWIN, R.; WYPLOSZ, CH. *Ekonomie evropské integrace*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. s. 380 – 381. ISBN 978-80-247-1807-1.

na 73 %.³⁸ U podílu dovozů k HDP ve stejném období je možné pozorovat nárůst ze 46 % na 69 %.³⁹ Současně je však patrné, jak na tolik otevřenou ekonomiku dopadají vnější vlivy světových krizí, kdy dochází k okamžitému poklesu jak celkového exportu, tak importu na HDP.

Tabulka 10 Podíl exportů zboží a služeb ČR /HDP (v %) v letech 1992-2011

Rok	1 992	1 993	1 994	1 995	1 996	1 997	1 998	1 999	2 000	2 001
Export/HDP (%)	48	48	44	48	47	50	52	53	61	63
Import/HDP (%)	46	46	46	52	52	54	53	54	63	64
Rok	2 002	2 003	2 004	2 005	2 006	2 007	2 008	2 009	2 010	2 011
Export/HDP (%)	58	59	63	64	67	68	64	59	66	73
Import/HDP (%)	59	60	62	62	64	66	62	55	63	69

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů z WB⁴⁰

---

³⁸ Do exportů zboží a služeb se pak počítá všechno zboží a služby vyvážené do zbytku světa (včetně dopravních nákladů, pojištění, dopravy, licenčních poplatků a dalších služeb jako např. komunikačních, konstrukčních, finančních služeb, informací, obchodních služeb, soukromých a veřejných služeb). Dané hodnoty nezahrnují náhrady zaměstnancům, investiční příjmy a transfery.

³⁹ Do importů se pak počítá všechno zboží a služby dovážené ze zbytku světa (včetně viz pozn. exportů)

⁴⁰ WB. World bank. *Exports of goods and services (% of GDP)*. [online], 2012. [vid. 2013-08-04]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.ZS>.

2 Úloha podpory exportu za stávající ekonomické situace v EU

Jak tedy dokumentuje celá první kapitola, současný stav jednotného evropského trhu neodpovídá cílům, které si EU v průběhu nastavuje a v porovnání s předními hráči stále snižuje svůj význam. Navíc stále větší rozdíly mezi jednotlivými členskými státy poukazují na další problémy, které bude třeba řešit v budoucnu. To vede následně k otázkám, jak EU zařadit opět mezi ty nejvýznamnější účastníky na mezinárodních trzích. Jedním ze způsobů může být zintenzivnění podpory exportu, který má v současnosti globální význam.

2.1 Formy podpory exportu

Jakým způsobem vůbec může probíhat podpora exportu a co s sebou jednotlivé formy podpory exportu přináší, charakterizují následující pasáže.

Mezi dvě hlavní kategorie podpory exportu patří:

- nestátní podpora exportu a
- státní podpora exportu.

2.1.1 Nestátní podpora exportu

Sem patří především exportní podpora ze strany:

- hospodářských komor,
  - zahraničně-obchodních komor,
  - soukromých firem a
  - společností formou informační, marketingové nebo konzultační asistence (např. Business Contacts System řízený a provozovaný Evropskou komisí.
- Ten má za cíl pomoci malým a středním podnikům nacházet obchodní partnery

po celém světě, a to jak pro výrobní, obchodní, technologickou i finanční spolupráci).

Celkově má tedy nestátní forma podpory exportu převážně informační charakter, neboť zprostředkovává exportujícím firmám informace o možnostech a podmínkách uplatnění jejich zboží na zahraničních trzích, ale i o zahraničních partnerech, čímž napomáhá překonávat překážky v mezinárodním obchodě.⁴¹

Nestátní subjekty však realizují rovněž i finanční podporu exportu. Především jde o komerční banky a specializované komerční úvěrové pojišťovny fungující bez jakékoliv ingerence státu; této problematice bude pozornost věnována v dalším textu.

2.1.2 Státní podpora exportu

Pokud se uvažuje o státní podpoře exportu, obvykle je tím myšlena následující nabídka služeb státu a s nimi souvisejících specializovaných institucí pro exportéry:

- pojišťování exportních úvěrů se státní podporou,
- financování exportních úvěrů se státní podporou,
- a marketingová a informační oblast se státní podporou.

S ohledem na téma práce budou následující části zaměřené převážně první dvě oblasti. V mezinárodním vnímání se často používá zkratka ECA (Export Credit Agency), která shrnuje institucionální základ právě pro takové společnosti podporující export.

Dle definice představuje ECA finanční instituci nebo agenturu, která poskytuje financování obchodu domácím společnostem na jejich mezinárodní aktivity. ECA poskytují finanční služby jako například záruky, půjčky a pojištění společnostem za účelem poskytnutí vývozu v domácí zemi. Hlavním cílem ECA je odstranit rizika a nejistoty plateb vývozcům pokud vyváží mimo území svého státu. ECA přejímá riziko od vývozce a přesouvá ho

---

⁴¹ BUSINESSINFO. *Nestátní podpora* [online], 2012. [vid. 2013-09-20]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/nestatni-podpora-exportu.html>.

na sebe za určité pojistné. ECA také pojišťují obchodní a politická rizika nebo investice na zahraničních trzích, které jsou obvykle považována za vysoce rizikové.⁴²

Státní exportní pojišťovny, banky či agentury (souhrnně tedy ECA) je možné najít ve všech státech OECD. Důvody pro jejich existenci shrnuje Ascari⁴³ následujícím způsobem:

- **selhaní kapitálových trhů z důvodu nedokonalé informovanosti o úvěrových rizicích**, omezeného přístupu rizikovějších či menších subjektů k úvěrům, slabé finanční struktury či selhaní vládních politik;
- **průmyslové politiky vycházející z teorií o strategickém obchodu, výnosech z rozsahu apod.;**
- **vývozní externality spojené s výrobou pro exportní trhy způsobující rozdíl mezi soukromými a společenskými náklady a výnosy;**
- **podílejí se na zlepšení zaměstnanosti a platební bilance** – resp. nezaměstnanost a deficit obchodní bilance jsou označovány za jeden z důvodů pro existenci úvěrových a pojistných programů;
- **vyrovnání se programům z dalších států**, pokud jde o obchodní podmínky, kde jsou obvykle státní dotace propojeny i s dalšími nástroji jako např. s rozvojovou pomocí.

Exportní úvěrové agentury tak mají neodmyslitelnou úlohu při provádění hospodářské politiky. Následující podkapitola uvede jejich nejvýznamnější přínosy.

---

⁴² INVESTOPEDIA. *Export Credit Agency*. [online], 2013. [vid. 2013-12-25]. Dostupné z: <http://www.investopedia.com/terms/e/export-credit-agency.asp>.

⁴³ Ascari, R., *Is Export Credit Agency A Misnomer? The ECA Response To A Changing World*, 2007, SACE. 2007 [vid. 2013-02-02]. Dostupné z: <http://www.sace.it/GruppoSACE/export/sites/default/download/wpsacen02.pdf>.

2.2 Přínosy podpory exportu

Státní podpora exportu, která je obecně využívaným nástrojem k hospodářskému růstu ve všech vyspělých ekonomikách a která je hlavní oblastí zájmu této práce, pak:

- patří k nejúčinnějším nástrojům, které mohou zemím pomoci vyrovnat se s negativními ekonomickými událostmi,
- multiplikační efekt, který u těchto typů produktů významně působí, je řadí obvykle mezi nástroje s rychlou návratností vložených prostředků,
- malé otevřené ekonomiky (jako ČR) jsou na exportu do značné míry závislé, pro velké ekonomiky je export také důležitý,
- díky podpoře exportu vznikají nová pracovní místa, a to nejen u přímých vývozců, ale také v široké síti jejich domácích subdodavatelů, což vede v konečném důsledku k posilování zaměstnanosti (někdy i v podobě zachování tradičních odvětví či určitého druhu práce) a příjmů domácností, následně se tak zvyšuje poptávka a spotřeba, což má pozitivní dopad na makroekonomickou stabilitu země a tempo růstu HDP,
- možnost prorazit exportérům na nové trhy, kam by se díky vyšším rizikům vyvážet nepodařilo, a to díky případnému převzetí rizik státem (stát se zaručí vlastním státním rozpočtem na krytí takových operací).
- omezení rizik nezaplacení pohledávek zahraničními kupujícími souvisejících s úhradami za vývoz exportérům,
- země mohou konkurovat zahraničním trhům za srovnatelných podmínek, rozhodující pak není cena, která je daná mezinárodními obecně uznávanými pravidly, ale kvalita zboží či služeb;
- pro to aby domácí společnosti vůbec uspěly na zahraničních trzích, musí čelit vyšším nárokům na efektivitu, produktivitu, rozvoj lidských zdrojů či inovace, protože prosazení v rámci konkurence zahraničních firem je mnohem těžší;

- proto také export zvyšuje celkovou konkurenceschopnost dané ekonomiky.⁴⁴

Efekty z aktivní podpory exportu nemusí být ale čistě jen obchodní. V mezinárodním kontextu mohou pouze rostoucí vývozy podniků zabránit poklesu dynamiky ekonomického vývoje, tak i hospodářskému a technologickému zaostávání, rovněž také prohlubování vnější zadluženosti, ztrátě mezinárodní důvěryhodnosti a ratingového ocenění, případně řadě dalších možných negativních důsledků.⁴⁵

2.3 Mezinárodní rámec pro státem podporované exportní úvěry

Rámec, který se prolíná veškerými dalšími kapitolami a určuje pravidla pro státní podporu exportu, vznikl na půdě pracovní skupiny obchodního direktorátu OECD pro exportní úvěrové garance a byl schválen dne 4. dubna 1978. Jedná se o **Konsensus OECD** (tj. Ujednání o pravidlech pro státem podporované vývozní úvěry), uzavřený na dobu neurčitou. I v současnosti však zůstává jediným podrobným dokumentem, který nastavuje pravidla na mezinárodní úrovni v oblasti státem podporovaných vývozních úvěrů.⁴⁶

Hlavním účelem tohoto ujednání bylo a stále je regulovat úlohu vlád v oblasti exportních úvěrů a to tak, aby dané vývozy odrážely kvalitu a cenu zboží a ne nejpříznivější státem podporované finanční podmínky. Konsensus tedy má zajistit rovnocenné podmínky hospodářské soutěže mezi vývozci v oblasti státem podporovaných vývozních úvěrů. Tyto podmínky jsou vymezeny stanovením pravidel pro:

- minimální pojistné sazby,
- akontace (tj. minimální platby v hotovosti v rámci úvěru nebo před ním),
- maximální doby splatnosti poskytnutého úvěru,
- minimální úrokové sazby, na které je poskytována státní podpora a

---

⁴⁴ EGAP. *Státní podpora exportu*. [online]. 2013. [vid. 2013-10-14]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/informace/statni-podpora-exportu/index.php>.

⁴⁵ ZAHRADNÍK, P. *Vstup do Evropské unie: přínosy a náklady konvergence*. Praha: C. H. Beck, 2003. 364 s. ISBN 80-7179-472-4.

⁴⁶ OECD. *Arrangement on Guidelines for Officially Supported Export Credits*. 2012 [online]. [vid. 2013-02-02]. Dostupné z: [http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=tad/pg\(2013\)11](http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=tad/pg(2013)11).

- zařazení zemí do rizikových kategorií (1-7), vedle toho stojí kategorie 0, k tomu podrobněji dále.⁴⁷

Konsensus věnuje pozornost také oblasti vázané pomoci. Strategie pro vývozní úvěry měla být založena na otevřené hospodářské soutěži a volném působení tržních sil. Rovněž by měla obsahovat potřebné vnější zdroje zemím, odvětvím nebo projektům, které mají malý nebo nemají žádný přístup k tržnímu financování.

Členy, oproti Bernské unii (kde jako členové vystupují přímo úvěrové a investiční pojišťovny), jsou státy konkrétně pak Austrálie, Kanada, Evropská unie – ač není stát má v pracovní skupině sekretariátu OECD, který spravuje Konsensus, jednoho zástupce, který má na zasedáních prezentovat předjednaná stanoviska členských států EU, dále Japonsko, Jižní Korea, Nový Zéland, Norsko, Švýcarsko a USA. Stávající účastníci také mohou vyzvat i další členské a dokonce i nečlenské země OECD, aby se staly účastníky Konsensu. Pokud budou dotazováni členové respektující Konsensus OECD na informace související s finančními podmínkami státem poskytovaných podpor, neměli by při svých odpovědích dělat rozdíly mezi členy a nečleny OECD.⁴⁸

Státní podpora je dle Konsensu OECD chápána jako jakákoliv podpora poskytovaná vládou nebo jménem vlády v oblasti vývozních úvěrů či pojištění vývozních úvěrů finančního leasingu s dobou splatnosti delší než dva roky. Konkrétně se jedná o:

- 1) Záruky i pojištění vývozních úvěrů (čisté krytí)
- 2) Státem poskytovaná finanční podpora
  - a. přímé úvěry/financování a refinancování, nebo
  - b. podpora úrokových sazeb

---

⁴⁷ BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. S 31. ISBN 978 80 7431-004-1.

⁴⁸ OECD. *Arrangement on Guidelines for Officially Supported Export Credits*. 2012 [online]. [vid. 2013-02-02]. Dostupné z: [http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=tad/pg\(2013\)11](http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=tad/pg(2013)11).

Případně kombinace obou předchozích. Společně s dalšími pravidly jsou také OECD pravidelně stanovovány minimální úrokové sazby CIRR (*Comercial Interest Reference Rates*), které jsou používány pro státem podporované vývozy.⁴⁹

Konsensus se nevztahuje na vývoz vojenského zařízení a zemědělských produktů a navíc státem poskytovaná podpora nesmí být poskytnuta, pokud bylo jasně prokázáno, že smlouva byla uzavřena s kupujícím ze země, který není konečným příjemcem zboží.⁵⁰

2.3.1 Řazení zemí dle jejich rizikovosti

S ohledem na téma práce má svůj význam odst. 25 Konsensu OECD, který stanoví kritéria pro zařazení jednotlivých zemí do rizikových kategorií na základě vyhodnocení jejich úvěrového rizika.

Úvěrové riziko je podle Konsensu složeno z následujících prvků:

- všeobecné moratorium na splátky prohlášené vládou kupujícího / dlužníka / ručitele nebo institucí státu, jíž prostřednictvím je splátka prováděna;
- politické události a/nebo hospodářské problémy vzniklé mimo zemi oznamujícího účastníka nebo legislativní nebo administrativní opatření, přijatá mimo zemi oznamujícího účastníka, bránící převodu prostředků v průběhu splácení úvěru nebo jej zpožďující;
- právní předpisy přijaté v zemi kupujícího / dlužníka zavazující ke splátkám vyrovnání dluhu v místní měně, bez ohledu na výkyvy směnného kurzu (např. platby v původní měně nepokrývají dluh k datu převodu finančních prostředků v důsledku změny kurzu);
- jakákoliv jiná opatření nebo rozhodnutí vlády cizí země, která zabraňují splacení úvěru; a

---

⁴⁹ BARČI, Tomáš. *Státní podpora vývozního úvěrového pojištění: distorze či tvorba obchodu?* Praha: Universita Karlova v Praze, 2004. Disertační práce (Ph.D.). Dostupné z: ies.fsv.cuni.cz/default/file/download/id/942.

⁵⁰ OECD. *Arrangement on Guidelines for Officially Supported Export Credits*. 2012 [online]. [vid. 2013-02-02]. Dostupné z: [http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=tad/pg\(2013\)11](http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=tad/pg(2013)11).

- případy vyšší moci, vyskytující se mimo zemi oznamujícího účastníka, tj. válka (včetně občanské války), vyvlastnění, revoluce, nepokoje, občanské nepokoje, smršti, povodně, zemětřesení, sopečné výbuchy, přílivové vlny a jaderné události.⁵¹

Klasifikace rizikovosti zemí dle Konsensu OECD vychází především z ekonometrického modelu, založeného na kvantitativních ukazatelích jako např. finanční a ekonomické situace a platebních zkušeností s danou zemí a také bere v úvahu možné kvalitativní faktory, např. politické nebo další jiné hospodářské a finanční faktory, které nejsou zahrnuty v kvantitativním ekonometrickém modelu. Tyto faktory pak kombinuje a výsledkem je zařazení do jedné ze sedmi skupin (1-7). Pro jednotlivé kategorie jsou stanoveny pojistné sazby, ve smyslu čím rizikovější země dle všech zkoumaných faktorů vychází, tím se používá logicky i vyšší pojistná sazba. Svůj význam pro nastavení pojistné sazby má také určení samotného typu dlužníka. Vedle těchto sedmi kategorií stojí kategorie rizikovosti země 0.

Podkladem pro harmonizaci minimálních pojistných sazeb byl tzv. Knaepenův balíček⁵² přijatý dne 20. června 1997 účastníky Konsensu OECD. Systém minimálních sazeb pak vstoupil v platnost dne 1. dubna 1999. Do té doby však neexistovala klasifikace rizikovosti zemí, která by byla obecně uznávána a náležitě propracována. Od zavedení této klasifikace došlo postupně k jistým úpravám, a to např. ve změnách dílčích koeficientů nutných pro výpočet minimálních pojistných sazeb pro konkrétní typy dlužníků, výchozí principy však zůstávají stále stejné.⁵³

Klíčovými prvky Knaepenova balíčku, ze kterých pak vychází Konsensus OECD, jsou:

- systém hodnocení úvěrového rizika země a klasifikaci zemí do sedmi kategorií;
- minimální pojistné sazby pro každou kategorii rizika;
- použití přírážek a slev na minimální pojistné sazby pro kvalitativní rozdíly mezi produkty exportních úvěrových agentur, včetně procenta pojistného krytí;

---

⁵¹ OECD. *Arrangement on Guidelines for Officially Supported Export Credits*. 2012 [online]. [vid. 2013-02-02]. Dostupné z: [http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=tad/pg\(2013\)11](http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=tad/pg(2013)11).

⁵² Pierre Knaepen – zástupce belgické exportní úvěrové pojišťovny OND

⁵³ EUR-LEX. *Důvodová zpráva Komise o uplatňování některých pravidel v oblasti státem podporovaných vývozních úvěrů* [online]. 2006. [vid. 2013-10-20]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52006PC0456:CS:HTML>.

- povolené výjimky s příslušnými úrovněmi slev na minimálních pojistných sazbách v případě snížení rizika;
- elektronická výměna informací mezi exportními úvěrovými agenturami (ECA);
- pravidelný přezkum pro možné úpravy a vylepšení na základě nových poznatků a zkušeností.⁵⁴

Hlavní zásady stanovující minimální pojistné sazby úvěrového rizika země, bez ohledu na to, zda kupující/dlužník je soukromý nebo veřejný subjekt:

- jsou založeny na riziku;
- odstraňují narušování hospodářské soutěže a vytváří tak rovné podmínky, s ohledem na různou povahu krytí;
- přiměřeně pokrývají dlouhodobé provozní náklady a ztráty;
- jsou transparentní pro exportní úvěrové agentury (ECA) účastníků Konsensu OECD;
- jsou uplatňovány pro střednědobé a dlouhodobé vývozní úvěry s dobou splácení minimálně dvou let (s výjimkou zemědělských produktů a vojenské techniky).⁵⁵

2.3.2 Země zařazené v rizikové kategorii nula

Do skupiny zemí, jež nejsou zařazeny do uvedené klasifikace rizikovosti zemí, patří vysoko příjmové země OECD a vysoko příjmové země eurozóny, kde je úroveň rizika země pokládána za zanedbatelnou, případně se u nich vůbec nepředpokládá. Mezi vysoko příjmové země OECD patří od roku 2006 také Česká republika.⁵⁶

Pro obchodní operace se zeměmi v kategorii rizika zemí 0 nejsou stanoveny žádné limity pojistných sazeb, jako je tomu u všech ostatních kategorií. Pojistné sazby účtované za transakce v těchto zemích se tak určují případ od případu účastníky Konsensu. Přesto

---

⁵⁴ Tamtéž

⁵⁵ THE KNAEPEN PACKAGE. *Guiding principles for setting premia fees under the arrangement on guidelines for officially supported export credits.* [online]. 2012 [vid. 2013-06-30]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/tad/xcred/1910218.pdf>.

⁵⁶ Pro rok 2011 je hranice HND na hlavu určená Světovou bankou na 12 475 USD (na rozdíl od roku 1987, kdy tato hranice byla 6 000 USD)

pro zachování tržní neutrality musí být splněny určité podmínky, kdy pojistné sazby pro státem podporované úvěry v kategorii rizika země 0 nesmí být nižší než pojistné sazby nabízené soukromým sektorem. Účastníci Konsensu OECD mají určit sazbu pojistného výběrem nejvhodnějšího kritéria pro konkrétní operaci.

Jednotlivá kritéria pak jsou např.:

- stanovení země, dlužníka (veřejný či soukromý subjekt), dále má vliv odvětví, zranitelnost ve vztahu ke komoditě nebo službám, včetně jejich dostupnosti pro celou dobu trvání úvěru, zákazníci;
- právní postupy, jsou-li nastaveny tak, aby byly dostatečně imunní vůči vlivu zahraničního dlužníka nebo jeho zemi;
- do jaké míry jsou tato kritéria stále závislá na vládních zásadách a co by nastalo s případnou změnou vlády či jejím odstoupením;
- podmínky Pařížského klubu (např. možnost výjimky);
- možný dopad rizika země (ne rizika transferu);
- ochrana před riziky země, v níž je účet veden;
- druhy smluv se zákazníky včetně délky trvání, a
- celkové očekávané zahraniční příjmy ve vztahu k celkové výši úvěrů.⁵⁷

Do kategorie 0 lze zařadit ale i jiné země považované za země s obdobnou úrovní rizika. Pro účely minimálních pojistných sazeb budou všechny země OECD zařazené do kategorie 0 z důvodu vysokých příjmů do této kategorie zařazeny i nadále, dokud by jejich hrubý národní důchod na obyvatele (GNI/capita) neklesl pod hranici skupiny zemí s vysokými příjmy dva po sobě následující roky. V současnosti čítá tato kategorie 34 zemí.

---

⁵⁷ OECD. *Annex VIII of Arrangement on Guidelines for Officially Supported Export Credits*. 2013 [online]. [vid. 2013-02-02]. Dostupné z: [http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=tad/pg\(2013\)1](http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=tad/pg(2013)1).

2.3.3 Ostatní země zařazené do kategorie rizikovosti zemí 1-7

Pro všechny ostatní země byl zvolen pro společnou klasifikaci zemí kvantitativní model vyhodnocení rizika země (*Country Risk Assessment Model* - CRAM). Smyslem CRAM je posoudit pravděpodobnost, jak země bude spravovat své zahraniční dluhy. Výběr ukazatelů a jejich vah v CRAM je založen na ekonomické teorii, ekonometrickém výzkumu a úsudky zkušených odborníků zabývajících se rizikovostí zemí. Hodnoty předpovědí CRAM jsou úspěšně testovány na historických simulacích. CRAM integruje tři skupiny ukazatelů, ačkoliv seznam uvedených faktorů v rámci jednotlivých ukazatelů není vyčerpávající:

- **platební zkušenosti všech účastnických exportních úvěrových agentur (ECA)** - přičemž indikátory jsou rozděleny podle doby úvěru,
- **finanční situace země** je založená na ukazatelích likvidity (tj. celkového zahraničního krátkodobého dluhu a devizových rezerv), dále na ukazateli finanční solventnosti ve střednědobém horizontu (tj. celkový externí dluh a celková zahraniční dluhová služba), obvykle související s národními ukazateli jako je hrubý domácí produkt či devizovými příjmy;
- **ekonomická situace v zemi**
  - založená na ukazatelích stávající politické výkonnosti (sem patří např. rozpočty, měnové ukazatele, ukazatele platební bilance),
  - kromě toho také na dalších strukturálních ukazatelích dlouhodobější povahy, které měří potenciál růstu (např. výše příjmu, míra úspor nebo míra hospodářského růstu) a
  - na stupni zranitelnosti země (tj. diverzifikace vývozu, závislost na pomoci ostatních).⁵⁸

---

⁵⁸ OECD. *Arrangement on Guidelines for Officially Supported Export Credits*. 2013 [online]. [vid. 2013-02-02]. Dostupné z: [http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=tad/pg\(2013\)1](http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=tad/pg(2013)1).

Pro každý jednotlivý ukazatel jsou stanoveny kritické hodnoty. Všem rizikovým faktorům v rámci různých ukazatelů jsou přikládány určité váhy. Výsledek CRAM je pak výslednou kombinací hodnocení rizik těchto tří samostatných skupin, kdy každé skupině ukazatelů je přikládána přibližně stejná váha, což v praxi znamená, že špatný výsledek jednoho ukazatele negativně ovlivní celkový výsledek CRAM.

Obecně platí, že se pro daná hodnocení jako referenční používají především data z oficiálních mezinárodních institucí (jako je MMF, Světová banka, Banka pro mezinárodní vypořádání a OECD). Ostatní zdroje mohou být použity např. pro určité srovnání. Data pocházející z různých zdrojů, která se znatelně liší, jsou ve velké míře upravena, tak aby byla srovnatelná. Podrobnosti o modelu posuzování rizikovosti země jsou však důvěrné a nejsou zveřejňovány.⁵⁹

2.3.4 Závěrečná klasifikace rizikovosti země

Výsledek CRAM je východiskem pro konečné posouzení rizikovosti země, poté je převeden do pevné stupnice klasifikace sedmi rizikových kategorií. Tam, kde je třeba, je výsledná kategorie rizika ještě upravena o rizika související s politickou situací země a případně i dalšími rizikovými faktory, které dosud nebyly zahrnuty v CRAM. Konečná klasifikace je určena pouze na základě platných prvků rizika země, které odsouhlasí skupina odborníků exportních úvěrových agentur účastníků Konsensu OECD zabývajících se rizikovostí zemí.⁶⁰

Dlužníci do kategorií rizika země 1-7 musí být zařazeny do jedné z kategorií rizika kupujícího, které byly stanoveny ve vztahu k zemi dlužníka/ručitele. Nově systém Konsensu OECD reflektuje při sjednávání konkrétních pojistných sazeb také specifika jednotlivých kupujících. Tabulka 11 zaznamenává typy možných kupujících (dlužníků) ve vztahu k rizikovým kategoriím, jež vychází z ratingů.

---

⁵⁹ Tamtéž

⁶⁰ Tamtéž

Tabulka 11 Rizikové kategorie země dle typu dlužníka

Riziková kategorie země						
1	2	3	4	5	6	7
SOV+	SOV+	SOV+	SOV+	SOV+	SOV+	SOV+
SOV/CC0	SOV/CC0	SOV/CC0	SOV/CC0	SOV/CC0	SOV/CC0	SOV/CC0
CC1 AAA až AA-	CC1 A+ až A-	CC1 BBB+ až BBB-	CC1 BB+ až BB	CC1 BB-	CC1 B+	CC1 B
CC2 A+ až A-	CC2 BBB+ až BBB-	CC2 BB+ až BB	CC2 BB-	CC2 B+	CC2 B	CC2 B- a horší
CC3 BBB+ až BBB-	CC3 BB+ až BB	CC3 BB-	CC3 B+	CC3 B	CC3 B- a horší	
CC4 BB+ až BB	CC4 BB-	CC4 B+	CC4 B	CC4 B- a horší		
CC5 BB- a horší	CC5 B+ a horší	CC5 B nebo horší	CC5 B- a horší			

Zdroj: Příloha VII Konsensu OECD⁶¹.

V závislosti na klasifikaci státu, ve kterém má dlužník či ručitel sídlo, je pravděpodobné, že dlužník či ručitel zařazený do kategorie rizika kupujícího:

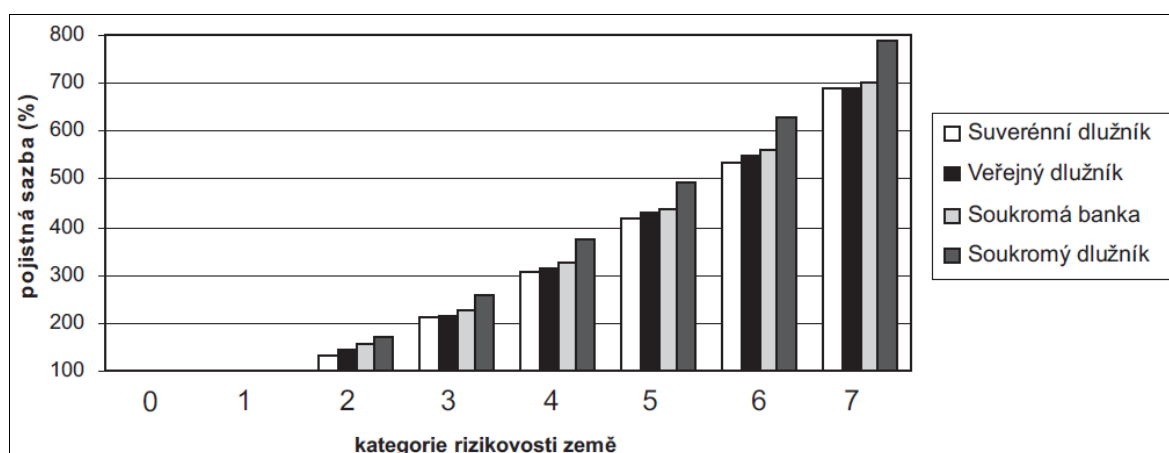
- CC0 a CC1 by měl být ohodnocen akreditovanými ratingovými agenturami (CRA) mezi stupni AAA (riziko země RZ 1) a B (RZ 7);
- CC2 by měl být ohodnocen CRA mezi stupni A+ (RZ 1) a B- nebo horší (RZ 7);
- CC3 bude hodnocen CRA mezi stupni BBB+ (RZ 1) a B- nebo horší (RZ 6);
- CC4 by měl být ohodnocen CRA mezi stupni BB+ (RZ 1) a B- nebo horší (RZ 5);
- CC5 by měl být ohodnocen CRA mezi stupni BB- (RZ 1) a B- nebo horší (RZ 4).⁶²

Určení typu dlužníka je jedním z faktorů ovlivňující celkovou pojistnou sazbu. Konkrétní dopady pro jednotlivé druhy dlužníků a výši pojistné sazby v jednotlivých kategoriích ilustruje obrázek 3.

⁶¹ OECD. *Arrangement on Guidelines for Officially Supported Export Credits*. 2012 [online]. [vid. 2013-02-02]. Dostupné z: [http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=tad/pg\(2013\)11](http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=tad/pg(2013)11).

⁶² Tamtéž

Obrázek 3 *Výše pojistné sazby dle typu dlužníka v rámci různé rizikovosti zemí*
Zdroj: Böhm, A. a K. Tůmová⁶³

Společná klasifikace rizikovosti země vychází z nejnovějších dostupných dat. Za tímto účelem CRAM, který je centrálně stanovován, je aktualizován pro každou zemi, a to pokaždé, jsou-li k dispozici nové podstatné informace nebo v případě náhlých neočekávaných událostí, které mohou ovlivnit vnímané riziko země. Nové finanční či hospodářské údaje z oficiálních mezinárodních organizací jsou obvykle k dispozici pro většinu zemí nejméně jednou ročně. Údaje o platebních zkušenostech jsou vykazovány účastnickými exportními úvěrovými agenturami každé čtvrtletí. Podskupina odborníků hodnotící rizika země se schází většinou několikrát do roka (zpravidla čtyřikrát). Má tak být zaručeno, že země jsou skutečně přezkoumávány a zařazení do jednotlivých kategorií tak odpovídá skutečné ekonomické situaci. Zmíněná přezkoumávání však neplatí pro země zařazené do kategorie nula, jak bylo již uvedeno.⁶⁴

Smyslem Konsensu OECD bylo vytvořit metodologický rámec, upravující rozsah, postupy, kritéria a cenové podmínky, běžně užívané v mezinárodním obchodě, konkrétně v rámci státem podporovaných vývozních úvěrů. Má tedy zajistit jakýsi rámec pro mezinárodně dohodnuté používání určitých zásad a pravidel vývozních úvěrů a zabezpečit tak stejné konkurenční podmínky v oblasti státních podpor vývozních úvěrů všech členských zemí.

⁶³ BÖHM, A. a K. TŮMOVÁ. Pojištění vývozních úvěrů v současné ekonomické situaci. *E+M Ekonomie a Management*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2010, roč. 2010, č. 3. S. 72 – 82. ISSN 1212-3609. Dostupné z: http://custom.kbbarko.cz/e+m/03_2010/07_bohm.pdf.

⁶⁴ OECD. *Arrangement on Guidelines for Officially Supported Export Credits*. 2012 [online]. [vid. 2013-02-02]. Dostupné z: [http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=tad/pg\(2013\)11](http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=tad/pg(2013)11).

EU, jakož to jeden ze členů respektující toto ujednání a spatřuje pozitivní závěry v působení Konsensu, co by účinné formy určující požadovanou mezinárodní disciplínu. Hlavní přednost spatřuje v prevenci narušování hospodářské soutěže v oblasti státem podporovaných vývozních úvěrů.

2.4 Legislativní rámec podpory exportu EU

2.4.1 Rizika

Vzhledem k významu rizik v souvislosti s mezinárodním obchodem se tato podkapitola zabývá jejich přiblížením. Mezi finanční rizika pojišťoven obvykle spadají především úvěrové, investiční a měnové riziko, rovněž také riziko likvidity.

1. **Úvěrové riziko** = kreditní riziko – jedná se o riziko ztráty v důsledku neschopnosti nebo neochoty smluvního partnera splnit sjednané podmínky smlouvy; protistrana tedy nedostojí plně svému finančnímu závazku. Zahrnuje rovněž riziko změny úvěrového ratingu emitenta finančního instrumentu, v jehož důsledku dochází ke zvýšení rizikovosti dané investice, a tím i ke změně ocenění příslušného finančního aktiva.
2. **Investiční riziko (riziko aktiv, tržní riziko) a měnové riziko** – riziko potenciální ztráty v důsledku změn hodnoty či ceny aktiv, způsobených fluktuací úrokových měr, změnou devizových kurzů, cen akcií či komodit.
3. **Riziko likvidity** - je riziko ztráty v důsledku momentálního nedostatku hotových peněžních prostředků.⁶⁵

Při detailnějším posouzení úvěrového rizika, jednoho z nejdůležitějších finančních rizik, je žádoucí se zaměřit na dvě složky:

---

⁶⁵ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2003. S. 79 – 82. ISBN 80 86119 67 X.

➤ **Riziko nesplnění závazku druhou stranou, kam patří:**

- **riziko obchodního partnera** – což s sebou nese neschopnost či neochotu zákazníka splnit své závazky,
- **riziko země** – znamená, že v určité zemi ekonomické subjekty nebudou moci splnit své mezinárodní závazky,
- **riziko transferu** – vzniká za situace, kdy země není schopna či ochotna plnit své mezinárodní závazky z důvodu globálního nedostatku devizových prostředků,
- **riziko koncentrace** – znamená riziko nedostatečně diverzifikace úvěrového portfolia finanční instituce mezi různá odvětví, regiony či počet zákazníků.

➤ **a inherentní riziko produktu** (dané odhadem ztráty, která nastane v důsledku nesplnění závazku druhou stranou).⁶⁶

Pro efektivní realizaci obchodních aktivit je dostatečné informování se o zemi a samotném obchodním partnerovi, s nímž má daná spolupráce probíhat. V souvislosti s finančními postupy země tak existují mezinárodně uznávané postupy, díky kterým je možné těmto finančním rizikům do jisté míry předejít, zmírnit je, či je dokonce vyloučit. Jedná se hlavně o sjednání vhodně nastavených podmínek financování (případně spolufinancování dalšími subjekty) již při uzavírání kontraktu.

Úvěrové pojištění, konkrétně pojištění vývozních úvěrů a investic se pak dělí na dvě základní oblasti rizik (komerční a teritoriální rizika), která by mohla zabránit včasnému uhrazení pohledávky zahraničním kupujícím. Toto dělení je zásadní i pro další rozlišení obou typů oblastí, myšleno pak možných pojištění v rámci buď soukromých institucí či s podporou státu.

---

⁶⁶ BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. s. 21 – 25. ISBN 978 80 7431-004-1.

2.4.1.1 Komerční rizika

Komerční rizika vyplývají z ekonomické a finanční situace zahraničního kupujícího.⁶⁷ Jsou to tedy situace kupujícím přímo ovlivnitelné. V rámci komerčních rizik se rozlišují dvě základní kategorie rizik, a to:

- **platební neschopnost** – tedy neschopnost dlužníka (nebo zahraničního kupujícího) plnit své závazky, důvodem proto mohou být:
  - prohlášení konkurzního řízení na jeho majetek nebo zamítnutí návrhu na prohlášení konkurzního řízení na základě nedostatku konkurzní podstaty,
  - soudní vyrovnání mezi zahraničním kupujícím (dlužníkem) a jeho věřiteli.⁶⁸
- a **platební nevůle** - tedy nezaplacení pojištěné pohledávky dlužníkem bez právního důvodu ani po určité době od data její splatnosti. Ze strany dlužníka tedy dojde k porušení obchodní smlouvy nebo kontraktu.⁶⁹

Komerční rizika jsou tržně zajistitelná (obchodovatelná), mohou je tedy přebírat komerční pojišťovny se zajištěním komerčních zajišťoven.

2.4.1.2 Teritoriální rizika

Teritoriální (také politická, jiná nekomerční rizika) jsou taková rizika, která nevyplynají z ekonomické nebo finanční situace zahraničního dlužníka, nýbrž vyplývají z politických, finančních a makroekonomických událostí a opatření v jeho domovském státě.⁷⁰

Souvisejí s:

- politickým,
- ekonomickým,
- finančním a

---

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ EUR-LEX. *Sdělení Komise č. 97/C 281/03* [online]. 2006. [vid. 2012-10-23]. Dostupné z: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:08:01:31997Y0917\(01\):CS:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:08:01:31997Y0917(01):CS:PDF).

⁶⁹ Tamtéž

⁷⁰ Tamtéž

- právním prostředím v cílové zemi vývozu nebo v hostitelské zemi investice.

Teritoriální rizika se řadí k rizikům, ohrožující splatnost zahraničních pohledávek exportérů, případně snižující výnosnost zahraničních investic. Z hlediska konkrétního dlužníka mají povahu vyšší moci.

Příčiny, představující teritoriální riziko, lze hledat v:

- **nezaplacení pohledávky v důsledku politických událostí v zemi sídla dlužníka** (válka, revoluce, povstání, občanská válka, občanské nepokoje nebo generální stávka),
- **nemožnosti, zdržení nebo omezení převodu či změny plateb** do země vývozce v důsledku politických událostí, legislativních nebo administrativních opatření nebo vážných ekonomických potíží v zemi dlužníka (prohlášení platební neschopnosti země, vyhlášení moratoria na platby a zavedení devizového režimu, který omezuje transfer úhrad do zahraničí),
- **administrativním rozhodnutím nebo legislativním opatřením** či intervencí orgánů země dlužníka, která znemožní realizaci kontraktu nebo zaplacení pojištění pohledávky dlužníkem bez jeho zavinění či bez jeho podnětu (odebrání dovozní nebo vývozní licence, zrušení či odebrání jiných již vydaných povolení, která jsou nezbytná k realizaci kontraktu a zmrazení vkladů),
- **administrativním či politickým opatřením ve třetích zemích**, jejichž prostřednictvím mají být platby provedeny a která znemožňují realizaci kontraktu nebo transfer plateb do země vývozce (embargo, omezení pohybu zboží či transferu úhrad),
- **přírodní katastrofa** v zemi dlužníka, v jejímž důsledku dojde k nezaplacení pohledávky bez jeho zavinění,
- **nezaplacení pohledávky veřejnoprávním dovozcem**,
- **vyvlastnění formou znárodnění** - kodifikace nebo vyvlastnění zahraniční společností bez odpovídající náhrady, realizované vládou země dlužníka nebo

hostitelské země zahraniční investice, které zbavily investora základních práv, spojených s investicí po dobu nejméně šesti měsíců bez přerušení.⁷¹

Na pojištění teritoriálních rizik se obvykle účastní svou podporou stát, neboť rizika, související s případy tzv. vyšší moci, nemohou často obsáhnout kapacity komerčních pojišťoven, a to také z důvodu, že pro takové pojištění není na komerčním trhu možné sjednat zajištění. Ke krytí takových tržně nezajistitelných rizik mohou vývozci využít pojištění se státní podporou spočívající v tom, že v roli zajistitele nevystupuje komerční zajišťovna, ale stát se svým státním rozpočtem. Státní pomoc při pojišťování pak mnohdy umožňuje obchodovat i se zeměmi s politicky, finančně a makroekonomicky nižší stabilitou, případně se zeměmi, kde není nastaven dostatečný legislativní rámec (např. ve vztahu k zákonu o konkurzu a vyrovnání). Ke krytí rizik, ohrožujících zaplacení vývozních pohledávek zahraničním dlužníkem, je určeno pojištění vývozních úvěrů se státní podporou. Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě se vyskytuje v mnoha formách často v závislosti na délce splatnosti pojištěného úvěru, typu pojišťovaného finančního instrumentu, charakteru a míře rizika.

2.4.2 Klasifikace rizik dle EU

EU pracuje s odlišnou terminologií. Mezi **tržně zajistitelná (obchodovatelná)**, tedy kryta komerčním úvěrovým pojištěním, jsou zahrnuta rizika:

- **svévolné neuznání smlouvy nestátním dlužníkem** (tehdy, pokud dlužník přeruší nebo ukončí smlouvu bez oprávněného důvodu)
- **svévolné odmítnutí ze strany státního dlužníka převzít zboží, které je kryté smlouvou bez legitimního důvodu,**
- **platební neschopnost nestátního dlužníka či jeho ručitele a**
- **neplacení dluhu, které plyne ze smlouvy ze strany nestátního dlužníka,** tj. dlouhodobé neplnění závazku.

---

⁷¹ BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. S. 16 – 20. ISBN 978 80 7431-004-1.

Mezi **tržně nezajistitelná** (neobchodovatelná) pak patří:

- politická,
- katastrofická a
- komerční rizika veřejnoprávních dlužníků.⁷²

Jak pro samotnou praxi, tak pro další vnímání má toto dělení nezastupitelnou roli. Jasně je totiž určeno, na jakých rizicích se může podílet svou účastí i stát. Rozdílná míra státní pomoci v různých státech by totiž mohla vést k deformaci konkurenčního prostředí, a to jak mezi účastníky obchodních aktivit, tak mezi pojistiteli daného pojištění v EU.

2.5 Obecná řešení pro fungování pojišťovnictví v rámci Evropské unie

2.5.1 Dopady evropské legislativy do oblasti komerčního pojištění

Evropská unie svou legislativou zaměřila pozornost především na oblast vymezení podmínek pro komerční pojištění vývozních úvěrů, kde neexistuje garance státního rozpočtu a zajištění funguje prostřednictvím soukromých zajišťovatelů. V rámci EU je podpora konkurenčního prostředí realizována především na základě jednotného vnitřního trhu (tj. práva zakládat pobočky a svobody poskytovat služby). Komerční pojištění vývozních úvěrů je tak imanentní součástí tzv. **jednotného evropského pojistného trhu**.

Potřeba sjednocování evropského pojistného trhu se začala v rámci integračního procesu ES (resp. EHS) prosazovat postupně od sedmdesátých let minulého století. Prvním významným opatřením se stala **Směrnice Rady č. 73/239/EEC** o koordinaci zákonů,

---

⁷² EUR-LEX. *Sdělení Komise členským státům* [online]. 1997. [vid. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://eur-law.eu/CS/Sdeleni-Komise-clenskym-statum-zaklade-cl-93-odst-,314298,d>.

nařízení a správních předpisů, týkajících se zahájení a provozování podnikání v přímém jiném než v životním pojištění.

S cílem postupného přizpůsobení národních právních systémů právu komunitárnímu,⁷³ se začal ve finančních službách uplatňovat **princip tzv. jednotného pasu** (jednotné evropské licence).⁷⁴

Princip jednotného pasu znamená možnost provozování podnikatelské činnosti v jiném členském státě Evropského hospodářského prostoru (tedy v zemích EU + dále v Norsku, na Islandu či v Lichtenštejnsku) a to pouze na základě povolení, uděleného v zemi sídla či bydliště podnikající osoby. Ta má poté jen oznamovací povinnost o svém záměru působení v jiném členském státě, a to vůči příslušnému orgánu, který povolení vydal.

Vznikly tak dvě varianty provozování činnosti v rámci jednotného trhu Evropského společenství. První z nich, u které je míra integrace do hostitelské země silnější, je označována jako právo **zakládat pobočky** (tj. právo usazení – kdy podnikající osoba zakládá pobočky v dalších členských státech a jejich prostřednictvím pak může nabízet své služby). Vedle toho stojí právo na základě **svobody poskytovat služby**, pro jejichž samotné poskytování není nutné pobočky zakládat, služby jsou tak poskytovány přímo.

Pro to, aby finanční služby mohly být realizovány tímto způsobem, bylo třeba postupně odstranit řadu překážek především v legislativním prostředí jednotlivých členských zemí, které do té doby často znevýhodňovaly působení zahraničních osob na vlastních trzích. Cílem komunitárního práva tak bylo zaměřit se na eliminaci těchto realit a pomocí přijímaných směrnic trh pojišťovacích služeb postupně uvolňovat a podrobit ho jednotnému dohledu s cílem vytvoření evropského jednotného pojistného trhu, založeného na jednotných pravidlech, jejichž dodržování kontrolují instituce členských států a nikoli nějaká nadnárodní instituce.

V oblasti soukromého pojišťovnictví tyto restriktce odstraňují tři generace směrnic:

- ***k přímému životnímu pojištění*** (kde byla navíc Radou Evropských společenství a Evropským parlamentem schválena v roce 2002 „komplexní Směrnice“, shrnující

---

⁷³ Právu Evropských Společenství neboli „acquis communautaire“

⁷⁴ Single passport

upřesňující změny, obsažené v předchozích etapách harmonizačního procesu v oblasti životního pojištění a nejnovější přístupy ke sjednocení přístupů členských zemí v oblasti neživotního pojištění),

- ***k neživotnímu pojištění** včetně na ně navazujících směrnic, specializovaných se na určitá pojistná odvětví neživotních pojištění,*
- *a také **směrnice o pojišťovacích zprostředkovatelích**, která zavádí princip jednotného evropského pasu i v této oblasti podnikání.⁷⁵*

Ačkoliv i dále bylo třeba reagovat na další vývoj integračního procesu Společenství a upravovat některé podmínky pro fungování, vyplynuly z těchto 3 generací směrnic hlavní zásady vnitřního pojistného trhu:

- *pojistitelé v jakémkoliv členském státě musí mít svobodu vyvíjet činnost v kterémkoliv jiném členském státě a nabízet v plném rozsahu své pojistné produkty v celém Společenství (aniž by musely využívat poboček),*
- *zahájení a provozování činnosti pojišťovacím podnikem podléhá udělení jediného povolení (licence), které takovému podniku umožní provozovat činnosti v pojišťovnictví v rámci celého Společenství,*
- *ze strany národních orgánů jednotlivých členských zemí podléhá pojistitel v zásadě stejným pravidlům dohledu,*
- *zájemce o pojištění (fyzická nebo právnická osoba) má právo zakoupit si toto pojištění kdekoli ve Společenství,*
- *musí být dostatečná kontrola produktů a jejich nabízení, aby nebyla veřejnost uváděna v omyl, tato kontrola však nesmí bránit inovacím,*
- *zprostředkovatelé pojištění (agenti, makléři apod.) mají právo vyvíjet svoji činnost v zásadě za stejných podmínek v rámci celého Společenství,*
- *všechny subjekty pojistného trhu, především pojistník, musí mít k dispozici dostatečné a srovnatelné informace o situaci pojistitelů působících na trhu.⁷⁶*

---

⁷⁵ BÖHM, A. *Ekonomika a řízení pojišťoven v podmínkách po vstupu České republiky do Evropské unie. Vybrané aspekty*. 1. vyd. Praha: Aspi Publishing, 2004. s. 39. ISBN 80-7357-020-3.

⁷⁶ Tamtéž

V praxi se tyto zásady uplatňují především výše zmíněnými právy, tj. právem zakládat pobočky či svobody poskytovat služby.

2.5.2 Dopady evropské legislativy do státem podporovaného typu úvěrového pojištění

Úvěrové pojištění je natolik specifickým produktem, že díky možnému rozsahu pojišťovaných rizik vyžaduje krom jiného také podporu státu (především v oblasti teritoriálních rizik). Stát zde přebírá záruky za případné nesplacení pohledávek ze strany dlužníků, protože rizika související s obchody na mezinárodních trzích jsou pro komerční sektor příliš vysoká. Soukromí zajišťovatelé obvykle nejsou ochotni a často svou zajišťovací kapacitou ani připraveni přebírat rizika v takovém rozsahu, proto existuje tato další forma podpory exportu.

Má-li tedy být v případě teritoriálních rizik stát se svým rozpočtem „zajišťovatelem“, pak je jen těžko v tomto segmentu představitelné naplňování toho, co je konstrukčním prvkem celého jednotného pojistného trhu, tedy uplatnění uvedených podnikatelských práv a svobod založených na tržním principu; EU jako taková ani nemá takto konstruované střednědobé rámce ani rozpočty a možnost pojišťovat teritoriální rizika obchodu jednotlivých zemí s podporou jiné země je jednoznačně nereálná. V této souvislosti je na místě uvědomit si to, že se např. při sestavování střednědobého finančního rámce na období 2014-2020 má uvolnit celkem pouze 1,2 - 1,3 % hrubého národního důchodu (GNI) z EU;⁷⁷ v tomto smyslu tedy nelze počítat s jakoukoliv evropskou podporou exportu tak, jak je uvažována v práci; ta se ještě dlouhodobě bude uskutečňovat prostřednictvím členských států.

Pojetí jednotného evropského trhu je proto v této oblasti uskutečňováno na základě jednotných pravidel pro pojištění úvěrů se státní podporou, ne však na tržním principu, jak je obvyklé u ostatních typů pojištění. Vychází se především z jednotných pravidel

---

⁷⁷ EUROPA EU, *Návrh Evropské komise na víceletý finanční rámec pro období 2014- 2020* [online]. 2011. Lucemburk, ISBN 978-92-79-21282-6. Úřad pro publikace Evropské unie [vid. 2013-08-10]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/2011/mff2011/KV3112884CSN-web.pdf>.

Konsensu OECD, který upravuje postupy, formy, ale i míru možné poskytované státní pomoci pro členské země. EU se stala jednou ze smluvních stran, respektující tato pravidla – na mezinárodních jednáních je zastoupena Evropská komise pouze jedním členem, který zastupuje v současnosti potřeby všech 28 zemí EU. Respektování pravidel Konsensu OECD zabezpečuje, aby i v segmentu úvěrového pojištění se státní podporou byly uplatňovány rovné podmínky, a to jak pro zahraniční, tak i pro tuzemské osoby. Konsensus byl integrován do legislativy Společenství **rozhodnutím Rady č. 93/112/EEC**, později upraveným **rozhodnutím Evropského parlamentu č. 97/530/ES**.

2.6 Harmonizace postupů pojištění vývozních úvěrů v Evropské unii

Vedle již uvedených právních opatření, zasazující Konsensus OECD do legislativy EU, existují další právní předpisy, které se na evropském poli otázkou pojištění úvěrů zabývají. Mezi ty nejdůležitější patří:

- **Směrnice Rady č. 98/29/ES** ze 7. května 1998 – zabývající se harmonizací podmínek **střednědobých a dlouhodobých vývozních úvěrů**. Hlavním cílem této směrnice je eliminovat zkreslení v hospodářské soutěži na základě harmonizace pravidel pojištění vývozu v jednotlivých členských státech.⁷⁸
- **Sdělení Evropské komise 97/C281/03** ze 17. září 1997 – znovu upravené v roce 2005 (2005/C 325/11), týkající se krátkodobých vývozních úvěrů; ta definuje „**obchodovatelná rizika**“ jako obchodní rizika neveřejných dlužníků, kteří mají sídlo v zemích OECD. Doba trvání vývozních úvěrů je nastavena na dobu kratší než dva roky. Obchodovatelná rizika nemohou být kryta pojistiteli vývozních úvěrů s podporou státu. Sdělení také vymezuje také **neobchodovatelná rizika**, kam patří rizika politická, katastrofická a obchodní rizika, která souvisí s rizikovostí zemí dle zařazení jednotlivých členských zemí OECD do rizikových skupin (1-7),

---

⁷⁸ EUR-LEX. *Směrnice Rady č. 98/29/ES* [online]. 1998. [vid. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1998L0029:20030605:CS:PDF>.

určených na základě Konsensu. Do této oblasti rizik by patřila především pojištění střednědobých a dlouhodobých vývozních úvěrů (v daném sdělení komise je tato problematika naznačena pouze velmi okrajově).⁷⁹

Podstatná část tohoto Sdělení je ale věnována skutečnostem, které mohou narušovat hospodářskou soutěž. Pro připomenutí – pro oblast teritoriálních rizik v podstatě neexistuje konkurenční prostředí, protože pojištění se státní podporou je obvykle vázáno na státní rozpočet; tento tržní segment je z tohoto hlediska deformovaný.

Proti tomu ale stojí oblast komerčních rizik pro pojištění vývozních úvěrů, kde funguje konkurence nejen mezi soukromými pojistiteli vývozních úvěrů, ale také mezi veřejnými, veřejně podporovanými pojistiteli vývozních úvěrů a soukromými pojistiteli. Posláním tohoto sdělení bylo tedy zrušit takové deformace konkurenčního prostředí, k nimž docházelo v rámci státní podpory v oblasti pojištění krátkodobých vývozních úvěrů, kdy stejné instituce, pojišťující střednědobá a dlouhodobá rizika vývozců na účet státu nebo s jeho zárukou, působí stejně tak i na poli krátkodobých pojištění vývozních úvěrů, čímž konkurují soukromým pojistitelům v dané oblasti (kteří však žádnou státní podporu nezískávají). Faktory, deformující konkurenční prostředí ve prospěch státních či státem podporovaných pojistitelů vývozních úvěrů, pojišťujících obchodovatelná rizika, jsou následující:

- **právní nebo faktické státní záruky půjček nebo ztrát** – státní záruky přispívají k výhodnějším podmínkám na trhu, pro pojistitele mohou znamenat výhodu ve formě nižší úrokové sazby než je obecně běžná na trhu či vůbec samotnou možnost pro získání úvěru,
- **jakýkoliv rozdíl ve srovnání se soukromými pojistiteli v povinnostech při tvorbě přiměřených rezerv** – pro krytí krátkodobých obchodních rizik musí mít státní či státem podporovaní pojistitelé k dispozici určitou výši vlastních finančních prostředků (míra solventnosti včetně záručního fondu) a technických rezerv (zejména vyrovnávací rezervu) a musí obdržet povolení v souladu s článkem 6 následující směrnice 73/239/EHS),

---

⁷⁹ EUR-LEX. *Sdělení Komise členským státům* [online]. 1997. [vid. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://eur-law.eu/CS/Sdeleni-Komise-clenskym-statum-zaklade-cl-93-odst-,314298,d>.

- **úleva nebo osvobození od daní obvykle placených** (např. daně z příjmů právnických osob a daně vybírané z pojistek),
- **přidělení podpor nebo poskytnutí kapitálu státem.**⁸⁰

Součástí uvedeného sdělení komise je také oblast zajištění a jeho podpora ze strany státu a případného narušení hospodářské soutěže i zde. Je tak možné pozorovat určitý nesoulad. Sdělení totiž uvádí, že zajišťovací činnosti, na kterých se stát podílí nebo doplňuje zajišťovací smlouvy pro komerční rizika, tak do jisté míry vytváří lepší podmínky pro státní pojistitele oproti pojistitelům soukromým, kteří možnost zajistného krytí se státní podporou využít nemohou. Sdělení se proto snažilo tyto případné deformace eliminovat.

2.7 Další mezinárodní instituce utvářející podporu mezinárodního obchodu

Vedle Konsensu OECD a EU, které jsou pro význam celé disertační práce výchozí, je ve stručnosti vhodné přiblížit rovněž organizace, které se touto problematikou zabývají v mezinárodním měřítku.

2.7.1 Světová obchodní organizace (World Trade Organization)

Vedle OECD existuje Světová obchodní organizace (**World Trade Organization - WTO**), jejímž hlavním posláním je pomáhat členům řešit mezinárodní obchodní spory mezi členskými státy v případně používání nekalých praktik, uplatňovaných v soutěži vývozců a domácích konkurentů (např. dumping).

Světová obchodní organizace (WTO) funguje od roku 1995 jako nástupce Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT), podepsané v roce 1947. Cílem dohod WTO je tak nastavit obecně platná pravidla v rámci mezinárodního obchodu. Ekonomická teorie

---

⁸⁰ EUR-LEX. *Sdělení Komise členským státům* [online]. 1997. [vid. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://eur-law.eu/CS/Sdeleni-Komise-clenskym-statum-zaklade-cl-93-odst-,314298,d>.

i praxe totiž dokázaly (a platí to i nadále), že zásahy státu do komerční sféry, včetně poskytování subvencí ze státního rozpočtu, mají dlouhodobě obvykle spíše negativní dopady na efektivní hospodaření ekonomik. Z tohoto důvodu jsou již dle zakládacích dohod výslovně zakázány jakékoliv subvence pro podporu vývozu a smluvní strany musí odstranit subvence na vývoz jakéhokoliv výrobku, pokud tato subvence vede k tomu, že je prodáván pro vývoz za nižší cenu, než je srovnatelná cena srovnatelného výrobku pro kupujícího na domácím trhu.⁸¹

Součástí Dohody o zřízení WTO je také pro tuto práci klíčový dokument, kterým je **Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních WTO** (*Agreement on Subsidies and Countervailing Measures*). Příloha 1 zmiňované Dohody vyjmenovává seznam zakázaných vývozních subvencí. V bodě k)⁸² této dohody stojí: „*Vývozní úvěry, poskytnuté vládami (nebo zvláštními institucemi kontrolovanými a/nebo řízenými vládami) při sazbách nižších, než jsou ty, které musí skutečně platit za takto získané prostředky (nebo by musely platit, kdyby si vypůjčily na mezinárodních kapitálových trzích, aby získaly prostředky se stejnou dobou splatnosti a jinými úvěrovými podmínkami a ve stejné měně jako vývozní úvěr), nebo jimi provedené platby za všechny nebo část nákladů, vynaložených vývozci nebo finančními institucemi pro získání úvěrů, pokud jsou použity k zabezpečení podstatné výhody v oblasti podmínek vývozních úvěrů.* Bod k) ale pokračuje doložkou, že za zakázanou subvenci dle Dohody o subvencích a vyrovnávacích opatřeních nebude považována úvěrová praxe, která je v souladu s mezinárodním závazkem ze dne 1. 1. 1979, jež se týká oficiálních vývozních úvěrů (tj. Konsensus OECD). To tedy znamená, že existuje výjimka možnosti státních podpor v oblasti vývozních úvěrů, která je v souladu s uplatňováním mezinárodně platného finančního rámce, stanoveného Konsensem OECD.⁸³

Státem podporované vývozní úvěry jsou tak povoleny při splnění určitých podmínek. Ustanovení uvedené Dohody jsou implementována do Evropské legislativy Nařízením

---

⁸¹ WTO. *Dohoda o zřízení WTO* [online]. 1994. [vid. 2013-11-26]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/translation/czech/guidelines/documents/wto_agreement_cs.pdf.

⁸² WTO. *Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních* [online]. 1994. [vid. 2013-11-26]. Dostupné z: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:11:21:21994A1223\(14\):CS:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:11:21:21994A1223(14):CS:PDF).

⁸³ JANDA, K., E. MICHALÍKOVÁ a V. POTÁCELOVÁ. *Vyplácí se podporovat exportní úvěry?*. Praha: Centrum evropských studií, VŠE. roč. 2009, č. 30. ISSN 1804-1280.

ES č. 2026/97 ze dne 6. října 1997 o ochraně před dovozem subvencovaných výrobků ze zemí, které nejsou členy Evropského společenství (základní protisubvenční nařízení).

2.7.2 Mezinárodní obchodní Komora (International Chamber of Commerce – ICC)

Založení mezinárodní obchodní komory se datuje k roku 1919. Dnes má své sídlo v Paříži a je reprezentována tisíci podniky a asociacemi z více než 120 zemí, které jsou samy účastníky mezinárodního obchodu, čímž se stává jedinou organizací podobného charakteru. Má především roli poradenskou, kdy podnikatelé jednotlivých států prezentují své názory a stanoviska prostřednictvím národních výborů na úrovni G20 organizacím jako např. OSN, EU, WTO a OECD. ICC tak vytváří pravidla pro fungování mezinárodního obchodu. Přestože respektování takto vytvořených pravidel je na dobrovolné bázi, jsou denně využívána v mezinárodním obchodním styku.⁸⁴

2.7.2.1 Národní výbor ICC v České republice

Cílem národního výboru ICC v ČR je pomoc českým podnikům začlenit se do světového dění. Zároveň se spolupracuje na formulaci východisek pro strategii konkurenceschopnosti a strategii exportu, jejich dodržování a případně i vynucování. ICC tak chrání české exportéry, je v kontaktu s bankéři a také s představiteli světových vlád, což pomáhá při vytváření nových obchodních vztahů. Jak bylo již řečeno, pravidla a směrnice ICC jsou používána po celém světě, usnadňují podmínky pro mezinárodní obchod.

Mezi hlavní oblasti zájmu ICC a pravidla, která v těchto oblastech vytváří, patří:

- Mezinárodní arbitráž – Arbitrážní pravidla ICC,
- Bankovní technika a praxe – pravidla pro bankovní záruky a dokumentární akreditivy (UCP 600, URDG 758 ...),
- Doprava a logistika – Incoterms 2010,

---

⁸⁴ ICC, *International Chamber of Commerce* [online]. 2012. [vid. 2013-05-24]. Dostupné z: <http://www.iccwbo.org>.

- Finanční služby a pojišťovnictví,
- Obchodní a investiční politika.⁸⁵

2.7.3 Bernská unie

Mezinárodní unie úvěrových a investičních pojistitelů, zkrácené Bernská unie.⁸⁶ Jejími členy jsou jak komerční tak státem podporované úvěrové pojišťovny po celém světě. Bernská unie byla založena v roce 1934 ve Švýcarsku ve městě Bern. Nyní sídlí v Londýně. Z činností, které provozuje, lze zařadit především poskytování odborné pomoci a zároveň sdílení informací o dlužnících z celého světa (na poli ekonomickém, finančním i politickém). Často bývá označena jako nejvýznamnější koordinátor na poli státem podporovaného pojištění vývozních úvěrů. V rámci toho:

- akceptuje a uznává zásady pojištění vývozních úvěrů na mezinárodní úrovni a zároveň přispívá k opatřením, souvisejícím s dodržováním a podporou kázně v náležitostech úvěrů v oblasti mezinárodního obchodu,
- zabezpečuje a zajišťuje mezinárodní spolupráci ve smyslu tvorby a udržování příznivého investičního klimatu a přijetí platných principů zahraničního investičního pojištění,
- poskytuje poradenství, organizuje výměnu informací, vypracování znaleckých posudků a pomoc v oblasti komerčních a teritoriálních rizik, která jsou předmětem pojišťování vývozních úvěrů a zahraničních investic.⁸⁷

Bernská unie má za cíl podporovat spolupráci, růst a stabilitu v mezinárodním obchodě a v oblasti investic. V rámci hospodářské krize se stále více otevírají pomyslné nůžky, kdy rizika spojená s krizí získávají významu především v Evropě, naopak v Asii pokračuje růst. Dle zprávy z dubna 2009 skupiny zemí G9 má právě podpora mezinárodních finančních institucí hrát důležitou roli v oživení světové ekonomiky. Zprávy Bernské unie rovněž uvádějí, že podpora exportu byla jedním z hlavních faktorů, které zmírnily propad

---

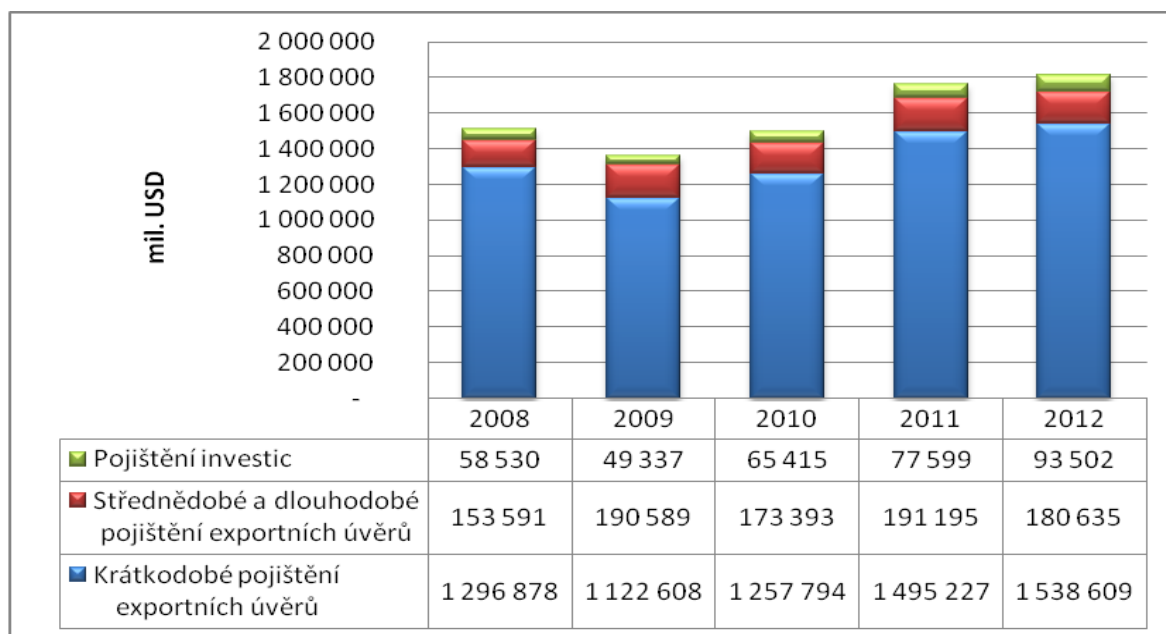
⁸⁵ ICC CR [online]. 2012. [vid. 2013-05-24]. Dostupné z: <http://www.icc-cr.cz/cs>.

⁸⁶ International Union of Credit and Investment Insurers

⁸⁷ BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. s.29. ISBN 978 80 7431-004-1.

světových obchodních toků. To demonstroval především vývoj úvěrového pojištění, které od roku 2008, tedy po vyvrcholení světové krize, bylo relativně stabilní. Obrázek 4 zachycuje nové obchody úvěrového vývozního úvěru (zvláště krátkodobého a dlouhodobého) a pojištění investic celkově v rámci Bernské unie.

Obrázek 4 Nové obchody celkem v jednotlivých letech 2008-2012

Zdroj: vlastní zpracování dle Bernské unie⁸⁸

Pražský klub

Založen v roce 1993 pěti úvěrovými pojišťovnami ze zemí střední Evropy. V současnosti je členem již 37 úvěrových pojišťoven. Výhodou členství v Pražském klubu je sdílení informací a zkušeností, ať pozitivních či negativních, mezi menšími exportními úvěrovými agenturami, které čelí podobným problémům. Členové klubu jsou geograficky rozmístěni poměrně různorodě, patří sem i země emerging markets. Spolupráce členů Pražského klubu ohledně získávání informací, zajištění a oživení z trhu z dluhových potíží má svůj nepostradatelný význam na poli podporovaného exportu. Členství v Pražském klubu znamená také jakousi vstupenku do Bernské unie. Co se týče České republiky tak EGAP

⁸⁸ BERNSKÁ UNIE, Výroční zpráva za rok 2013 [online]. 2013. [vid. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.berneunion.org/pdf/Berne%20Union%20Yearbook%202013.pdf>.

byl prvním členem Bernské unie ze zemí střední a východní Evropy a navíc iniciátorem vzniku klubu.⁸⁹

2.8 Postoj evropských institucí z pohledu rozhodování a následné odpovědnosti

Dichotomie mezi rozhodováním a odpovědností vyvolává následující situaci, která je v EU poměrně běžná a spočívá v tom, že EU vydá příslušný právní akt a za jeho naplňování jsou odpovědny členské země. Vystávají pak takové otázky jako například:

- Jak v současné době podporuje Evropská unie jednotlivé členské státy dle současně platné evropské legislativy?
- Kdo ve skutečnosti poskytuje, resp. jak funguje podpora vývozu a jak je realizována úloha členských států? Jaký je vůbec vztah mezi institucemi, které o dané podpoře rozhodují a těmi, kdo jsou ve výsledku zodpovědní za daná rozhodnutí?

Současná situace světových trhů je však o to složitější, že na tvorbu systémových podmínek jejich rozvoje působí řada nových faktorů, které pochází z celkově jiného pojetí ekonomického a společenského vývoje (alespoň u tzv. vyspělých zemí). Na tvorbě ekonomického prostředí se tak podílí přímo i nepřímo nové subjekty, jako např. instituce integračního seskupení, které prosazuje své představy a nároky na regulaci nejen institucí finančních trhů, ba dokonce i jednotlivých států a jejich institucí samotných. Stále více se tak prohlubuje rozpor mezi rozhodováním a odpovědností, tedy mezi těmi, kdo na nadnárodní úrovni stanovují určitá rozhodnutí na jedné straně a subjekty mezinárodních trhů, jichž se daná rozhodnutí skutečně týkají, tedy konkrétních států, firem a občanů na straně druhé.⁹⁰

---

⁸⁹ BERNSKÁ UNIE, Výroční zpráva za rok 2013 [online]. 2013. [vid. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.berneunion.org/pdf/Berne%20Union%20Yearbook%202013.pdf>.

⁹⁰ BÖHM, A. a I. FUJEROVÁ. The Crisis, Responsibility and Regulation. *Chinese Business Review*. 1. vyd. El Monte, California, USA: David Publishing Company, 2012, roč. 11, č. 4. S. 343 – 354. ISSN 1537-1506.

Pro objektivnější a konkrétnější zhodnocení této problematiky, bude v disertační práci dále vycházeno z odpovídajících evropských dokumentů, které tyto vztahy mezi rozhodováním a konečnou odpovědností charakterizují.

2.9 Legislativa EU

2.9.1 Primární legislativa

Primární právo vytváří přímo samotné členské státy vzájemnou dohodou na nejvyšší úrovni, vychází z pravidel mezinárodního veřejného práva. Jakákoliv změna následně musí projít schválením (ratifikací či referendem dle zvyklostí legislativních předpisů jednotlivých členských států). Znamená to, že v hierarchii právních aktů Společenství stojí smlouvy nejvýše a že žádná jiná právní norma platná v rámci Společenství nesmí být s nimi v rozporu. Smlouvy popisují nejen základní cíle Společenství (Evropské unie), ale také pravomoci kompetence orgánů unie, druhy sekundárních právních aktů unie, práva občanů unie atd. Smlouvy jsou bezprostředně aplikovatelné a jednotlivci se jich tak mohou přímo dovolávat; jde o tzv. primární legislativu.⁹¹

Patří sem zejména:

- **zakládající smlouvy Společenství/EU** – viz první kapitola,
- **přístupové smlouvy**, tedy smlouvy rozšiřující počet členů ES/EU, které pozměňují původní znění zakládajících smluv (např. počty zástupců v jednotlivých institucích) a
- **ostatní smlouvy a protokoly**, jež také doplňují, rozšiřují a revidují zakládající smlouvy.⁹²

Protože změn, i těch legislativních, od počátku integračního procesu proběhlo mnoho, je třeba obecně vycházet z konsolidovaných verzí zakládajících smluv ve znění pozdějších

---

⁹¹ KÖNIG, P. a kol. *Učebnice evropské integrace*. 2. vyd. Brno: Barrister & Principál, s.r.o., 2007. 402 s. ISBN 978-80-7364-044-6.

⁹² EVROPSKY DUM [online]. 2006. [vid. 2013-08-30]. Dostupné z: www.evropsky-dum.cz/getFile.aspx?itemID=149.

změn, ty však nejsou právně závazné, mají sloužit spíše pro snadnější orientaci v dokumentech EU.

Posledním dokumentem primárního práva, který tyto vztahy v rámci integračního procesu EU nastavuje, je Lisabonská smlouva. Oproti Maastrichtské smlouvě ruší především nastavení evropské agendy na nadnárodní a mezivládní a rozděluje kompetence mezi EU a její členské státy.

Dle čl. 3b Lisabonské smlouvy platí:

- 1. Vymezení pravomocí Unie se řídí zásadou svěření pravomocí. Výkon těchto pravomocí se řídí zásadami subsidiarity a proporcionality.*
- 2. Podle zásady svěření pravomocí jedná Unie pouze v mezích pravomocí svěřených jí ve Smlouvách členskými státy pro dosažení cílů stanovených ve Smlouvách. Pravomoci, které nejsou Smlouvami Unii svěřeny, náležejí členským státům.*
- 3. Podle zásady subsidiarity jedná Unie v oblastech, které nespadají do její výlučné pravomoci, pouze tehdy a do té míry, pokud cílů zamýšlené činnosti nemůže být dosaženo uspokojivě členskými státy na úrovni ústřední, regionální či místní, ale spíše jich, z důvodu jejího rozsahu či účinků, může být lépe dosaženo na úrovni Unie.⁹³*

Na základě tohoto dokumentu se uvažuje o třech kategoriích pravomocí, a to:

1. výlučné kompetence EU – ty se týkají:

- celní unie,
- stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu,
- měnová politika pro členské státy, jež přijaly společnou měnu euro,
- zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky,
- společná obchodní politika.⁹⁴

---

⁹³ LISABONSKÁ SMLOUVA 2009. [vid. 2012-08-07]. Dostupné z: http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/cs_CZ/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=FXAC10083.

⁹⁴ Článek 206 Smlouvy o fungování Evropské unie stanoví, že vytvořením celní unie v souladu s články 28 až 32 přispívá Unie ve společném zájmu k postupnému odstranění omezení mezinárodního obchodu a přímých zahraničních investic a

V těchto oblastech může jediné unie vytvářet a přijímat právně závazné akty a členské státy tak mohou jednat pouze tehdy, jsou-li k tomu unií zmocněny nebo provádějí-li akty unie (dle čl. 2).

Také pravomoc v oblasti přímých zahraničních investic tedy začala být přijetím Lisabonské smlouvy pravomocí výlučně prováděnou institucemi EU (dříve patřila mezi sdílené pravomoci). Členské státy se tak právně i zde vzdaly možnosti rozhodovat v této oblasti. Prozatím ale není EU schopna danou pravomoc vykonávat (např. ve vztahu ke třetím zemím a z toho vyplývající potřebě nových investičních dohod, které by nahrazovaly původní dohody členských států).

Za přímé zahraniční investice se obecně považují jakékoli zahraniční investice, které mají vytvořit dlouhodobý a přímý vztah se subjektem, kterému je poskytován kapitál pro účely vykonávání hospodářské činnosti.⁹⁵

2. sdílené kompetence EU a členských států (členské státy je - s výjimkou činností v oblasti výzkumu, technologického rozvoje a vesmíru a společné politiky v oblasti rozvojové spolupráce a humanitární pomoci - vykonávají v rozsahu, v jakém je nevykonala EU), sem patří:

- vnitřní trh,
- sociální politika,
- hospodářská, sociální a územní soudržnost,
- zemědělství a rybolov (mimo ochranu mořských zdrojů)
- životní prostředí,
- ochrana spotřebitele,
- doprava,
- transevropské sítě,

---

ke snižování celních a jiných překážek. Na základě článku 207 tvoří přímé zahraniční investice jednu z oblastí společné obchodní politiky Unie. Podle čl. 3 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie je společná obchodní politika oblastí, která spadá do výlučné pravomoci. - www.evropsky-dum.cz/getFile.aspx?itemID=149

⁹⁵ LISABONSKÁ SMLOUVA 2009. [vid. 2012-08-07]. Dostupné z: http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/cs_CZ/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=FXAC10083.

- energetika
- prostor svobody, bezpečnosti a práva,
- bezpečnost v oblasti veřejného zdraví, pokud jde o hlediska vymezená v této smlouvě.

Pro sdílené kompetence platí v podstatě dvě cesty, jak je uskutečňovat. Záleží totiž na tom, zda EU v dané oblasti již nějakou pravomoc nevykonává, pak mají členské státy právo danou oblast legislativně upravovat (při respektování zájmů unie) nebo unie začne nějakou pravomoc v konkrétních oblastech vykonávat, členské státy pak nepozbývají svých kompetencí, ale při jejich naplňování musí respektovat legislativu přijatou unií.

3. **podpůrné, koordinační a doplňkové** kompetence EU se týkají těchto oblastí:

- ochrana a zlepšování lidského zdraví,
- průmysl,
- kultura,
- cestovní ruch,
- všeobecné a odborné vzdělávání, sport,
- civilní ochrana,
- správní spolupráce

Tím jsou tedy vymezeny oblasti, ve kterých má EU především výlučnou, sdílenou či podpůrnou a koordinační pravomoc.

2.9.2 Sekundární legislativa EU

Postavení sekundárního práva je přesně stanoveno v člancích zakládajících smluv a vždy musí být v souladu se všemi prameny primárního práva. Dle článku 249 Smlouvy o založení Evropského společenství se jedná o pět hlavních nástrojů, kterými jsou směrnice, nařízení, rozhodnutí, doporučení a stanoviska. V praxi hraje zásadní roli

pro každodenní život občanů EU zejména těchto pět druhů právních předpisů, které jsou přijímány a vydávány společnými institucemi Evropské unie.⁹⁶

- **Nařízení (*regulation*)** – jedná se o právní nástroj, který je závazný pro všechny členské státy, fyzické i právnické osoby. Od okamžiku, kdy vstoupí v platnost je možné prostřednictvím soudů, veřejné správy i jednotlivců se na ně odvolávat, aniž by se muselo čekat na převedení do národních předpisů. Platí výhradně v podobě, v jaké jsou napsána, členské státy tedy ani nesmí převádět text do národních předpisů ani nesmí přijímat vlastní výkladová pravidla, aby nedocházelo k ohrožení jednotného znění a používání nařízení po celé EU. Podobnost by se dala najít se zákonem, a to i konkrétním vymezením práv a povinností jednotlivých osob. Pokud nařízení stanoví jinak než národní právní předpis, má přednost nařízení (tzn. národní právní předpis v rozsahu, v němž odporuje evropskému nařízení, nesmí být aplikován).
- **Směrnice (*directive*)** – jedná se o specifický právní předpis. Mohou být závazné pro libovolný počet členských států. Stanovují však pouze cíle, kterých má být dosaženo. Jakým způsobem daného požadavku ze strany EU jednotlivé členské státy dosáhnou, to nechává směrnice na vlastním postupu členských zemí, čímž respektuje národní rozdíly různých států EU. Členský stát se sám ve stanoveném časovém harmonogramu, tzv. implementační lhůtě (obvykle 6 měsíců až 2 roky) rozhodne, jak požadavky směrnice naplní. Jedná se evropský právní akt, který má obecnou účinnost pro všechny členské země.
- **Rozhodnutí (*decision*)** – je právní akt, který je závazný jen pro určitý okruh subjektů - tedy pro konkrétní členský stát, fyzické či právnické osoby. Jedná se tak o individuální právní akt, pomocí kterého se právo EU aplikuje v konkrétních případech.

---

⁹⁶ KÖNIG, P. a kol. *Učebnice evropské integrace*. 2. vyd. Brno: Barrister & Principál, s.r.o., 2007. 402 s. ISBN 978-80-7364-044-6.

- **Doporučení a stanoviska (*recommendation and position paper*)** – jsou další dva typy legislativních úkonů. Oba však na rozdíl od předchozích nejsou právně závazné. Doporučením je příjemce vyzýván k určitému žádoucímu chování, není k němu však právně zavázán. ES používá doporučení například tehdy, když uzavírá s průmyslovými podniky dobrovolné dohody, kterým je třeba dát určitou publicitu. Vedle toho stanoviska zaujímají instituce Společenství tehdy, když jde o posouzení současné pozice nebo určitých procesů ve Společenstvích nebo v členských státech. Z části slouží také jako určitá příprava pozdějších závazných právních aktů anebo jsou předpokladem nějakého řízení před Soudním dvorem (čl. 226 a 227 Smlouvy o založení ES).^{97,98}

Legislativní pravidla výrazně ovlivňují koncept rozpočtu EU - Finanční rámec na konkrétní sedmileté období (dále jen rozpočet EU) a možnosti realizace podpor různých ekonomických či sociálních aktivit. Následující pasáže budou zaměřeny na jednotlivé strany rozpočtu EU, tedy jak na stranu příjmovou tak výdajovou, a to zejména s ohledem a posouzení možné integrace finančních zdrojů a podporu exportu.

2.10 Rozpočet EU s ohledem na podporu exportu

2.10.1 Příjmy rozpočtu EU

Proporce jednotlivých zdrojů do rozpočtu EU se v průběhu času mění. Historicky se vycházelo z několika důležitých etap vývoje EU:

- Evropské sdružení uhlí a oceli (ESUO) bylo financováno poplatky z podniků uhelného a ocelářského průmyslu,
- Evropské hospodářské společenství (EHS) a Euratom – byly z počátku financovány příspěvky členských států v závislosti na velikosti dané členské země (nejvíce přispívaly Francie, Itálie a Německo, nejméně pak Lucembursko),

---

⁹⁷ KÖNIG, P. a kol. *Učebnice evropské integrace*. 2. vyd. Brno: Barrister & Principál, s.r.o., 2007. 402 s. ISBN 978-80-7364-044-6.

⁹⁸ OBCAN.ECN [online]. 2008. [vid. 2013-07-15]. Dostupné z: <http://obcan.ecn.cz>.

- V roce 1970 byl zaveden tzv. tří pilířový systém vlastních zdrojů, těmi byly zemědělské dávky + cla, které společně tvoří tzv. **tradiční vlastní zdroje**, v současnosti lze pod tradičními vlastními zdroji chápat především cla vybíraná za dovoz produktů pocházejících z nečlenských států EU.
- Dále **podíl na DPH**, který se začal vybírat od roku 1980 – původně byla jeho maximální výše stanovena na 1 % vyměřovacího základu DPH členských států, přičemž tento základ nemohl překročit hranici 55 % hrubého národního produktu jednotlivých zemí. V současnosti ho tvoří jednotná procentní sazba uplatňovaná na každý harmonizovaný příjem členského státu z DPH. Tento zdroj představuje přibližně 11 % celkových příjmů.
- V roce 1988 byl k tomu zaveden ještě čtvrtý vlastní zdroj rozpočtu, a to **příspěvek** z hrubého národního produktu (HNP) členských států (od roku 2002 se vychází z **hrubého domácího důchodu** HND (*Gross Domestic Income* - GNI); je tvořen jednou procentní sazbou z HND každého členského státu. Ačkoliv se jedná o vyrovnávací položku (má dorovnávat zbylé očekávané výdaje, které nejsou kryty prvními třemi zdroji), představuje v současné době největší zdroj příjmů, tj. 74 % celkových příjmů.⁹⁹

Do rozpočtu EU se počítají i další příjmy, jako např. daně, které odvádí zaměstnanci EU ze svých platů, příspěvky nečlenských zemí do některých programů EU a pokuty uložené společnostem, které porušily pravidla hospodářské soutěže nebo jiné předpisy. Tyto ostatní zdroje tvoří zhruba 1 % rozpočtu.^{100,101}

---

⁹⁹ HNP = hrubý národní produkt (GNP – Gross National Product) Hrubý národní produkt = celková peněžní hodnota finální produkce vyrobené za určité období (obvykle jednoho roku) výrobními faktory ve vlastnictví rezidentů dané země. Oproti HDP zahrnuje zahraniční produkci z výrobních faktorů vlastněných rezidenty a naopak nezahrnuje domácí produkci z výrobních faktorů vlastněných cizozemci.

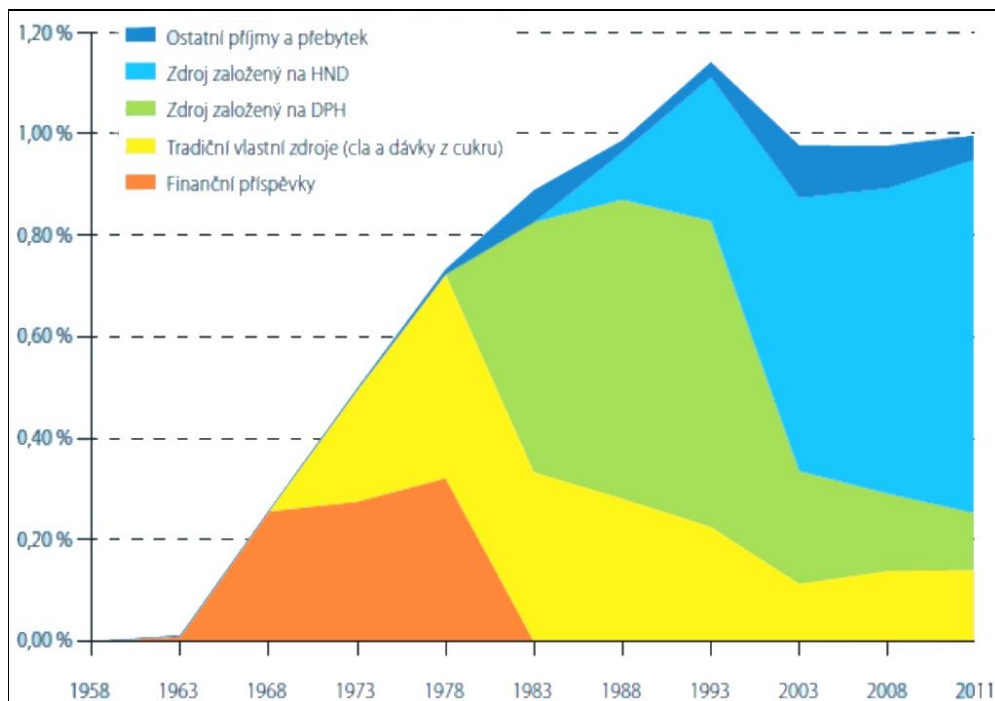
HNP = HDP – Příjmy z výrobních faktorů nerezidentů dané země plynoucí do zahraničí + příjmy rezidentů dané země plynoucí ze zahraničí, HNP = HDP ± saldo zahraničních důchodů

HND = hrubý národní důchod

¹⁰⁰ ŠÍMOVÁ, K., *Příjmy rozpočtu EU* [online]. 2013. [vid. 2013-11-18]. FSV UK. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8878/sekce/prijmy-rozpocet-eu/>.

¹⁰¹EUROPA EU, *Rozpočet Evropské unie, základní údaje*. [online]. 2012 [vid. 2013-08-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/glance/budget_glance_cs.pdf.

Obrázek 5 tak zachycuje podíly jednotlivých uvedených zdrojů od počátku evropské integrace do roku 2011.

Obrázek 5 Vývoj příjmů rozpočtu EU v letech 1958-2011 (jako % HND EU)

Zdroj: EUROPA EU *Návrh Evropské komise na víceletý finanční rámec pro období*

2014- 2020 [online]. 2011 Lucemburk, ISBN 978-92-79-21282-6 Úřad pro publikace Evropské unie [vid. 2013-08-10].

Dostupné z: <http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/2011/mff2011/KV3112884CSN-web.pdf>.

Právním dokumentem pro zavedení nových zdrojů rozpočtu EU je již uvedená Lisabonská smlouva, která deleguje pravomoci prostřednictvím rozhodnutí zavést nové kategorie vlastních zdrojů nebo stávající kategorie zrušit. V únoru roku 2013 byly tyto změny schváleny Evropskou komisí, na konci roku také Evropským parlamentem a tak se promítnou již v následujícím finančním rámci v letech 2014-2020. Strukturu resp. vnitřní proporce příjmů evropského rozpočtu v porovnání v letech 2012 a 2020 znázorňuje tabulka 12:

Tabulka 12 Odhadovaný vývoj financování EU (2012 a 2020)

	Návrh rozpočtu 2012		Návrh rozpočtu 2012	
	mld. Eur	% vlastních zdrojů	mld. Eur	% vlastních zdrojů
Tradiční vlastní zdroje	19,3	14,7	30,7	18,9
Stávající příspěvky států z toho:	111,8	85,3	65,6	40,3
- vlastní zdroj DPH	14,5	11,1	-	-
- vlastní zdroj HND	97,3	74,2	65,6	40,3
Nové vlastní zdroje z toho:	-	-	66,3	40,8
- nový zdroj z DPH	-	-	29,4	18,1
- daň EU z finančních transakcí	-	-	37,0	22,7
Vlastní zdroje celkem	131,1	100,0	162,7	100,0

Zdroj: vlastní zpracování dle EUR-LEX. *Council Decision on the system of own resources of the European Union* [online]. 2011. [vid. 2013-10-17]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0510:FIN:EN:PDF>.

S ohledem na stávající situaci v eurozóně a dluhové problémy jednotlivých států, uvažuje unie o značném snížení příspěvků členských zemí. Z tabulky ale také vyplývá možnost nových zdrojů do roku 2020, které by tyto výpadky dorovnaly. Těmi by měly být:

- **rozvoj nového zdroje z DPH**, který by měl přinést nový impuls k rozvoji vnitřního trhu tím, že posílí harmonizaci vnitrostátních systémů DPH.
- **daň z finančních transakcí** (*Financial Transaction Taxation - FTT*)¹⁰² – velmi diskutovaná položka mezi odborníky. Měla by být uvalena na nákupy a prodeje finančního nástroje, jako např. akcie, dluhopisy, nástroje peněžního trhu, podílové fondy, deriváty za podmínky, že alespoň jeden účastník transakce je usazen v členském státě a že účastníkem transakce je finanční instituce (jako investiční podniky, úvěrové společnosti, pojišťovny, zajišťovny, subjekty kolektivního investování, penzijní fondy) usazené na území některého členského státu a jedná na vlastní účet, na účet jiné osoby či jménem účastníka transakce.¹⁰³

¹⁰² Směrnice o evropské dani z finančních transakcí byla navržena dne 28. září 2011. Daň z finančních transakcí má platit na území 27 členských států, nemá se vztahovat transakcí soukromých domácností nebo malých či středních podniků, (např. hypoték na bydlení, bankovních půjček pro malé a střední podniky ani pojistných smluv. Zdaňovány nebudou ani směnářské transakce a kapitálové vklady podniků či veřejnoprávních orgánů).

EUROPA EU. *Návrh Evropské komise na víceletý finanční rámec pro období 2014- 2020* [online]. 2011 Lucemburk, ISBN 978-92-79-21282-6. Úřad pro publikace Evropské unie [vid. 2013-08-10]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/2011/mff2011/KV3112884CSN-web.pdf>.

¹⁰³ EUROPA EU. *Návrh Evropské komise na víceletý finanční rámec pro období 2014- 2020* [online]. 2011 Lucemburk, ISBN 978-92-79-21282-6. Úřad pro publikace Evropské unie [vid. 2013-08-10]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/2011/mff2011/KV3112884CSN-web.pdf>.

Do skupiny 11 zemí, které se chystají novou daň (FTT) zavést, patří Německo, Francie, Itálie, Španělsko, Rakousko, Portugalsko, Belgie, Estonsko, Řecko, Slovensko a Slovinsko. Podle některých právníků však tato nová daň nekoresponduje s normami mezinárodního zvykového práva, protože přesahuje soudní pravomoci jednotlivých členských států. Navíc má také odporovat smlouvě EU ve vztahu k nezúčastněným členským státům.¹⁰⁴

Tabulka 13 Příspěvky jednotlivých zemí EU v roce 2011

Země	Členské příspěvky jednotlivých států do rozpočtu EU		Země	Členské příspěvky jednotlivých států do rozpočtu EU	
	mld. Eur	%		mld. Eur	%
Německo	21 190	19,56	Portugalsko	1 553	1,43
Francie	19 076	17,60	ČR	1 318	1,22
Itálie	14 518	13,40	Dánsko	1 318	1,22
Velká Británie	12 918	11,92	Irsko	1 264	1,17
Španělsko	9 628	8,89	Rumunsko	1 170	1,08
Nizozemí	4 268	3,94	Maďarsko	923	0,85
Polsko	3 502	3,23	Slovensko	631	0,58
Belgie	3 343	3,09	Slovinsko	338	0,30
Švédsko	2 680	2,47	Bulharsko	329	0,30
Rakousko	2 505	2,31	Lucembursko	278	0,20
Řecko	2 183	2,02	Litva	259	0,20
Finsko	1 707	1,58	Kypr	165	0,10

Zdroj: vlastní zpracování dle EUROPA EU. *Budget 2011 in Figures*. [online]. 2012 [vid. 2013-10-28]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/budget/figures/2011/2011_en.cfm.

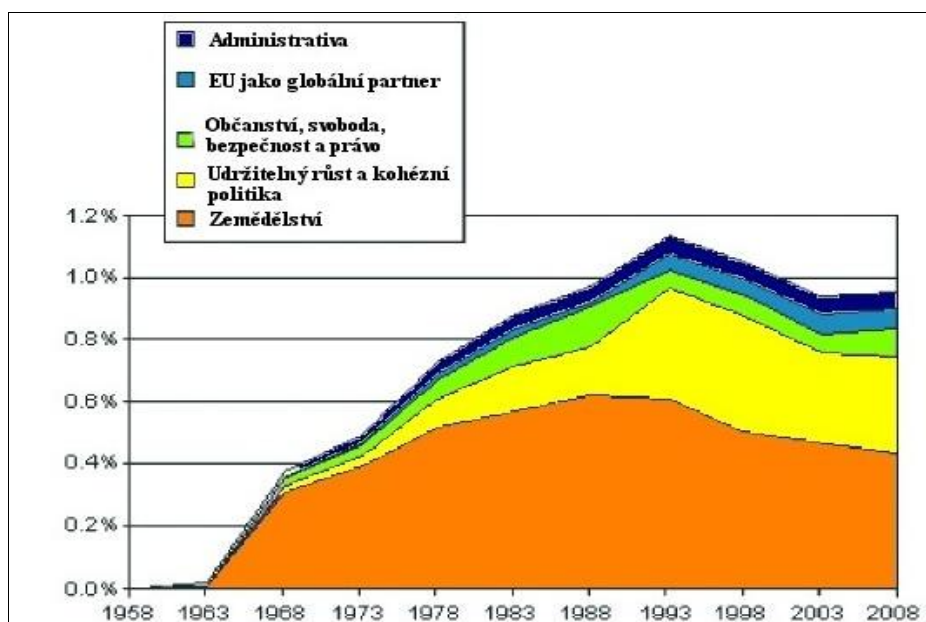
Výše příspěvků do rozpočtu EU přibližně odpovídá hospodářské prosperitě jednotlivých členských států. Pro členské státy jako je Německo, Nizozemí, Rakousko, Švédsko a Spojené království však existuje určitá úprava při výpočtu jejich příspěvků, aby byly sníženy jejich čisté příspěvky do rozpočtu, které jsou považovány za nadměrné. Tabulka 13 zobrazuje konkrétní výši jednotlivých členských příspěvků do rozpočtu EU v roce 2011.¹⁰⁵

¹⁰⁴ *Právníci EU: daň z finančních transakcí odporuje finančnímu právu*. [online]. 2013. [vid. 2012-10-20]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/241491-pravnici-eu-dan-z-financnich-transakci-odporuje-unijnimu-pravu/>

¹⁰⁵ EUR-LEX. *Council Decision on the system of own resources of the European Union* [online]. 2011. [vid. 2013-10-17]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0510:FIN:EN:PDF>

2.10.2 Výdaje rozpočtu EU

Pokud se zaměříme na vývoj výdajů rozpočtu EU, i ten prošel určitými změnami. Roční výdaje dosahují v průměru kolem 1 % hrubého národního důchodu (GNI) EU (což vychází v současnosti přibližně na 235 Eur na osobu). Finanční rámce mají obvykle odrážet politické priority EU za určité období (v posledních letech na dobu sedmi let). Zároveň vymezují limity maximálních možných výdajů pro jednotlivé roky, které nesmí být překročeny. Výdaje rozpočtu EU lze dělit do několika kategorií. Jejich vývoj dokumentuje obrázek 6, ilustrující, jakým způsobem se od vzniku EHS tedy měnily finanční priority pro jednotlivá období zaznamenaných na výdajích rozpočtu.

Obrázek 6 Vývoj výdajů rozpočtu EU v letech 1958-2008

Zdroj: BREUSS, F., *The Management of the EU Budget* [online]. 2010. [vid. 2013-11-20]. Dostupné z:

http://www.aer.eu/fileadmin/user_upload/Commissions/InstitutionalAffairs/EventsAndMeetings/2010/Bureau_Porec/Breuss_AER_Porec_14-15_10_2010.pdf.

Z počátku představovala hlavní složku výdajů administrativa a to především z důvodu vzniku většiny evropských institucí a celní unie. O tomto období se dá uvažovat přibližně do roku 1965. V další dekádě je největší podíl výdajů připisován zemědělství, kdy tato oblast tvořila i více než 80 % rozpočtu EU. V roce 1972 dokonce dosáhly 92 %

rozpočtu ES. S rozšířením ES v roce 1973 se výdaje částečně přesouvají i na cíl soudržnosti, čímž do jisté míry oslabují pozici výdajů na zemědělství. Přesto součet těchto dvou položek tvořil 80 - 85 % celkových výdajů rozpočtu.¹⁰⁶

Nyní jsou výdaje rozděleny do následujících okruhů:

1. **udržitelný růst a kohezní politika** – tato oblast se stává pro období 2007-2013 dále v 2014-2020 nejvýznamnější ze všech okruhů. Jedním z hlavních cílů, který si EU totiž vytyčila, je stát se vysoce konkurenceschopnou ekonomikou, což jak zaznamenává první kapitola, se jí v posledních letech úplně nedaří. Vyšší objem výdajů je uvažován na vzdělání, inovace, dopravu a energetických sítí. Zároveň se stále se rozšiřujícím počtem členských států a tím i stále se prohlubujících rozdílů mezi jednotlivými členy vidí zde evropské instituce prostor pro významnější sbližování a soudržnost. Na nové období finančního rámce se tak má průměrný podíl výdajů do této oblasti ještě zvýšit, a to z necelých 45 % na přibližně 48 %.
2. **Ochrana a správné hospodaření s přírodními zdroji** – tato oblast výdajů je orientována na zemědělství. Zde by naopak mělo docházet postupně ke snížení výdajů. V rámci období 2007-2013 představovala daná skupina přibližně 43 %, v následujícím finančním rámci v období 2014-2020 i s ohledem na reformu zemědělství, má váha klesat na téměř průměrných 37 %. Oproti tomu by se ale měly zvýšit výdaje na ochranu životního prostředí a změny klimatu.
3. **Občanství, svoboda, bezpečnost a právo** – i tato oblast si zasluhuje stále větší pozornost. Hlavními otázkami jsou zajištění bezpečnosti, řízení migrace, boj proti terorismu atp.
4. **EU jako globální partner** - pod touto kategorií se obvykle myslí pomoc kandidátským zemím a potenciálním kandidátům ze západního Balkánu, případně pomoc do asijských zemí a zemí Latinské Ameriky, subsaharské Afriky, karibské oblasti a oblasti tichomoří. Výdaje na pomoc zmíněným územím se má v rámci

---

¹⁰⁶ BALDWIN, R. a CH. WYPLOSZ, *Ekonomie evropské integrace*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. str 84-85 ISBN 978-80-247-1807-1.

nového finančního rámce na období 2014-2020 navýšit přibližně o 23 %, čímž by se v průměru na celkovém rozpočtu EU podílely necelými 7 %.

5. **Administrativa**, která zahrnuje náklady na chod jednotlivých evropských institucí, má mírně rostoucí tendenci, a v průměru za obě sledovaná období představuje přibližně 6 % z celkových výdajů.¹⁰⁷

Jednotlivé oblasti v rámci současného a nového finančního rámce a jejich procentuální rozdíly vystihuje tabulka 14.

Tabulka 14 Srovnání víceletých finančních rámců z období 2007-2013 a 2014-2020

Porovnání finančních rámců 2007-2013 a 2014-2020	V mld. euro v cenách roku 2011		Rozdíl v %
	2007 - 2013	2014 - 2020	
1. Udržitelný růst	445,5	490,9	10,2
z toho: Konkurenceschopnost pro růst a zaměstnanost	77,8	114,9	47,7
Infrastruktura	12,9	40,0	209,7
Soudržnost pro růst a zaměstnanost	354,8	336,0	- 5,3
2. Ochrana přírodních zdrojů a hospodaření s nimi	421,1	382,9	- 9,1
z toho: výdaje související s trhem a přímé platby	322,0	281,8	- 12,5
3. Občanství, svoboda, bezpečnost a právo	12,4	18,5	49,9
z toho: Svoboda, bezpečnost a právo	7,6	11,6	53,0
Občanství	4,8	6,9	44,9
4. EU jako globální hráč	56,8	70,0	23,2
5. Správní náklady/správa	56,9	62,6	10,1
6. Vyrovnávací platby	0,9		
Prostředky na závazky celkem	993,6	1 025,0	3,2
jako % GNI EU 27	1,12	1,05	

Zdroj: vlastní zpracování dle VLEVA.EU. *The Multinational Financial Framework 2014-2020* [online]. 2013. [vid. 2013-10-25]. Dostupné z: http://en.vleva.eu/sites/en.vleva.eu/files/events/bijlages/johanureel_110713.pdf.

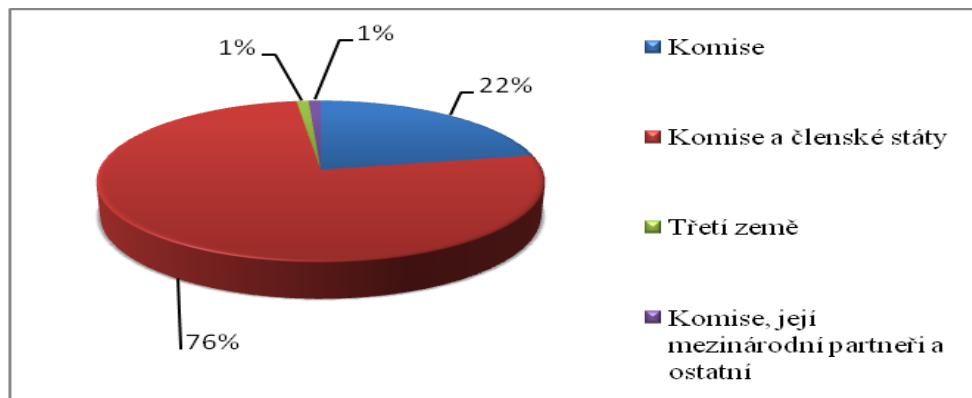
2.9.3 Odpovědnost za hospodaření s rozpočtem

Hlavní odpovědnost za plnění rozpočtu má Evropská komise. V praxi se ale pro převážnou většinu prostředků EU (asi 76 %) používá metoda takzvaného „sdíleného řízení“. To znamená, že se o hospodaření s výdaji z rozpočtu EU častěji starají orgány jednotlivých členských států (pro oblast podpory exportu to platí zcela jednoznačně) než Evropská

¹⁰⁷ ŠÍMOVÁ, K., *Výdaje rozpočtu EU* [online]. 2013. [vid. 2012-11-18]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8879/sekce/vydaje-rozpocet-eu/>.

komise či její útvary. Obrázek 7 zobrazuje rozdělení odpovědností mezi jednotlivé skupiny.

Obrázek 7 Odpovědnost za hospodaření s rozpočtem EU

Zdroj: vlastní zpracování dle EUROPA EU Rozpočet Evropské unie, základní údaje. [online]. 2012 [vid. 2013-08-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/glance/budget_glance_cs.pdf.

EU podporuje finančně v rámci nejrůznějších projektů oblasti, které považuje za důležité. Význam exportu a jeho podpory je poměrně zásadní, jak ukáže podrobněji i následující kapitola. Nabízí se tedy principiální otázka, proč mu EU nepřikládá žádnou důležitost ho nějakým způsobem podporovat, respektive financovat ho také z rozpočtu EU. Ani do budoucna, minimálně v rámci nového finančního rámce v letech 2014-2020 EU nijak neuvažuje o změně, jakým způsobem se zaměřit z pohledu financování na státní podporu exportu.

Proč se ale nesoulad mezi institucemi, které na nadnárodní úrovni rozhodují a těmi kdo ve skutečnosti odpovídají za daná rozhodnutí, stále prohlubuje a možnosti o rozhodování mají stále častěji nadnárodní instituce, které obvykle nepřispívají do financování státní podpory. Odpovědnost za veškerá evropská rozhodnutí totiž nesou státy samotné, které musí promítnout dané vlivy do svých státních rozpočtů, ze kterých následně financují i případnou státní podporu exportu, jež by měla zmírnit dopady negativních vlivů ekonomické a finanční situace EU.¹⁰⁸

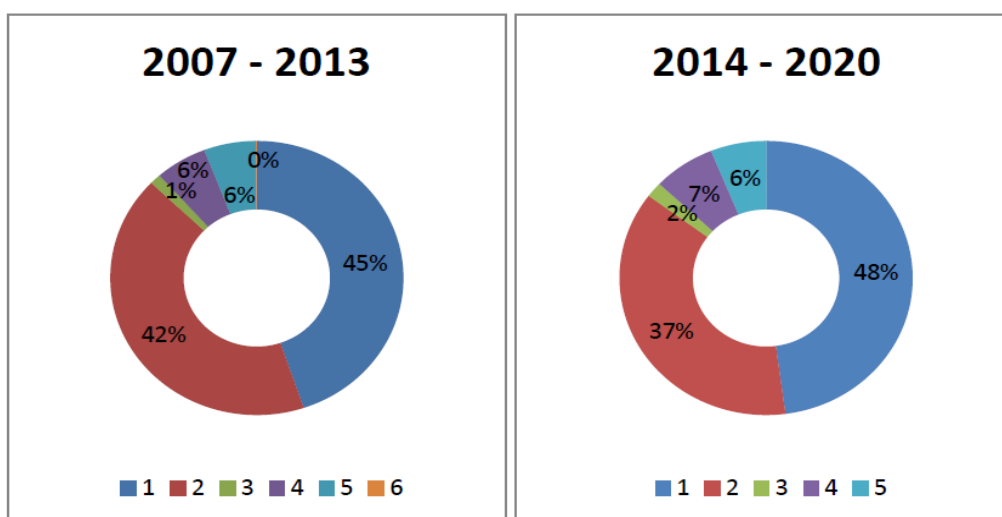
¹⁰⁸ BÖHM, A. a I. FUJEROVÁ, The Crisis, Responsibility and Regulation. *Chinese Business Review*. 1. vyd. El Monte, California, USA: David Publishing Company, 2012, roč. 11, č. 4. S. 343 – 354. ISSN 1537-1506.

Jinými slovy, EU v posledních letech vkládá stále větší rozhodovací pravomoci na bedra různých rovněž nově vytvářených evropských institucí, nicméně konkrétní dopady pak postihují vždy země samotné, ve výsledku jde o to, že:

- vlády, které se musí vyrovnat s dopady krize a zakomponovat je do svých státních rozpočtů,
- firmy, které stejně tak musí bojovat o přežití se snaze přizpůsobit se novým podmínkám
- a v neposlední řadě i na samotné občany, kteří obvykle formou daní pak musí hradit důsledky takových rozhodnutí.

Akce a projekty financované z rozpočtu EU odrážejí priority, které si EU v daném období stanoví, jak zachycuje obrázek 8.

Vysvětlivky: 1 – Udržitelný růst, 2 – ochrana přírodních zdrojů a hospodaření s nimi, 3 – občanství, svoboda, bezpečnost a právo, 4 - EU jako globální hráč, 5 – správní náklady/ správa, 6 – vyrovnávací platby

Obrázek 8 Porovnání výdajů v rámci finančního rámce pro období 2007-2013 a 2014-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle VLEVA.EU. *The Multinational Financial Framework 2014 -2020* [online]. 2013. [vid. 2013-10-25]. Dostupné z: http://en.vleva.eu/sites/en.vleva.eu/files/events/bijlages/johanureel_110713.pdf.

Konkrétněji to pak znamená největší nárůsty v oblasti udržitelného růstu, kde se EU zaměřuje především na projekty konkurenceschopnějšího hospodářství, kam mají

příspěvky unie vzrůst přibližně o 47,7% oproti poslednímu finančnímu rámci, což znamená prakticky o 5 mld. Eur navíc ročně pro projekty spadající do této oblasti.¹⁰⁹

Existují již dokumenty, které upozorňují na současné priority EU jako na ne právě aktuální. Tyto dokumenty připomínají změny, přicházející do popředí, jež určují možné budoucí oblasti zájmu. Mezi hlavní zmiňované změny patří globalizace, klimatické změny, problémy nezabezpečení dodávek energie, demografický vývoj, ale také rostoucí kriminalita a teroristické hrozby. Nabízí se proto otázka, jestli jsou navýšené příspěvky EU dostatečné za situace, kdy jedním z hlavních cílů unie je růst konkurenceschopnosti. Nicméně i pro období nového finančního rámce do roku 2020 je zřejmě nezbytné se smířit s tím, že členské země nejsou ani ochotny přispět na eventuální další evropské projekty částkou, představující přibližně ono 1 % GNI. Pro oblast zaměřenou ryze na téma konkurenceschopnosti pro růst a zaměstnanosti, tedy kategorii v prioritách EU jako výchozí ve finančním rámci 2007-2013, bylo vyčleněno pouhých necelých 8 % z celkového balíčku finančních prostředků na závazky, což je 77,8 mld. Eur (v dalším finančním rámci to má být přibližně 11 %, tzn. 114,9 mld. Eur).¹¹⁰

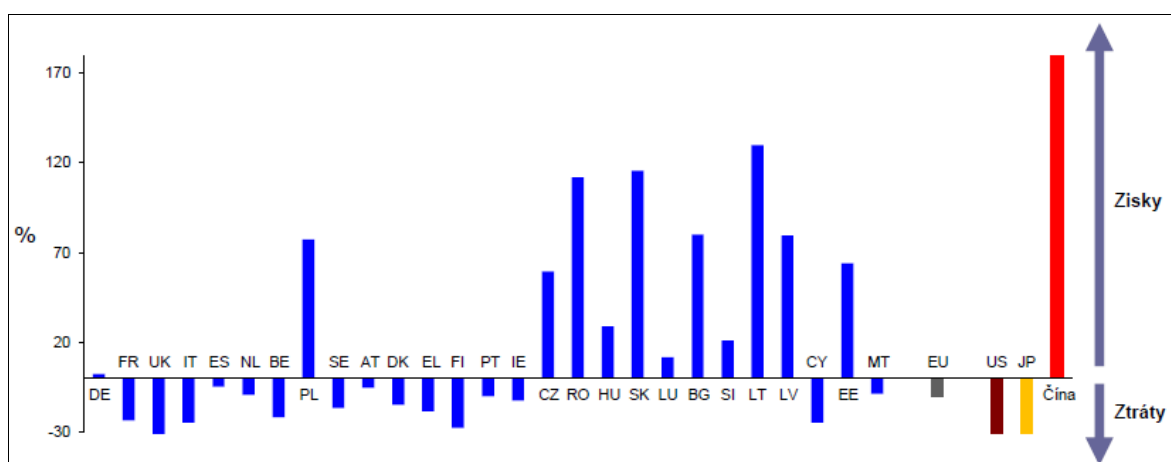
Obrázek 9 zachycuje rozdíly jednotlivých zemí EU, dále USA, Japonska a Číny, jakým způsobem se mění podíly na světovém exportním trhu v letech 2000-2011. Celkově členové EU ztrácí (hlavně z důvodu úbytků u starých členských států) oproti nejmarkantnějšímu nárůstu u Číny.¹¹¹

---

¹⁰⁹ VLEVA.EU. *The Multinational Financial Framework 2014 -2020* [online]. 2013. [vid. 2013-10-25]. Dostupné z: http://en.vleva.eu/sites/en.vleva.eu/files/events/bijlages/johanureel_110713.pdf.

¹¹⁰ FALATHOVÁ, A., *Reforma rozpočtu Evropské unie a finanční rámec po roce 2012*. Praha 2009. 1. vyd.: Evropské hodnoty o.s. ISBN 978-80-904158-5-0. [vid. 2013-12-05]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/52/15777-eh_reforma_rozpocetu_evropske_unie_a_financi_ramec_po_roce_2013.pdf

¹¹¹ Zdroj: EUROPA EU. *Prezentace J.M. Barossa na téma Priority evropského semestru 2013: Růst, konkurenceschopnost a zaměstnanost*. [online]. 2013 [vid. 2013-08-10]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/news/pdf/sg-2013-00286-01-04-cs-tra-00.pdf>.

Obrázek 9 Změny v podílu na světovém exportním trhu v letech 2000-2011

Zdroj: EUROPA EU. *Prezentace J.M. Barossa na téma Priority evropského semestru 2013: Růst, konkurenceschopnost a zaměstnanost*. [online]. 2013 [vid. 2013-08-10]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/news/pdf/sg-2013-00286-01-04-cs-tra-00.pdf>.

Lze se tedy ptát, jak je možné, že se ani neuvažuje ani nemluví o celounijní podpoře exportu v situaci, kdy EU v posledních letech v mezinárodním obchodě zaostává za některými jinými oblastmi (podrobněji viz první kapitola). Každý stát EU tak řeší tuto oblast z vlastních veřejných rozpočtů bez jakékoliv spoluúčasti unie, nicméně musí dodržovat jednotná unijní pravidla implementovaná do legislativy členských států. Je proto otázkou, zda-li lze uvažovat a při tom nepochybovat o takto nastaveném systému jako v praxi o skutečně konkurenčně neutrálním.

2.11 Další problémy související se současným nastavením systému podpory exportu

Principy Konsensu OECD již byly uvedeny v předchozích podkapitolách, přesto následující text bude věnován některým z nich a zvláště z hlediska praxe také adekvátně okomentován. Mezi nejdůležitější oblasti jistě patří:

- porovnání rizikovosti zemí dle Konsensu OECD a ratingu,
- význam konkurenční neutrality na poli pojištění a investic exportních úvěrů,

- snaha homogenizovat členské země EU resp. prezentovat EU jako útvar státního typu,
- stále více potřebná redefinice rizik teritoriálních a komerčních.

V souvislosti s daným tématem je na místě charakterizovat samotný pojem konkurenční neutralita. Ta podle OECD znamená, že státem vlastněné podniky a soukromé firmy působí např. v rámci daného odvětví na jednom trhu. Přesto ale nesmí být zvýhodňovány státem podporované podniky nad soukromým sektorem. Podmínky pro určité typy produktů, které jsou např. nabízeny jak se státní podporou tak na komerční bázi, si nesmí konkurovat právě proto, aby byla zachována konkurenční neutralita a nedocházelo k umělému zvýhodňování. Cílem nastavení jak státem podporovaných pojištění tak těch komerčních má pak být efektivní využití zdrojů v ekonomice a to tak, aby bylo dosaženo růstu v budoucnosti. Principy konkurenční neutrality mají širokou podporu po celém světě.¹¹²

2.11.1 Porovnání rizikovosti zemí dle Konsensu OECD a ratingů

Z pohledu investorů a věřitelů hrají velmi významnou roli hodnocení ratingovými agenturami oproti vývozcům, kteří vycházejí převážně z Konsensu OECD. Obecně tak výsledky ratingových agentur, vztahující se k jednotlivým zemím, ovlivňují další subjekty finančního trhu jako např. exportní banky, ale i další. Rating země proto může být a skutečně je jedním z faktorů, ovlivňujících získávání finančních prostředků na finančních a kapitálových trzích. Pro hodnocení států ratingem se vychází zejména z politického rizika (jež odráží ochotu splatit dluh) a z ekonomického rizika (reflektující schopnost splatit dluh).

---

¹¹² OECD, *Competitive Neutrality: Maintaining a Level Playing Field between Public and Private Business*, OECD Publishing, 2012. ISBN 978-92-64-17895-3. [online]. [vid. 2013-12-08]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/fr/concurrence/competitiveneutralitymaintainingalevelplayingfieldbetweenpublicandprivatebusiness.htm>.

Tabulka 15 Kategorizace a popis ratingového hodnocení v dlouhodobém horizontu

Stupeň	Moody's	S&P + Fitch	Hodnocení
Investiční	Aaa	AAA	Nejvyšší
	Minimální úvěrové riziko. Vynikající schopnost subjektu splnit finanční závazky.		
	Aa1, Aa2, Aa3	AA+, AA, AA-	Velmi kvalitní
	Velmi kvalitní subjekt s nízkým rizikem.		
	A1, A2, A3	A+, A, A-	Střední vyšší
	Velmi kvalitní subjekt náchylný na skutečnosti, ohrožující v budoucnu nízkou míru rizika.		
	Baa1, Baa2, Baa3	BBB+, BBB, BBB-	Střední nižší
	Středně rizikový subjekt se stabilní současností, ale s možnými problémy v budoucnu.		
Spekulativní	Ba1, Ba2, Ba3	BB+, BB, BB-	Spekulativní
	Subjekt čelí nepříznivým podmínkám a je obtížné předpovídat budoucí vývoj.		
	B1, B2, B3	B+, B, B-	Vysoce spekulativní
	Viz předchozí + očekává se zhoršení situace v budoucnosti.		
	Caa, Ca, C	CCC, CC, C	Extrémně spekulativní
	Podprůměrný až vysoce rizikový subjekt s velkým rizikem nezaplacení svých závazků.		
	-	D	Velmi vysoká pravděpodobnost úpadku
	Trvalá neschopnost dlužníka dostát svým závazkům.		

Zdroj: vlastní zpracování dle Vinše¹¹³

S jednou z možných definic ratingu přichází celosvětově působící asociace národních regulátorů kapitálových trhů IOSCO (*International Organisation of Securities Commissions*), definující úvěrový rating jako „*názor na důvěryhodnost dané entity, úvěrového závazku, dluhu nebo jeho emitenta vyjádřený jednotnými symboly klasifikační stupnice*“. Jednotlivé ratingové agentury obvykle definují rating vlastním způsobem, nicméně ta není nikterak v rozporu s definicí asociace¹¹⁴.

Rating podle definice P. Vinše¹¹⁵ znamená:

„Nezávislé hodnocení, jehož cílem je zjistit, a to na základě komplexního rozboru veškerých informací hodnoceného subjektu, jak je tento subjekt schopen a ochoten dostát včas a v plné výši všem svým splatným závazkům.“

Je jím tedy vyjádřena určitá pravděpodobnost vzniku platební neschopnosti dlužníka. Jak je možné vyčíst z tabulky 15, rozlišují se dva základní stupně rizikovosti, v každém

¹¹³ VINŠ, P. a V. LIŠKA. *Rating*. 1. vyd.. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-807-X.

¹¹⁴ DAVIDOVÁ, P. a R. OPRAVILOVÁ. *Rating a stabilita finančního systému* [online]. 2008. [vid. 2012-01-01]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2008/cl_08_080620.htm.

¹¹⁵ VINŠ, P. a V. LIŠKA. *Rating*. 1. vyd.. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-807-X.

z nich je pak určitá škála hodnocení, vyjadřující míru pravděpodobnosti rizika nesplacení svých závazků. Subjekty (firmy či země), které jsou obecně uznávané za platebně zodpovědné, spolehlivé a tedy i méně rizikové, spadající do **investičního stupně** (v tabulce 16 je pak možno vyčíst, že ze zemí, zahrnutých dle OECD do rizikové skupiny 0, má nejvyšší možné hodnocení tedy Aaa dle agentury Moody's či AAA dle ratingových agentur Standard&Poor's a Fitch, celkem 14 států z 34). Naproti tomu se objevují země, které jsou hodnoceny jako značně rizikové, ty pak spadají do **spekulačního stupně** (dle stejné metodologie Konsensu OECD čítá skupina 0 aktuálně 5 států, v tabulce vyznačeny tučně). Za pozornost stojí rovněž země, jež jsou na hranici rizik stále ještě spadajících do investičního stupně, kde však díky budoucím událostem nemusí být dlužníci schopni splnit své závazky a země se tak mohou ocitnout rázem ve stupni spekulačním. Jen za poslední rok 2012 se zvýšil rating o jeden stupeň u jedné ze zmiňovaných agentur u 5 států (Korea, Maďarsko, Austrálie, Slovensko, Island) + Řecko, kde agentura S&P zvýšila rating dokonce o dva stupně (ovšem z extrémně nízkého základu). Naopak snížení pravděpodobnosti splatit své závazky zaznamenaly ratingové agentury u osmi zemí, kde byl propad až o 5 stupňů (platí pro hodnocení Kypru vypracované agenturou S&P).¹¹⁶

Ke konci roku 2013 čítala skupina nula 34 zemí, jež jsou zachyceny v tabulce 16. Každá z těchto zemí je pak doplněna o rating, který získala od předních ratingových agentur (Moody's Investor Service, Standard&Poor's a Fitch Ratings), vyjadřující míru úvěrového rizika. Obecně tak platí, čím má stát horší ratingové hodnocení, tím dražší úvěry může získávat, a to i pro financování svého exportu.¹¹⁷

---

¹¹⁶ Porovnání ratingů dle ČNB v průběhu roku 2012

¹¹⁷ FUJEROVÁ, I. Konsekvence rozdělení rizik pojištění vývozních úvěrů na rizika komerční a teritoriální. In *Sborník příspěvků SVOČ*. 1. vyd. Liberec: Technická Univerzita v Liberci, 2012. S. 45 – 54. ISBN 978-80-7372-911-0.

Tabulka 16 Seznam zemí skupiny teritoriálních rizik 0 dle Konsensu OECD s jejich ratingy dle hodnocení předních ratingových agentur

Země	Hodnocení ratingové agentury			Země	Hodnocení ratingové agentury		
	Moody's	S&P	Fitch		Moody's	S&P	Fitch
Austrálie	Aaa	AAA	AAA	Malta	A3	BBB+	A
Belgie	Aa3	AA	AA	Německo	Aaa	AAA	AAA
ČR	A1	AA-	A+	Nizozemí	Aaa	AA+	AAA
Dánsko	Aaa	AAA	AAA	Norsko	Aaa	AAA	AAA
Estonsko	A1	AA-	A+	Nový Zéland	Aaa	AA	AA
Finsko	Aaa	AAA	AAA	Polsko	A2	A-	A-
Francie	Aa1	AA	AA+	Portugalsko	Ba3	BB	BB+
Irsko	Ba1	BBB+	BBB+	Rakousko	Aaa	AA+	AAA
Island	Baa3	BBB-	BBB-	Řecko	Caa3¹¹⁸	B-	B-
Itálie	Baa2	BBB	BBB+	Singapur	Aaa	AAA	AAA
Izrael	A1	A+	A	Slovensko	A2	A	A+
Japonsko	Aa3	AA-	A+	Slovinsko	Baa1	A-	A-
Kanada	Aaa	AAA	AAA	Spojené království	Aa1	AAA	AA+
Korejská republika	Aa3	A+	AA-	USA	Aaa	AA+	AAA
Kypr	Caa3	B-	B-	Španělsko	Baa3	BBB-	BBB
Lucembursko	Aaa	AAA	AAA	Švédsko	Aaa	AAA	AAA
Maďarsko	Ba1	BB	BB+	Švýcarsko	Aaa	AAA	AAA

Zdroj: vlastní zpracování (podklady: ČNB, *Rating zemí*, [online]. 2013. [vid. 2013-12-08]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/rating/. – poslední aktualizace k 6.12.2013).

Nabízí se tedy otázka, jak je možné, že jsou ve stejné skupině zahrnuty země, jejichž ohodnocení rizik ratingovými agenturami případného nesplacení úvěrů je zanedbatelné a podle podrobných průzkumů jsou velmi spolehlivými obchodními partnery (jako např. Dánsko, Finsko, Kanada, Lucembursko, Německo, Nizozemí, Norsko, Singapur, Spojené Království, Švédsko a Švýcarsko, ale i další). Stejně tak jsou ale do stejné skupiny zahrnuty i země, které alespoň podle výsledků jedné z uvedených ratingových agentur získaly ohodnocení, spadající již do spekulativního stupně, kde lze očekávat mnohem vyšší riziko nesplacení sjednaných závazků. Přesto (a právě díky zařazení do kategorie 0) mají nesrovnatelně nižší sazby úvěrů než země, které mají podobný či dokonce stejný rating, ale dle Konsensu patří do značně vyšší rizikové kategorie. Příkladem tohoto značného nesouladu pak mohou být státy jako Irsko, Island, Maďarsko, Portugalsko a Kypr. Největší rozpor je pak možné pozorovat v zahrnutí Řecka do dané kategorie, které má

¹¹⁸ Ratingová agentura Moody's snížila rating Řecka ze stupně Ca na stupeň C, tedy na nejnižší možný, což trvalo přibližně do poloviny roku 2013

z hodnocených zemí podle všech výsledků uvažovaných ratingových agentur vůbec nejhorší možný rating.¹¹⁹

Není tedy nasnadě zamyslet se nad samotným nastavením pravidel, podle kterých se jednotlivé země zařazují do jednotlivých skupin dle Konsensu OECD? Je současné nastavení objektivní a zahrnuje faktory, jež plně korespondují s finanční a ekonomickou situací jednotlivých zemí? Obsahují jednotlivé rizikové skupiny skutečně jak rizika komerční, tak rizika teritoriální a jsou dostatečně diverzifikována?

Podle výše uvedené tabulky, která zohledňuje pouze země spadající do skupiny, kde by vývozní úvěry měly být zajištěny zejména komerčním typem pojištění, tj. bez státní podpory, jak ukázaly protichůdné výsledky ratingů některých zemí, je takové obchodování nepřijatelné. V rámci jedné rizikové skupiny (té nejméně rizikové) dle Konsensu OECD se tak v porovnání s hodnocením ratingových agentur objevují státy ve velmi širokém spektru případné míry úvěrového rizika.

V rámci posledního vývoje dluhové krize členských zemí Eurozóny snížila ratingová agentura S&P od počátku loňského roku rating devíti zemím eurozóny. Z nejvyššího možného ratingu snížila hodnocení o jeden stupeň Francii a Rakousku, některým dalším zemím dokonce o dva i více stupňů (Itálie, Španělsko, Portugalsko a Kypr, který tak spadl do spekulativního stupně).¹²⁰ To se do jisté míry vzhledem k řečenému může za situace, kdy se země potýkají s dluhovými problémy jevit jako problém, neboť země, které obdržely nižší rating, takové země pak mají automaticky také horší podmínky pro získání dalších úvěrů a dostávají se tak do jakéhosi začarovaného kruhu.

---

¹¹⁹ ČNB, *Rating zemí*, [online]. 2013. [vid. 2013-12-08]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/rating/. – poslední aktualizace k 6.12.2013).

¹²⁰ MIKULKA, M. Černý pátek 13. Rating devíti zemí eurozóny včetně Francie je horší, euro se propadlo. [online]. 2012. [vid. 2013-02-10]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-54415920-cerny-patek-13-rating-deviti-zemi-eurozony-vcetne-francie-je-horsi-euro-se-propadlo>.

2.11.2 Význam konkurenční neutrality na poli pojištění exportních úvěrů a investic

V oblasti pojištění exportních úvěrů a investic existují, jak bylo výše připomenuto, dvě formy. Pravidla pro státní podporu exportních úvěrů stanovená Konsensem OECD, která jsou mezinárodně přijímána a respektována, stanoví jednotné principy hodnocení rizikovosti jednotlivých zemí do sedmi kategorií. Vedle toho pak stojí skupina 0, kde není předpokládáno teritoriální riziko a jsou do ní zahrnuty vysoko příjmové země OECD a vysoko příjmové země eurozóny, pro které „stačí“ splňovat hranici hrubého národního důchodu na obyvatele.¹²¹

Pokud je tato podmínka splněna, je země zařazena do rizikové skupiny 0 a teritoriální riziko se pak dále vůbec neuvažuje ani nepředpokládá. Pro všechny ostatní země zařazené do stupnice od jedné do sedmi jsou zároveň nastaveny také příslušné pojistné sazby pro pojištění exportních úvěrů se státní podporou, včetně maximální doby splácení úvěru. Země vyhodnocená s vyšším rizikem pak automaticky spadá do vyšší kategorie. Zde jsou naopak zohledněny jak politické, ekonomické tak i finanční faktory, které ve výsledku tvoří ukazatele rizikovosti země (viz kapitola o Konsensu OECD).

U pojištění úvěrů se státní podporou existuje odlišný způsob harmonizace. Jedná se totiž o jakési sjednocení pravidel pro realizaci státní podpory s cílem podpořit konkurenceschopnost jednotlivých exportérů OECD, a to při zachování určité disciplíny v podpoře vývozu. Proto byla v rámci OECD sjednána pravidla pro financování a pojišťování vývozních úvěrů a investic, určující teritoriální rizika jednotlivých zemí, metody stanovení pojistných sazeb, délku podporovaných vývozních úvěrů, míru krytí pojistného rizika atd. Pravidla a postupy Konsensu OECD pak byla implementována také do národní legislativy EU domovských zemí exportních úvěrových pojišťoven a exportních bank, které poskytují své finanční a pojišťovací služby se státní podporou. V tomto směru se nejedná o implementaci povinnou, nicméně její nutnost a forma vyplynula z praxe jednotlivých zemí a jejich exportních pojišťoven a exportních bank.

---

¹²¹ Tato hranice byla v roce 2012 stanovena Světovou bankou na 12 615 USD Hrubého národního důchodu na obyvatele.

Přesné dodržování mezinárodně stanovených pravidel a ujednání by mohlo být příspěvkem i pro zmírnění protekcionistických tendencí, které se v současné obtížné ekonomické situaci stále silněji projevují.¹²² Země si tak nesmí konkurovat cenou, ale pouze kvalitou produktů. Konkurenční neutralita má zajistit, aby nebyly zvýhodňovány státy s lepší hospodářskou a ekonomickou situací, které by mohly nabídnout lepší podmínky pro pojištění a finanční produkty oproti ostatním zemím.

V rámci legislativy EU se tedy očekává především:

- přesné vymezení předmětu podnikání exportních bank a pojišťoven (včetně omezení na tržně nezajistitelná rizika),
- vymezení poskytovaných státních záruk a
- zajištění přísného oddělení hospodaření s fondy a rezervami se státní podporou.¹²³

Vedle státem podporovaného pojištění stojí komerční pojištění, realizované bez jakékoliv formy státní podpory. Komerční pojištění je podpořeno tržním zajištěním a ve vyspělých zemích postihuje poměrně značný trh. Na rozdíl od státem podporovaného pojištění, zde funguje konkurence v rámci EU na základě svobody zakládat pobočky a svobodě poskytovat služby. Na komerční pojištění jednotlivých členských států je tak plně uplatňována evropská legislativa. V zásadě jde tedy o to, že komerční pojištění se váže na rizika samotných dlužníků, vyvolaných jejich konkrétní ekonomickou a finanční situací. Naopak pojištění se státní podporou je určeno k eliminaci rizik, jejichž příčiny lze z hlediska konkrétního dovozce považovat za neovlivnitelné a mají z jeho hlediska povahu vyšší moci.

Tabulka 17 zobrazuje, jak se dotýká jednotlivé hodnocení různých zemí dle ratingu a oproti Konsensu OECD s důsledky, které z toho vyplývají, a to na příkladu střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru. Je uvažován úvěr na částku 10 mil. Kč, jež má být čerpán po dobu 36 měsíců a splácen po maximální dobu – tedy po dobu 60 měsíců. Pro zvolený příklad pak platí:

---

¹²² BÖHM, A. a K. TŮMOVÁ, Pojištění vývozních úvěrů v současné ekonomické situaci. *E+M Ekonomie a Management*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2010, roč. 2010, č. 3. S. 72 – 82. ISSN 1212-3609. Dostupné z: http://custom.kbbarko.cz/e+m/03_2010/07_bohm.pdf

¹²³ Tamtéž

Tabulka 17 Přehled vybraných zemí, jejich zařazení do RS, rating a výše pojistných sazeb pro zvolený příklad

Země	RS	Rating	Výše pojistné sazby					
			SOV/CCO*	C1*	C2*	C3*	C4*	C5* ¹²⁴
Švýcarsko	0	Aaa, AAA, AAA	Obvykle pojištěno komerčními pojišťovnami - v případě, že požadovaný pojistný produkt splňuje podmínky pro pojištění se státní podporou, je při hodnocení subjektů v zemi kategorie rizika 0 postupováno přiměřeně k hodnocení subjektů v zemi rizika kategorie 1, kdy riziko subjektů v zemi kategorie rizika 0 by mělo být nižší.					
Irsko	0	Ba1, BBB+, BBB+						
Island	0	Baa3, BBB-, BB+						
Kypr	0	Ba1, BB+, BBB-						
Maďarsko	0	Ba1, BB+, BB+						
Portugalsko	0	Ba3, BB, BB+						
Řecko	0	C, B-, CCC						
Španělsko	0	A3, BBB-, BBB						
Čína	2	Aa3, AA-, A+	1,58	2,32	2,89	3,55	4,41	5,74
Brazílie	3	Baa2, BBB, BBB	2,51	3,18	3,88	4,48	5,55	6,94
Rusko	3	Baa1, BBB, BBB						
Lotyšsko	4	Baa3, BB+, BBB-	3,74	4,35	5,18	5,89	7,09	8,72
Argentina	7	B3, B	8,57	9,34	10,24	-	-	-

Zdroj: vlastní zpracování dle Konsensu OECD, ČNB, webové stránky EGAP – aktualizováno dne 9. 3. 2013.

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že pro země spadající do vyšší rizikové skupiny než 0 (tedy obecně ze všech zemí většina) tomu odpovídají i pojistné sazby vývozních úvěrů. Zároveň však vyplývá skutečnost, že pro obchodování s rizikovějšími zeměmi (uvažováno hlavně dle zařazení Konsensu OECD) je možné pojistit vývozní úvěry pouze se suverénními kupujícími (obvykle ministerstvem financí či centrální bankou dané země) nebo soukromému kupujícímu (dlužníkovi), odpovídajícímu suverénnímu subjektu, kde se rovněž předpokládá velmi nízké riziko přerušení splácení.

Také ale z uvedeného příkladu vyvstává otázka, jestli takové zařazení a nepřehodnocování zemí v rizikové skupině nula skutečně odráží i platební schopnosti daných zemí? Podívejme se na země, které spadají do RS 0 a jejich ratingy (tedy informace důležitá především pro možné investory) se objevují ve spekulativním pásmu. Jak je možné že takové země mají v podstatě nejvýhodnější podmínky pro obchodování a mohou

¹²⁴ Jednotlivé rizikové kategorie splňují požadavky Konsensu OECD a jejich definice navazují na ratingová hodnocení tří největších ratingových agentur.

SOV = suverénní kupující (zpravidla ministerstvo financí nebo centrální banka).

CC0 = soukromý kupující odpovídající suverénnímu.

CC1 - CC5¹²⁴ = soukromý kupující odpovídající obecným ratingovým škálám, a to v závislosti na kategorii rizika země.

využívat výhody takového zařazení, pokud je jejich skutečná ekonomická a finanční situace na prahu bankrotu? Je tedy dostačující pro takové země vycházet z parametrů zařazení zemí dle světové banky, která tyto země řadí do vysoce příjmových zemí (dle hrubého národního důchodu na obyvatele), jimiž se následně OECD řídí?

Na druhou stranu je ale v uvedené tabulce možné najít příklady zemí, kde je tomu přesně naopak. Země, zařazené Konsensem OECD do rizikovějších skupin, jsou spojeny automaticky s vyššími pojistnými sazbami pro případné úvěry a možnosti obchodovat s nimi je možné na úrovni dlužníků či firem s nejvyššími ratingy, srovnatelnými s ratingy dané země. Tyto podmínky často odrážejí skutečnou situaci v dané zemi, neboť jsou zohledněny jak polické, ekonomické, ale i finanční ukazatele, jež se situací v dané zemi skutečně souvisí. Často pak u těchto zemí existuje opačný paradox – dle Konsensu jsou zařazovány do nejvíce rizikových skupin, ale jejich ratingy obvykle zaznamenávají vyšší hodnoty, jež jsou pro investory znakem vyšší platební důvěryhodnosti, než u vybraných států kategorie nula. Je třeba se proto zamyslet, jestli ve výsledku díky současnému nastavení skutečně nedochází k narušení konkurenční neutrality a přitom pak jsou některé státy zvýhodňovány před ostatními (zde chápeme především země EU, jejichž většina je zařazena právě do rizikové skupiny 0).

Je na místě ale také upozornit na stav, kdy problémy eurozóny nesou také samotné státy, jež financují často nezodpovědné hospodaření jednotlivých ekonomik. I to totiž může být problémem států do té doby stabilních, které však prostřednictvím pomoci postiženým státům EU musí poté šetřit v jiných oblastech. I to se následně může odrazit do možností státní podpory exportu.¹²⁵

---

¹²⁵ FUJEROVÁ, I. Konsekvence rozdělení rizik pojištění vývozních úvěrů na rizika komerční a teritoriální. In *Sborník příspěvků SVOČ*. 1. vyd. Liberec: Technická Univerzita v Liberci, 2012. S. 45 – 54. ISBN 978-80-7372-911-0.

2.11.3 Snaha homogenizovat členské země EU

Mezinárodně uznávaná pravidla pro státem podporované exportní úvěry jsou respektována i v členských zemích Evropské unie. To, krom jiných již řečených faktů dokládá také zastoupení EU, co by jednoho ze členů, respektujících Ujednání pro pojištění státem podporovaných vývozních úvěrů a investic vydané sekretariátem OECD. Evropská unie tak vystupuje jako jakýsi „kolektivní člen“, který má reprezentovat evropské zájmy. Tím však dochází k jakémusi „zprůměrování“ evropských ekonomik. V každém podobném celku jako je EU, složeném z více zemí, se však vždy objevují země, které jsou dynamičtější, jsou důvěryhodné a jsou řazeny pro ostatní jako země příkladné. Ve všech uskupeních zemí existují na druhé straně ale také země, které tolik výkonné nejsou, jsou například zadluženější, nevedou si tak dobře, ale přesto patří do stejného uskupení. Tyto rozdíly je však nezbytné brát stále v úvahu. Nejedná se proto obvykle o monolitický útvar, o jednoho obchodního partnera, např. ve smyslu EU nebo BRIC, ale jde o jednotlivé státy daných uskupení. Právě zastupované resp. „reprezentované“ státy mají rozdílnou dynamiku vývoje, různé ekonomické cíle, různou míru zadluženosti, rozdílnou strukturu veřejných financí apod. Zároveň také teritoriální a zbožová struktura zahraničního obchodu jednotlivých zemí a její rozsah se různí případ od případu, nikdy ale ani tady nejde o zahraniční obchod nějaké skupiny zemí ani nějakého integračního seskupení.

Ačkoliv mohou existovat v rámci daného uskupení snahy o sblížení určitých obchodních procesů, uplatňovaných na mezinárodních trzích, přesto se ve výsledku obchoduje vždy s konkrétními zeměmi. Neobchoduje se s EU nebo BRIC, ani s dalšími uskupeními zemí, ale stranami pro obchod jsou vždy konkrétní státy jako např. Česká republika, Německo, Francie, Rusko, Čína a jiné země, které obchodují buď mezi sebou, nebo s dalšími zeměmi.

K dokumentaci této heterogenity EU a skupiny BRIC je v tabulce 18 zachycen přehled nejčastěji uznávaných ukazatelů, jako je míra růstu HDP, míra otevřenosti ekonomiky, dluh na HDP v porovnání s ratingem od agentury Standard & Poor's a Konsensem OECD, jež stanoví kategorie rizikovosti zemí.

Tabulka 18 Základní ukazatele vývoje ekonomik vybraných zemí EU a zemí skupiny BRIC

	Rating SP ¹²⁶	Kategorie rizikovosti zemí ¹²⁷	Dluh/HDP v % ¹²⁸		HDP ¹²⁹ 2010/2000	Míra otevřenosti ekonomiky v % ¹³⁰ (Export/HDP) 2011
			2000	2010		
ČR	AA-	0	17,8	37,5	166,3	75,4
Francie	AAA	0	57,3	82,4	134,0	21,5
Irsko	BBB+	0	37,5	92,5	147,4	58,3
Itálie	BBB	0	108,5	118,7	129,6	23,8
Německo	AAA	0	60,2	83,2	121,0	41,2
Polsko	A-	0	36,8	54,9	190,1	36,5
Portugalsko	BB	0	48,4	93,4	135,5	24,7
Řecko	CCC	0	103,4	142,8	168,9	10,2
Slovensko	A	0	50,3	41,1	210,9	82,6
Španělsko	BBB+	0	59,3	61,2	166,8	19,9
Švédsko	AAA	0	53,9	39,4	147,0	34,8
Velká Británie	AAA	0	40,9	75,1	149,9	19,6
Brazílie	BBB	3	66,5	65,1	319,6	10,3
Čína	AA-	2	16,4	33,5	404,7	26,0
Indie	BBB-	3	72,7	69,4	343,6	17,7
Rusko	BBB	3	59,9	11,7	618,2	28,2

Zdroj: vlastní zpracování dle ČNB, Konsensus OECD, MMF – viz poznámky pod čarou

Průkazná rozdílnost v úrovni jednotlivých zemí tedy ukazuje, že jakákoliv snaha „homogenizovat“ země v rámci určitých ekonomických seskupení a uplatňovat na ně stejné regulatorní postupy jde jednoznačně proti minimálně jednomu z principů konkurenční neutrality jakéhokoliv systému, a to zásadě jednotného přístupu k objektivním informacím. Uplatňováním jednotných regulačních opatření je tak v podstatě nastolována nerovnost účastníků mezinárodních trhů z různých zemí. Takto vzniklé pokřivení vztahů lze, jak ukazují statistiky, konkrétně dokumentovat na příkladu obchodu zemí s různým ekonomickým potenciálem. Dá se proto pochopit, proč každá země pak volí takový systém státní podpory vývozu, který je pro ni z hlediska rozsahu, organizace a zaměření resp. priorit pokud možno optimální.¹³¹

¹²⁶ Rating Standard and Poor's platný k 30. 4. 2012

¹²⁷ Údaj ke dni 6.12.2013 EGAP. *Exportní garanční a pojišťovací společnost, oficiální stránky*. [online]. 2011. [vid. 2012-10-20]. Dostupné z: www.egap.cz.

¹²⁸ World Economic Outlook Database, 17. 04. 2012, MMF.org

¹²⁹ Tamtéž

¹³⁰ Vlastní propočet; export: údaje WTO za vývoz zboží, HDP, údaje IMF

¹³¹ FUJEROVÁ, I. Konsekvence rozdělení rizik pojištění vývozních úvěrů na rizika komerční a teritoriální. In *Sborník příspěvků SVOČ*. 1. vyd. Liberec: Technická Univerzita v Liberci, 2012. S. 45 – 54. ISBN 978-80-7372-911-0.

2.11.4 Potřeba nové definice teritoriálních a komerčních rizik

Hned na začátku práce, v tabulce 3, která zachycuje podíly vývozu do zemí EU na celkovém vývozu, je možné vyčíst průměrný podíl vývozu EU 27 za rok 2009, který je přibližně 66,7 %. To jinými slovy znamená, že dvě třetiny exportu ze zemí EU 27 končí v zemích Evropské unie. Krom toho, z EU 27 je právě 23 zemí, zahrnutých v rizikové skupině 0 (z celkových 34 zemí v současné době).¹³²

Převážná většina zemí EU proto spadá do rizikové kategorie, která vůbec nepočítá s výskytem teritoriálního rizika, ba co víc ani ho nepředpokládá. Pojištění vývozních úvěrů do těchto zemí, ačkoliv se jedná o většinu celkového exportu EU, tak má být zajištěna ryze na komerční bázi, tj. v konečném důsledku komerčními pojišťovnami, případně komerčními zajišťovnami. Na pojištění vývozních úvěrů do těchto zemí tak není možné využít státní podpory exportu.

V zásadě je tedy nutno stále pamatovat na to, že teritoriální rizika jsou různá, a to jak do jak do charakteru, tak i do rozsahu a četnosti. Tento aspekt by však měl být zohledněn rovněž systémem Konsensu OECD, ve smyslu zařazování zemí do rizikových kategorií, neboť jak již bylo zdůrazněno, tento systém je mezinárodně akceptován. Nynější platný systém zařazení tzv. nejvyspělejších zemí (právě země zařazené do rizikové skupiny 0) vůbec neposkytuje v současnosti obchodním partnerům informace o posouzení rizikovosti daných zemí, ba dokonce současný koncept Konsensu OECD výskyt „teritoriálního rizika“ v těchto zemích prakticky nepředpokládá. Vývozy do těchto teritorií lze tak pojistit pouze na komerčním principu tedy proti riziku firmy, ale nikoli proti riziku vzniklému činností (nebo nečinností) státu – tedy riziku teritoriálnímu.¹³³

Produkty pojištění a investic se státní podporou je momentálně možné aplikovat na zbylých, tj. přibližně na 33 % obchodů EU 27 (pro ČR je to např. pouhých 15 % v roce 2009), jak vyplývá ze stejného příkladu. Pro každou konkrétní zemi se ale možnost státní

---

¹³² *Country Risk Classifications of the Participants to the Arrangement on Officially Supported Export Credits*. [online]. 2013. [vid. 2013-02-10]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/tad/xcred/2014-01-31-cre-crc-historical-internet-english.pdf>.

¹³³ BÖHM, A. a A. KOBÍK VALIHOROVÁ. Responsibility of States in the process of International Trade Support. In *3rd International Conference on Applied Social Science 2013 (ICASS 2013)*. 1. vyd. IERI Publisher, 2013.

podpory na pojištění pohledávek a investic, případně dalších bankovních produktů se státní podporou, od průměru liší.¹³⁴

Naskýtá se otázka, jaká je to ale státní podpora, je-li uplatňovaná v průměru pouze na třetinu obchodů. Jak je možné že zbývající dvě třetiny obchodu musí zabezpečovat ve výsledku zejména soukromý sektor, a to bez jakékoliv státní pomoci? Určitý nesoulad zachycuje následující text.

Přehled vybraných zemí podle 10-tileté rizikové prémie CDS (*Credit Default Swap*) – což je jakési pojištění rizika, že země bude schopná splatit úvěr, zobrazuje Tabulka 19. Podle velikosti takové rizikové prémie se dá určit, jak vysoká bude pravděpodobnost, že zemi postihne státní bankrot. Všechna data jsou čerpána z databáze Thomson Datastream za rok 2011.¹³⁵

Mezi prvními deseti zeměmi, kterým hrozí nejvyšší riziko státního bankrotu, pochází přesně polovina z rizikové kategorie 0 (tedy paradoxně z té kategorie, kde se teritoriální riziko vůbec nepředpokládá). Zbylá polovina zemí spadá do kategorie 7 (kde je teritoriální riziko uvažováno jako vůbec nejvyšší možné). Podíváme-li se na důvody, proč je právě u těchto států očekáváno tak vysoké riziko, patří mezi hlavní příčiny:

- nepokoje v zemi,
- pád vlády,
- půjčky od IMF či EU.

Dle definice teritoriálního rizika se jedná z velké části o přesně takové události, které vymezení teritoriálního rizika charakterizují.¹³⁶

---

¹³⁴ VLÁDA ČR. *Rámec strategie konkurenceschopnosti a výchozí náměty NERVu*. Praha: Úřad vlády české republiky, 2011. ISBN 978-80-7440-050-6.

¹³⁵ Data jsou pořízena ke dni 5.8.2011 a pochází z databáze Thomson Datastream

¹³⁶ VERLORENE GENERATION. *Landesrisiken im Überblick* [online]. 2011. [vid. 2013-03-21]. Dostupné z: <http://verlorenegeneration.de/landerisiken-im-uberblick/>.

Tabulka 19 Pravděpodobnost státního bankrotu ve vybraných zemích dle různých přístupů

Pořadí	Země	Riziková prémie	Ppst. státního bankrotu (v %)	Poznámka	Rating	RS dle OECD
1	Řecko	1644	98	U, R, I, E, S	CCC	0
2	Venezuela	956	88		BB-	7
3	Pákistán	883	86		B-	7
4	Portugalsko	855	85		BBB-	0
5	Kypr	809	83		A-	0
6	Irsko	716	79	U, R, I, E, S, K	BBB+	0
7	Argentina	691	77	R	B	7
8	Jamajka	581	71		B-	7
9	Ukrajina	494	65	I, U	B+	7
10	Španělsko	414	58		AA	0
11	Maďarsko	406	57	I, U, K, E, S	BBB-	0
24	Bulharsko	285	44	U, K	BBB	4
25	Lotyšsko	269	42	I, U, R, K, E, S	BB+	4
26	Litva	262	42	U, K	BBB	3
28	Island	256	41	I, U, R	BBB-	0
29	Turecko	254	41		BB	4
30	Belgie	240	39		AA+	0
31	Polsko	230	38	E	A-	0
32	Kazachstán	224	37		BBB	5
37	Rusko	197	33	K	BBB	3
47	Francie	159	28	U	AAA	0
50	Slovensko	155	27		A+	0
54	Čína	130	23	U	AA-	2
55	Estonsko	129	23		A	0
56	Česká republika	128	23	R	A+	0
59	Japonsko	122	22		AA-	0
60	Rakousko	117	21		AAA	0
61	Dánsko	101	19		AAA	0
63	Velká Británie	95	17	U	AAA	0
65	Německo	89	17		AAA	0
67	Finsko	75	14	S	AAA	0
71	USA	65	12	U	AA+	0

Vysvětlivky: E - půjčka od EU, I - půjčka od IMF, K - korupční skandál, L - podezření, že údaje nesouhlasí, R - pád vlády, S - omezení výplat, U - nepokoje

Zdroj: vlastní zpracování dle VERLORENE GENERATION. *Landesrisiken im Überblick* [online]. 2011. [vid. 2013-03-21]. Dostupné z: <http://verlorenegeneration.de/landerisiken-im-ueberblick/>.

Oproti tzv. teritoriálním rizikům, tedy těm, která jsou pojistitelná se státní podporou, existuje druhý segment krytí komerčních rizik, vyplývajících z ekonomické a finanční situace zahraničního kupujícího, resp. dlužníka. Automaticky se předpokládá, že jde o situace, které jsou kupujícím přímo ovlivnitelné (nezaplacení v důsledku platební neschopnosti nebo platební nevůle).

Ví snad ale pojistitel či stát zda je ona platební neschopnost, ale částečně i nevůle, důsledkem špatného hospodaření daného nestátního dlužníka nebo jsou-li příčinou naopak státní, ekonomické vlivy či finanční politika, která formuje podmínky? Dopady globální ekonomické krize nastavují podmínky, kdy lze totiž patrně jen stěží určit, za co může dovozce resp. dlužník a za co jeho domovský stát. Předchozí data poukázala na nejrozličnější rizika způsobená státy samotnými.¹³⁷

Tabulka 20 zobrazuje počty podnikových insolvencí v zemích západní Evropy v letech 2007-2011, jež by měly poukázat na případy firem v jednotlivých státech, které dále nemohou splácet své závazky. Měly by vycházet z definice dlužníků, které je možné pojistit na komerční bázi, respektive bez možnosti státní podpory.

Tabulka 20 Počty podnikových insolvencí v zemích západní Evropy v letech 2007-2011

Země	2007	2008	2009	2010	2011	Změna v % ¹³⁸	
						2011/2007	2011/2010
Belgie	7 878	8 476	9 382	9 570	10 182	29,25	6,39
Dánsko	2 401	3 709	5 710	6 461	5 447	126,86	-15,69
Finsko	2 254	2 612	3 275	2 864	3 005	33,32	4,92
Francie	42 532	49 723	53 547	51 060	49 506	16,40	-3,04
Irsko	363	773	1 406	1 525	1 631	349,31	6,95
Itálie	5 518	6 498	8 354	12 089	11 792	113,70	-2,46
Lucembursko	680	590	698	918	961	41,32	4,68
Německo	29 150	29 580	32 930	32 060	30 200	3,60	-15,80
Nizozemí	4 602	4 635	8 040	7 211	7 000	52,11	-2,93
Norsko	2 845	3 637	5 013	4 435	4 361	53,29	-1,67
Portugalsko	2 123	3 267	4 450	5 144	6 025	183,80	17,13
Rakousko	6 362	6 500	7 076	6 657	6 194	-2,64	-6,96
Řecko	534	359	355	355	452	-15,36	27,32
Španělsko	880	2 528	4 984	4 845	5 752	553,64	18,72
Švédsko	5 791	6 298	7 892	7 546	7 177	23,93	-4,89
Švýcarsko	4 314	4 222	5 215	6 255	6 661	54,40	6,49
Velká Británie	12 893	16 258	19 908	17 468	18 571	44,04	6,31
Celkem	130 910	149 675	178 235	174 463	174 917	33,62	0,26

Zdroj: vlastní zpracování dle CREDITREFORM. *Insolvenzen in Europa Jahr 2011-2012* [online]. 2011. [vid. 2012-10-24]. Dostupné z: http://www.creditreform.cz/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/cz/Presseartikel/Insolvenzen_in_Europa_Jahr_2011-12.pdf.

¹³⁷ BÖHM, A. a A. KOBÍK VALIHOVÁ. Responsibility of States in the process of International Trade Support. In *3rd International Conference on Applied Social Science 2013 (ICASS 2013)*. 1. vyd. IERI Publisher, 2013.

¹³⁸ Výpočty pro změny v %: $2011/2007 = ((2011-2007)/2007)*100$
 $2011/2010 = ((2011 - 2010)/2010)*100$

Největší přírůstky podnikových insolvencí byly sledovány v letech 2007 až 2011 u zemí jako je Irsko, Itálie, Portugalsko, Španělsko – tedy u států, jejichž problémy jsou nastíněny již dříve a které prohlubují problémy celé EU. Také v Dánsku je sledován značný přírůstek podnikových insolvencí od roku 2007 do roku 2011. Lze se ptát, mohou-li za tyto insolvence jednotlivé podniky z důvodu platební neschopnosti či platební nevůle (rizika ryze komerčního původu) nebo je-li původcem těchto problémů, byť jen do jisté míry, hospodaření vlád (jež by spadalo již do rizika teritoriálního).¹³⁹

Podobně je strukturována také tabulka 21, která vyčísluje počty podnikových insolvencí ve střední a východní Evropě. Zde byla data dostupná za roky 2010 a 2011. V tomto případě bych upozornila naopak na země jako Lotyšsko a Rumunsko, kde naopak došlo k největšímu snížení podnikových insolvencí. Situace však v mnoha ostatních zemích měla opačnou tendenci, a to včetně České republiky.

Tabulka 21 Počty podnikových insolvencí v zemích střední a východní Evropy v letech 2010 a 2011

Země	2010	2011	změna 2011/2010 v %
Bulharsko	700	1 500	+114,3
Estonsko	504	256	-49,2
Chorvatsko	1 501	1 450	-3,4
Lotyšsko	2 407	800	-66,8
Litva	1 496	1 512	+1,1
Polsko	665	705	+6,0
Rumunsko	5 480	4 580	-16,4
Slovensko	830	870	+4,8
Slovinsko	510	675	+32,4
Česká republika	5 559	6 753	+21,5
Maďarsko	17 487	20 322	+16,2
Celkem	37 139	39 423	+6,1

Zdroj: vlastní zpracování dle CREDITREFORM. *Insolvenzen in Europa Jahr 2011 - 2012* [online]. 2011. [vid. 2012-10-24]. Dostupné z: http://www.creditreform.cz/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/cz/Presseartikel/Insolvenzen_in_Europa_Jahr_2011-12.pdf.

Jak tedy posoudit, co je skutečně způsobeno platební neschopností či nevůlí jednotlivých firem a kde má svůj většinový podíl na dané neschopnosti splácet závazky stát? Dle současných definic není totiž někdy ani dost možné určit, v jakých případech je původcem

---

¹³⁹ dle CREDITREFORM. *Insolvenzen in Europa Jahr 2011 - 2012* [online]. 2011. [vid. 2012-10-24]. Dostupné z: http://www.creditreform.cz/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/cz/Presseartikel/Insolvenzen_in_Europa_Jahr_2011-12.pdf.

rizik podnikatelský subjekt a kdy se dostane podnikatelský podnik např. do platební neschopnosti v důsledku vládních změn, jako například změnou výše daně z příjmů právnických osob. V tomto pak nejsou tak důležité pouze důsledky vyplývající vymezením definovaných rizik, ale zároveň je podstatné posouzení příčin platební neschopnosti či nevůle daných podniků. Příčiny lze čím dál častěji hledat právě v hospodaření jednotlivých států.

Vedle toho vyvstává také otázka, musí-li vždy znamenat hospodaření státu „lepší“ reakce na současnou situaci než hospodaření samotných firem? Co když jeden příkladný vybraný stát dostane díky posledním událostem nižší rating od renomovaných ratingových agentur, než jaký měl doposud (u několika zemí EU je tento jev pozorovatelný od počátku loňského roku dokonce několikrát). Lze předpokládat, že v praxi může nastat rovněž i reálná situace, kdy některé firmy takového státu jsou vysoce bonitní a důvěryhodné? Taková situace nastat může a neděje se tak pouze výjimečně. Při formulování rizik teritoriálních a komerčních, která mají být mezinárodně uznávána, je třeba v současné době víc než kdy předtím, přihlídnout na případné důsledky této striktní definice teritoriálního rizika a možnosti státní podpory.

V situaci, kdy se opět mění lídři světové ekonomiky, v situaci, kdy padají dosud platné pravdy o vyspělosti ekonomik a svůj význam mají stále více i ty státy, které se s novými skutečnostmi dokážou vyrovnat nejlépe. Z předchozích dat je patrné, že v průměru dvě třetiny exportu připadají do zemí Evropské unie, kde není možné uplatňovat pojištění státem podporovaných exportních úvěrů a investic, jelikož převážná většina zemí EU spadá do rizikové kategorie nula a pojištění (a zajištění) je tak v rukou soukromého sektoru. To je důvodem, proč je stále více žádoucí, uvažovat a alespoň připustit možnost výskytu teritoriálního rizika i u těch vyspělých ekonomik, které doposud takovým hodnocením nikterak podrobeny nebyly.

Tyto všechny argumenty vedou chtě nechtě k problému, kterým je samotná definice a striktní vymezení rizik na teritoriální a komerční. Má smysl tedy uvažovat o tom, dokáže-li Konsensus OECD i nyní za situace stále pokračujících forem krize (se stále většími

rozdíly především mezi státy Evropy) adekvátně postihnout možná rizika. Nynější situace v Evropě dokládá, že rozdělení na komerční a teritoriální rizika již není natolik jednoznačná jako dříve.

2.12 Důvody pro státem podporované instituce a úloha EK

Jeden z posledních evropských dokumentů, který tématu státní podpory vývozu věnuje pozornost, je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1233/2011¹⁴⁰ o uplatňování některých pravidel v oblasti státem podporovaných vývozních úvěrů a o zrušení rozhodnutí Rady 2001/76/ES a 2001/77/ES. Dle přílohy 1 tohoto nařízení je každý členský stát EU povinen poskytnout Evropské Komisi výroční zprávu své ECA o činnosti z důvodu vyšší transparentnosti v EU.

Členské státy na základě zde obsažených požadavků podávají v souladu se svým vnitrostátním právním rámcem zprávy o aktivech a pasivech, vyplacených pojistných plněních a navracených částkách, nových závazcích, obchodních rizicích a pojistných sazbách. V případě, že by činnost v oblasti státem podporovaných vývozních úvěrů mohla vést ke vzniku podmíněných závazků, uvede se i tato činnost ve výroční zprávě o činnosti. Ve výroční zprávě o činnosti mají členské státy popsat, jak jsou při činnosti jejich ECA v oblasti státem podporovaných vývozních úvěrů zohledněna ekologická rizika, jež s sebou mohou nést další významná rizika. Na základě těchto informací vypracuje Evropská komise pro Evropský parlament roční přehled, v němž mj. zhodnotí, nakolik exportní úvěrové agentury plní cíle a závazky unie. Vedle toho si unie klade také za cíl snížení administrativní zátěže podniků a vnitrostátních správních orgánů, včetně exportních úvěrových agentur. Členské státy by se měly při vytváření, rozvíjení a uplatňování svých vnitrostátních systémů vývozních úvěrů a při výkonu dohledu nad činností v oblasti státem podporovaných vývozních úvěrů řídit obecnými ustanoveními týkajícími se vnější činnosti

---

¹⁴⁰ EUR_LEX, *Nařízení evropského parlamentu a rady EU č. 1233/2011*, [online]. 2011. [vid. 2012-11-24]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:326:0045:0112:CS:PDF>.

unie, jako je upevňování demokracie, dodržování lidských práv, soudržnost politik, prospěch rozvoje a boj proti změně klimatu.¹⁴¹

EU tak dává poměrně obecné zadání, které se snad programově vyhýbá požadavku na popis konkrétních úspěchů či problémů fungování jejich ECA a to za situace, kdy za jejich činnost včetně spolupráce s příslušnými členskými státy odpovídají právě tyto státy.

Vývoj pojištění vývozních úvěrů pro všechny druhy splatností jednotlivých ECA členských zemí EU v letech 2004-2011 dokumentuje tabulka 22.

Tabulka 22 Pojištění v členských státech EU v letech 2004-2011 (v mil. SDR)

Země (ECA)	Pojištění							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Belgie ONDD	113,5	116,9	366,6	182,6	184,1	34,8	44,0	45,4
Česká republika (EGAP)	7,4	-6,5	15,2	25,1	43,0	-1,9	7,8	61,4
ČR (CEB)	-	-	-	-	-	-	-	-
Dánsko (EKF)	69,3	160,3	387,9	140,4	125,0	152,4	129,8	165,1
Estonsko (KredEx)	-	-	-	-	-	-	-	-
Finsko (Finnvera)	55,4	249,9	46,3	35,1	54,5	51,4	102,6	113,4
Francie (COFACE)	1 251,2	2166,0	4685,7	1519,9	2236,3	1016,6	681,6	470,9
Itálie (SACE)	861,0	2357,8	4558,2	686,8	642,0	528,1	425,2	314,7
Lucembursko (ODL)	1,9	6,8	3,7	1,9	7,4	17,5	11,9	1,1
Maďarsko (Eximbank)	1,1	1,3	1,4	1,3	0,8	0,6	0,7	2,3
Maďarsko (MEHIB)	5,4	0,1	3,6	5,0	9,4	1,1	-7,8	-6,5
Německo (Euler-(Hermes)	792,2	3 947,5	5678,9	255,7	445,3	471,5	591,8	531,2
Nizozemí (Atradius)	167,1	468,5	806,0	241,2	196,7	-30,5	74,6	110,3
Polsko (KUKE)	5,4	5,5	2,8	2,8	23,5	-4,8	2,1	19,8
Portugalsko (COSEC)	144,4	23,1	32,4	79,2	17,6	27,8	31,5	69,7
Rakousko (OeKB)	60,4	30,3	-256,7	11,1	70,3	206,8	75,5	81,2
Řecko (ECIO)	-6,0	-0,5	-0,5	0,0	0,9	0,0	n.p.	0,0
Slovensko (EXIM-SR)	2,4	1,6	3,9	1,3	5,2	1,2	5,1	-1,0
Slovinsko (SID)	-	-	-	-	-	-	-2,3	6,6
Španělsko (CESCE)	276,9	865,1	1544,7	376,2	282,9	204,8	192,6	228,5
Švédsko (EKN)	91,2	319,6	303,3	101,8	107,9	246,4	256,5	200,5
Velká Británie (UK Export Finance)	256,0	913,5	1009,6	492,9	456,2	174,7	179,1	193,9
EU	4156,0	11626,8	19192,9	4360,4	4908,9	3098,6	2802,0	2608,5

Zdroj: OECD, *Cashflow 2011* [online]. 2011. [vid. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/tad/xcred/2011-cashflow.pdf>.

¹⁴¹ EUR_LEX, *Nařízení evropského parlamentu a rady EU č. 1233/2011*, [online]. 2011. [vid. 2012-11-24]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:326:0045:0112:CS:PDF>.

Vedle státních úvěrových pojišťoven většinou existují další instituce za účelem podpořeného financování, obvykle úvěrové banky. Činnosti obou institucí jsou velmi často propojeny a podpořené úvěry jsou pojištěny u exportních pojišťoven. Pojištění se pak využívá jako záruka. Státní podpora exportu je proto významným tématem každé vyspělé ekonomiky. Organizačně institucionální uspořádání státní podpory vývozu charakterizuje následující kapitola.

3 Modely součinnosti bankovního a pojišťovacího systému státní podpory exportu

Každá země si vyvinula vlastní systém podpory exportu na základě vlastního politického, právního a ekonomického prostředí. Ve světě se tak nenajdou dva identické systémy státní podpory exportu; je však třeba poznamenat, že všechny dále uvedené systémy státní podpory vývozu ve vyspělých zemích jsou realizovány v rámci pravidel vymezených Konsensem OECD. Významný vliv při volbě konkrétních postupů má vyspělost bankovního a pojistného sektoru. S přihlédnutím k základním charakteristickým rysům systémů státní podpory vývozu lze vymezit v současnosti dle klasifikace Kypetové sedm základních modelů institucionálního uspořádání státní podpory vývozu¹⁴². Těmi, i s dalšími zeměmi, zařazenými do stejných skupin, jsou:

- 1) **Jedna státní instituce pro bankovní i pojistné produkty** – tento model se objevuje například v zemích jako Slovensko, Rumunsko, Slovinsko;
- 2) **Jedna instituce, která provozuje financování na účet státu**, se objevuje např. v Rakousku;
- 3) **Dvě státem vlastněné instituce** zaměřené na státní podporu exportu představují Maďarsko, ČR, Finsko;
- 4) **Dvě státem zřízené instituce pro státní podporu exportu existují v Polsku a Španělsku**;
- 5) **Smíšené vlastnictví se objevuje např. v Německu, Nizozemí či Itálii**;
- 6) **Nestátní instituce** pro podporu exportu využívá Francie,
- 7) **Meziresortní výbor** můžeme najít např. v Belgii.

Jednotlivé modely se shodují v tom, že všechny kryjí teritoriální rizika. Většina z nich kryje také riziko transferu (tj. riziko nedostatku devizových prostředků při splácení závazků, ačkoliv krytí může být omezeno z důvodu nedostatečných platebních zkušeností). Většina exportních úvěrových agentur kryje také vybraná komerční rizika, ta krátkodobá jsou však obvykle přesunuta na soukromé instituce.

---

¹⁴² Kypetová J. *Perspektivy financování*, 2007. Praha: CEVRO Institut. [online]. [vid. 2013-01-20]. s. 4-8. Dostupné z: http://www.cevroinstitut.cz/upload/file/studie/Perspektivy_financovani.pdf.

Hlavním cílem této kapitoly je vyhodnocení institucionálního uspořádání státní podpory vývozu s nalezením funkčního vztahu institucí bankovního a pojišťovacího sektoru a státu, zajišťující optimální přínos pro exportní výkonnost ekonomiky. Lze si tedy klást následující otázky:

- Jak konkrétně funguje vztah mezi:
  - státem a příslušnou institucí,
  - exportní bankou a exportní pojišťovnou a konečně
  - klientem, těmito institucemi a státem.

Východiskem pro objektivní odpovědi na tyto otázky je zejména:

- porovnání základních parametrů jednotlivých modelů,
- porovnání zákonů, kterými se jednotlivé země řídí,
- vyhodnocení samotného fungování příslušných institucí, tedy úvěrových pojišťoven a bank, role státu, případně dalších institucí.

Hlavní pozornost v této kapitole je proto věnována vymezení a porovnání základních systémů podpory exportu na příkladech jednoho konkrétního zvoleného státu, kde je daný systém uplatňován v porovnání s dalšími modely realizovanými v jiných zemích včetně vyvození závěrů pro možný nejefektivnější funkční vztah finančních institucí fungujících na poli státem podporovaných vývozních úvěrů.

Podívejme se tedy, jaké institucionální uspořádání státní podpory vývozu je uplatňováno ve vybraných evropských zemích. Příslušný přehled poskytuje tabulka 23:

Tabulka 23 Charakteristiky vybraných národních ECA

Země	zkratka společnosti	právní forma	datum vzniku	předmět podnikání	model
Belgie	ONDD	a.s.	1939	poskytování pojištění vývozcům i bankám, v omezené míře i poskytování financování	meziresortní výbor
Francie	COFACE	a.s.	1946	poskytování pojistných úvěrových produktů a záruk	nestátní instituce
ČR	EGAP	a.s.	1992	pojišťování úvěrových rizik	dvě státem zřízené instituce
ČR	ČEB	a.s.	1995	financování vývozu se státní podporou	
Finsko	Finnvera	a.s.	1999	půjčky, záruky, rizikový kapitál pro investice, pojištění vývozních úvěrů	dvě státem zřízené instituce
Itálie	SACE	a.s.	2003	poskytování pojistných produktů a záruk bankám, oproti EGAP nabízí také poradenské služby	smíšené vlastnictví
Maďarsko	MEHIB	s.r.o.	1942	pojišťování exportních úvěrů, domácích úvěrů, pojištění investic, možnost využít silné skupiny, jejímž členem je MEHIB členem (Hungarian Development Bank)	dvě státem vlastněné instituce
Maďarsko	EXIMBANKA	s.r.o.	1942	financování vývozu	
Německo	Euler Hermes	a.s.	1932	poskytování pojištění a záruk za vývozní úvěry	smíšené vlastnictví
Polsko	KUKE	a.s.	1991	pojištění exportu	dvě státem zřízené instituce
Rakousko	OeKB Versicherung	a.s.	1946	pojišťování rakouského exportu (člen skupiny OeKB.), možnost využít záruky silné finanční skupiny, jejíž je společnost členem	jedna instituce, provozující financování na účet státu
Slovensko	EXIMBANKA SR	instituce sui generis	1997	financování exportních úvěrů, pojišťování exportních úvěrů, financování importních úvěrů, poskytování záruk	instituce integrující jak pojistné tak bankovní služby

Zdroj: vlastní zpracování dle webových stránek jednotlivých zemí a Kypetové¹⁴³

Pro porovnání byly zvoleny modely, které se liší rozdílným uspořádáním vazby dané instituce na stát, ale i různou legislativou, upravující její vztahy mezi bankovními a pojišťovacími institucemi realizující státní podporu exportu. Mezi vybrané země patří:

- **Česká republika**, co by příklad země dvou různých státem vlastněných specializovaných institucí zaměřených na finanční a pojistnou podporu vývozu,

¹⁴³ Kypetová J. *Perspektivy financování*, 2007. Praha: CEVRO Institut. [online]. [vid. 2013-01-20]. s. 4-8. Dostupné z: http://www.cevroinstitut.cz/upload/file/studie/Perspektivy_financovani.pdf.

- **Polsko**, kde byla pro podporu exportu státem zřízena specializovaná pojišťovací instituce, přičemž pro podporu financování exportu jsou využívány bankovní služby banky, která má za úkol financování veřejného sektoru obecně, tedy nikoliv jen exportu;
- **Slovensko**, jako příklad systému jedné státem vlastněné a zákonem zřízené instituce zajišťující podporu pojištění a financování exportu,
- **Rakousko**, kde existuje rovněž jedna instituce, která své pojišťovací a finanční transakce na podporu vývozu realizuje na účet státu.

Podrobnější charakteristiku jednotlivých modelů přiblíží následující podkapitoly, kde v závěru u každé z nich bude seznam výhod a nevýhod, které daný model přináší.

3.1 Dvě specializované státní instituce

Prvotní přehled o institucích poskytující státní podporu exportu v České republice zobrazuje tabulka 24.

Tabulka 24 Základní parametry českého systému státní podpory vývozních úvěrů

Instituce	Exportní, garanční a pojišťovací společnost (EGAP)	Česká exportní banka (CEB)
Vznik	1992	1995
Legislativní rámec	zákony: - č. 363/1999 Sb., zákon o pojišťovnictví, - zákony platné pro a.s. – obchodní zákoník, - č. 58/1995 Sb. zákon o pojišťování a financování vývozu se státní podporou, - novela zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadě - č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře	nejdůležitější zákony: - č. 21/1992 Sb., o bankách - č. 58/1995 Sb. zákon o pojišťování a financování vývozu se státní podporou - nový zákon o obchodních korporacích - č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře
Vlastnická struktura	Stát , z toho: Ministerstvo financí 40 % Ministerstvo průmyslu a obchodu 36 % Ministerstvo zahraničních věcí 12 % Ministerstvo zemědělství 12%	Stát 80 % , z toho: Ministerstvo financí - 41% Ministerstvo průmyslu a obchodu - 24% Ministerstvo zahraničních věcí - 10% Ministerstvo zemědělství - 5% Stát prostřednictvím EGAP, a.s 20 %
Právní forma	a.s.	a.s
Činnost	pojištění vývozních úvěrů a záruky	poskytování a financování vývozních úvěrů
Rating	-	AA- (S&P), A1 (Moody's)
Základní kapitál	4 mld. Kč	1,4 mld. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle www.egap.cz a www.ceb.cz, údaje jsou platné ke konci roku 2013.

3.1.1 Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. (EGAP)

Jedná se o státní exportní úvěrovou pojišťovnu, která se řídí:

- zákonem č. 363/1999 Sb., zákon o pojišťovnictví – na základě kterého provádí pojišťovací činnost, a podle kterého spadá pod dohled ČNB,
- obecně platnými zákony pro akciové společnosti (především obchodním zákoníkem)
- zákonem č. 58/1995 Sb., zákon o pojišťování a financování vývozu se státní podporou (v rámci vývoje již šestkrát novelizovaného, poslední změna 293/2009 Sb.), který vymezuje činnost státní úvěrové pojišťovny, definuje produkty, na které se vztahuje státní podpora vývozu, a rovněž definuje záruku státu za závazky instituce vůči pojištěncům z pojištění se státní podporou a vazbu hospodaření EGAP na státní rozpočet.
- stejný zákon také vymezuje činnost ČEB především se zaměřením na podpořené financování¹⁴⁴ a úhradu úrokových rozdílů.

Pro zajištění komplexnosti vlivu státu na činnost obou institucí byla do zákona včleněna rovněž novela zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadě, která umožňuje kontrolovat hospodaření s prostředky ze státního rozpočtu obou institucí.

Právní rámec tak přesně vymezuje rozsah podpory státu, což vede k přehlednému systému nastavení státní podpory exportu při respektování mezinárodních pravidel.

3.1.1.1 Vztah EGAP a státu

EGAP je plně státní institucí, ve které jsou akcie společnosti rozděleny mezi orgány státní správy (ministerstvo financí, ministerstvo průmyslu a obchodu, ministerstvo zahraničních věcí a ministerstvo zemědělství).

---

¹⁴⁴ **Podpořené financování** je definováno zákonem č. 58/1995 jako krátkodobé a dlouhodobé financování a poskytování úvěrů, úvěrů na financování výroby pro vývoz, úvěrů na investice a na projektové financování a krátkodobé a dlouhodobé poskytování finančních služeb souvisejících s vývozem za podmínek tohoto zákona.

Vymezení rozsahu a forem státní podpory úvěrového pojištění odpovídá mezinárodním principům pro státní podporu vývozu definovanou v rámci Konsensu OECD. Tyto principy jsou, jak již bylo dříve uvedeno, na základě rozhodnutí Rady EU závaznými pro všechny členské země Evropské unie. Stát tak podporuje vývoz nepřímým prostřednictvím podpory finančních institucí, které takovou činnost pověřil. Tyto finanční instituce, tedy EGAP a ČEB, poskytují vývozcům finanční služby, konkrétně pojištění vývozních úvěrových rizik a zvýhodněné financování.

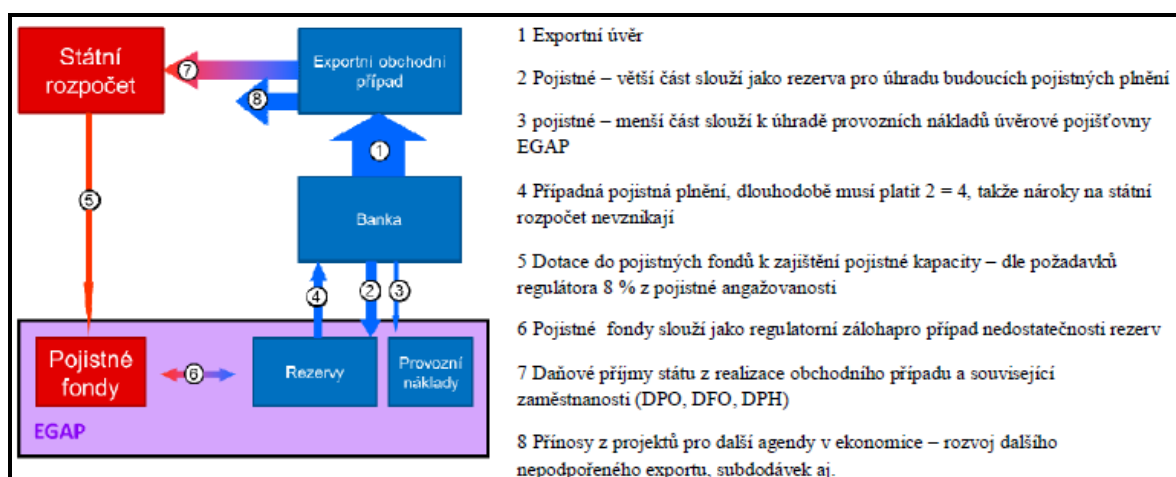
Státní podpora EGAP spočívá především v tom, že doplňuje pojištění rovněž o krytí rizik, která soukromý sektor pojistit nemůže, protože by pro ně z důvodu jejich možného rozsahu nenašlo na trhu zajištění. EGAP tak komplementuje úlohu pojistného sektoru, protože má k dispozici státní záruku. Ta znamená, že stát prostřednictvím ministerstva financí doplní pojistné fondy EGAP v souladu a způsobem stanoveným prováděcí vyhláškou¹⁴⁵ dle §3 odst. 3 „*Při zpracování návrhu výše dotace ze zdrojů státního rozpočtu pro doplnění pojistných fondů se vychází ze stavu fondů pro pojišťování vývozních úvěrových rizik vytvořených ze státního rozpočtu v předcházejících letech, z předpokládaných změn těchto fondů po přidělech z rozdělení zisku společnosti, z předpokládaného rozsahu pojistných plnění, z předpokládaných změn technických rezerv a předpokládaného hospodářského výsledku v běžném účetním období a v roce, na který je státní rozpočet sestavován.*“ Požadavek na výši dotace ze státního rozpočtu EGAP zdůvodní rozborem stavu fondů a rezerv pro pojištění vývozních úvěrových rizik v souvislosti s vývojem pojistné angažovanosti. Státní záruka je tak uplatňována na produkty se státní podporou, přesně vymezené zákonem č. 58/1995 Sb.¹⁴⁶, viz dále.

Obrázek 10 zachycuje roli státních a soukromých fondů při podpoře exportu.

---

¹⁴⁵ ZÁKONY PRO LIDI. Vyhláška Ministerstva financí k provedení zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 60/1998 Sb. [online]. 1998. [vid. 2013-11-01]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-278>.

¹⁴⁶ ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 58/1995 Sb. o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a doplnění zákona č. 166/1993. [online]. 1995. [vid. 2013-10-03]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-58>.

Obrázek 10 Schéma role státních a soukromých fondů při podpoře exportu

Zdroj: Šimáček, M. *Podpora exportu, role EGAP při financování obchodních příležitostí* [online]. 2013. [vid. 2014-01-10]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Prezentace_2013-03-11_Prezentace-Podpora-exportu-role-EGAP-pri-financovani-obchodnich-prilezitosti.pdf.

Způsob tvorby fondů pro pojišťování vývozních úvěrových rizik

Pojistné fondy pro pojišťování vývozních úvěrových rizik jsou tvořeny odděleně od ostatních fondů podle zdrojů,¹⁴⁷ kterými jsou:

- přiděly ze zisku na základě rozhodnutí, v tomto případě akcionáře (státu) vykonávající působnost valné hromady,
- dotace ze státního rozpočtu určené na tvorbu těchto fondů požadované v případě potřeby na ministerstvu financí při sestavování státního rozpočtu na příslušný rozpočtový rok.¹⁴⁸

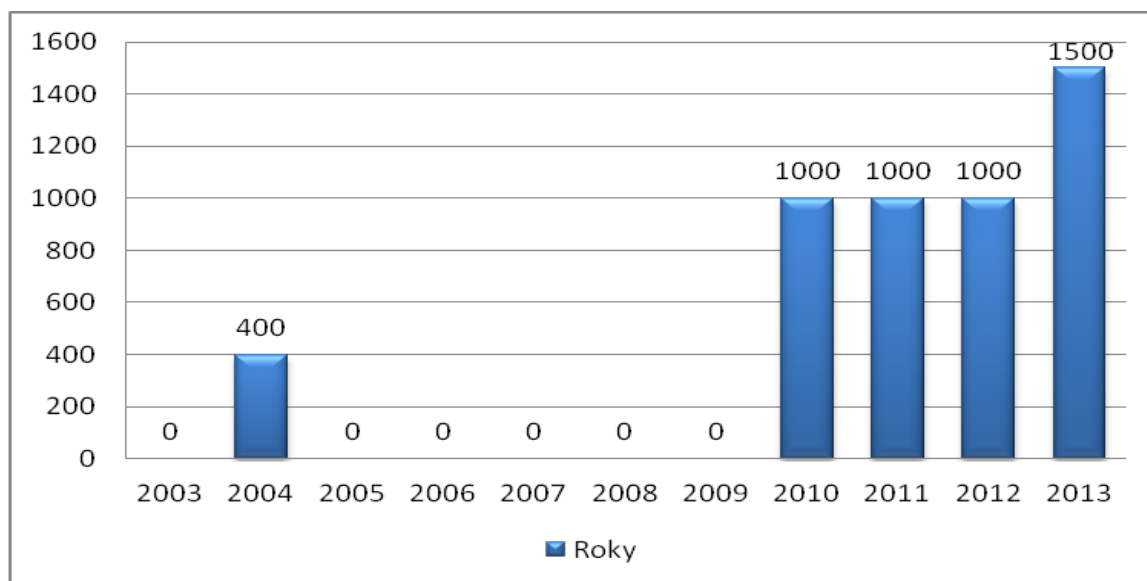
Dotace ze státního rozpočtu jsou poskytovány v závislosti na vývoji pojistné angažovanosti¹⁴⁹ a stávají se trvalou součástí těchto fondů. Obrázek 11 dokumentuje vývoj schválených dotací ze státního rozpočtu na doplnění pojistných fondů EGAP v letech 2003-2013. Za celou dobu fungování EGAP získala dotace ze státního rozpočtu v celkové výši 8,7 mld. Kč. Jak je z obrázku patrné, dotace do pojistných fondů byly

¹⁴⁷ ZÁKONY PRO LIDI. Vyhláška Ministerstva financí k provedení zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 60/1998 Sb. [online]. 1998. [vid. 2013-11-01]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-278>.

¹⁴⁸ BŮHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. S 81. ISBN 978 80 7431-004-1.

¹⁴⁹ **Pojistná angažovanost** = souhrn hodnot pojištěných vývozních úvěrových rizik z uzavřených pojistných smluv v nominální výši, včetně úroků a smluvních poplatků, a ze zajišťovací činnosti, snížený o hodnotu rizik, která již zanikla, a hodnot smluv o příslibu pojištění ve výši 50 % jejich nominální hodnoty.

ze státního rozpočtu poskytovány ve větší míře až od roku 2010, do té doby to bylo spíše výjimečně a v řádově několikanásobně nižších částkách.

Obrázek 11 Vývoj státních dotací na doplnění pojistných fondů EGAP v letech 2003-2013 (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ze Zákona o státním rozpočtu za roky 2003-2013¹⁵⁰

Důvody doplnění pojistných fondů EGAP počínaje rokem 2010 v takových sumách spočívají v navýšení celkového objemu pojištěných úvěrů, kdy dříve se ročně pojistilo přibližně 30 mld. Kč, nyní to je 60-70 mld. Kč, s tím, že se ročně pojistní kolem 100 klientů (tedy oproti jiným typům pojištění se objevuje v pojištění exportních úvěrů několikanásobně nižší počet pojištěných případů, u kterých ale existuje obrovský rozsah plnění v případě pojistné události).^{151,152}

Neúměrně se také navyšují počty pojistných událostí v porovnání s předchozími lety a rostou tak objemy vyplacených pojistných plnění. Ačkoliv si EGAP po celou dobu dokázala vydělat na vlastní provoz a výplatu pojistných plnění a byla v podstatě samofinancovatelná, současný rozsah pojistné angažovanosti klade nové a řádově vyšší

¹⁵⁰ ZÁKONY PRO LIDI. Zákon o státním rozpočtu ČR na roky 2003 - 2013. [online]. 2013. [vid. 2014-01-22]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/hledani?text=z%C3%A1kon+o+st%C3%A1tn%C3%ADm+rozpo%C4%8Dtu>.

¹⁵¹ VLÁDA ČR. Rozhovor s Janem Prochazkou nikdo nam nestojí s pistolí u hlavy. [online]. 2014. [vid. 2014-01-31]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/ekonomicka-rada/clanky/rozhovor-s-janem-prochazkou-nikdo-nam-nestoji-s-pistolí-u-hlavy-115128/>.

¹⁵² EGAP. Výroční zprávy [online]. 2013. [vid. 2013-12-18]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/dokumenty/vyrocní-zpravy>.

nároky na pojistnou kapacitu a tedy na rozsah pojistných fondů, nezanedbatelný je také růst nákladů na pojistná plnění související mimo jiné i se současnou finanční krizí.

V této souvislosti je na místě připomenout definici pojistné kapacity EGAP tak, jak ji stanoví zákon č. 58/1995 Sb. „horní limit pojistné angažovanosti z uzavřených pojistných smluv a smluv o příslibu pojištění, jimiž se na období do konce kalendářního roku může exportní pojišťovna smluvně vázat“.¹⁵³ Zároveň jsou zde uvedeny postupy doplňování pojistných fondů EGAP, což zajišťuje potřebnou ingerenci státu v oblasti hospodaření s finančními zdroji určenými na podporu vývozu. Detailní postup stanoví ministerstvo financí vyhláškou č. 278/1998 Sb. v platném znění.¹⁵⁴

Tabulka 25 zaznamenává do jaké míry je využita pojistná kapacita EGAP. Dá se tedy říci, že stále rostoucí pojistná kapacita v posledních letech je využita na více než 70 %, za rok 2012 se tento poměr blíží dokonce 90 %. Další nezbytné posílení pojistných fondů by mělo i nadále navýšit pojistnou kapacitu, čímž se zároveň rozšiřují možnosti EGAP přijímat další rizika.

Tabulka 25 Poměr pojistné angažovanosti a pojistné kapacity v letech 2007-2012

Rok	pojistná angažovanost (v mld. Kč)	pojistná kapacita (v mld. Kč)	poměr v %
2007	89,1	120	74,25
2008	99,1	120	82,58
2009	118,1	150	78,73
2010	155,1	200	77,55
2011	180,3	247	72,87
2012	224,8	250	89,92

Zdroj: vlastní zpracování, podklady ve výročních zprávách EGAP za roky 2007-2012¹⁵⁵

¹⁵³ ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 58/1995 Sb. o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a doplnění zákona č. 166/1993. [online]. 1995. [vid. 2013-10-03]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-58>.

¹⁵⁴ ZÁKONY PRO LIDI. Vyhláška Ministerstva financí k provedení zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 60/1998 Sb. [online]. 1998. [vid. 2013-11-01]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-278>.

¹⁵⁵ EGAP. Výroční zprávy 2007 – 2012. [online]. 2013. [vid. 2013-12-18]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/dokumenty/vyrocní-zpravy>.

3.1.1.2 Vztah EGAP a klientů

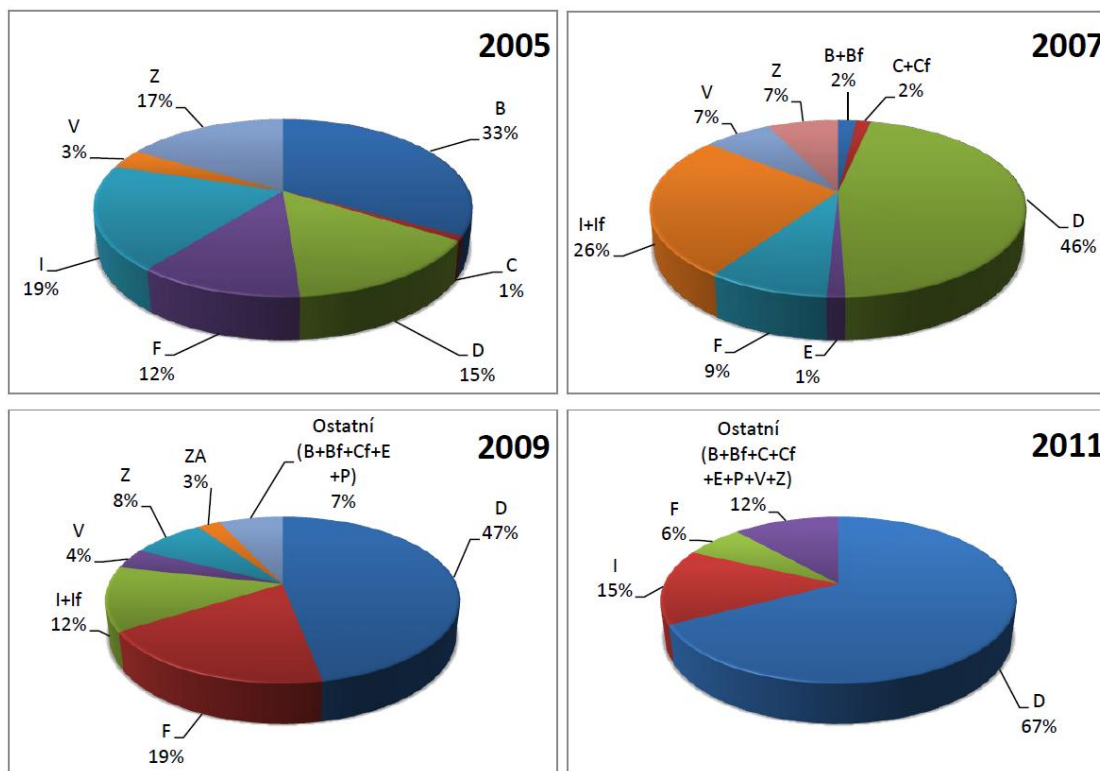
Zákon stanoví okruh exportních úvěrových rizik, která může EGAP se státní podporou pojišťovat. Těmi jsou:

- *pojištění krátkodobých vývozních úvěrů proti nezaplacení v důsledku teritoriálních nebo kombinovaných teritoriálních a tržně nezajistitelných komerčních rizik,*
- *pojištění dlouhodobých vývozních úvěrů a úvěrů na investice proti nezaplacení v důsledku teritoriálních nebo kombinovaných teritoriálních a tržně nezajistitelných komerčních rizik, nebo nezaplacení v důsledku tržně nezajistitelných komerčních rizik,*
- *pojištění investic v zahraničí proti teritoriálním rizikům, především proti riziku zamezení převodu výnosu z investice, vyvlastnění, nebo politicky motivovaného násilného poškození,*
- *pojištění proti ztrátám vývozců a investorů spojeným s přípravou a realizací obchodních činností,*
- *pojištění úvěrů poskytnutých výrobcí nebo vývozci na financování výroby určené pro vývoz proti riziku nesplacení úvěru v důsledku neschopnosti výrobce nebo vývozce splnit podmínky smlouvy o vývozu,*
- *pojištění bankovních záruk nebo jiných služeb poskytnutých bankou vývozce zahraniční osobě za vývozce proti riziku nesplnění smluvních závazků vývozce ze smlouvy o vývozu,*
- *pojištění rizik kurzové ztráty české koruny vůči cizím měnám vzniklé v případě pojistného plnění v důsledku rozdílu kurzu platného při sjednání pojistné smlouvy a kurzu platného při výplatě pojistného plnění,*
- *zajišťovací činnost vůči zahraničním úvěrovým pojišťovnám ve vztahu k pojištění poskytnutému podle písmen a), b) a f) v souvislosti s účastí vývozce na dodávkách zboží nebo poskytnutí služeb dovozci uskutečněných zahraniční osobou, a to v rozsahu podílu vývozce na těchto dodávkách, zajišťovací činnost vůči úvěrovým pojišťovnám ve vztahu k pojištění vývozu proti tržně nezajistitelným teritoriálním a tržně nezajistitelným komerčním rizikům,*

- pojištění a zajištění úvěrů malých a středních podnikatelů s trvalým pobytem nebo sídlem na území České republiky.¹⁵⁶

U těchto rizik vyplývá ze zákona plné ručení státu za závazky EGAP vůči klientům.

Obrázek 12 zachycuje složení jednotlivých produktů v letech 2005, 2007, 2009 a 2011.

Vysvětlivky k jednotlivým produktům: **B** – Pojištění krátkodobého vývozního úvěru, **Bf** – Pojištění bankou financovaného vývozního dodavatelského úvěru, **C** – Pojištění střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru, **Cf** – Pojištění bankou financovaného střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru, **D** – Pojištění vývozního odběratelského úvěru **E** – Pojištění potvrzeného akreditivu, **F** – Pojištění úvěru na předexportní financování, **I** – Pojištění investic českých právnických osob v zahraničí, **If** – Pojištění úvěru na financování investic českých právnických osob v zahraničí, **P** – Pojištění prospekce zahraničních trhů, **V** – Pojištění proti riziku nemožnosti plnění smlouvy o vývozu, **Z** – Pojištění bankovních záruk vystavených v souvislosti s exportním kontraktem, **ZA** – aktivní zajištění.

Obrázek 12 Pojistné smlouvy dle typu pojištění (v %) za roky 2005, 2007, 2009 a 2011

Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv EGAP za roky 2005, 2007, 2009 a 2011.¹⁵⁷

¹⁵⁶ ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 58/1995 Sb. o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a doplnění zákona č. 166/1993. [online]. 1995. [vid. 2013-10-03]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-58>.

¹⁵⁷ EGAP. Výroční zprávy 2007 – 2012. [online]. 2013. [vid. 2013-12-18]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/dokumenty/vyrocní-zpravy>.

Od roku 2005 do roku 2011 se mění proporce nejvíce pojišťovaných produktů ve prospěch pojištění vývozního odběratelského úvěru, které hraje ze všech typů pojistných produktů nejvýznamnější roli (za rok 2011 dokonce tvořilo dvou třetinový podíl všech pojistných smluv). Další významný podíl má pojištění investic a pojištění úvěrů na předexportní financování. Co se týče teritoriální struktury, odráží EGAP strukturu zájmů a cílových zemí vývozu ČR a zaměřuje se především na tradiční trhy.¹⁵⁸

Při pojišťování vývozních úvěrových rizik a financování se posuzuje především riziko návratnosti vývozního úvěru. K tomu napomáhá důkladná analýza platební schopnosti zahraničního dlužníka a země, odkud má být úhrada pohledávky provedena nebo kam má vývoz či investice směřovat. EGAP může z rozhodnutí dozorčí rady pojistit jednotlivá vývozní rizika až do 20 % pojistné kapacity. Pokud má zájem pojistit úvěrová rizika až do 40 % pojistné kapacity, potřebuje k tomu souhlas ministra financí a průmyslu. Nad tuto hranici pak potřebuje souhlas vlády.¹⁵⁹

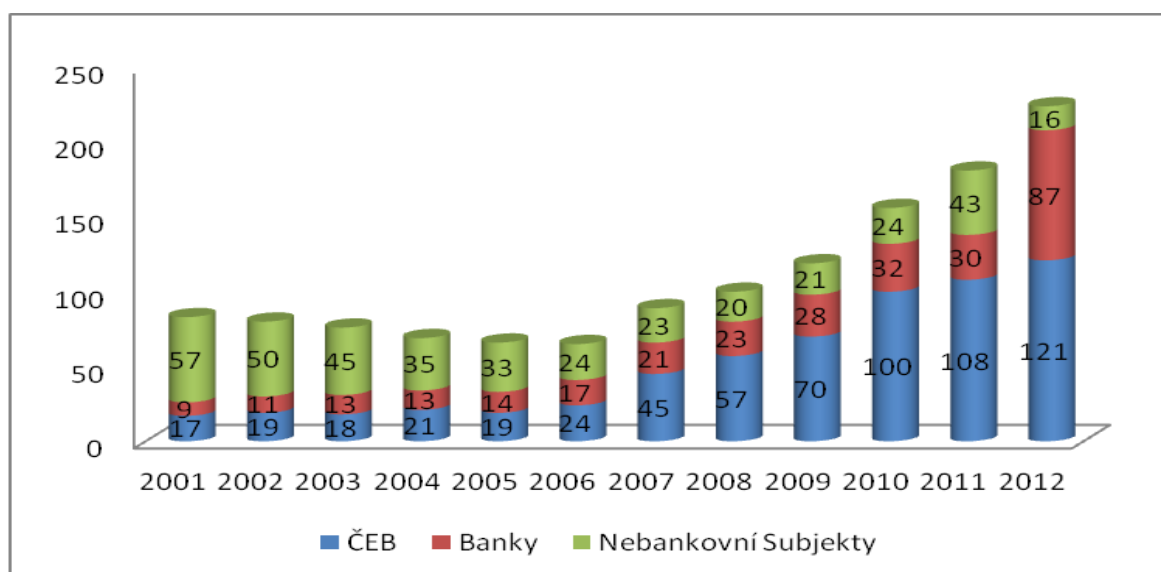
Mezi klienty EGAP se řadí ČEB i komerční banky, které umožňují financovat export z ČR. Kromě bankovního sektoru jsou klienty také zástupci nebankovního sektoru, obvykle samotní vývozci velkých investičních a technologických celků a strojních zařízení, kteří hledají obchodní příležitosti na trzích se zvýšeným teritoriálním i komerčním rizikem a bez pojištění se státní podporou by neměly šanci získat potřebný bankovní úvěr nebo záruku.

Podíly jednotlivých skupin klientů na celkové pojistné angažovanosti EGAP v období 2001-2010 ukazuje obrázek 13. Je patrný jistý vývoj, kdy po roce 2005 díky oddělení komerčního pojištění klesá podíl spolupráce s klienty z nebankovního sektoru. Opačný trend je možné sledovat u podílu ČEB, který je způsoben především silnějším zaměřením na projektové financování složitých a rozsáhlých vývozů, kterých se českým vývozcům daří získávat stále více.

---

¹⁵⁸ VLÁDA ČR. *Rámec strategie konkurenceschopnosti a výchozí náměty NERVu*. Praha: Úřad vlády české republiky, 2011. ISBN 978-80-7440-050-6.

¹⁵⁹ tamtéž + ZÁKONY PRO LIDI. *Zákon č. 58/1995 Sb. o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a doplnění zákona č. 166/1993*. [online]. 1995. [vid. 2013-10-03]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-58>.

Obrázek 13 Podíly jednotlivých skupin klientů na celkové pojistné angažovanosti EGAP (v mld. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle výroční zprávy EGAP 2010 + vlastní dopočet dle výročních zpráv za roky 2011 a 2012¹⁶⁰

EGAP je součástí systému státní podpory exportu. Své pojišťovací služby poskytuje všem vývozcům českého zboží, služeb nebo investic. Ani druh právní formy či objem vývozu nehrají podstatný důvod pro případné nepojištění. Žadatelé o pojištění musí ale splňovat minimálně tyto podmínky:

- žadatel o pojištění je daňově registrován v ČR,
- podíl českého zboží a služeb na celkové hodnotě vývozu je minimálně 50 %, ¹⁶¹
- rizika spojená s vývozem jsou komerčně nepojistitelná. ¹⁶²

Tabulka 26 zachycuje strukturu firem na českém trhu ve srovnání v letech 1999, 2005 a 2011. Z tabulky je zřejmé, že nejvíce firem zajišťujících vývoz spadá do kategorie pod 10 mil. Kč, v roce 1999 to bylo téměř 85 % všech firem, které v celku zajišťovaly

¹⁶⁰ EGAP. *Výroční zprávy 2007 – 2012*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-18]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/dokumenty/vyrocní-zpravy>.

¹⁶¹ Nižší podíl je možný pouze v případech, kdy vývozce jednoznačně prokáže, že se zboží potřebné pro kompletaci vývozu v České republice nevyrábí. Pro stanovení požadovaného podílu jsou jako zboží a služby zahraničního původu považovány pouze takové subdodávky, které vývozce nakupuje v zahraničí a kupujícímu je pouze předprodává. Z propočtu českého podílu se zcela vylučují: zahraniční subdodávky, na které získal EGAP zajištění, zahraniční subdodávky financované bez české státní podpory exportu (bez pojištění EGAP i bez financování/refinancování ČEB), zahraniční subdodávky kryté bankovními protizárukami.

¹⁶² ZÁKONY PRO LIDI. *Zákon č. 58/1995 Sb. o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a doplnění zákona č. 166/1993*. [online]. 1995. [vid. 2013-10-03]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-58>.

podíl 4,5 %. V roce 2011 je vývoz pod 10 mil. realizován již pouze třetinou firem oproti roku 1999, což znamená už jen 10 209 firmami (tj. přibližně 54,5 % z celkového počtu firem za rok 2011), které ale zabezpečují již pouhých 0,7 % vývozu.

Tabulka 26 Počty firem v ČR participujících na vývozu v porovnání v letech 1999, 2005 a 2011

	Počet firem			Podíl na počtu firem v %			Podíl na hodnotě vývozu v %		
	1999	2005	2 011	1999	2005	2011	1999	2005	2011
nad 1 mld. Kč	135	295	425	0,3	1,6	2,3	44,8	60,5	67,80
500 - 1 000 mil. Kč	169	282	404	0,4	1,5	2,2	12,9	10,6	9,80
100 - 499 mil. Kč	951	1 444	1 842	2,4	7,8	9,8	21,8	17,3	14,40
50 - 99,9 mil. Kč	886	1 239	1 416	2,2	6,7	7,6	6,8	4,7	3,50
10 - 49,9 mil. Kč	3 812	4 370	4 440	9,7	23,5	23,6	9,3	5,5	3,80
pod 10 mil. Kč	33 523	10 977	10 209	84,9	59,0	54,5	4,5	1,3	0,70
Vývoz celkem	39 476	18 607	18 736	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,00

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ¹⁶³

Naproti tomu už v roce 1999 pouhých 135 firem (tedy asi 0,3 % z celkového počtu firem) zrealizovalo vývoz nad 1 mld. Kč, což znamenalo přibližně 45 % celkového vývozu. V současnosti do této kategorie spadá již 425 firem, vyvážejících v hodnotě nad 1 mld. Kč a podílí se tak na celkovém vývozu téměř 68 %. Kombinace obrázku 14 (vývoje pojistné angažovanosti) a tabulky 27 dokládá také fakt, že se na vývoji pojistné angažovanosti (prudce rostoucí od roku 2009 v důsledku vyšších pojišťovaných ročních objemů) podílí stále více velkých obchodních případů v řádu několika miliard Kč. Financování je tak založeno na dlouhodobějším splácení exportních úvěrů, a to se následně promítá do rostoucí pojistné angažovanosti, což je oproti minulému desetiletí poměrně nový jev.¹⁶⁴

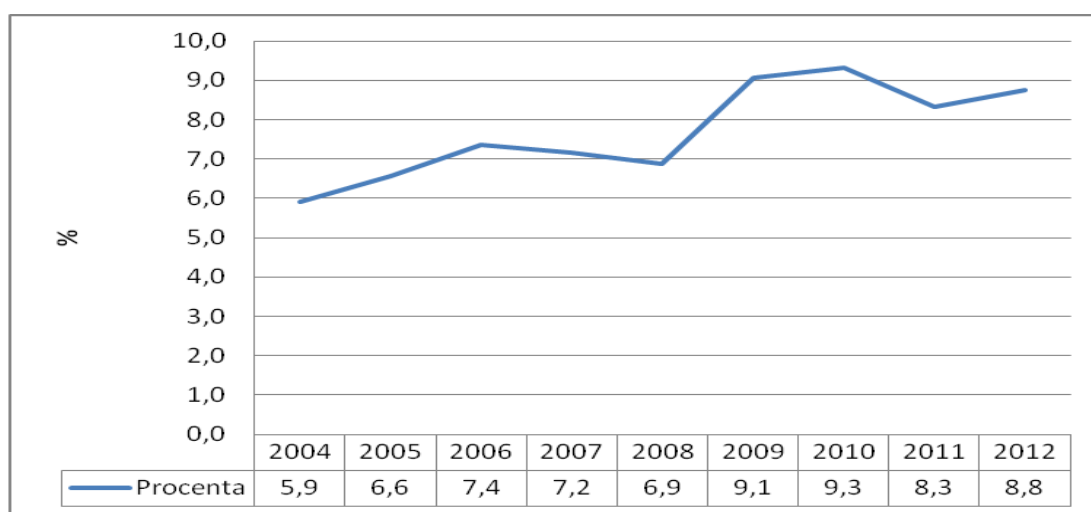
Účast státu je rovněž nepřímou začleněna již při samotné žádosti o pojištění vývozních úvěrových rizik, kdy rozhoduje exportní pojišťovna, zda uzavře pojistnou smlouvu či příslib o pojištění. Přestože to není zákonem přímo stanovené, podílí se stát na rozhodování prostřednictvím jednotlivých ministerstev jako vykonavatelů akcionářských práv.

¹⁶³ ČSÚ. *Počty firem provádějících zahraničně obchodní činnost*. 2013. [online]. 2013. [vid. 2012-11-02]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989.

¹⁶⁴ EGAP. *EGAP potvrdil svůj antikrizový potenciál (rozhovor pro ČIA)*. [online]. 2012. [vid. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/o-spolecnosti/egap-v-mediich/archiv-2012/zpravy/2012-04-24.php>.

Ukazatel podílu nově uzavřených smluv EGAP na celkovém vývozu

Obrázek 14 zaznamenává vývoj pojistné hodnoty (objem nově uzavřených smluv) na celkovém vývozu v letech 2004-2012. Jak je zřejmé, hospodářská krize, která probíhá naplno fakticky od roku 2009 s sebou nese vyšší podíl hodnoty pojistných smluv na celkovém vývozu. Z původních téměř šesti procent se tak zvýšil podíl hodnoty pojistných smluv na celkovém vývozu na reálných devět procent. V porovnání s ostatními posuzovanými zeměmi tak vychází ČR (jak vyplýne z dalšího textu) na vyšší úrovni.

Obrázek 14 Podíl pojištěných vývozních úvěrů na celkovém vývozu (v %)

Zdroj: vlastní propočty dle výročních zpráv EGAP¹⁶⁵ a KUPEG¹⁶⁶

¹⁶⁵ EGAP. Výroční zprávy 2006 – 2012. [online]. 2013. [vid. 2013-12-18]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/dokumenty/vyrocní-zpravy>.

¹⁶⁶ KUPEG. Výroční zpráva za rok 2012. [online]. 2012. [vid. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.kupeg.cz/uploaded/files/Contact%20files/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%202012.pdf>.

3.1.2 Česká exportní banka, a.s. (ČEB)

ČEB je bankou ve smyslu zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, a byla založena v roce 1995 na základě zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou. Jedná se o specializovanou bankovní instituci přímo a nepřímo vlastněnou státem určenou pro státní proexportní politiku.

Podpořené financování poskytuje ČEB v souladu s právem Evropských společenství a Evropské unie, zejména s mezinárodními pravidly, jež jsou zakotvena v Konsensu OECD, a s podmínkami vyplývajícími z členství České republiky ve Světové obchodní organizaci (WTO) a s dalšími mezinárodními pravidly, jimiž je Česká republika vázána.¹⁶⁷

V rámci podpořeného financování může být obchodním partnerem – klientem banky - vývozce (tj. právnická osoba se sídlem v ČR, výjimečně i fyzická osoba s trvalým pobytem v ČR), či jeho zahraniční odběratel. ČEB též poskytuje refinanční úvěry komerčním bankám, u kterých se obecně financují vyvážející firmy (investiční, provozní a jiné úvěry).

Příjemci exportních úvěrů musí splňovat určité požadavky. Mezi ně patří např. vyrovnané závazky příjemce vůči státu a zaměstnancům, finanční stabilita, minimálně 50 % podíl hodnoty vývozu vytvořený v ČR aj.

Podle zákona č. 58/1995 ČEB vykonává úlohu podpořeného financování ještě formou dorovnání úrokových rozdílů mezi úroky stanovenými pevnými sazbami banky vývozce a náklady banky vývozce na obstarání zdrojů na tyto náklady na finančních trzích (sazby mezibankovního trhu plus odměna pro banku vývozce). V ČR, ačkoliv tato možnost existuje, není jí prozatím věnována v praxi dostatečná pozornost. V porovnání s ostatními státy se předpokládá v budoucnosti větší význam této formy podpořeného financování.¹⁶⁸

---

¹⁶⁷ ČEB. *Oficiální stránky ČEB*. [online]. 2013. [vid. 2013-10-22]. Dostupné z: www.ceb.cz.

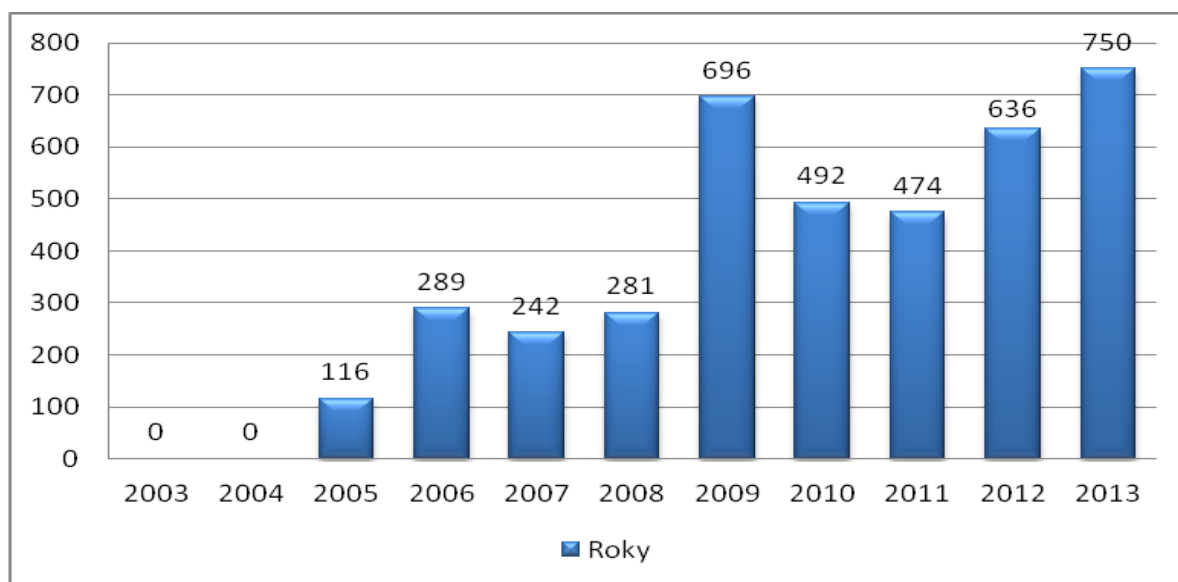
¹⁶⁸ Kypetová J. *Perspektivy financování*, 2007. Praha: CEVRO Institut. [online]. [vid. 2013-01-20]. Dostupné z: http://www.cevroinstitut.cz/upload/file/studie/Perspektivy_financovani.pdf.

3.1.2.1 Vztah ČEB a státu

Státní podpora činnosti ČEB existuje v podstatě ve třech formách:

- 1) vklady a navýšení základního kapitálu ČEB,
- 2) státní záruky za závazky ČEB vůči jejím věřitelům – díky nim získává zdroje na mezinárodních trzích se stejným ratingem jako ČR (což je v současnosti AA- od Standards & Poor's, a A1 od Moody's),
- 3) dotace poskytnuté ze státního rozpočtu na pokrytí rozdílů mezi přijatými a poskytnutými úvěry. Výši státních dotací v letech 2003-2013 dokumentuje obrázek 15.¹⁶⁹

Obrázek 15 Dotace ze státního rozpočtu v letech 2003-2013 (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv ČEB¹⁷⁰

Největší státní dotace byla poskytnuta v roce 2009, tedy s úderem hospodářské krize, aby z důvodu obecného útlumu mohla ČEB rozvíjet podporu exportu. ČEB čerpá každoročně ze státního rozpočtu stále větší objem prostředků dotací, důvody lze spatřovat ve stále větším počtu klientů ČEB a ve větším objemu úvěrových případů.

¹⁶⁹ JANDA, Karel. Státní podpora českých vývozních úvěrů. *Český finanční a účetní časopis*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2008. s. 62-75. ISSN 1802-2002.

¹⁷⁰ ČEB. *Výroční zprávy ČEB*. [online]. 2013. [vid. 2013-10-22]. Dostupné z: <http://www.ceb.cz/kdo-jsme/povinne-zverejnovani-informace/vyrocní-zpravy/>.

Činnost ČEB je upravena rovněž zákonem č. 58/1995 Sb. Stát vůči věřitelům vystupuje v roli „zajistitele“, zpravidla formou záruk za závazky specifické úvěrové banky, v tomto případě ČEB. Dle §8 odst. zákona č. 58/1995 Sb. „*Stát ručí za závazky exportní banky ze splácení finančních zdrojů získaných exportní bankou a za závazky z ostatních operací exportní banky na finančních trzích*“.¹⁷¹ K získávání finančních zdrojů na mezinárodních trzích pak musí dát souhlas ministerstvo financí.

Díky státní záruce může exportní banka využívat pro půjčování finančních prostředků na mezinárodních trzích výhodnějších podmínek, především v podobě úvěrového ratingu České republiky, tedy prostředky na mezinárodních trzích získává za stejných podmínek jako by měla Česká národní banka, tzv. hledisko suverénního dlužníka. V případě dlouhodobého financování využívá sazbu CIRR (*Credit Interest Reference Rates*), kterou stanovuje OECD právě pro státem podporované úvěry. Zvýhodněné financování, poskytnuté ČEB, bylo až do roku 2006 podmíněno posouzením přijatelnosti úvěrového rizika konkrétního kontraktu a jeho pojištěním u EGAP, v případě že existoval odpovídající pojistný produkt či zajistný produkt úvěrové banky. Novelou zákona č. 58/1995 zákonem č. 23/2006 může ČEB pro zajištění úvěrů využít nejen pojištění EGAP, ale také u jiné exportní pojišťovny. ČEB tak může využít nové možnosti úvěrování pro produkty, kde dosud u EGAP nemohla najít ze zákona adekvátní pojistné produkty.¹⁷²

Z výše uvedeného vyplývá, že exportéři jsou chráněni pro případ nesplacení pohledávky zahraničním dlužníkem; vyvážené zboží a služby je proto vždy uhrazeno, a to buď samotným dlužníkem, nebo exportní úvěrovou pojišťovnou.

---

¹⁷¹ ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 58/1995 Sb. o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a doplnění zákona č. 166/1993. [online]. 1995. [vid. 2013-10-03]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-58>.

¹⁷² BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. s. 80 – 101. ISBN 978 80 7431-004-1.

3.1.2.2 Vztah EGAP a ČEB

Propojení EGAP a ČEB je dáno ve velké míře již samotnou vlastnickou strukturou (viz výše). Další argumenty pro vazbu mezi oběma institucemi jsou např.:

- postavení, vzájemné vazby a předmět činnosti EGAP i ČEB jsou vymezeny jedním zákonem, čímž je zajištěna důvěryhodnost jejich závazků a státních záruk za jejich aktivity vůči domácím klientům a zahraničním věřitelům,
- dlouhou dobu platila také podmínka, že všechny úvěry poskytnuté ČEB musí být pojištěny u EGAP, teprve novelou zákona 58/1995 Sb., v roce v 2006 došlo k jistému uvolnění ve smyslu, že úvěry poskytnuté ČEB mohou být pojištěny u EGAP či jinak zajištěny, tedy není uplatňováno nadále výhradní zajištění EGAP.
- ČEB tvoří z klientely EGAP stále většinový podíl, obvykle přesahující 50 % (za rok 2010 to byl dokonce podíl téměř 65 %).
- sídlo obou institucí na stejné adrese.

3.1.3 Výhody a nevýhody daného systému

Výhody

- Jasně a transparentní nastavení podmínek pro financování i podporu exportu v rámci dvou různých institucí, upraveno především jedním zákonem.
- Stabilní postavení obou institucí v rámci podpory exportu.
- Možnost dlouhodobého fungování na vlastní rozpočet jako akciová společnost, čímž je stát odstíněn od přímých dopadů jednotlivých úvěrových rizik a není nutno účtovat o státní záruce ve státním rozpočtu přímo (to také potvrzuje skutečnost, že EGAP již od počátku svého fungování plní a hradí vlastní provozní náklady a výplaty pojistných plnění z výnosů své činnosti a hospodaření. Pojistné fondy jsou doplňovány dotacemi ze státního rozpočtu),

- respektování provádění hospodářské politiky a realizace podpory exportu v souladu s exportními strategiemi země.
- v porovnání i s ostatními vybranými zeměmi vyšší míra propojištěnosti (za rok 2012 přibližně 8,8 %).
- široká nabídka produktů EGAP, vycházející vstříc potřebám exportérů.

3.2 Dvě státem zřízené instituce

S tímto modelem se můžeme setkat v Polsku. **Exportní úvěrová a pojišťovací společnost, a.s. (KUKE¹⁷³)** založená v roce 1991, je vůbec nejstarší specializovanou institucí ve střední Evropě, nabízející vývozní úvěrové pojištění. Podobnou formu pojišťování a financování exportu má také španělský trh. Přehledné schéma základních parametrů polského systému shrnuje tabulka 27.

Tabulka 27 Základní parametry polského systému státní podpory exportu

Instituce	Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych Spółka Akcyjna (KUKE S.A.) - Exportní úvěrová a pojišťovací společnost	Banka Gospodarstwa Krajowego (BGK)
Vznik	1991	1924
Legislativní rámec	<ul style="list-style-type: none"> - Statut akciové společnosti pojišťovny vývozních úvěrů schváleného ministrem financí ze dne 24. listopadu 1993 (rozhodnutí č. DU/1043/NJG/93, ve znění pozdějších předpisů). - Zákon o pojištění exportu se státní podporou ze dne 7. července 1994. - Zákon o pojišťovnictví ze dne 22. května 2003 (Sbírka zákonů č. 11 z roku 2010, pol. 66, ve znění pozdějších předpisů)	zákon ze dne 14. 3.2003 a zákon o bankách ze dne 23. 9. 1997
Vlastnická struktura	100 % stát – z toho Ministerstvo financí (vlastní 87,85 %) a Banka Gospodarstwa Krajowego (BGK národní ekonomická banka, 12,15 %).	100 % stát – je kontrolována ministerstvem financí
Právní forma	a.s.	
Předmět činnosti	<ul style="list-style-type: none"> - pojištění pohledávek za zahraničními i tuzemskými odběrateli, - poskytování exportního pojištění podporovaného státem - aktivní i pasivní zajištění	<ul style="list-style-type: none"> - vládní programy např. na podporu exportu, polský investiční program - vedle toho spravuje Národní silniční fond, Národní fond bydlení
Základní kapitál	79 775 800 PLN	-
Rating	-	A- (Fitch)

Zdroj: KUKE¹⁷⁴

¹⁷³ Z ofic. Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych Spółka Akcyjna (KUKE S.A.)

¹⁷⁴ KUKE. *Oficiální stránky*. [online]. 2013. [vid. 2013-11-26]. Dostupné z: www.kuke.com.pl.

3.2.1 KUKE

3.2.1.1 Vztah KUKE a státu

S ohledem na omezené možnosti financování zahraničního obchodu ze strany komerčních bank, existuje v Polsku vládní program pro podporu exportu, jehož cílem je poskytnout exportérům financování exportních smluv se státní podporou. Naplňování tohoto vládního programu se provádí prostřednictvím spolupráce exportní pojišťovny KUKE a banky BGK, a to na základě vládního programu vládou ze dne 28. 7. 2009. Zástupci těchto dvou institucí podepsali rámcovou dohodu, která stanovuje zásady spolupráce mezi BGK a KUKE tak, aby byly v souladu s cíli programu. Obě uvedené instituce jsou plně vlastněné státem. Následné monitorování vládního programu podpory exportu provádí ministerstvo financí. Akcionáři KUKE jsou ministerstvo financí (majoritním podílem) a BGK (minoritním podílem) a mají tak přímý vliv na realizování a prosazování uplatňované hospodářské politiky.^{175,176}

Státní podpora je v Polsku poskytována následujícími formami:

- vládní exportní úvěry, včetně úvěrů vázané pomoci,
- pojištění a záruky za exportní úvěry poskytované KUKE,
- mechanismus dorovnání úrokové míry spravovaný polskou BGK (nazývaný DOKE), a
- exportní úvěry poskytnuté BGK.

Pojištění exportních úvěrů se zárukami státního rozpočtu poskytuje jako jediná instituce v Polsku exportní úvěrová pojišťovna KUKE. Pověření k činnosti získala KUKE na základě zákona ze 7. 7. 1994 o pojištění exportu se státní podporou.¹⁷⁷

---

¹⁷⁵ KUKE. *Vládní program* [online]. 2013. [vid. 2013-12-26]. Dostupné z: http://www.kuke.com.pl/government_programs.php.

¹⁷⁶ KUKE se podílí také na programu, které řídí Ministerstvo zahraničních věcí Polska. Tento program se nazývá „Aktivace úsilí na vybraných zahraničních trzích a mezinárodních aktivitách polských podnikatelů“. Cílem takového programu je posílit polský ekonomický význam v zemích, které jsou považovány za významné pro potenciální bilaterální spolupráci. Program zahrnuje 10 zemí, těmi jsou Angola, Ázerbájdžán, Indonésie, Irák, Kazachstán, Libye, Turkmenistán, Venezuela, Vietnam a Spojené arabské emiráty.

¹⁷⁷ MINISTERSTVO FINANCÍ POLSKA. *Financial Export Support, Basic Information*. [online]. 2013. [vid. 2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.finanse.mf.gov.pl/en/financial-export-support/basic-information>.

Pojištění exportu se může vztahovat na:

- 1) exportní úvěry,
- 2) exportní smlouvy,
- 3) přímé zahraniční investice,
- 4) náklady související s průzkumem trhu.

Pojištění exportu KUKE se vztahuje na:

- 1) exportní úvěry, které slouží jako finanční ochrana podniků v případě ztrát vzniklých financováním exportních kontraktů. Krytá jsou dlouhodobá komerční a politická rizika (smlouva o úvěru je uzavřena na dobu dvou let a více), dále krátkodobá neobchodovatelná rizika (smlouva o úvěru je uzavřena na dobu kratší než dva roky) pojištění se může také vztahovat na rizika vyplývající ze změn směnných kurzů;
- 2) exportní smlouvy, které chrání domácí podniky proti ztrátám vzniklým v souvislosti s výrobním rizikem (ztráty vzniklé vývozní smlouvou před odesláním zboží či poskytnutí služeb) a před úvěrovým rizikem (ztráty vzniklé po odeslání zboží nebo poskytnutí služeb);
- 3) přímé zahraniční investice, jež chrání domácí subjekty proti ztrátám ze snížení hodnoty, které vznikly při výkonu přímých investic v zahraničí, pojištěna jsou politická rizika;
- 4) náklady související s průzkumem na zahraničních trzích - ochrana domácích subjektů před přiměřenými náklady na ztráty ze snížení hodnoty, na které vznikly výdaje v souvislosti s nástupem na zahraniční trhy. Kryty jsou přiměřené náklady a výdaje vzniklé v souvislosti s průzkumem zahraničních trzích v případě selhání zamýšlené vývozní smlouvy nezahraničním partnerem v důsledku okolností nezávislých na vůli domácího podnikatelského subjektu.
- 5) kupní smlouvy uzavřené mezi dceřinými podniky, kryjící ztráty dceřiné společnosti, které vznikly v souvislosti s prodejem domácích výrobků a služeb mimo území Polska.¹⁷⁸

---

¹⁷⁸ KUKE. *Act of 7 July 1994 on Export Insurance Guaranteed by the State Treasury*. 2013. [vid. 2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.kuke.com.pl/download.php?plik=262>.

Pojištění vývozního úvěru kryje škody vzniklé v důsledku nezaplacení pohledávky zahraničním dlužníkem či dovozcem, a to následkem komerčních rizik, politických rizik a neobchodovatelných rizik. Definici těchto rizik stanoví ministerstvo financí nařízením a při tom zohledňuje jejich rozsah ve smlouvách, na která se pojištění vývozu vztahují. Rada ministrů pak může vyhláškou povolit pojistit také jiná rizika než ta klasická (pojištění, zajištění, záruky) a to v důležitých situacích ekonomického zájmu.

O pojištění se státní podporou rozhoduje **Komise pro politiku exportního pojišťování**. Tato komise je složena ze zástupců ministra financí (předseda komise), ministra hospodářství, ministra zemědělství a rozvoje venkova a ministra zahraničních věcí (ten vystupuje jako tajemník nebo náměstek) a prezidenta centrální banky Polska. Rada ministrů určuje vyhláškou podrobný způsob fungování a organizační strukturu Komise. Usnesení Komise je pak pro KUKÉ závazné.¹⁷⁹

Komise

- stanoví podrobná pravidla činnosti exportní pojišťovny (KUKÉ) na pojištění exportu se státní podporou a pojištění záruk, jež musí být v souladu se standardy závaznými pro členské státy EU,
- stanoví pravidla pro stanovení sazby pojistného a odměnu za poskytnutí pojistných záruk,
- vyhodnocuje žádosti pojištění exportu a záruky v rámci limitu stanoveného státním rozpočtem,
- určuje rozsah pravomocí KUKÉ ohledně rozhodnutí týkajících se pojištění vývozu a záruk,
- klasifikuje země v závislosti na míře rizika,
- kontroluje roční účetní závěrku KUKÉ a posuzuje:
  - a) objem závazků vyplývajících z uzavřených smluv pojištění exportu, poskytnuté pojištění záruk a rozsah využití limitů dle zákona o státním rozpočtu,

---

¹⁷⁹ KUKÉ. *Act of 7 July 1994 on Export Insurance Guaranteed by the State Treasury*. 2013. [vid. 2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.kuke.com.pl/download.php?plik=262>.

- b) příjmy z pojistného, odměny za poskytnuté pojištění záruk, výplatu pojistného plnění a plnění z pojištění záruky, případně přebytky, které obdržely.
  - c) předpokládaný objem závazků v jednotlivých letech vyplývající z uzavřené smlouvy exportního pojištění a pojištění záruky poskytnuté pro jednotlivé roky,
- zvažuje návrhy na případné změny v činnosti KUKE a předkládá je ministru financí.
- Schvalování pojistných podmínek exportních úvěrů má pak na starosti ministr financí, který o nich rozhoduje po dohodě s ministrem odpovědným za ekonomiku.¹⁸⁰

Finanční vypořádání související s pojišťovací nebo zajišťovací činností a poskytnutí pojištění záruk v rozsahu regulovaném zákonem provádí KUKE na samostatném bankovním účtu. Z tohoto účtu pak je vypláceno:

- pojistné a zajištění na pojištění exportních úvěrů a odměny za poskytnuté pojištění záruk,
- náklady na vymáhání pohledávek a postihu řízení,
- náklady spojené s likvidací škody,
- splátky bankovních úvěrů,
- splátky úroků z bankovních úvěrů,
- majetek převedený do státního rozpočtu.

Přebytky fondů mají být případně také přesunuty do státního rozpočtu.¹⁸¹

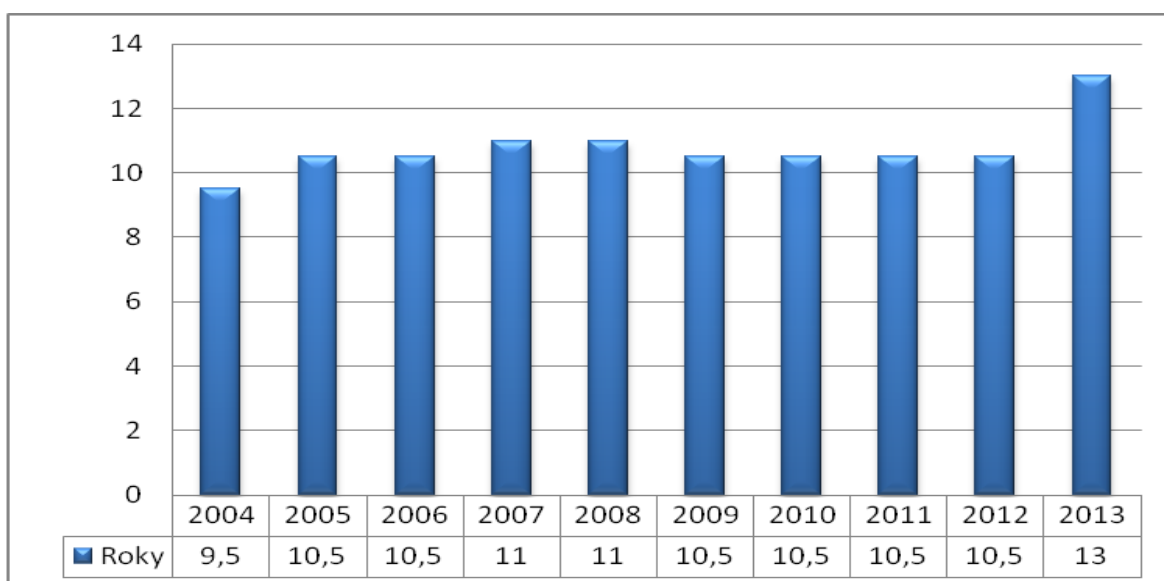
Finanční prostředky spojené s vývozním pojištěním poskytovaným státem jsou uloženy na účtu speciálního „národního zájmu“ v Narodowy Bank Polski (NBP - centrální banka Polska). Zákon o státním rozpočtu upřesňuje maximální limity pro záruky úvěrů včetně úroků, které mohou být spláceny KUKE a zároveň limit na půjčky ze státního rozpočtu na nároky pojistných plnění poskytovaných KUKE. Za vývoj systému státní podpory exportních úvěrů je zodpovědné ministerstvo financí. Formou vyhlášky pak může Rada ministrů vymezit podmínky a postupy záruk a způsob odepisování půjček. Jednotlivé limity pro roky 2004-2013 zachycuje obrázek 16 a obrázek 17.

---

¹⁸⁰ KUKE. *Act of 7 July 1994 on Export Insurance Guaranteed by the State Treasury*. 2013. [vid. 2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.kuke.com.pl/download.php?plik=262>.

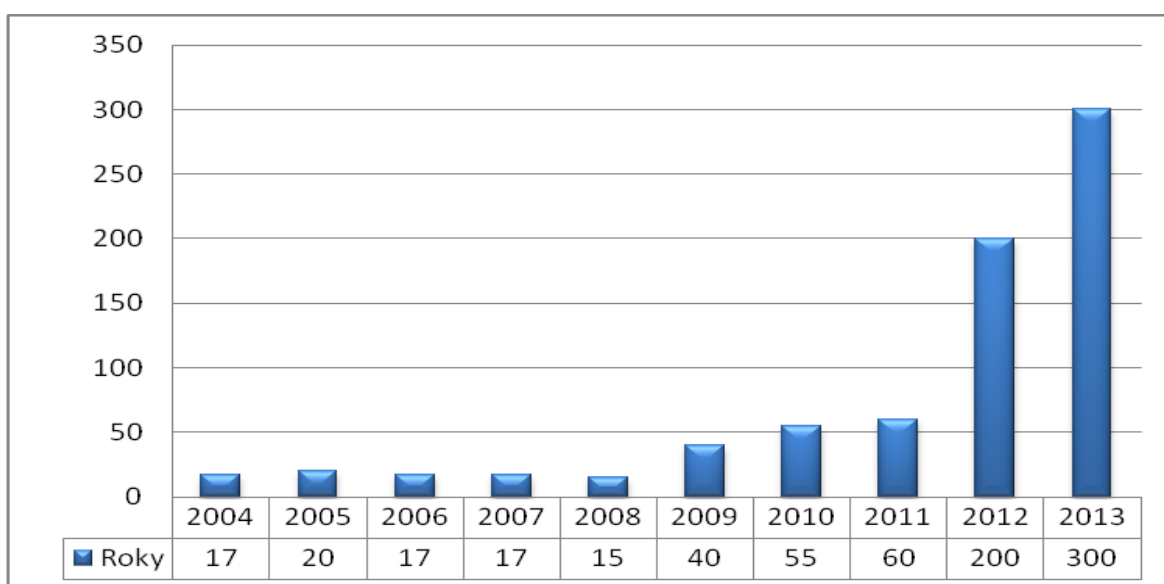
¹⁸¹ Tamtéž

Obrázek 16 Vývoj max. limitu pro pojištění se státní podporou v letech 2004-2013 (v mld. PLN)

Zdroj: vlastní zpracování dle státních rozpočtů Polska pro jednotlivé roky¹⁸²

Obrázek 17 Vývoj pojistné kapacity v letech 2004-2013 (v mld. PLN)

Zdroj: vlastní zpracování dle státních rozpočtů Polska pro roky 2004 - 2013¹⁸³

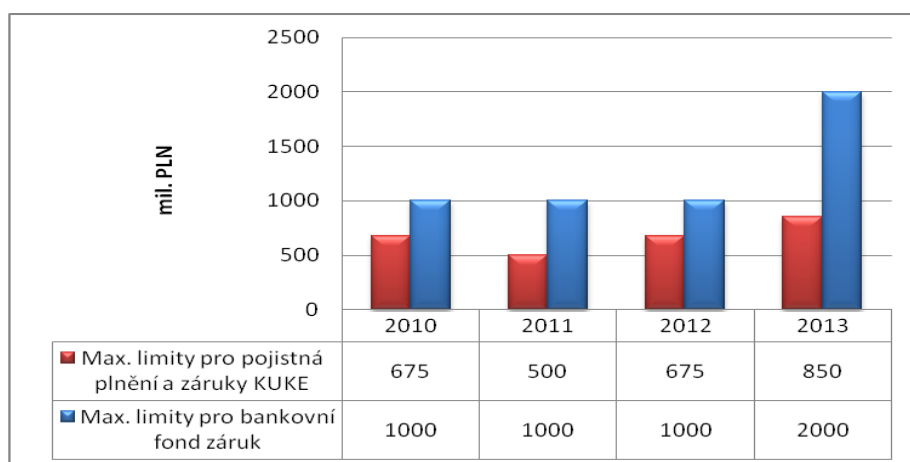
Značný nárůst pojistné kapacity je možné pozorovat především od roku 2012, tedy v době, kdy došlo k významnému přehodnocení fungování KUKÉ a doplnění dalších nástrojů do pojišťování exportních úvěrů se státní podporou (viz dále podrobněji). Se srovnatelnými

¹⁸² SEJNOMETR. Zákon o státním rozpočtu pro roky 2004-2013. [online]. 2013. [vid. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://sejmometr.pl/prawo>.

¹⁸³ SEJNOMETR. Zákon o státním rozpočtu pro roky 2004-2013. [online]. 2013. [vid. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://sejmometr.pl/prawo>.

hodnotami pojistné kapacity polské KUKE a české EGAP do roku 2011 tak navýšila svou pojistnou kapacitu, která je tak v současnosti přibližně 8x vyšší.¹⁸⁴

Rozdělení limitů dle vládního programu pro podporu exportu zobrazuje pro roky 2010-2013 obrázek 18. Všechny takto stanové limity jsou vyčísleny v zákoně o státním rozpočtu pro jednotlivé roky. Polsko tak nejpodrobněji stanoví jednotlivé požadavky pro státní podporu exportu.

Obrázek 18 Maximální limity stanovené státním rozpočtem

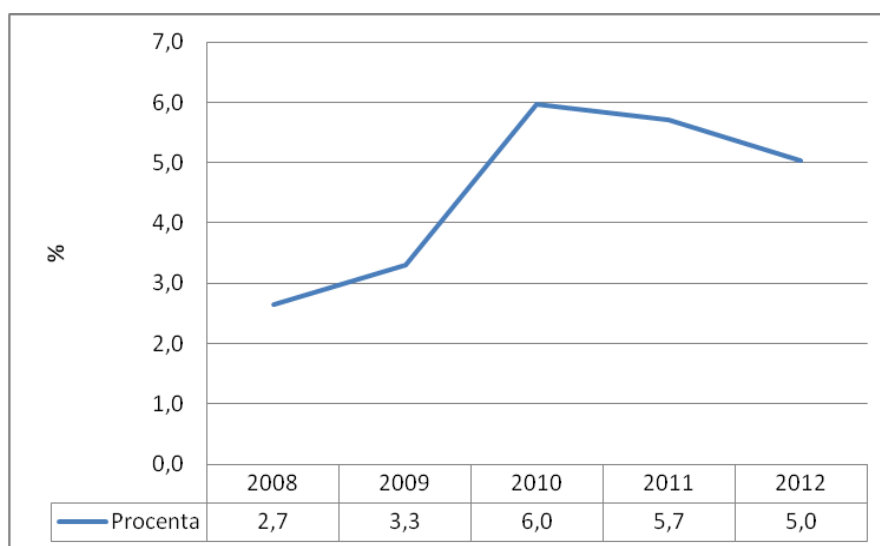
Zdroj: vlastní zpracování dle zákonů o státním rozpočtu pro roky 2010-2013¹⁸⁵

3.2.1.2 Podíl podpořeného exportu na celkovém vývozu

Obrázek 19 zachycuje míru podpořeného pojištěného exportu na celkovém vývozu v období 2008-2012. Údaje jsou uvedeny v procentech; za dřívější období (2004-2007) nejsou k dispozici srovnatelná data, která by tuto časovou řadu rozšířila (stejně jako u ostatních modelů). Již z dostupných údajů je možné ale pozorovat nižší podíl podpořeného exportu na celkovém vývozu než je tomu v ČR.

¹⁸⁴ Kurz je stanoven k 31.12.202, pak platí 1CZK = 0,00397777EUR, 1PLN = 0.245505 EUR dle KURZY. Převodník měn [online]. 2012. [vid. 2013-11-26]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/kurzy-men/kurzy.asp?a=X&mena1=CZK&c=1&mena2=EUR&d=31.12.2012&convert=P%F8eve%EF>.

¹⁸⁵ Tamtéž

Obrázek 19 Podíl podpořeného exportu KUK na celkovém vývozu (v %)

Zdroj: vlastní výpočet dle Businessinfo¹⁸⁶ a výročních zpráv KUK¹⁸⁷

Důvody je možné hledat již v rozdílné výchozí pozici Polska, co by velké ekonomiky (dnes patří mezi 6. největší ekonomiku EU). Polsko se zapojuje v porovnání s ostatními zeměmi do mezinárodní výměny zboží a služeb nejméně. Porovnáme-li podíl vývozu na HDP Polska, který dosahuje přibližně 45 % v roce 2011 s ČR, kde stejný ukazatel za rok 2011 dosahuje 73 % (a na Slovensku dokonce 89 %).¹⁸⁸

Navíc i v oficiálních dokumentech je upozorňováno také na nízké využití vládního programu dané především nízkou paletou produktů, kterou KUK následně rozšířila s ohledem na provedenou analýzu efektivity vládního programu.

3.2.1.3 Vztah KUK a exportérů

V Polsku platí podobná situace jako v případě ČR. To znamená, že po uzavření úvěrové smlouvy u BGK je nutné pojistit daný úvěr u KUK, které využívá státní záruky. Díky realizaci vládního programu je zde patrná užší vazba na respektování aktuálně prováděné

¹⁸⁶ BUSINESSINFO. *Zahraniční obchod Polska*. [online]. 2013. [vid. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/polsko-zahranicni-obchod-zeme-19066.html>.

¹⁸⁷ KUK. *Výroční zprávy 2006 – 2012*. [online]. 2013. [vid. 2014-01-05]. Dostupné z: http://www.kuke.com.pl/annual_reports.php.

¹⁸⁸ WB. *World bank. Exports of goods and services (% of GDP)*. [online], 2012. [vid. 2013-08-04]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.ZS>.

hospodářské politiky. Na základě zajištění celého obchodu, tedy převedením všech případných pohledávek a jiných práv na KUKÉ, může proběhnout faktická směna mezi domácím exportérem a zahraničním dovozcem. BGK následně vyplácí úvěr přímo exportérům. Pojištěný (exportér) je povinen převést na KUKÉ všechny potřebné dokumenty a informace a v rámci veškeré další činnosti zajistit ze své strany spolupráci pro efektivní provádění práva. Pojištění se vztahuje na rizika související s exportními úvěry, tedy na neschopnost zahraničním partnerem či jeho ručitelem plnit smlouvu o vývozu a ztrátě pohledávky.¹⁸⁹

V roce 2012 připravila KUKÉ podklady pro analýzu státem podporovaného bankovního sektoru a o problémech souvisejících s financováním transakcí na trhu EU. Výsledkem měla být analýza, reflektující špatné využití vládního programu podpory exportu a také důraz na roli KUKÉ v provádění programu vládní podpory exportu. Zároveň se zabývala analýzou současného stavu polského exportu na základě různých publikací, mimo jiné prostřednictvím polského statistického úřadu, polské národní banky, ministerstva hospodářství a dalších akademických institucí. V důsledku diskusí KUKÉ ve spolupráci s ministerstvem financí a BGK navrhuje řadu úprav do vládního programu podpory exportu, schváleného Radou ministrů na konci roku 2012. Změny obsahují např. následující doplnění nástrojů do programu:

- refinancování střednědobých a dlouhodobých dodavatelských úvěrů krytých KUKÉ,
- úrokový stabilizační mechanismus pro exportní úvěry,
- potvrzení akreditivů zaručených KUKÉ,
- refinancování krátkodobých exportních dodavatelských úvěrů krytých KUKÉ,
- půjčky na exportní předfinancování kryté KUKÉ.¹⁹⁰

Vázaná pomoc

Finanční rozvojová pomoc byla implementována v roce 2000. Je řízena ministerstvem financí¹⁹¹ ve spolupráci s ministerstvem hospodářství a je založena na vládních exportních

---

¹⁸⁹ KUKÉ. *Vládní program* [online]. 2013. [vid. 2013-12-26]. Dostupné z: http://www.kuke.com.pl/government_programs.php.

¹⁹⁰ KUKÉ. *Vládní program* [online]. 2013. [vid. 2013-12-26]. Dostupné z: http://www.kuke.com.pl/government_programs.php.

úvěrových ujednáních. Cílem tohoto programu je pomoc rozvojovým zemím a zvýšení finančních toků do rozvojových oblastí. Také to pomáhá prodávat polské zboží a služby.¹⁹²

Ujednání o prodloužení polských státních úvěrů jiným vládám jsou vymezeny zákonem ze 14. 4. 2000 o mezinárodních dohodách. Prvním krokem je oficiální návrh potenciálního vládního dlužníka Polské republiky. Dále probíhají jednání o úvěrových dohodách, nastavení podmínek úvěru a formulace mezivládních dohod. Tyto smlouvy pak musí být přijaty zástupci obou stran. Hlavní roli na straně Polska pak hraje ministerstvo hospodářství. Smlouva může být uzavřena s podnikem se sídlem v Polsku k zajištění efektivní a spolehlivé naplnění smlouvy, financované polskou vládou.

Polské podniky by pro to měly splnit následující podmínky:

- a. doložit dokumenty, potvrzující zaplacení všech daní a příspěvků na sociální zabezpečení,
- b. prokázat, že dosahují za poslední 3 roky pozitivní finanční bilanci a zveřejňují ve stejném období finanční zprávy,
- c. provádí ekonomické aktivity v Polsku po dobu nejméně 3 let,
- d. mít dostatečné zkušenosti v daném odvětví, ve kterém chtějí usilovat o projekty.

Výplaty pojistných plnění exportních smluv jsou poskytovány ze státního rozpočtu prostřednictvím Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK), která má povolení poskytovat platby vzniklé na mezivládních úvěrových dohodách přímo polským exportérům. Výplata plnění je poskytována v polské měně (bez ohledu na měnu uvedenou ve smlouvě) a řídí se nákupní sazbou Národní banky Polska (Narodowy Bank Polski) v době výplaty, na základě dokumentu odsouhlaseného ve smlouvě, který byl akceptován importérem a bankou importéra.¹⁹³

---

¹⁹¹ MINISTERSTVO FINANCÍ POLSKA. *Financial Export Support, Basic Information*. [online]. 2013. [vid. 2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.finanse.mf.gov.pl/en/financial-export-support/basic-information>.

¹⁹² OECD. *Export Credit Financing in OECD MEMBER Countries and Non Member Economies (Poland)*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-05]. Dostupné z: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/trade/export-credit-financing-systems-in-oecd-member-countries-and-non-member-economies-poland_9789264071797-en.

¹⁹³ OECD. *Export Credit Financing in OECD MEMBER Countries and Non Member Economies (Poland)*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-05]. Dostupné z: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/trade/export-credit-financing-systems-in-oecd-member-countries-and-non-member-economies-poland_9789264071797-en.

3.2.2 Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK)

Jedná se o jedinou státem vlastněnou banku, zřízenou zákonem ze dne 14. 3. 2003 a bankovním zákonem ze dne 23. 9. 1997, současně vystupuje jako druhý minoritní akcionář KUKKE. Původně byla BGK založena již v roce 1924 během měnové reformy, nicméně její činnost byla pozastavena na období 1944-1948 a následně obnovena až v roce 1989. Od té doby vystupuje jako specializovaná banka určená pro financování veřejného sektoru. Svou činnost vykonává ve třech úrovních, na základě vládních fondů (spravuje např. Národní fond bydlení, Železniční fond, fond vytvořený na studentské půjčky a úvěry, zároveň spravuje půjčky od EIB na regionální rozvoj). Vedle toho má na starost oblast vládních programů – např. vládní program na podporu exportu (kam patří i dorovnávací úrokový mechanismus DOKE), dále např. polský investiční program. Prostřednictvím podpory vládních ekonomických programů, programů zastupitelstev a regionálního rozvoje s použitím veřejných fondů, včetně fondů z EU tak vstupuje jako plně státní instituce do řešení vlastních národních cílů. V rámci třetí oblasti, kterou BGK vykonává, nabízí jednotlivým klientům termínované vklady.¹⁹⁴ Nejedná se ale o typicky exportní banku jako je např. ČEB, tedy činností této banky jsou vedle podpořeného financování také mnohé další finanční aktivity a obvykle se proto o ní neuvažuje jako o ECA.

Exportní úvěry spadají do oblasti vládních programů. Na základě vládního programu podpory vývozních úvěrů přijatého Radou ministrů dne 28. 7. 2009, poskytuje BGK zahraničním importérům (přímo nebo prostřednictvím banky) vývozní úvěry k financování nákupů polského zboží a služeb. Úvěrové fondy jsou pak vypláceny přímo polským exportérům. Zahraniční kupující pak zaplatí úvěry při dodání zboží či po poskytnutí služeb. Takto poskytnuté úvěry u BGK jsou pojištěny u KUKKE na politická a komerční rizika.¹⁹⁵

Vládní program zahrnuje následující nástroje financování polského exportu dle délky splacení úvěry. Jedná se především o:

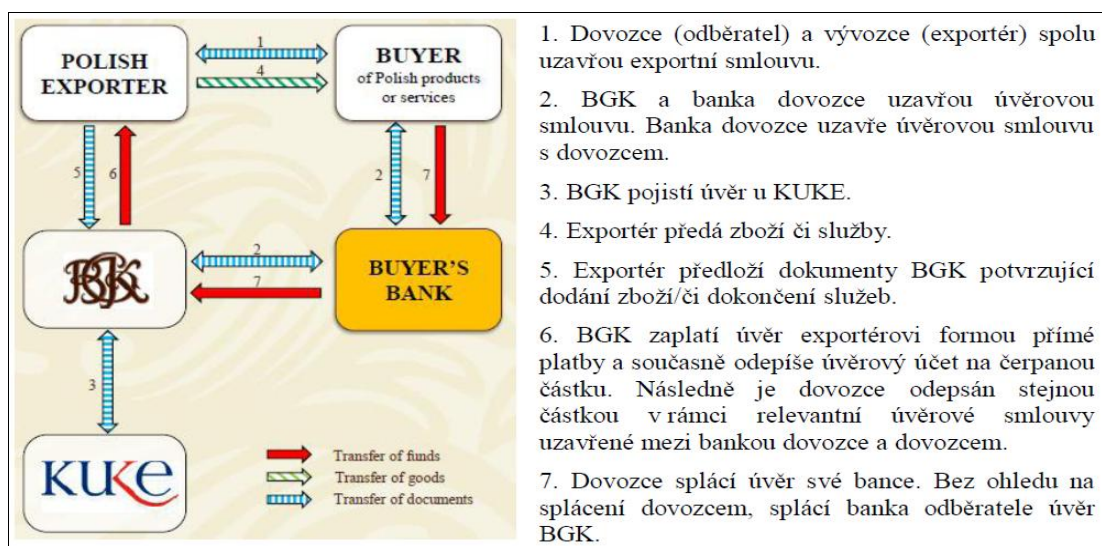
¹⁹⁴ BGK. *Bank Gospodarstwa Krajowego, oficiální stránky*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-05]. Dostupné z: <http://www.bgk.com.pl>.

¹⁹⁵ BGK. *Export support Government Program*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-05]. Dostupné z: <http://www.bgk.com.pl/export-support-government-program-en/export-support-government-program>.

a) Středně a dlouhodobé financování (doba splacení alespoň 2 roky) – kam patří:

- odběratelský úvěr poskytnutý bance zahraničního kupujícího¹⁹⁶
- odběratelský úvěr

Příkladem, jak taková spolupráce funguje, charakterizuje obrázek 20.

Obrázek 20 Odběratelský úvěr poskytnutý bankou odběratele

Zdroj: vlastní zpracování dle BGK. *Export support Government Program*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-05]. Dostupné z:

<http://www.bgk.com.pl/export-support-government-program-en/export-support-government-program>.

b) Krátkodobé financování (doba splacení kratší než 2 roky), kam patří především:

- dokumentární akreditivy a
- diskontování pohledávek z dokumentárních akreditivů.¹⁹⁷

¹⁹⁶ **Exportní odběratelský úvěr** je účelový úvěr poskytovaný bankou exportéra zahraničnímu kupujícímu/dlužníkovi (dlužníkem může být banka zahraničního kupujícího nebo sám zahraniční kupující).

¹⁹⁷ BGK. *Export support Government Program*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-05]. Dostupné z: <http://www.bgk.com.pl/export-support-government-program-en/export-support-government-program>.

Dorovnání úrokových rozdílů

Mechanismus dorovnání úrokových rozdílů se v Polsku nazývá DOKE a byl zaveden zákonem z 8. 6. 2001 o dotacích na pevnou sazbu exportních půjček. Jedná se o stabilizační mechanismus pro středně a dlouhodobé půjčky poskytované komerčními bankami na financování exportu polského zboží a služeb souvisejících s investováním. Tento program vychází z Konsensu OECD a nabízí polským a zahraničním bankám pevnou sazbu (CIRR) na exportní úvěry s dobou splatnosti delší než dva roky, bez rizika souvisejícího s růstem úrokové sazby během splátkového období. Míra CIRR je zveřejňována jednou měsíčně sekretariátem OECD, proto podmínky pevné sazby exportních úvěrů nabízených zahraničními kupujícími polského zboží a služeb jsou stejné jako sazby nabízené ostatními zeměmi OECD. Rozpočtové zdroje pro program DOKE jsou administrované BGK a jsou u ní vedeny na speciálním účtu.¹⁹⁸

3.2.3 Výhody a nevýhody modelu samostatné státní exportní pojišťovny

Pozitiva

- v Polsku je zaměření státem podporovaného vývozu vymezeno ve vládním programu, které s sebou nese jistou spoluúcast při řešení jednotlivých případů, tedy mezi BGK co by bankou poskytující státem podporované exportní úvěry a KUKÉ jakožto exportní úvěrovou pojišťovnou,
- funkci ECA plní v Polsku jediná instituce, kterou je KUKÉ (BGK slouží k financování veřejného sektoru),
- při rozhodování o přijetí či nepřijetí jednotlivých případů rozhoduje Komise složená především z ministrů souvisejících ministerstev.
- tato komise zároveň kontroluje plnění pravidel,
- limity na celkové pohledávky vzniklé pojištěním garantovaným státní pokladnou jsou každoročně stanoveny v zákoně o státním rozpočtu, stejně tak na půjčky poskytnuté KUKÉ ze státního rozpočtu.

---

¹⁹⁸ BGK. *Bank Gospodarstwa Krajowego, oficiální stránky*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-05]. Dostupné z: <http://www.bgk.com.pl>.

Negativa

- Naprostá většina úvěrů musí být pojištěna u úvěrové pojišťovny.
- Na základě poměrně nízkého využití exportního pojištění exportéry u KUKE vzrostla potřeba rozšířit nabídku služeb.

3.3. Jedna státní instituce pro bankovní i pojistné produkty

S tímto modelem je možné se setkat například na Slovensku, kde plní roli exportní úvěrové agentury **EXIMBANKA SR**¹⁹⁹, která nabízí jak pojistné tak bankovní produkty (či jejich kombinace). Zaměřuje se především na financování a pojišťování vývozních úvěrů. Jako exportní úvěrová agentura musí dodržovat pravidla obezřetného podnikání a za její závazky vzniklé na zahraničních trzích pak ručí stát. Vedle klasických produktů nabízí speciální služby pro malé a střední podniky (a to jak nabídkou bankovních, tak i pojistných produktů). Se stejným modelem je možné se setkat např. v Rumunsku a ve Slovinsku.

Základní představu o slovenském systému podpory exportu dokumentuje tabulka 28.

Tabulka 28 Základní parametry slovenského systému podpory

Pojištění a záruky + financování exportu	Exportno-importná banka Slovenskej republiky (EXIMBANKA SR)
Vznik	1997
Legislativní rámec	Zákon o Eximbance SR č. 80/1997 v pozdějším znění (změny: 336/1998 Z.z., 214/2000 Z.z., 623/2004 Z.z., 688/2006 Z.z., 659/2007 Z.z., 567/2008 Z.z., 492/2009 Z.z., 414/2012 Z.z., 36/2013)
Vlastnická struktura	100 % stát
Právní forma	institute sui genesis
Předmět činnosti	Financování vývozních a dovozních úvěrů Pojišťování vývozních úvěrů Zajišťování vývozních úvěrů Poskytování záruk za vývoz i dovoz Eskontování a reeskontování směnek Další činnosti
Vázaná pomoc	-
Základní kapitál	100 mil. Eur (v roce 2013), původně 78, 669 mil. Eur (v roce 1998)
Rating	A/A- ²⁰⁰

Zdroj: vlastní zpracování dle EXIMBANKA SR²⁰¹

¹⁹⁹ Oficiální název: Exportno-importná banka Slovenskej republiky - <http://www.eximbanka.sk>

²⁰⁰ Údaj ke dni 19.6.2013, rating je tak stejný jako rating Slovenska

Počátky pojištění vývozních úvěrů spadají do doby Československa, kdy EGAP založila dceřinou Spoločnosť pre poistenie exportu, a.s. (SPE, a.s.), zajišťující pojištění vývozních úvěrů na Slovensku. Po vzniku samostatného Slovenska byla společnost odkoupena státem. Současná EXIMBANKA SR je institucí sui generis vytvořenou zákonem č. 80/1997 Z. z. o Exportno-importnej banke Slovenskej republiky.²⁰²

Postupně se měnila koncepce činnosti EXIMBANKY SR, respektující:

- významně se mění strukturu slovenských vývozců za situace, kdy začaly dominovat společnosti, vzniklé v důsledku přímých zahraničních investic nadnárodních společností, přičemž relativně malý podíl z nich získal rozhodující podíl na slovenském exportu,
- skutečnost, že se po restrukturalizaci také slovenské komerční banky začaly stále větší měrou zapojovat do exportního financování a na slovenském trhu úvěrového pojištění začaly aktivně působit pobočky největších evropských pojistitelů v této oblasti,
- od počátku fungování EXIMBANKY SR se výrazně změnila orientace slovenského vývozu z hlediska teritoriální struktury na trh EU, podíl tohoto politického a ekonomického zastoupení dosáhl úroveň větší než 85 %,
- v důsledku členství Slovenska ve WTO a následně v OECD se činnost EXIMBANKY SR musela zkoordinovat s regulačními opatřeními v oblasti státní podpory exportu.²⁰³

---

²⁰¹ EXIMBANKA SR, oficiální stránky. [online]. 2013. [vid. 2013-12-28]. Dostupné z: <http://www.eximbanka.sk/>.

²⁰² Tamtéž

²⁰³ EXIMBANKA SR, *Strategia 2011 – 2015*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-28]. Dostupné z: http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/tlacove_spravy/Strategia_2011_2015.pdf.

3.3.1 Vztah EXIMBANKY SR a státu

EXIMBANKA SR patří mezi jednu z institucí, které odpovídají za prosazování hospodářské politiky v oblasti zahraničních vztahů. Často se snaží zkoordinovat vlastní možnosti, tak aby jednala v souladu se státní zahraniční, zahraničněobchodní, finanční, hospodářskou a měnovou politikou Slovenské republiky. Na konci roku 2012 byla zřízena Rada pro podporu exportu a investic, která má zaručit větší propojenost a součinnost všech aktérů působících v oblasti ekonomické diplomacie a pro prosazování obchodně ekonomických zájmů v zahraničí. Zároveň je EXIMBANKA SR vázaná respektovat právo EU a podmínky vyplývající z členství Slovenska v mezinárodních organizacích. Podporuje zahraničněobchodní operace vývozců a dovozců se záměrem zvýšit konkurenceschopnost domácího zboží a služeb a podpořit vzájemnou hospodářskou výměnu Slovenské republiky se zahraničím. Při plnění svých úkolů klade důraz také na podporu zaměstnanosti, regionálního rozvoje, ochranu životního prostředí v rámci využití nových technologií a příslušné infrastruktury.²⁰⁴

Ačkoliv EXIMBANKA kombinuje bankovní a pojistné operace, nespadá pod subjekty komerčního bankovníctví dle zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách, ani pod subjekty pojištění či zajištění dle zákona č. 8/2008 Sb. o pojišťovnictví a nepodléhá tak národnímu dohledu Národní banky Slovenské republiky (NBS), jež je uplatňován klasicky na komerční finanční subjekty. Státní dohled vykonává v tomto případě ministerstvo financí, které na základě dohody s NBS specifikuje pravidla likvidity a obezřetného chování, s nimiž musí být EXIMBANKA SR v souladu.²⁰⁵

EXIMBANKA SR vykonává tyto činnosti:

- *„financování vývozních úvěrů – tedy přímé financování, refinancování či spolufinancování krátkodobých, střednědobých či dlouhodobých vývozních a dovozních úvěrů na podporu zboží a služeb či na podporu investování vývozců*

---

²⁰⁴ EXIMBANKA SR, *Výroční zprávy za roky 2005 - 2012*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-29]. Dostupné z: http://www.eximbanka.sk/sk/o-nas/vyroczne-spravy.html?page_id=442.

²⁰⁵ OECD. *Export Credit Financing Systems in OECD Member Countries and Non-Member Economies (Slovak Republic)*. ISBN 9789264071872. [online]. 2008. [vid. 2013-10-28]. Dostupné z: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/trade/export-credit-financing-systems-in-oecd-member-countries-and-non-member-economies-slovak-republic_9789264071872-en.

v zahraničí. Pro financování takových úvěrů se EXIMBANKA řídí úvěrovými podmínkami schválenými Radou banky.

- *pojišťování vývozních úvěrů*
  - *střednědobé a dlouhodobé vývozní úvěry proti politickým a komerčním rizikům, které mohou vznikat ve státě odběratele anebo v třetí zemi,*
  - *krátkodobé vývozní úvěry proti politickým rizikům, které mohou vzniknout ve státě odběratele či ve třetí zemi,*
  - *střednědobé a dlouhodobé vývozní úvěry určené na podporu investování vývozců v zahraničí proti politickým a komerčním rizikům, které tam mohou vzniknout,*
  - *krátkodobé vývozní úvěry proti komerčnímu riziku způsobenému zahraničnímu odběrateli.*
- *poskytování záruk*
- *a další činnosti – EXIMBANKA SR vykonává také poradenskou činnost v oblasti financování a pojišťování a v oblasti zahraničního obchodu, rovněž může eskontovat a reeskontovat směnky, pojišťovat a zajišťovat pohledávky proti komerčním rizikům a také např. vymáhat pohledávky státu“.*²⁰⁶

Stát vykonává svá vlastnická práva prostřednictvím, Rady banky a Dozorčí rady, která je nejvyšším kontrolním orgánem a v případě zjištění porušení povinností Rada informuje státní dozor. Rada banky je statutárním orgánem, proto řídí její činnost a rozhoduje o všech záležitostech, pokud nejsou zákonem nebo stanovami EXIMBANKY SR vloženy do působnosti jiných orgánů. Má 5 členů (generální ředitel; 3 náměstci – ti mají na starosti jednotlivé divize, tedy bankovní, pojišťovací a finančně – ekonomickou; a jednoho dalšího člena, který není zaměstnancem EXIMBANKY SR). Mezi působnosti Rady pro účel této kapitoly patří také:

- *schvalování úvěrových podmínek EXIMBANKY SR,*
- *schvalování pravidel tvorby a použití rezerv,*
- *podmínky poskytování záruk.*

---

²⁰⁶ Zákon č. 80/1997 Z.z., o Exportno-importnej banke Slovenskej republiky. [online]. 2013. [vid. 2013-12-28]. Dostupné z: http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/Zakon_80_1997_Uplne_znenie_2013.pdf.

Rada je dle zákona zodpovědná za řádné vedení účetnictví a hospodaření EXIMBANKY SR.²⁰⁷

Podporu exportu v rámci bankovních a pojišťovacích činností EXIMBANKY SR uvádí tabulka 29. Meziročně docházelo k nárůstu podpory exportu především z důvodu růstu úvěrových a záručních aktivit.

Tabulka 29 Podpora exportu v letech 2011-2012 (v ml. Eur)

	Skutečnost 2011	% plnění rozpočtu	Skutečnost 2012	% plnění rozpočtu
Podpořený export, z toho	3 228,5	106,2	3 556,8	112,5
bankovní činnosti	2 221,2	109,4	2 596,5	123,6
pojišťovací činnosti	1 007,3	99,7	1060,3	92,2

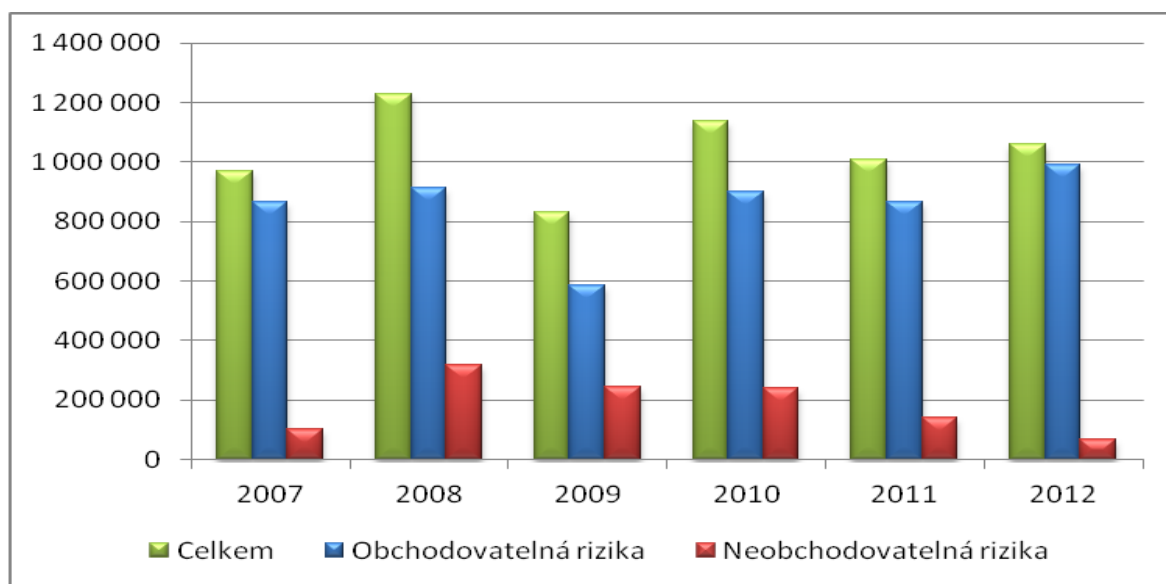
Zdroj: NKÚ SK. Protokol o výsledku kontroly hospodárenia s prostriedkami rozpočtu a majetkom Exportno-importnej banky Slovenskej republiky. [online]. 2013. [vid. 2013-12-28]. Dostupné z: <http://www.nku.gov.sk/documents/10157/265201/19709-44151-55.pdf>.

Novelou zákona o EXIMBANCE SR bylo upraveno jeho znění tak, že stát převzal plné ručení za závazky EXIMBANKY SR vzniklé podle tohoto zákona, a to bezpodmínečně a neodvolatelně. To ovšem neplatí na závazky vzniklé z pojištění a zajištění obchodovatelných rizik (komerčních rizik).

Obrázek 21 zachycuje vývoj pojišťovacích činností s rozdělením na rizika obchodovatelná a neobchodovatelná. Největší nárůst pojišťovací činnosti EXIMBANKY SR nastal v roce 2008 s nástupem finanční krize, kdy je možné pozorovat také nejvyšší objem neobchodovatelných rizik (rizik krytých se státní podporou). Ten se totiž oproti roku 2007 navýšil přibližně 3x. V dalších letech ale opět snižuje svůj podíl, v roce 2012 tvoří už jen přibližně 7 % z celkových pojišťovacích služeb.

---

²⁰⁷ Tamtéž

Obrázek 21 Podíl obchodovatelných a neobchodovatelných rizik na celkové pojišťovací činnosti za roky 2007-2011 (v tis. Eur)

Zdroj: vlastní zpracování dle Výroční zprávy EXIMBANKY SR²⁰⁸

Pro rozpočet EXIMBANKY SR schvalovaný v Národní radě SR, není v rozpočtu veřejných financí vyčleněna žádná konkrétní položka na výši pojistné kapacity, jako je tomu v ostatních sledovaných zemích (např. v ČR za rok 2010 byla výše pojistné kapacity 10 mld. Eur, v Polsku 13 mld. Eur, v Rakousku 50 mld. Eur).²⁰⁹

V lednu roku 2011 uzavřela EXIMBANKA SR s Euler Hermes Kreditversicherungs-AG rámcovou zajišťovací smlouvu, která umožní společné rozšíření působnosti slovenských a německých exportérů, s podporou obou státních institucí, na trhy třetích zemí.²¹⁰

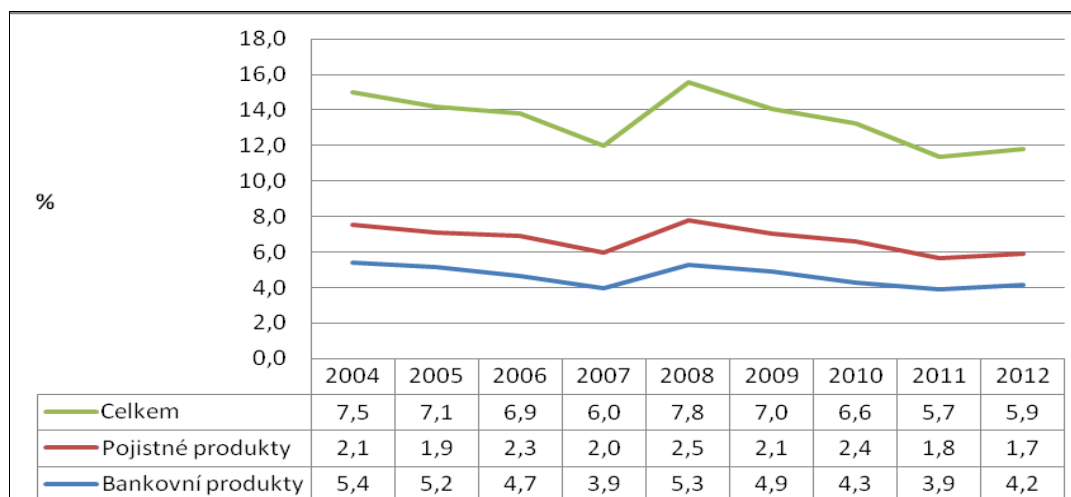
²⁰⁸ EXIMBANKA SR, *Výroční zprávy za roky 2005 - 2012*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-29]. Dostupné z: http://www.eximbanka.sk/sk/o-nas/vyroczne-spravy.html?page_id=442.

²⁰⁹ EXIMBANKA SR, *Strategia 2011 – 2015*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-28]. Dostupné z: http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/tlacove_spravy/Strategia_2011_2015.pdf.

²¹⁰ EXIMBANKA SR, *EXIMBANKA SR podpísala rámcovú zmluvu s nemeckým Euler Hermes Kreditversicherungs-AG*. [online]. 2011. [vid. 2013-12-29]. Dostupné z: http://www.eximbanka.sk/buxus/generate_page.php?page_id=16212.

3.3.1.1 Podíl podpořeného exportu na celkovém vývozu

Obrázek 22 zachycuje podíl podpořeného exportu na celkovém vývozu v letech 2004-2012.

Obrázek 22 Podíl podpořeného exportu na celkovém vývozu (v %) v letech 2004-2012

Zdroj: vlastní výpočet dle dat z výročních zpráv EXIMBANKY SR²¹¹ a Slovenského statistického úřadu²¹²

Obrázek 22 ukazuje, že pozice EXIMBANKY SR v rámci vývozu podpořeného pojištěním není tak silná jako v ostatních sledovaných zemích. Podíl pojištěného podpořeného exportu na celkovém exportu se pohybuje kolem 2 % (např. v ČR je to kolem 8 %). Naopak silnější význam má podpora prostřednictvím bankovního financování.

Programové prohlášení vlády SR na roky 2012-2016 počítá s významným růstem exportu, na kterém by měly přispět především větší a teritoriálně diverzifikovanější obchodní aktivity. Slovensko patří ze zemí EU mezi nejvíce otevřené ekonomiky (za rok 2011 je podíl exportu zboží a služeb na HDP 89 %).²¹³

EXIMBANKA SR předpokládá do budoucna navýšení vlastních zdrojů a následně i pojistné kapacity, která za rok 2012 dosáhla 1mld. Eur, což v současné době do určité

²¹¹ EXIMBANKA SR, *Výroční zprávy za roky 2005 - 2012*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-29]. Dostupné z: http://www.eximbanka.sk/sk/o-nas/vyroczne-spravy.html?page_id=442.

²¹² STATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Vývoj zahraničního obchodu v roku 2004 - 2012*. [online]. 2013. [vid. 2013-10-29]. Dostupné z: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=71831>.

²¹³ WB. World bank. *Exports of goods and services (% of GDP)*. [online]. 2012.[vid. 2013-08-04]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.ZS>.

míry limituje možnosti obchodování. V porovnání s českou EGAP je totiž současná hodnota pojistné kapacity téměř 10krát menší (za rok 2012 má EGAP pojistnou kapacitu 270 mld. Kč, tedy přibližně 10 mld. Eur). K navýšení pojistné kapacity by mělo dojít prostřednictvím navýšení základního kapitálu EXIMBANKY SR, přičemž takto navýšené prostředky budou převedeny do jednotlivých fondů (do fondu na krytí neobchodovatelných rizik 40 mil. Eur a do fondu na záruky 20 mil. Eur). Tyto prostředky pak zvýší kapacitu na krytí pojistné angažovanosti a EXIMBANKA SR bude moci podpořit větší objem úvěrů.^{214,215}

Tabulka 30 pak znázorňuje předpokládaný vývoj v následujících letech.

Tabulka 30 Předpokládaný vývoj vlastních zdrojů EXIMBANKY SR do roku 2020 (v mil. Eur)

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vlastní zdroje	231,50	291,08	332,28	383,48	419,68	455,88	492,08	528,28	564,48	600,68
dotace do fondů z toho:	-	60	40	50	35	35	35	35	35	35
fond na pojištění NR	-	40	25	30	20	20	20	20	20	20
fond na záruky	-	20	15	20	15	15	15	15	15	15
pojistná kapacita	743,1	1036,3	1236,3	1476,3	1636,3	1796,3	1956,3	2116,3	2276,3	2436,3
záruční kapacita	246,5	380,4	487,5	630,4	737,5	844,7	951,8	1059,0	1166,1	1273,3

Zdroj: EXIMBANKA SR. *Strategia EXIMBANKY SR na roky 2013 – 2020*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-30]. Dostupné z: http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/Strategia_EXIMBANKY_SR_na_roky_2013-2020__web.pdf.

Cílem je tedy zvýšit podporu slovenského exportu, čímž vzrostou také objemy obchodních případů a navýší se obchodní aktivity v rámci větších obchodů.

²¹⁴ PREDKLADACIA SPRÁVA MINISTERSTVA FINANCIÍ SROV. *Rozpočet verejnej správy na roky 2014 až 2016 - schválený NR SROV*. [online]. 2014. [vid. 2014-01-08]. s. 155. Dostupné z: <http://www.mfsr.sk/Default.aspx?CatID=9521>.

²¹⁵ FINANCE: *Angažovanost EXIMBANKY se zvýší, dostane od státu 60 milionů eur*. 2012. [online]. 2014. [vid. 2014-01-11]. Dostupné z: http://195.46.72.16/free/jsp3/search/view/ViewerPure_cz.jsp?Document=.%2F.%2FInput_text%2Fonline%2F12%2F12%2Ftbawclh594187.dat.1%40Fondy&QueryText=.

3.3.2 Vztah EXIMBANKY SR ke klientům

Na to, aby mohli vývozci využít produktů se státní podporou, musí splňovat určité podmínky. Těmi hlavními podmínkami pro vývozce jsou:

- 1) Vývozce by měl podnikat v dané oblasti minimálně jeden rok,
- 2) neměl by mít závazky vůči státu a
- 3) nesmí vykazovat trendy úpadku, respektive zhoršující se finanční situaci.²¹⁶

Účty EXIMBANKY SR jsou vedeny u Národní banky Slovenska. EXIMBANKA SR je povinná (a to i bez souhlasu klienta) bezodkladně písemně poskytnout do registru úvěrů bank a záruk údaje o úvěrech dovozce/vývozce, zabezpečení pohledávek o poskytnutých úvěrech a závazky vůči vývozci/dovozci v eurech či jiné měně.²¹⁷

Podle organizační struktury EXIMBANKY SR se o celý průběh procesu starají příslušné odbory jednotlivých divizí, které spravují příslušní náměstci. Pro bankovní divizi to jsou – odbor velkých klientů, odbor malých a středních klientů, odbor pro refinancování a směnky a odbor správy úvěrů záruk. V pojišťovací divizi existuje odbor pojištění obchodovatelného rizika, odbor pojištění neobchodovatelného rizika a odbor schvalování analýz zahraničního rizika. V rámci finančně ekonomické divize je významný např. odbor zpracování analýz a odbor řízení rizik, na který by měly být i v budoucnu kladeny vyšší nároky pro určení míry rizika. Úvěrové podmínky pro financování vývozních úvěrů, pojistné podmínky i podmínky pro zajištění v rámci jednotlivých typů produktů pak schvaluje Rada banky po dohodě s ministerstvem financí. Své podněty prezentuje také dozorčí rada.²¹⁸

---

²¹⁶ EXIMBANKA SR, oficiální stránky. [online]. 2013. [vid. 2013-12-28]. Dostupné z: <http://www.eximbanka.sk/>.

²¹⁷ Zákon č. 80/1997 Z.z., o Exportno-importnej banke Slovenskej republiky. [online]. 2013. [vid. 2013-12-28]. Dostupné z: http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/Zakon_80_1997_Uplne_znenie_2013.pdf.

²¹⁸ Zákon č. 80/1997 Z.z., o Exportno-importnej banke Slovenskej republiky. [online]. 2013. [vid. 2013-12-28]. Dostupné z: http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/Zakon_80_1997_Uplne_znenie_2013.pdf.

3.3.3 Výhody a nevýhody systému podpory exportu na Slovensku

Výhody

- plné ručení státu za závazky EXIMBANKY SR,
- propojení financování a pojištění s využitím synergického efektu,
- zjednodušený proces při financování díky provázanosti obou zmiňovaných služeb a tím i celkově nižší administrativní náklady, spojené s celým procesem vyřizování,
- v současnosti díky navýšení základního kapitálu má EXIMBANKA jeho odpovídající výši a prostředky na doplnění pojistných fondů minimálně na další dva roky jsou proto vyhovující,
- zkušenosti zaměstnanců s využíváním bankovních i pojistných produktů.²¹⁹

Nevýhody

- nízká pojistná kapacita v porovnání s ostatními zeměmi, která neumožňuje adekvátně obsáhnout i velké obchody,
- nejsou nastaveny žádné limity pro pojištění a záruky,
- možná neochota komerčních bank poskytovat exportní financování (komerční banky nemusí kombinovanému subjektu věřit vzhledem k možnému konfliktu zájmů tak, jako samostatné úvěrové pojišťovně).²²⁰

---

²¹⁹ EXIMBANKA SR, *Strategia 2011 – 2015*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-28]. Dostupné z: http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/tlacove_spravy/Strategia_2011_2015.pdf.

²²⁰ EXIMBANKA SR, *Strategia 2011 – 2015*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-28]. Dostupné z: http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/tlacove_spravy/Strategia_2011_2015.pdf.
a EXIMBANKA SROV. *Aktualizácia teritoriálnej a komoditnej orientácie podpory exportu, možnosti vyššieho využitia poisťovacej kapacity a optimalizácie podielu cudzích zdrojov na financovaní Exportno-importnej banky Slovenskej republiky*. [online]. 2011. [vid. 2014-01-10]. Dostupné z: http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/Proexport_Material_Aktualizacia.pdf.

3.4 Jedna instituce, která provozuje financování na účet státu

Mezi zástupce tohoto modelu by se se svým systémem exportního pojištění a financování dalo zařadit Rakousko. Rakouský systém bývá ostatními zeměmi velmi dobře hodnocen i díky rychlosti a jeho flexibilitě. Rakouská **Österreichische Kontrollbank Aktiengesellschaft** (OeKB) poskytovala nejprve garance a pojištění (i v současnosti nabízí 12 druhů záruk), až následně začala zprostředkovávat program financování exportu a dlouhodobých vývozních úvěrů podporovaných státem. Základní parametry rakouského systému podpory exportu zachycuje tabulka 31.

Tabulka 31 Základní parametry rakouského systému státní podpory exportu

Pojištění a záruky + financování exportu	Österreichische Kontrollbank Aktiengesellschaft (OeKB)
Vznik	1946
Legislativní rámec	Zákon č. 215/1981 Sb., o podpoře exportu (Ausfuhrförderungsgesetz) v pozdějších znění spolkového práva č. 249/1984, 560/1986, 651/1987, 288/1991, 961/1993, 733/1995, I No. 63/2000, I 71/2003, I 95/2005, I 58/2007, I 2/2008, I 32/2008, I 145/2008 a I 121/2012). + Nařízení č. 257/1981 o podpoře exportu (Ausfuhrförderungsverordnung) Zákon č. 196/1967 Sb., o financování podpory exportu v pozdějších zněních (Ausfuhrfinanzierungsförderungsgesetz) Zákon č. 625/1991 Sb., o kapitálových trzích (Kapitalmarktgesetz (KMG)) Zákon č. 532/1993 Sb., o bankovníctví (Bankwesengesetz BWG)
Vlastnická struktura	Komerční banky: CABET Holding BMBH, Vienna 24,75 % UniCredit Bank Austria AG, Vienna 16,14 % Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG, Vienna 12,89 % Ostatní 46,22 % (Schoellerbank Aktiengesellschaft, Vienna, Schoellerbank Aktiengesellschaft, Vienna, AVZ Finanz-Holding GmbH, Vienna, Raiffeisen Zentralbank Österreich Aktiengesellschaft, Vienna, BAWAG P.S.K. Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse Aktiengesellschaft, Vienna, Raiffeisen OeKB Beteiligungsgesellschaft mbH, Vienna, Oberbank AG, Linz, Bank für Tirol und Vorarlberg Aktiengesellschaft, Innsbruck, BKS Bank AG, Klagenfurt, Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft, Vienna) ²²¹
Právní forma	Akciová společnost
Základní kapitál	130 mil. Eur

Zdroj: vlastní zpracování dle www.oekb.at²²², Bundesministerium für Finanzen²²³

²²¹ Stav ze 4. 5. 2012 dle OEKB. *Shareholders*. [online]. 2012. [vid. 2013-12-13]. Dostupné z: <http://www.oekb.at/en/about-oekb/oekb-at-a-glance/shareholders/pages/default.aspx>.

²²² OEKB, oficiální stránky. [online]. 2011. [vid. 2013-12-13]. Dostupné z: www.oekb.at

²²³ MINISTERSTVO FINANČÍ RAKOUSKA, oficiální stránky. [online]. 2012. [vid. 2013-12-13]. Dostupné z: www.bmf.gv.at.

3.4.1 Vztah OeKB a státu

OeKB je vlastněna velkými rakouskými komerčními bankami, které jsou zároveň i jejími nejvýznamnějšími partnery. Činnosti spojené s podporou exportu provozuje na základě mandátní smlouvy na účet státu. Financování exportu je krom OeKB a komerčních bank také zajišťováno **Oesterreichische Nationalbank** (určeno pro velké exportéry a nadnárodní instituce) a **Oesterreichische Exportfonds** (určeno pro malé a střední podniky), které se zaměřují na krátkodobé vývozní úvěry. S ohledem na velikost exportéra tak má Rakousko různé instituce sloužící ke zvýhodněnému financování.²²⁴

Oesterreichische Kontrollbank Aktiengesellschaft (OeKB) byla založena v roce 1946 k poskytování specifických služeb, které nenabízí komerční banky. Od roku 1950 OeKB jedná jako výhradní agent rakouské vlády (reprezentované spolkovým ministerstvem financí) pro správu záruk vydaných Rakouskem. Relevantním právním předpisem upravující činnost OeKB je zákon č. 215/1981 Sb. o podpoře exportu z roku 1981 ve znění pozdějších předpisů a na něj navazující vládní nařízení, které vydává spolkové ministerstvo financí a také zákon č. 196/1967 Sb. o financování podpory exportu v pozdějších zněních. Od roku 1960 se OeKB věnuje také financování exportu, oba směry státní podpory exportu tak vykonává jedna a tatáž instituce.²²⁵

OeKB plní také významnou úlohu na kapitálovém trhu jako například:

- správce emise tuzemských obligací,
- vypořádací centrum akciového trhu (clearing house)
- zajišťovatele vypořádání mimoburzovních obchodů s cennými papíry
- a v neposlední řadě rovněž i poskytovatele informací v oblasti obchodu a peněz.²²⁶

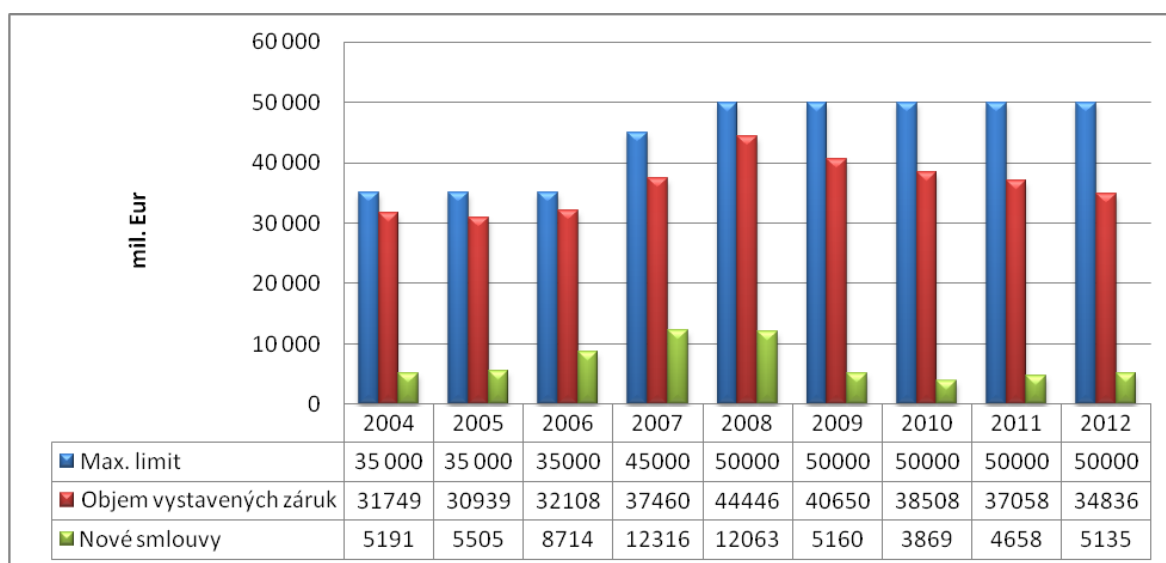
²²⁴ BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. s. 68-69. ISBN 978 80 7431-004-1.

²²⁵ OEKB, oficiální stránky. [online]. 2011. [vid. 2013-12-13]. Dostupné z: www.oekb.at.

²²⁶ BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. s. 68-69. ISBN 978 80 7431-004-1.

V rámci podpory exportu jedná OeKB jako výhradní agent zastupující rakouský stát při poskytování pojištění a garancí ve prospěch rakouských vývozců nebo financujících komerčních bank. Vztah OeKB jako agenta a federace se podrobně řídí dohodou mezi zmocnitelem a zástupcem Rakouska. V případě žádosti o záruky pro zástupce federace nebo domácích exportních úvěrových pojistitelů, je pověřena rakouská národní banka.²²⁷

Limit pojistné kapacity OeKB je stanoven zákonem o podpoře exportu z roku 1981 a mění s jeho novelami. V současnosti je jeho výše omezena částkou 50 mld. Eur. Obrázek 23 zobrazuje vývoj pojistné angažovanosti, včetně pojistné kapacity OeKB pro jednotlivé roky. Největší využití pojistné kapacity bylo dosaženo v roce 2006, kdy dosahovala téměř 92 %. S navýšením pojistné kapacity se tento podíl snižuje a to od roku 2008 na přibližně 70 % za rok 2012.

Obrázek 23 Vývoj pojistné kapacity v letech 2004-2012 (v mil. Eur)

Zdroj: vlastní zpracování dle výroční zprávy OeKB za roky 2004-2012²²⁸

Nařízení k zákonu o podpoře exportu upravuje pravidla, podle kterých může být pojištění a záruky poskytováno (dle §1 a 2). Vymezuje rovněž konkrétní typy pojištění a záruk pro podporu exportu.

²²⁷ KMONÍČEK, Zdeněk. *Exportní financování*. Praha, 2001. s. 223. Disertační práce (Ph.D.). Vysoká škola ekonomická, Fakulta financí a účetnictví. [online]. 2012. [vid. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.kmonicek.eu/soubor/exportni-financovani-disertace2001/>.

²²⁸ OeKB, *Výroční zprávy za roky 2006 – 2012*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-13]. Dostupné z: <http://www.oekb.at/en/osn/pages/downloadcenter.aspx?channel=About%20OeKB>.

OeKB nabízí v současnosti tyto druhy záruk:

- G1 – Záruky za přímý vývoz zboží a služeb
- G2 – Záruky za nepřímý vývoz zboží a služeb
- G3 – Záruky za vázané finanční úvěry
- G4 – Záruky za zahraniční investice
- G5 – Rámcové záruky
- G6 – Paušální záruky
- G7 – Záruky za konsignační sklad, strojní zařízení, nabídku a plabu předem
- G8 – Zpětné záruky za exportní pojistné smlouvy
- G9 – Záruky za nákup vývozních pohledávek
- G11 – Záruky za otevření nových trhů
- AE – směnečné rukojemství
- OeEB – Záruky OeEB²²⁹

Spolkové ministerstvo financí:

- stanoví směnný kurz mezi eurem a smluvní měnou (a určuje tak míru měnového rizika),
- je pověřeno k uzavírání smluv zvýhodněného financování s tím, že ručí na účet federace jako ručitel pro pojistitele či příjemce,
- uzavírá smlouvy jménem federace s cílem zlepšit riziko celkového portfolia záruk podle čl 1, §1 a 2,
- poskytuje garance na smlouvy, které byly uzavřeny mezi úvěrovými institucemi za účelem refinancování půjček a úvěrů, za předpokladu, že záruky byly uděleny již na podkladová aktiva úvěrových smluv (sekuritizace).

Nařízením pak potvrzuje souhlas s pravidly hlavní komise parlamentu, podle kterých jsou záruky poskytovány. Tato pravidla by měla plně korespondovat se smyslem a účelem poskytovaných záruk.²³⁰

---

²²⁹ OEKB, *Výroční zprávy za roky 2006 – 2012*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-13]. Dostupné z: <http://www.oekb.at/en/osn/pages/downloadcenter.aspx?channel=About%20OeKB>.

²³⁰ OEKB. *Export Guarantees Act*. [online]. 2012. [vid. 2013-12-13]. Dostupné z: <http://www.oekb.at/en/osn/DownloadCenter/legal-basis/Export-Guarantees-Act.pdf>.

3.4.2 Vztah OeKB, komerčních bank a exportérů

Systém pro financování vývozu zboží a služeb funguje především na střednědobé a dlouhodobé bázi od roku 1960 a je dostupný rakouským a zahraničním komerčním bankám. Předpokládá adekvátní úvěrový rating, jakožto jedno z kritérií OeKB na zdroje financování. Kromě toho, transakce, které mají být financovány, musí být v souladu s požadavky s právními předpisy a mají být prováděny v rámci standardních obchodních postupů OeKB, zejména s ohledem na zajištění úvěrů. OeKB tak poskytuje svým jménem rakouským komerčním bankám refinanční zdroje na financování vývozních kontraktů, přičemž podmínkou poskytnutí refinancování je pojistné krytí exportního úvěru ze strany OeKB. Úvěrové transakce systému pro financování vývozu jsou řízeny úvěrovým oddělením OeKB. Všechny úvěry jsou poskytovány v souladu s pravidly Konsensu OECD.²³¹

Ze zákona o podpoře exportu je pro činnost OeKB významný §5 odst. 1 a 2.²³² Z těchto odstavců vyplývá, že OeKB je pověřena spolkovým ministerstvem financí k jednání, souvisejícím především s bankovními činnostmi, které se vztahuje k žádostem o pojištění a rovněž uzavírá pojistné smlouvy s komerčními bankami a exportéry. Na základě toho musí OeKB splňovat určité požadavky, především musí mít povolení pro bankovní činnost prováděnou v Rakousku dle zákona č. 532/1993 Sb. o bankovníctví. Má také zajistit důvěryhodné, odpovědné a nákladově efektivní řízení systému vývozních garancí.

V rámci samotného vyřizování žádostí o pojištění tak má ale omezené možnosti. Jednotlivé případy žádostí o pojištění včetně posouzení aspektů s dopady na životní prostředí a zaměstnanost a také projekty přesahují hodnotu úvěru 500 tis. Eur, zkoumá Poradní sbor, stanovený spolkovým ministerstvem financí, které má následně také konečnou rozhodovací pravomoc; zpravidla však respektuje návrhy Poradního sboru.²³³

---

²³¹ ZBRÁNKOVÁ, Lenka. *Srovnání systému podpory exportu v Rakousku a ČR*. Praha, 2013. 48 – 49 s. Diplomová práce (Ing.). Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů. [online]. 2012. [vid. 2013-12-20]. Dostupné z: http://www.vse.cz/vskp/35504_srovnani_systemu_podpory_exportu_v%C2%A0rakousku_a%C2%A0cr.

²³² OeKB. *Export Guarantees Act*. [online]. 2012. [vid. 2013-12-13]. Dostupné z: <http://www.oekb.at/en/osn/DownloadCenter/legal-basis/Export-Guarantees-Act.pdf>.

²³³ Tamtéž

Členové Poradního sboru jsou:

- jeden zástupce Spolkového ministerstva financí, který je předsedou a jeden zástupce Úřadu spolkového kancléře, Spolkového ministerstva pro hospodářství, Rodiny a mládeže, Federálního ministerstva zemědělství a lesnictví, životního prostředí a vodního hospodářství a Spolkového ministerstva pro evropské a mezinárodní záležitosti;
- jeden zástupce Rakouské spolkové hospodářské komory, Spolkové Komory práce, Konference předsedů rakouské komory zemědělství a Federace rakouských odborových svazů;
- jeden zástupce Rakouské národní banky;
- a jeden zástupce Federace, bez práva hlasování.²³⁴

Všichni zástupci Poradního sboru, podílející se na jednání a posuzování žádostí o pojištění, jsou povinni zacházet s informacemi, které se dozví jako s důvěrnými a musí respektovat obchodní či provozní tajemství.²³⁵

Zákon o podpoře exportu upravuje v Rakousku také systém financování a refinancování vývozních úvěrů. Ten je založen na principu, podle něhož komerční banky financující vývoz, získávají z OeKB refinanční zdroje za velmi výhodných podmínek. Zdroje si OeKB půjčuje buď na domácích, nebo častěji na mezinárodních finančních a kapitálových trzích. Pro účely refinancování exportních úvěrů OeKB využívá stejného ratingového hodnocení, jako má Rakousko; v současnosti tedy AAA podle ratingové agentury Standard&Poor's a Aaa dle Moody's.²³⁶

Zákon o podpoře exportu stanoví možnosti záruky státu pro podpořené financování buď prostřednictvím spolkového ministerstva financí, nebo podle zákona o podpoře financování exportu uvádí možnost ručení jiné úvěrové pojišťovny, garance Rakouské hospodářské služby (Austria Wirtschaftsservice Gesellschaft mbH) nebo mezinárodní organizace ve smyslu uvedeného zákona. Projekt vývozu zboží a poskytování služeb, který má být

---

²³⁴ OEKB. *Export Guarantees Act*. [online]. 2012. [vid. 2013-12-13]. Dostupné z: <http://www.oekb.at/en/osn/DownloadCenter/legal-basis/Export-Guarantees-Act.pdf>.

²³⁵ Tamtéž

²³⁶ BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. s. 68-69. ISBN 978 80 7431-004-1.

financován se státní podporou, by měl mít pozitivní přímý či nepřímý dopad na rakouskou platební bilanci; zároveň se objevuje podmínka, aby jeho realizace byla v rakouském zájmu.²³⁷

Spolkové ministerstvo financí stanovuje, kromě přímé podpory OeKB v případě výpůjček, také systém a výši pojistného, který se vybírá v souvislosti s vydanými garancemi. *V případě, že vybrané pojistné a vymožené dluhy nestačí krýt částku pojistného krytí, je Spolkové ministerstvo financí povinno krýt případný rozdíl.*²³⁸

Zákon o podpoře financování exportu vymezuje částku, kterou si OeKB na financování a refinancování exportu může vypůjčit v zahraničí, jinými slovy je zde stanovena rámcová podmínka pro maximální limit celkového aktuálního rozsahu dostupného financování. Od roku 2008, tedy od poslední novely zákona o podpoře financování exportu, je tento limit nastaven ve výši 45 mld. Eur. Existuje zde také podmínka na maximální dobu splatnosti úvěrů určených pro financování exportu na 40 let.²³⁹

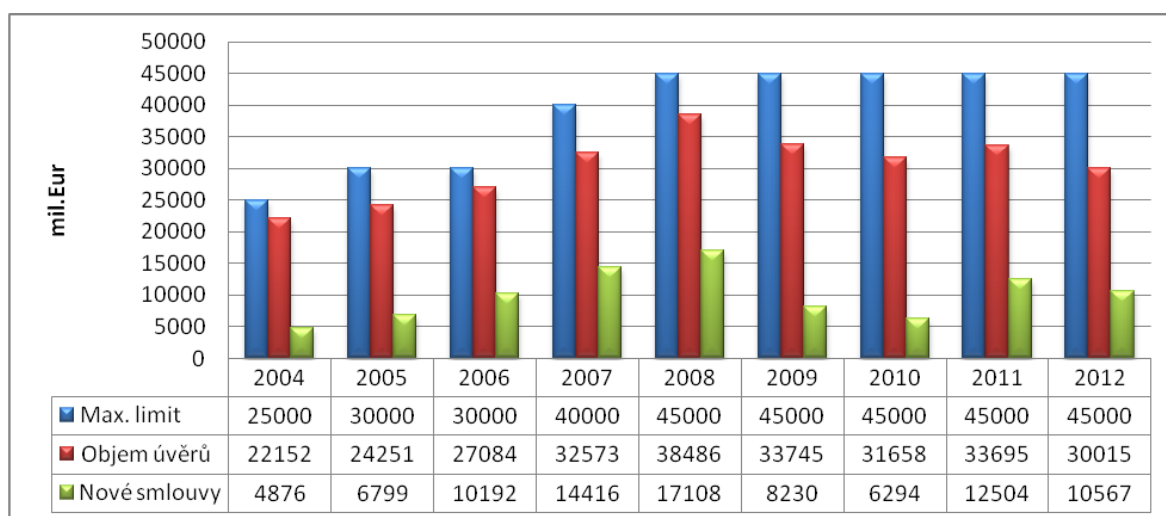
Obrázek 24 zachycuje vývoj podpořeného financování OeKB v letech 2004-2012; dokumentuje trend navýšení výše maximálních limitů podpořeného financování pro jednotlivé roky a objem skutečně podpořených úvěrů. I zde je možné pozorovat značný pokles podílu podpořeného financování k postupně navýšenému limitu 45 mld. Eur.

---

²³⁷ ZBRÁNKOVÁ, Lenka. *Srovnání systému podpory exportu v Rakousku a ČR*. Praha, 2013. 48 – 49 s. Diplomová práce (Ing.). Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů. [online]. 2012. [vid. 2013-12-20]. Dostupné z: http://www.vse.cz/vskp/35504_srovnani_systemu_podpory_exportu_v%C2%A0rakousku_a%C2%A0cr.

²³⁸ KMONÍČEK, Zdeněk. *Exportní financování*. Praha, 2001. s. 223. Disertační práce (Ph.D.). Vysoká škola ekonomická, Fakulta financí a účetnictví. [online]. 2012. [vid. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.kmonicek.eu/soubor/exportni-financovani-disertace2001/>.

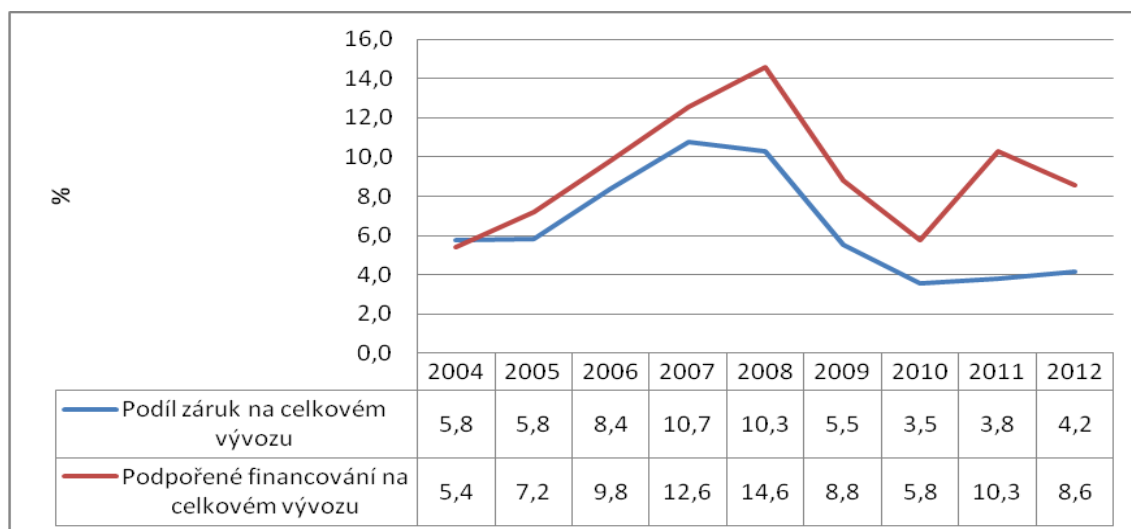
²³⁹ OEKB. *Export Guarantees Act*. [online]. 2012. [vid. 2013-12-13]. Dostupné z: <http://www.oekb.at/en/osn/DownloadCenter/legal-basis/Export-Guarantees-Act.pdf>.

Obrázek 24 Podpořené financování v letech 2004-2012

Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv Skupiny OeKB za roky 2006-2012²⁴⁰

Při pohledu na celkový podíl proojištěnosti, tedy objemu nového pojištění a záruk a úvěrů docházíme k hodnotám z obrázku 25. Do roku 2008 v porovnání s ČR byl podíl podpořeného exportu na celkovém vývozu vyšší, od vypuknutí krize je ale tento podíl pojištění a záruk na celkovém vývozu snižuje.

Obrázek 25 Podíl záruk a podpořeného financování na celkovém vývozu v letech 2004-2012

Zdroj: vlastní propočty na základě údajů z výročních zpráv OeKB²⁴¹

²⁴⁰ OEKB, *Výroční zprávy Skupiny OeKB za roky 2006 – 2012*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-13]. Dostupné z: <http://www.oekb.at/en/osn/pages/downloadcenter.aspx?channel=About%20OeKB>.

²⁴¹ OEKB, *Výroční zprávy za roky 2006 – 2012*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-13]. Dostupné z: <http://www.oekb.at/en/osn/pages/downloadcenter.aspx?channel=About%20OeKB>.

3.4.3 Výhody a nevýhody systému podpory v Rakousku

Pozitiva

- velmi stabilně fungující systém,
- významnou roli má stát reprezentovaný ministrem financí,
- akcionářem společnosti je 12 bank, z toho 3 největší vlastní více než polovinu kapitálu,
- podpora exportu provozována na základě mandátní smlouvy na účet státu,
- prostředník mezi exportním odvětvím, bankovním sektorem, účastníky kapitálového trhu, relevantními ministry a institucemi a vlastníky,
- vlastníci společnosti jsou také obchodními partnery – důraz na praktické fungování,
- stát prostřednictvím ministerstva financí rozhoduje, jaké projekty bude v souladu se směřováním vlastní hospodářské politiky podporovat,
- pro přijímání jednotlivých případů existuje Poradní sbor tvořený ze zástupců příslušných ministerstev.

Negativa

- velké zatížení ministerstva financí,
- akcie společnosti rozmělněny mezi velký počet společností (s ohledem na zvláštní funkci OekB nejsou její kmenové akcie kótovány na Vídeňské burze; akcie mohou být převáděny pouze se souhlasem dozorčí rady).

3.5 Shrnutí

Třetí kapitola disertační práce měla přiblížit konkrétní fungování státní podpory exportu ve vybraných modelech. Jako nejčastější právní formou ECA v daných modelech se objevuje akciová společnost (kromě EXIMBANKY SR, která je institucí sui generis). Při porovnání zvolených zemí, tedy ČR, Polska, Slovenska a Rakouska byly sledovány čtyři odlišné přístupy uspořádání institucí, poskytující pojišťovací a finanční služby exportu se státní podporou. Každá země tak volí vlastní systém podpory exportu, který koresponduje s vývojem hospodářské situace v daných zemích.

V ČR existuje ve funkci exportní úvěrové agentury Exportní garanční a pojišťovací společnost (EGAP), což by instituce pro pojišťování exportních úvěrů a Česká exportní banka (ČEB) pro financování státem podporovaných úvěrů. EGAP vystupuje jako akciová společnost, její práva a povinnosti tak vyplývají z obchodního zákoníku. Důležitou roli pak hraje dozorčí rada, která společně s akcionáři rozhoduje o přijetí či zamítnutí nových klientů. Zároveň činnost EGAP, respektive využití státních prostředků dohlíží NKÚ.

V Polsku vystupuje jako exportní úvěrová agentura Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych Spółka Akcyjna (KUKE), která se zaměřuje na pojištění exportních úvěrů a záruk. Pro oblast financování se státní podporou zde zastává místo Banka Gospodarstwa Krajowego (BGK), která vedle toho slouží k financování veřejného sektoru. Obě tyto plně státní instituce spolupracují a společně realizují vládní program pro podporu exportu v Polsku. Značný vliv na rozhodování má také ministerstvo financí, které je zapojeno do prosazování hospodářské politiky pro státní podporu exportu. Pro realizování hlavních činností v KUKE existuje dle zákona o státní podpoře exportu komise složená z ministrů jednotlivých souvisejících ministerstev. Na rozdíl od ČR, má tato komise větší pravomoci a jejími členy jsou především samotní ministři souvisejících ministerstev, kteří rozhodují o jednotlivých případech pojištění se státní podporou. Stejně jako v ČR, i zde je činnost KUKE kontrolována Národním kontrolním úřadem. Polský systém je také nejkonkrétnější, což se týče stanovení limitů pro pojištění a financování se státní podporou. Všechny limity jsou specifikovány zákonem o státním rozpočtu, tedy pro každý rok. Na konci roku 2012

byla provedena analýza o efektivnosti využití státního programu podpory exportu. Z analýzy vyplynula potřeba rozšíření nabídky produktů KUKE, aby lépe obsáhla potřeby exportérů v současných podmínkách.

Na Slovensku existuje pouze jedna exportní úvěrová agentura, která plní jak funkci pojišťovací tak bankovní. Tuto úlohu zastává EXIMBANKA SR. Dle zákona o EXIMBANCE má nejdůležitější funkci pro provádění státem podporované exportní politiky Rada banky. Má 5 členů, tedy ředitele, 3 náměstký pro bankovní, pojišťovací i finančně ekonomickou divizi a dalšího člena. Tato Rada pak např. schvaluje podmínky úvěrů, rozhoduje o tvorbě a použití rezerv a poskytování záruk. Oproti ostatním porovnávaným zemím Slovensko nestanoví limity pro pojištění exportních úvěrů a bankovní záruky.

Ačkoliv je míra otevřenosti ekonomiky ve sledovaných modelech nejvyšší právě na Slovensku (za rok 2011 přibližně 89 %), tento fakt se neodráží do propojištěnosti, tedy podílu podpořeného vývozu na celkovém vývozu. V rámci podílu podpořeného exportu se drží na nižší úrovni než ČR, v měřítku pojištěných exportů na celkovém vývozu je to pouze kolem 2 %. I z tohoto důvodu se EXIMBANKA SR zaměřuje v období 2013-2020 na navýšení podpory exportu, např. navýšením pojistné kapacity, která je oproti ČR přibližně 10x menší (oproti Polsku a Rakousku dokonce 50x ke konci roku 2012). Pro efektivnější využití státní podpory exportu vznikla na konci roku 2012 Rada na podporu exportu a investic, která má zaručit větší propojenost a součinnost všech aktérů působících v oblasti ekonomické diplomacie a pro prosazování obchodně ekonomických zájmů v zahraničí a zefektivnit tak státní podporu exportu.

Posledním sledovaným modelem je Rakousko, kde vystupuje jako exportní úvěrová agentura, také jedna instituce zaštiťující jak pojišťovací tak bankovní služby, nicméně v tomto případě vykonává ECA svou činnost na základě mandátní smlouvy na účet státu. Rakouská Österreichische Kontrollbank Aktiengesellschaft (OeKB) je vlastněna pouze soukromými bankami, které jsou také jejími obchodními partnery. To může být velké plus, protože banky přesně vědí, jaké služby potřebují v rámci možnosti státní podpory exportu.

Ačkoliv OeKB uzavírá pojistné smlouvy s komerčními bankami a exportéry, má v oblasti pojišťování jen částečnou pravomoc. Spolkovým ministerstvem financí k jednání je totiž pověřena především k bankovní činnosti. Na základě toho musí OeKB splňovat určité požadavky, především mít povolení pro bankovní činnost prováděnou v Rakousku dle zákona č. 532/1993 Sb. o bankovníctví, a má také zajistit důvěryhodné, odpovědné a nákladově efektivní řízení systému vývozních garancí. Samotné vyřizování jednotlivých žádostí o pojištění včetně posouzení aspektů s dopady na životní prostředí a zaměstnanost a také projekty přesahující hodnotu úvěrů 500 tis. Eur však hodnotí Poradní sbor, stanovený spolkovým ministerstvem financí, které má následně také konečnou rozhodovací pravomoc; zpravidla však respektuje návrhy Poradního sboru. Poradní sbor je složen ze zástupců příslušných ministerstev. Limit pojistné kapacity je stanoven zákonem o podpoře exportu. V Rakousku existuje také maximální limit, pro financování exportu prostřednictvím OeKB, který je stanoven v zákoně o financování podpory exportu. Oba uvedené limity jsou navyšovány s příslušnými novelami jednotlivých zákonů.

Důležitou oblastí v rámci součinnosti bankovního a pojišťovacího sektoru je také forma ručení státu. Zákonná podmínka na poskytnuté exportní úvěry je taková, že musí mít zajištění u úvěrové pojišťovny, obvykle k tomu vytvořené. V těchto případech (kromě Rakouska) jsou takové instituce plně vlastněné státem a státní záruka je tak realizována prostřednictvím exportní úvěrové pojišťovny. Rakouský systém vymezuje širší možnosti ručení dle příslušných zákonů, a to buď prostřednictvím spolkového ministerstva financí, nebo jiné úvěrové instituce, případně také Rakouské hospodářské služby.

Jednotlivé modely přichází rovněž s různým pojetím vlastnické struktury exportních úvěrových agentur počínaje od určitých sekcí ministerstev až po soukromé instituce operující na základě určitých ujednání s vládou. Rozdíly pak panují také v legislativním prostředí, kdy mohou být pravidla a podmínky stanoveny zákonem či mandátní smlouvou a také rozsahem, co jednotlivé zákony obsahují. V porovnávaných zemích se setkáváme především s případy, kdy stát vlastní úvěrovou pojišťovnu (případně také exportní banku), obvykle je státem daná instituce i založená. V případě Rakouska jsou vlastníky společnosti soukromé společnosti. Odlišná situace panuje v oblasti financování vývozu.

Zde je na místě uvažovat způsobem, existuje-li vůbec specializovaná státem vlastněná exportní banka, jako je tomu v ČR, na Slovensku či v Polsku.

Odlišné nároky vyplývají do jisté míry také na vývozce, kteří v jednotlivých zemích musí splňovat konkrétní podmínky dané země tak, aby mohli dosáhnout na produkty se státní podporou. V rámci podpory exportu existuje také patrný rozdíl v nabízených produktech. Ve všech zemích (pro tuto práci především země EU) hraje výchozí roli význam pojištění při podpoře exportu, krom toho také garance.

Neexistuje systém státní podpory exportu, který by byl pro dvě různé země úplně totožný. Podnětů, které utváří specifickou historickou, hospodářskou i politickou kulturu země je nespočet a každá země na to reaguje adekvátně svým možnostem, na základě čehož formuje nastavení vlastního systému respektující při tom mezinárodně uznávaná pravidla pro státem podporované exportní úvěry. Země EU se v tomto ohledu zavázaly respektovat Konsensus OECD, stanovující tato pravidla v mezinárodním prostředí, dále dohody WTO a předpisy EU.

Závěr

Tématem předkládané disertační práce je „*Úloha EU a jejích členských států při řešení finanční podpory exportu*“. Aby bylo možné dosáhnout hlavního cíle, kterým je vyhodnocení možnosti a metod financování a pojišťování vývozních úvěrů a investic v současné ekonomické a finanční situaci světové ekonomiky, bylo třeba odpovědět na řadu otázek.

Téma práce bylo sledováno v kontextu vývoje EU, včetně současného krizového období, s cílem zdůvodnit potřebu zefektivnění státní podpory vývozu, a to jak na úrovni EU, tak zejména na úrovni členských států. K vyhodnocení stávající situace EU a jejího postavení na mezinárodních trzích byl využitý rozsáhlý faktografický materiál pocházející z renomovaných institucí – Mezinárodního měnového fondu, Světové banky, OECD a Eurostatu, ale i analyzovaných členských států EU.

Na celkovém propadu pozice EU má svůj podíl stav jednotného evropského vnitřního trhu, kdy na jedné straně existují snahy po jeho prohlubování a snad i jeho dokončení, na straně druhé se ale stále více zvětšují rozdíly mezi jednotlivými členskými ekonomikami.

To se naplno projevuje v souvislosti s nástupem hospodářské krize, kdy vyplouvají na povrch zásadní, dosud latentní, rozdíly a slabiny řady států. Nedodržování konvergenčních pravidel významnou částí členských zemí, které si EU stanovila jako určující pro možnost zavedení společné měny, rostoucí míra nezaměstnanosti většiny evropských zemí, nižší, ba dokonce záporná tempa růstu HDP, nemluvě o vyšší zadluženosti obyvatel již nedopadá pouze na samotné členské ekonomiky, ale díky vzájemné provázanosti pak také na ostatní státy eurozóny, respektive celou EU.

Tyto negativní faktory se jednoznačně promítají také do mezinárodního obchodu, kde EU rovněž ztrácí svůj významný podíl, který si dříve vybudovala, a to zejména ve prospěch Číny, ale i dalších nově se rozvíjejících zemí. Dalo by se tak říci, že se nyní EU díky svým vlastním problémům nestihá plně adaptovat na nové podmínky v rámci světového dění.

Z těchto důvodů se předkládaná disertační práce významnou měrou věnuje otázkám, jak EU opět zařadit mezi nejvýznamnější účastníky na mezinárodních trzích. Jedním ze způsobů může být zintenzivnění podpory exportu, který má v současnosti globální význam. Ačkoliv vývoz členských zemí na vnitřní trh EU dosahuje v průměru EU přibližně dvou třetin, vyvstává nutnost kam směřovat obchodní aktivity i do dalších nových oblastí. Země EU tak vyhledávají nová teritoria, aby alespoň částečně diverzifikovaly své vývozy a celkově tak opět pozvedly nebo alespoň pozici EU ve světovém obchodu.

Je však třeba konstatovat, že EU nemá a ani nemůže mít jednotnou či společnou proexportní politiku. Při analýze rozpočtu EU, který je obvykle sestavován na střednědobý rámec (ten poslední i následující na sedm let) zde pro to není ani případný finanční prostor. Delimitaci výkonu pravomoci v oblasti státní podpory vývozu na jednotlivé členské státy je logická, neboť jediným, kdo poskytuje formou záruk za činnost exportních úvěrových agentur finanční záruky, jsou a ještě dlouho zůstanou státní rozpočty členských zemí. Ingerence EU v této oblasti de facto začíná a končí implementací Konsensu OECD do unijní legislativy a sledováním jeho dodržování v činnosti jednotlivých členských zemí.

Proexportní politika je tak realizována na úrovni členských států, které se v důsledku strategie diverzifikace teritoriálního zaměření exportu dostávají do složitějších a rizikovějších podmínek. Na to, aby mohly být transakce do zemí mimo EU vůbec prováděny, je totiž třeba zohlednit rovněž vyšší rizika, která s takovými obchody souvisejí. Riziko nezaplacení pohledávek druhou stranou, dovozcem či dlužníkem, se vlivem teritoriální diverzifikace vývozu, zahrnující i rizikovější teritoria, především ve střednědobém a zejména dlouhodobém horizontu, výrazně zvyšuje.

Při posuzování podmínek pro potřebnou diverzifikaci teritoriální struktury vývozu se v disertační práci vychází především z mezinárodního rámce vymezeného pro státní podporu exportu, tedy z Konsensu OECD. Kritické zhodnocení jeho funkčnosti i tržní neutrality v současných podmínkách světových trhů a především ekonomické situaci v EU se stalo východiskem pro posouzení účinnosti modelů státní podpory vývozu, které jsou uplatňovány v ČR a ve vybraných členských státech EU.

Pro splnění hlavního cíle byla hlavní pozornost zaměřena na následující dílčí výzkumné otázky, zejména pak:

Je snaha o tržní neutralitu systému státní podpory vývozu založeného Konsensem OECD v současnosti striktně dodržována?

Na poli pojištění pohledávek existují dvě hlavní oblasti rizik, komerční a teritoriální. Komerční rizika jsou definována jako riziko platební neschopnosti či nevůle. Tato rizika jsou obvykle kryta komerčním typem pojištění vývozních úvěrů a jsou zajištěna u komerčních zajišťoven. V tomto segmentu pojištění vývozních úvěrových rizik jsou v EU uplatňována obecná harmonizovaná pravidla, platná na jednotném evropském pojistném trhu.

Odlišná situace panuje v oblasti krytí teritoriálních rizik, tedy těch, která jsou definována Konsensem OECD a jsou natolik velká, že pro jejich pojistné krytí nemá soukromý sektor dostatečnou pojistnou, ale ani zajišťovací kapacitu, aby je mohl přijmout do pojištění. V roli „zajišťovatele“ zde vystupuje stát se svým rozpočtem. V tomto případě vstupují do pojištění a zvýhodněného financování specializované pojišťovací a bankovní instituce, nebo takové instituce, které vykonávají tyto činnosti na základě speciálního právního předpisu a disponují specifickým napojením na státní rozpočty daných zemí. U těchto institucí v případě pojišťování se státní podporou naopak nefungují obecně platná pravidla pro fungování jednotného evropského pojistného trhu založená směrnicemi EU pro oblast komerčního pojištění. Shody v přístupech k uplatňování státní podpory vývozu je dosahováno naplňováním Konsensu OECD, který byl implementován do evropské legislativy. Pro oblast teritoriálních rizik to tak jsou právě jednotlivé členské země, které plně zodpovídají za fungování vlastních specializovaných institucí vytvořených za účelem finanční podpory exportu.

Uvedená skutečnost, že se Konsensus OECD stal součástí evropské legislativy, vedla současně k tomu, že se EU stala jeho kolektivním participantem s tím, že na jednáních pracovní skupiny pro exportní úvěry sekretariátu OECD je EU reprezentována jednou delegací prezentující v EU předjednaná stanoviska unie. Při tom však dochází k jistému

„zprůměrování“ stanovisek členských států, které zejména pokud jde o zařazení dovozních zemí do jedné ze sedmi kategorií teritoriálního rizika a minimálních pojistných sazeb nemusí mít před jednáním pracovní skupiny vždy stejný názor; nicméně v situaci „jednoho členu“ zastupujícího EU nemohou jednotlivé země svá stanoviska v rozhodujících jednáních uplatnit. Evropskou unii v současnosti tvoří již 28 států, kde každý z nich má svá ekonomická, politická i historická specifika. Ačkoliv existuje v EU shoda na nutnosti diverzifikovat teritoriální strukturu vývozu, nemusí být jednotlivými zeměmi akcentovaná a preferovaná struktura jednotná. Z toho lze vyvodit závěr, že při snaze takto „homogenizovat“ členské státy EU může docházet (a také dochází) k odlišnosti zájmů prosazovaných EU jako celku a skutečných potřeb jednotlivých členských zemí. Právě v tomto ohledu lze uvažovat o popření jednoho ze základních principů konkurenční neutrality, kterým je jednotný přístup k objektivním informacím.

Jaká kritéria se používají pro teritoriální rizika a jak jsou využívána při zařazování jednotlivých zemí do rizikových kategorií?

O teritoriální rizika se jedná v případech, které vyplývají z politických, finančních a makroekonomických událostí a opatření v domovské zemi dlužníka, a která mají pro dovozce povahu vyšší moci. Konsensus OECD pak zařazuje země do jedné ze sedmi rizikových skupin v závislosti na výsledku ekonometrického modelu, který určí pravděpodobnost, jakým způsobem budou jednotlivé země spravovat své vnější dluhy, tedy jak vysoké je u nich úvěrové riziko země. Vychází se např. z finanční a ekonomické situace a platebních zkušeností s danou zemí. Krom toho tento model posuzuje politické faktory. Výsledkem je pak ocenění míry rizika konečným zařazením do jedné ze sedmi rizikových kategorií.

Vedle toho stojí skupina zemí, která tak posuzována není. Tou je riziková kategorie 0, kam automaticky patří vysoko příjmové země OECD včetně vysoko příjmových zemí eurozóny. Úroveň rizika je zde považována za zanedbatelnou, případně se u nich vůbec nepředpokládá. Ve srovnání s ostatními zeměmi zařazenými do jedné ze sedmi rizikových skupin, nejsou pro rizikovou kategorii nula stanoveny minimální pojistné sazby. Díky tomu, že se u těchto zemí ani neuvažuje o případném riziku nesplacení, musí být

respektována podmínka, že pojistné sazby pro země ze skupiny nula nesmí být nižší než pojistné sazby nabízené soukromým sektorem (v rámci komerčního pojištění vývozních úvěrových rizik), aby nedocházelo k narušení konkurenční neutrality.

Uplatňovaná zásada sedm plus jedna riziková kategorie by snad byla správnou myšlenkou, kdyby jednotlivé země byly zařazovány do kategorie 0 na základě jejich konkrétní ekonomické a finanční situace, a toto jejich zařazení bylo v určitých intervalech verifikováno; současná situace zejména některých zemí EU a eurozóny ukazuje, že osamocený požadavek na určitou výši hrubého národního důchodu na obyvatele (GNI/capita) je problematickým předpokladem pro příslušnost ke skupině 0. Vystává pak následující otázka.

Odpovídá současné zařazení zemí do rizikových kategorií jejich reálné ekonomické a finanční situaci a perspektivě jejich vývoje?

Reálný problém tedy nastává, pokud je podrobně prozkoumána právě ona riziková kategorie 0 dle Konsensu OECD, kam mimo jiné patří díky odlišnému přístupu zařazení zemí také většina států EU. Rozdíly v určení míry úvěrového rizika jsou dobře pozorovatelné při porovnání jednotlivých zemích z rizikové kategorie 0 dle Konsensu OECD (jimiž se řídí vývozci a ECA) s výsledky ratingových hodnocení předních ratingových agentur, tedy Moody's, Standard&Poor's a Fitch (těmi se řídí investoři a věřitelé). V některých případech pak dochází k diametrálním rozdílům ocenění schopnosti vybrané země splácet své závazky. Do stejné skupiny se řadí země ekonomicky velmi stabilní a spolehlivé jako např. Dánsko, Německo, Švédsko, Švýcarsko. Na straně druhé však stejná riziková skupina zahrnuje také země, které spadají do spekulativního stupně ratingového ohodnocení. V současnosti sem patří např. Irsko, Maďarsko, Portugalsko a samozřejmě i Kypr a Řecko.

Dochází tak k významnému zkreslení dle zařazení zemí Konsensem OECD, který je respektovaný exportními úvěrovými agenturami po celém světě.

Je správně nastaveno či aplikováno rozdělení rizik v mezinárodním obchodě na komerční a teritoriální?

Konsensus OECD přesně definuje, která rizika jsou považována za teritoriální (politická či tržně nezajistitelná) a která za komerční. U teritoriálních rizik se předpokládá, že vyplývají z politických finančních a makroekonomických událostí a opatření v domovském státě dovozce či dlužníka a mají z jeho hlediska povahu vyšší moci. Za komerční se pak považují ta rizika, která vyplývají z ekonomické situace zahraničního kupujícího a jsou jím přímo ovlivnitelná, obvykle se sem řadí riziko platební neschopnosti a platební nevůle. Na komerční rizika se nemá vztahovat státní podpora exportu a jsou zajištěna výhradně soukromým zajišťovacím sektorem.

V současném měnícím se světě poznamenaném dopady krize, kdy roste zadlužení jednotlivých členských států, je stále těžší odlišit, kdo je původcem nezaplacení pohledávek. Vyvstává otázka, zda za bankroty firem či jejich platební neschopnosti, ale částečně i platebních nevůl, jsou odpovědné samotné dovozní firmy či snad jejich domovské státy, které svými vládními opatřeními reagují na dění kolem sebe a samy tak vytvářejí stále horší podmínky pro fungování firem, což v konečném důsledku může vést k platební neschopnosti vůči zahraničnímu dodavateli, věřiteli. Faktem je, že většinou nelze jednoznačně posoudit, kdy za riziko platební neschopnosti či platební nevůle, tedy rizika spadající do kategorie komerčních rizik krytých komerčním sektorem, mohou vždy jen samotní exportéři. Striktní rozdělení rizik na komerční a teritoriální tak může v současnosti ztrácet na významu a může se jevit jako neobjektivní. Je nicméně skutečností, že tohoto problému při uplatňování Konsensu OECD si je sekretariát OECD pro exportní úvěry vědom a navrhl zohlednění dle typu veřejných a soukromých dlužníků. Současně se difference mezi rizikem cílového státu vývozu a konkrétním odběratelem (tedy dlužníkem) řeší v práci zmíněnými koeficienty.

V předkládané práci je dále dokumentována potřeba posílení angažovanosti států při podpoře vývozu; zároveň s respektem k pravidlům Konsensu OECD lze učinit závěr, že jediným relevantním nositelem nových nároků na posílení státní podpory vývozu jsou

právě členské státy. Ty však v rámci pravidel Konsensu, sledovaných praxí realizovanou v rámci EU, uplatňují diferencované modely státní podpory.

Každá země volí takový systém podpory exportu, který je nastaven na základě jejích vlastních politických, právních zkušeností, ale zejména ve vazbě na ekonomické podmínky konkrétní země. Svůj vliv má také vyspělost bankovního a pojistného sektoru. Všechny sledované modely státní podpory exportu se shodují v tom, že:

- jsou realizovány v rámci pravidel vymezených Konsensem OECD, k jejichž respektování se jednotlivé členské země EU a EU jako celek zavázala,
- všechny kryjí teritoriální rizika a také dlouhodobá a střednědobá komerční rizika (ta krátkodobá jsou přesunuta na soukromé instituce).

V souvislosti s tímto zásadním faktem však vznikaly i další otázky týkající se forem institucionálního a legislativního uspořádání systému státní podpory vývozu ve vybraných zemích EU. V práci byly analyzovány jednotlivé modely z hlediska vztahů institucí státní podpory vývozu ke státu, forem jejich napojení na státní rozpočet, vazeb mezi bankovními a pojišťovacími institucemi státní podpory vývozu, jejich vztah ke komerčnímu sektoru a komerčním bankám a způsobu součinnosti s klienty, tedy vývozci či financujícími bankami. Analýza byla provedena za Českou republiku, Slovensko, Polsko a Rakousko, tedy země, jejichž proexportní systém je ze zmíněných hledisek koncipován do značné míry odlišně. Jejím cílem bylo nalézt a identifikovat pozitivní impulzy k případné rekonstrukci státní podpory vývozu v ČR.

Provedená analýza ukázala, že:

- 1) V analyzovaných zemích zajišťují státní podporu vývozu:
  - dvě specializované státní instituce pro pojišťování a financování exportních úvěrů a investic - ČR;
  - specializovaná exportní úvěrová pojišťovna a státem zřízená banka, která vedle státem podporovaného financování vývozu poskytuje komplexní financování veřejného sektoru - Polsko;
  - jedna zákonem zřízená instituce, která propojuje jak bankovní tak pojišťovací činnosti pro exportní úvěry - Slovensko;

- jedna instituce poskytující pojišťovací i bankovní služby se státní podporou na účet státu na základě mandátní smlouvy - Rakousko.
- 2) V jednotlivých sledovaných modelech se jako nejčastější právní forma exportní úvěrové agentury objevuje akciová společnost (ČR, Polsko, Rakousko), jinak je tomu na Slovensku kde je EXIMBANKA SR institucí sui generis. Akcionářem exportních pojišťoven v ČR (EGAP) a v Polsku (KUKE) je stát, na Slovensku (EXIMBANKA SR) jde o státem vlastněnou právnickou osobu. V Rakousku jsou akcionáři OeKB výhradně soukromé banky, které jsou pak i hlavními obchodními partnery OeKB.
- 3) Z provedené analýzy vyplývají dále důležité rozdíly v oblasti:
  - a. kapitálového vybavení,
  - b. kompetencí pro přijímání rizik k pojištění či poskytování úvěrů,
  - c. konkrétní komunikace s vládami resp. k tomu určenými institucemi,
  - d. výkonnosti, resp. propojištěnosti vývozu exportních pojišťoven atd.

Následující tabulka 32 zachycuje komparaci nejdůležitějších zjištěných parametrů. Hodnoty ukazatelů jsou pro srovnání uvažovány k 31. 12. 2012, finanční data jsou ve všech posuzovaných zemích převedena na eura.

Tabulka 32 Porovnání vybraných parametrů u zvolených modelů členských zemí EU

Země / Charakteristika	ČR	Slovensko	Polsko	Rakousko
Model pro pojišťování a financování exportních úvěrů a investic ECA	2 státní instituce	1 státní instituce	státní exportní úvěrová pojišťovna + státem zřízená banka BGK	1 soukromá instituce na účet státu
Vznik	EGAP/ČEB	Eximbanka SR	KUKE	OeKB
Právní forma	1992/1995	1997	1991	1946
Akcionáři	a.s.	instituce sui generis	a.s.	a.s.
Základní kapitál²⁴²	MF, MPO, MZV, MZ	stát	MF a BGK (plně státní instituce)	komerční banky
Export²⁴³	EGAP 159 mil. Eur ČEB 56 mil. Eur	100 mil. Eur	19, 5 mil. Eur	130 mil. Eur
Pojistná kapacita	122 mld. Eur	63 mld. Eur	143 mld. Eur	130 mld. Eur
Dotace	10 mld. Eur	1 mld. Eur	50 mld. Eur	50 mld. Eur
Čím jsou nastavené limity stanoveny	EGAP 40 mil. Eur ČEB 25 mil. Eur	Fond na pojištění neobch. rizik 40 mil. Eur fond na záruky 20 mil. Eur	Fond na poj. neobch. rizik 245 mil. Eur Fond na záruky BGK 165 mil. Eur	limit pro podpořené financování 45 mld. Eur
Přijímání obchodních případů	Zákonem o SR	nejdou stanoveny	Zákonem o SR	Zákon o podpoře exportu
Určitá zvláštnost	Dozorčí rada EGAP, při vyšších rizicích je třeba souhlasu MF a MPO, případně vlády	Rada banky	Komise pro politiku exportního pojišťování	Poradní sbor
Rating S&P	-	Rada na podporu exportu a investic vzniklá na konci roku 2012	vládní program prováděný KUKE a BGK, na jeho naplňování dohlíží MF	OeKB vystupuje na základě mandátní smlouvy jako výhradní agent zastupující Rakousko
Propojitost	AA- pro ČEB	A/A- pro Eximbanku SR	A- pro BGK	Aaa/AA+ pro OeKB
Propojitost	8,8 %	1,7 %	5,0 %	4,2 %

Zdroj: vlastní zpracování

²⁴² Kurz je stanoven k 31.12.2012, pak platí 1CZK = 0,039777EUR, 1PLN = 0.245505 EUR dle KURZY. Převodník měn [online]. 2012. [vid. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/kurzy-men/kurzy.asp?a=X&mena1=CZK&c=1&mena2=EUR&d=31.12.2012&convert=P%F8eve%EF>.

²⁴³ EUROSTAT. Export [online]. 2012. [vid. 2014-02-26]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/international_trade/data/main_tables.

Z hlediska výkonnosti ECAs je z tabulky patrné, že se značně se liší také ukazatel pojistné kapacity, která je aktuálně srovnatelná v Polsku (významně vzrostla až v roce 2012) a Rakousku, ačkoliv hodnota celkového exportu Polska je na konci roku 2012 o přibližně 13 mld. Eur vyšší; oproti tomu v ČR je výše pojistné kapacity přibližně 5krát nižší v porovnání s předchozími státy (ve vztahu k celkovému exportu je nám bližší Rakousko) a na Slovensku dokonce 50 krát nižší oproti prvním dvěma uvedeným státům (oproti ČR je zde export přibližně poloviční). Pojistná kapacita je určující parametr pro schopnost exportní úvěrové pojišťovny přejímat velké obchody a zároveň adekvátně reagovat na rostoucí nároky vyplývající z pojistných plnění, která mimo jiné souvisejí i se současnou finanční krizí.

Z komplexního srovnání systémů podpory vývozu provozovaných ve sledovaných zemích lze vyvodit tyto nejvýznamnější závěry:

1. Smyslem systému státní podpory vývozu je podporovat vývoz jednotlivých zemí v souladu s jejich ekonomickými zájmy, které zpravidla formulují vlády; je nicméně pravdou, že stávající systém založený Konsensem OECD v podstatě neumožňuje tyto specifické zájmy zohlednit například snížením pojistných či úrokových sazeb v teritoriálních relacích, které jsou z hlediska ekonomické politiky země prioritní. Odraz těchto zájmů v pojišťovací a úvěrové praxi exportních úvěrových agentur může za této situace de facto spočívat pouze v jejich rozhodnutí o poskytnutí či neposkytnutí státní podpory danému projektu. V této souvislosti vyvstává otázka, do jaké míry tato podpora napomáhá realizaci vládních koncepcí. Tato provázanost státní proexportní politiky s činností institucí státní podpory vývozu (ECA) je různá a souvisí jak s konceptem samotných ECA, tak i s postupy uplatňovanými při rozhodování o udělení této podpory.
2. Každá z uvedených zemí klade odlišné nároky na pojišťování a financování exportních úvěrů a rozhodování o průmětu cílů státní hospodářské strategie do činnosti exportních pojišťoven a bank. To souvisí i s typem společnosti, které státní proexportní politiku realizují, tedy zda to jsou akciové společnosti, instituce sui generis či jiné subjekty.

- a) V ČR je systém státní podpory vývozu realizován jak v oblasti financování, tak i pojišťování specializovanými akciovými společnostmi. Hlavním měřítkem pro rozhodování o poskytnutí podpory je míra rizika spojeného s návratností takových úvěrů s ohledem na platební schopnost zahraniční osoby v postavení dlužníka a země, ze které má být úhrada pohledávky provedena. ČR dále nekonkretizuje další požadavky, které by respektovaly směřování prováděné hospodářské politiky.
- b) V Polsku je nastaven speciální vládní program pro podporu exportu, který je zajišťován prostřednictvím exportní pojišťovny Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych Spółka Akcyjna (KUKE) a banky *Banka Gospodarstwa Krajowego* (BGK), která zajišťuje komplexní financování hospodářské politiky polské vlády.
- c) Na Slovensku je deklarována přímá souvislost EXIMBANKY SR, zřízené specifickým zákonem (není a.s.) se státní proexportní politikou a strategií.
- d) Rakouský model se vyznačuje značnou ingerencí vládních a nevládních institucí v oblasti podpory exportu.

Z porovnání analyzovaných modelů se pro rozvoj systému státní podpory vývozu v ČR jeví jako inspirativní prohloubení součinnosti exportní pojišťovny s finančními institucemi finančně zastřešujícími celkovou hospodářskou politiku země. Lze zvážit i (již dříve neformálně ověřovanou) širší spolupráci exportní pojišťovny s nevládními institucemi typu Hospodářská komora ČR a Svaz průmyslu a dopravy ČR.

Naproti tomu lze za pozitivní považovat zvolenou formu proexportních institucí – jako obchodních společností se statutem akciové společnosti, která zajišťuje lepší efektivitu vynakládání prostředků poskytnutých těmito institucím státem. O každé žádosti o pojištění či financování se státní podporou rozhodují orgány a.s. nebo zástupci akcionáře na základě posouzení míry rizika pro vývozce – žadatele o úvěr či pojištění, ale i pro banku či pojišťovnu samotnou.

V souvislosti s posuzováním součinnosti bankovní a pojišťovací instituce při podpoře exportu lze v ČR vycházet jak z dlouholetých převážně pozitivních zkušeností, ale i ze zkušeností zahraničních. Na základě intenzivních snah komerčního bankovního sektoru však byl v poslední době tento vztah rozvolněn s tím, že komerční banky při poskytování vývozních úvěrů mohly používat také jiné formy zajištění těchto obchodů, tedy bez účasti státní úvěrové pojišťovny EGAP. Tím v praxi došlo k rozmělnění nároků na hodnocení odběratele (dlužníka), přičemž i z toho mohly vyplynout současné problémy; zejména v oblasti zvýhodněného financování provozovaného ČEB. V souladu s tím vznikají myšlenky týkající se potřeby ČEB při zachování stávající exportní pojišťovny. Při rozvíjení těchto úvah lze dojít k závěru, že za situace, kdy má stát mít ingerenci v oblasti podpory vývozu jako součásti celkové hospodářské politiky, bylo by vhodné zvážit výhody spojené se začleněním agendy poskytování vývozních úvěrů do jiné instituce, např. do Českomoravské záruční a rozvojové banky, a.s. (ČMZRB). Takový krok, který by znamenal podobný systém jako v Polsku, by si však vyžádal zcela nový koncept finanční instituce zastřešující všechny oblasti.

Téma disertační práce zasahuje do poměrně širokého okruhu problémů, které souvisejí s potřebou posílení úlohy EU na mezinárodních trzích. V předkládané práci byly analyzovány přístupy uplatňované při státní podpoře exportu vybranými členskými státy; lze konstatovat, že systémy pojišťování a financování vývozu se státní podporou jsou ve své současné rozdílnosti a současně fundamentální jednotě dobrou základnou pro růst exportní výkonnosti jednotlivých zemí a Evropské unie jako celku. Zároveň specifické přístupy jednotlivých členských států k dané problematice mohou být i vhodnou základnou pro výměnu zkušeností mezi ECA.

Seznam použité literatury

Citace

ASCARI, R., *Is Export Credit Agency A Misnomer? The ECA Response To A Changing World*, 2007, SACE. 2007 [vid. 2013-02-02]. Dostupné z: <http://www.sace.it/GruppoSACE/export/sites/default/download/wpsacen02.pdf> >.

BALASSA, B. A. *The Theory of Economic Integration*. 1. vyd. R.D. Irwin, 1961. 308 s. ISBN 978-0-415-67910-7.

BALDWIN, R. a CH. WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-1807-1.

BARČI, Tomáš. *Státní podpora vývozního úvěrového pojištění: distorze či tvorba obchodu?* Praha: Universita Karlova v Praze, 2004. Disertační práce (Ph.D.). Dostupné z: ies.fsv.cuni.cz/default/file/download/id/942.

BERNSKÁ UNIE, Výroční zpráva za rok 2013 [online]. 2013. [vid. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.berneunion.org/pdf/Berne%20Union%20Yearbook%202013.pdf>.

BEXA, *British exporters association, 2011*. [online]. 2011. [vid. 2014-01-03]. Dostupné z: http://www.bexa.co.uk/docs/BExA%20ECA%20benchmarking%20paper%202011%20-%2020111020%20bexa%20research%20-%20eca%20benchmarking%20v16%20_final%20version.pdf.

BGK. *Bank Gospodarstwa Krajowego, oficiální stránky*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-05]. Dostupné z: <http://www.bgk.com.pl>.

BGK. *Export support Government Program*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-05]. Dostupné z: <http://www.bgk.com.pl/export-support-government-program-en/export-support-government-program>.

BÖHM, A. a I. FUJEROVÁ. The Crisis, Responsibility and Regulation. *Chinese Business Review*. 1. vyd. El Monte, Caliphornia, USA: David Publishing Company, 2012, roč. 11, č. 4. S. 343 – 354. ISSN 1537-1506.

BÖHM, A. a K. TŮMOVÁ. Pojištění vývozních úvěrů v současné ekonomické situaci. *E+M Ekonomie a Management*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2010, roč. 2010, č. 3. S. 72 – 82. ISSN 1212-3609. Dostupné z: http://custom.kbbarko.cz/e+m/03_2010/07_bohm.pdf.

BÖHM, A. a A. KOBÍK VALIHOROVÁ. Responsibility of States in the process of International Trade Support. In *3rd International Conference on Applied Social Science 2013 (ICASS 2013)*. 1. vyd. IERI Publisher, 2013.

Seznam použité literatury

- BÖHM, A. *Ekonomika a řízení pojišťoven v podmínkách po vstupu České republiky do Evropské unie. Vybrané aspekty*. 1. vyd. Praha: Aspi Publishing, 2004. s. 39. ISBN 80-7357-020-3.
- BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. ISBN 978 80 7431-004-1.
- BÖHM, A. a K. MUŽÁKOVÁ. *Pojišťovnictví a regulace finančních trhů*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2010. ISBN 978-80-7431-035-5.
- BREUSS, F., *The Management of the EU Budget* [online]. 2010. [vid. 2013-11-20]. Dostupné z: http://www.aer.eu/fileadmin/user_upload/Commissions/InstitutionalAffairs/EventsAndMeetings/2010/Bureau_Porec/Breuss_AER_Porec_14-15_10_2010.pdf.
- BUSINESSINFO. *Nestátní podpora* [online], 2012. [vid. 2013-09-20]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/nestatni-podpora-exportu.html>.
- BUSINESSINFO. *Zahraniční obchod Polska*. [online]. 2013. [vid. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/polsko-zahranicni-obchod-zeme-19066.html>.
- Country Risk Classifications of the Participants to the Arrangement on Officially Supported Export Credits*. [online]. 2013. [vid. 2013-02-10]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/tad/xcred/2014-01-31-cre-crc-historical-internet-english.pdf>.
- CREDITREFORM. *Insolvenzen in Europa Jahr 2011 - 2012* [online]. 2011. [vid. 2012-10-24]. Dostupné z: http://www.creditreform.cz/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/cz/Presseartikel/Insolvenzen_in_Europa_Jahr_2011-12.pdf.
- ČEB. *Oficiální stránky ČEB*. [online]. 2013. [vid. 2013-10-22]. Dostupné z: www.ceb.cz.
- ČEB. *Výroční zprávy ČEB*. [online]. 2013. [vid. 2013-10-22]. Dostupné z: <http://www.ceb.cz/kdo-jsme/povinne-zverejnovani-informace/vyrocní-zpravy/>.
- ČNB, *Rating zemí*, [online]. 2013. [vid. 2013-12-08]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/rating/.
- ČSÚ. Český statistický úřad. *Definice export/import* [online]. 2012. [vid. 2013-02-02]. Dostupné z: Definice export/import <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zo>.
- ČSÚ. *Zahraniční obchod – metodika*. [online], 2012. [vid. 2013-01-016]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zo>.
- ČSÚ. *Počty firem provádějících zahraničně obchodní činnost*. 2013. [online]. 2013. [vid. 2012-11-02]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989.

Seznam použité literatury

DAVIDOVÁ, P. a R. OPRAVILOVÁ. *Rating a stabilita finančního systému* [online]. 2008. [vid. 2012-01-01]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2008/cl_08_080620.htm.

DOČKAL, V. a P. KANION, *Evropská unie tak akorát – Praktický průvodce evropskou integrací*, 1. vyd. Brno, Masarykova univerzita v Brně, 2005. 87 s. ISBN 80-210-3846. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/4/1224-eu_tak_akorat.pdf.

DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2003. S. 79 – 82. ISBN 80 86119 67 X.

EGAP. *EGAP potvrdil svůj antikrizový potenciál (rozhovor pro ČIA)*. [online]. 2012. [vid. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/o-spolecnosti/egap-v-mediich/archiv-2012/zpravy/2012-04-24.php>.

EGAP. *Exportní garanční a pojišťovací společnost, oficiální stránky*. [online]. 2011. [vid. 2012-10-20]. Dostupné z: www.egap.cz.

EGAP. *Hodnocení dopadů regulace (RIA) k návrhu změn legislativy související s navýšením finančních prostředků pro Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.* [online]. 2011. [vid. 2013-11-20]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/dokumenty/egap-v-mediich/2011-07-18-studie-ria.pdf>.

EGAP. *Státní podpora exportu*. [online]. 2013. [vid. 2013-10-14]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/informace/statni-podpora-exportu/index.php>.

EGAP. *Výroční zprávy* [online]. 2013. [vid. 2013-12-18]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/dokumenty/vyrocni-zpravy>.

EGAP. *Výroční zprávy 2006 – 2012*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-18]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/dokumenty/vyrocni-zpravy>.

EUR_LEX, *Nariadenie evropského parlamentu a rady EÚ č. 1233/2011*, [online]. 2011. [vid. 2012-11-24]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:326:0045:0112:CS:PDF>.

EUR-LEX. *Council Decision on the system of own resources of the European Union* [online]. 2011. [vid. 2013-10-17]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0510:FIN:EN:PDF>.

EUR-LEX. *Důvodová zpráva Komise o uplatňování některých pravidel v oblasti státem podporovaných vývozních úvěrů* [online]. 2006. [vid. 2013-10-20]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52006PC0456:CS:HTML>.

Seznam použité literatury

EUR-LEX. *Sdělení Komise č. 97/C 281/03* [online]. 2006. [vid. 2012-10-23]. Dostupné z: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:08:01:31997Y0917\(01\):CS:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:08:01:31997Y0917(01):CS:PDF).

EUR-LEX. *Sdělení Komise členským státům* [online]. 1997. [vid. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://eur-law.eu/CS/Sdeleni-Komise-clenskym-statuum-zaklade-cl-93-odst-,314298,d..>

EUR-LEX. *Směrnice Rady č. 98/29/ES* [online]. 1998. [vid. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1998L0029:20030605:CS:PDF>.

EUROPA EU Rozpočet Evropské unie, základní údaje. [online]. 2012 [vid. 2013-08-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/glance/budget_glance_cs.pdf.

EUROPA EU. *Budget 2011 in Figures*. [online]. 2012 [vid. 2013-10-28]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/budget/figures/2011/2011_en.cfm.

EUROPA EU. *Návrh Evropské komise na víceletý finanční rámec pro období. 2014- 2020* [online]. 2011. Lucemburk, ISBN 978-92-79-21282-6. Úřad pro publikace Evropské unie [vid. 2013-08-10]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/2011/mff2011/KV3112884CSN-web.pdf>.

EUROPA EU. *Prezentace J.M. Barossa na téma Priority evropského semestru 2013: Růst, konkurenceschopnost a zaměstnanost*. [online]. 2013 [vid. 2013-08-10]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/news/pdf/sg-2013-00286-01-04-cs-tra-00.pdf>.

EUROPEAN COMMISSION. *Taxation trends in the European union* [online]. vyd. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013 [vid. 2013-10-10]. S. 33, 37, 40. ISBN 978-92-79-28852-4. Dostupné z: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2013/report.pdf.

EUROSKOP. *Smlouva o Evropské unii (92/C 191/1)*, [online]. 2012 [vid. 2013-06-20]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/758-smlouva_o_eu_puvodni_verze.pdf.

EUROSTAT. *Evropské statistiky. External and Intra-EU trade. A statistical yearbook. Data 1958 – 2010*. [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011 [vid. 2013-07-09]. ISBN 978-92-79-21690-9 Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-GI-11-001/EN/KS-GI-11-001-EN.PDF.

EUROSTAT. *Evropské statistiky; Deficit/přebytek veřejného rozpočtu k HDP* [online]. 2012 [vid. 2013-05-15]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00127&plugin=1>.

Seznam použité literatury

EUROSTAT. Evropské statistiky. *Export* [online]. 2012. [vid. 2014-02-26]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/international_trade/data/main_tables.

EUROSTAT. Evropské statistiky; *HDP/obyvatele* [online]. 2012 [vid. 2013-0%-15]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>.

EUROSTAT. Evropské statistiky; *Průměrná roční míra inflace* [online]. 2012 [vid. 2013-0%-15]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tec00118>.

EUROSTAT. Evropské statistiky; *Veřejný dluh/HDP* [online]. 2012 [vid. 2013-05-15]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tea225&plugin=1>.

EVROPSKY DUM [online]. 2006. [vid. 2012-10-24]. Dostupné z: www.evropsky-dum.cz/getFile.aspx?itemID=149.

EXIMBANKA SR, *EXIMBANKA SR podpísala rámcovú zaisťiteľskú zmluvu s nemeckým Euler Hermes Kreditversicherungs-AG*. [online]. 2011. [vid. 2013-12-29]. Dostupné z: http://www.eximbanka.sk/buxus/generate_page.php?page_id=16212.

EXIMBANKA SR, oficiální stránky. [online]. 2013. [vid. 2013-12-28]. Dostupné z: <http://www.eximbanka.sk/>.

EXIMBANKA SR, *Strategia 2011 – 2015*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-28]. Dostupné z: http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/tlacove_spravy/Strategia_2011_2015.pdf.

EXIMBANKA SR, *Výroční zprávy za roky 2005 - 2012*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-29]. Dostupné z: http://www.eximbanka.sk/sk/o-nas/vyroczne-spravy.html?page_id=442.

EXIMBANKA SR. *Strategia EXIMBANKY SR na roky 2013 – 2020*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-30]. Dostupné z: http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/Strategia_EXIMBANKY_SR_na_roky_2013-2020__web.pdf.

EXIMBANKA SROV. *Aktualizácia teritoriálnej a komoditnej orientácie podpory exportu, možnosti vyššieho využitia poisťovacej kapacity a optimalizácie podielu cudzích zdrojov na financovaní Exportno-importnej banky Slovenskej republiky*. [online]. 2011. [vid. 2014-01-10]. Dostupné z: http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/Proexport_Material_Aktualizacia.pdf.

Seznam použité literatury

FALATHOVÁ, A. *Reforma rozpočtu Evropské unie a finanční rámec po roce 2012*. Praha 2009. 1. vyd.: Evropské hodnoty o.s. ISBN 978-80-904158-5-0. [vid. 2013-12-05]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/52/15777-eh-reforma-rozpocetu-evropske-unie-a-financni-ramec-po-roce-2013.pdf>.

FINANCE: *Angažovanost EXIMBANKY se zvýší, dostane od státu 60 milionů eur*. 2012. [online]. 2014. [vid. 2014-01-11]. Dostupné z: http://195.46.72.16/free/jsp3/search/view/ViewerPure_cz.jsp?Document=.%2F..%2FInput_text%2Fonline%2F12%2F12%2Ftbawclh594187.dat.1%40Fondy&QueryText=.

FUJEROVÁ, I. *Konsekvence rozdělení rizik pojištění vývozních úvěrů na rizika komerční a teritoriální*. *Sborník příspěvků SVOČ*. 1. vyd. Liberec: Technická Univerzita v Liberci, 2012. S. 45 – 54. ISBN 978-80-7372-911-0.

GOLA, P. Finance. *Není dluh jako dluh, super zadlužené Japonsko má nižší riziko státního bankrotu než Česko* [online]. 2012 [vid. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/351522-neni-dluh-jako-dluh-super-zadluzene-japonsko-ma-nizsi-riziko-statniho-bankrotu-nez-cesko/>.

ICC CR [online]. 2012. [vid. 2013-05-24]. Dostupné z: <http://www.icc-cr.cz/cs>.

ICC, *International Chamber of Commerce* [online]. 2012. [vid. 2013-05-24]. Dostupné z: <http://www.iccwbo.org>.

IMF. *Data and Statistic World Economic Outlook Database* [online]. 2014 [vid. 2013-05-10]. Dostupné z: http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/weodata/weorept.aspx?pr.x=69&pr.y=16&sy=2005&ey=2012&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=001%2C110%2C163%2C203%2C123%2C998%2C200%2C505%2C511%2C205%2C406&s=NGDP_RPCH&grp=1&a=1.

INVESTOPEDIA. *Export Credit Agency*. [online], 2013. [vid. 2013-12-25]. Dostupné z: <http://www.investopedia.com/terms/e/export-credit-agency.asp>.

JANDA, K., E. MICHALÍKOVÁ a V. POTÁCELOVÁ. *Vyplácí se podporovat exportní úvěry?*. Praha: Centrum evropských studií, VŠE. roč. 2009, č. 30. ISSN 1804-1280.

KLAUS, V. *Evropská integrace bez iluzí*, 1. vyd. Praha: Euromedia Group, k.s. Knižní klub, 2011. s. 65. ISBN 978-80-242-3326-0.

KMONÍČEK, Zdeněk. *Exportní financování*. Praha, 2001. s. 223. Disertační práce (Ph.D.). Vysoká škola ekonomická, Fakulta financí a účetnictví. [online]. 2012. [vid. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.kmonicek.eu/soubor/exportni-financovani-disertace2001/>.

KÖNIG, P. a kol. *Učebnice evropské integrace*. 2. vyd. Brno: Barrister & Principál, s.r.o., 2007. 402 s. ISBN 978-80-7364-044-6.

Seznam použité literatury

KUKE. *Act of 7 July 1994 on Export Insurance Guaranteed by the State Treasury*. 2013. [vid. 2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.kuke.com.pl/download.php?plik=262>.

KUKE. *Vládní program* [online]. 2013. [vid. 2013-12-26]. Dostupné z: http://www.kuke.com.pl/government_programs.php.

KUKE. *Výroční zprávy 2006 – 2012*. [online]. 2013. [vid. 2014-01-05]. Dostupné z: http://www.kuke.com.pl/annual_reports.php.

KUKE. Oficiální stránky. [online]. 2013. [vid. 2013-11-26]. Dostupné z: www.kuke.com.pl.

KUPEG. *Výroční zpráva za rok 2012*. [online]. 2012. [vid. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.kupeg.cz/uploaded/files/Contact%20files/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%202012.pdf>.

KURZY. Převodník měn [online]. 2012. [vid. 2013-11-26]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/kurzy-men/kurzy.asp?a=X&mena1=CZK&c=1&mena2=EUR&d=31.12.2012&convert=P%F8eve%EF>.

KYPETOVÁ J. *Perspektivy financování*, 2007. Praha: CEVRO Institut. [online]. [vid. 2013-01-20]. Dostupné z: http://www.cevroinstitut.cz/upload/file/studie/Perspektivy_financovani.pdf.

LISABONSKÁ SMLOUVA 2009. [vid. 2012-08-07]. Dostupné z: http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/cs_CZ/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=FXAC10083.

MIKULKA, M. Černý pátek 13. Rating devíti zemí eurozóny včetně Francie je horší, euro se propadlo. [online]. 2012. [vid. 2013-02-10]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-54415920-cerny-patek-13-rating-deviti-zemi-eurozony-vcetne-francie-je-horsi-euro-se-propadlo>.

MINISTERSTVO FINANCÍ POLSKA. *Financial Export Support, Basic Information*. [online]. 2013. [vid. 2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.finance.mf.gov.pl/en/financial-export-support/basic-information>.

MINISTERSTVO FINANCÍ RAKOUSKA, oficiální stránky. [online]. 2012. [vid. 2013-12-13]. Dostupné z: www.bmf.gv.at.

MONNET, J; URBAN, L. *Evropská unie a její politiky* [online]. Praha. VŠE, 2010. [vid. 2013-09-10]. Dostupné z: <http://www.scribd.com/doc/46618011/5HP300-01-EU-Integrace-Definice-1>.

MONTI M. *Nová strategie pro jednotný trh ve službách evropského hospodářství a společnosti*. s. 18 [online]. 2010 [vid. 2013-08-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/bepa/pdf/monti_report_final_10_05_2010_cs.pdf.

Seznam použité literatury

NKU SK. Protokol o výsledku kontroly hospodárenia s prostriedkami rozpočtu a majetkom Exportno-importnej banky Slovenskej republiky. [online]. 2013. [vid. 2013-12-28]. Dostupné z: <http://www.nku.gov.sk/documents/10157/265201/19709-44151-55.pdf>.

OBCAN.ECN [online]. 2008. [vid. 2013-07-15]. Dostupné z: <http://obcan.ecn.cz>.

OECD, *Official Export Credit Commitments to IDA-ONLY Countries (2002-2010)* [online]. 2011. [vid. 2013-07-12]. Dostupné z: [http://www.oecd.org/trade/xcred/2010-2002-sustainable-lending-TAD-ECG\(2012\)02-Tables%20for%20Internet%20\(FINAL\).pdf](http://www.oecd.org/trade/xcred/2010-2002-sustainable-lending-TAD-ECG(2012)02-Tables%20for%20Internet%20(FINAL).pdf).

OECD, *Cashflow 2011* [online]. 2011. [vid. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/tad/xcred/2011-cashflow.pdf>.

OECD, *Competitive Neutrality: Maintaining a Level Playing Field between Public and Private Business*, OECD Publishing. 2012. ISBN 978-92-64-17895-3. [online]. [vid. 2013-12-08]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/fr/concurrence/competitiveneutralitymaintainingalevelplayingfieldbetweenpublicandprivatebusiness.htm>.

OECD. *Arrangement on Guidelines for Officially Supported Export Credits*. 2013 [online]. [vid. 2013-02-02]. Dostupné z: [http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=tad/pg\(2013\)1](http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=tad/pg(2013)1).

OECD. *Export Credit Financing in OECD MEMBER Countries and Non Member Economies (Poland)*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-05]. Dostupné z: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/trade/export-credit-financing-systems-in-oecd-member-countries-and-non-member-economies-poland_9789264071797-en.

OECD. *Export Credit Financing Systems in OECD Member Countries and Non-Member Economies (Slovak Republic)*. ISBN 9789264071872. [online]. 2008. [vid. 2013-10-28]. Dostupné z: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/trade/export-credit-financing-systems-in-oecd-member-countries-and-non-member-economies-slovak-republic_9789264071872-en.

OEKB, oficiální stránky. [online]. 2011. [vid. 2013-12-13]. Dostupné z: www.oekb.at.

OEKB, *Výroční zprávy za roky 2006 – 2012*. [online]. 2013. [vid. 2013-12-13]. Dostupné z: <http://www.oekb.at/en/osn/pages/downloadcenter.aspx?channel=About%20OeKB>.

OEKB. *Export Guarantees Act*. [online]. 2012. [vid. 2013-12-13]. Dostupné z: <http://www.oekb.at/en/osn/DownloadCenter/legal-basis/Export-Guarantees-Act.pdf>.

Seznam použité literatury

OEKB. *Export Financing Guarantees Act*. [online]. 2012. [vid. 2014-02-13]. Dostupné z: <http://www.oekb.at/en/osn/DownloadCenter/legal-basis/Export-Financing-Guarantees-Act-29122012.pdf>.

OEKB. *Shareholders*. [online]. 2012. [vid. 2013-12-13]. Dostupné z: <http://www.oekb.at/en/about-oekb/oekb-at-a-glance/shareholders/pages/default.aspx>.

Právníci EU: daň z finančních transakcí odporuje finančnímu právu. [online]. 2013. [vid. 2012-10-20]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/241491-pravnici-eu-dan-z-financnich-transakci-odporuje-unijnimu-pravu/>.

PREDKLADACIA SPRÁVA MINISTERSTVA FINANCIÍ SROV. *Rozpočet verejnej správy na roky 2014 až 2016 - schválený NR SROV*. [online]. 2014. [vid. 2014-01-08]. s. 155. Dostupné z: <http://www.mfsr.sk/Default.aspx?CatID=9521>.

SEJNOMETR. Zákon o státním rozpočtu pro roky 2004 – 2013. [online]. 2013. [vid. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://sejmometr.pl/prawo>.

SCHÉMA EVROPSKÉ EKONOMICKÉ INTEGRACE [online]. 2013 [vid. 2013-09-12]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_unie.

Smlouva o evropské unii (tzv. „maastrichtská smlouva“, 1992). [online]. 2012 [vid. 2013-06-10]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_singleact_cs.htm.

Smlouva o založení evropského hospodářského společenství, Smlouva o EHS - původní znění (nekonsolidovaná verze.) [online]. 2012 [vid. 2013-06-10]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_eec_cs.htm.

Jednotný právní akt. [online]. 2012 [vid. 2013-06-10]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_singleact_cs.htm.

Šimáček, M. *Podpora exportu, role EGAP při financování obchodních příležitostí* [online]. 2013. [vid. 2014-01-10]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Prezentace_2013-03-11_Prezentace-Podpora-exportu-role-EGAP-pri-financovani-obchodnich-prilezitosti.pdf.

ŠÍMOVÁ, K., *Příjmy rozpočtu EU* [online]. 2013. [vid. 2013-11-18]. FSV UK. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8878/sekce/prijmy-rozpocet-eu/>.

ŠÍMOVÁ, K., *Výdaje rozpočtu EU* [online]. 2013. [vid. 2012-11-18]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8879/sekce/vydaje-rozpocet-eu/>.

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Vývoj zahraničního obchodu v roku 2004 - 2012*. [online]. 2013. [vid. 2013-10-29]. Dostupné z: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=71831>.

Seznam použité literatury

THE KNAEPEN PACKAGE. *Guiding principles for setting premia fees under the arrangement on guidelines for officially supported export credits*. [online]. 2012 [vid. 2013-06-30]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/tad/xcred/1910218.pdf>.

VERLORENE GENERATION. *Landesrisiken im Überblick* [online]. 2013. [vid. 2013-03-21]. Dostupné z: <http://verloreneneration.de/landerisiken-im-uberblick/>.

VINŠ, P. a V. LIŠKA. *Rating*. 1. vyd.. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-807-X.

VLÁDA ČR. *Priority vlády české republiky v aktuální agendě jednotného trhu EU* [online]. 2012 [vid. 2013-08-10]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Priority-vlady-CR-v-aktualni-agende-jednotneho-trhu-EU.pdf>.

VLÁDA ČR. *Rámcová strategie konkurenceschopnosti a výchozí náměty NERVu*. Praha: Úřad vlády české republiky, 2011. S. 27. ISBN 978-80-7440-050-6. [vid. 2013-04-11]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/ekonomicka-rada/aktualne/Ramec_strategie_konkurenceschopnosti.pdf.

VLÁDA ČR. *Rozhovor s Janem Prochazkou: Nikdo nam nestojí s pistolí u hlavy*. [online]. 2014. [vid. 2014-01-31]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/ekonomicka-rada/clanky/rozhovor-s-janem-prochazkou-nikdo-nam-nestoji-s-pistoli-u-hlavy-115128/>.

VLEVA.EU. *The Multinational Financial Framework 2014 - 2020* [online]. 2013. [vid. 2013-10-25]. Dostupné z: http://en.vleva.eu/sites/en.vleva.eu/files/events/bijlages/johanureel_110713.pdf.

WB. *World bank. Exports of goods and services (% of GDP)*. [online], 2012. [vid. 2013-08-04]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.ZS>.

WTO. *Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních* [online]. 1994. [vid. 2013-11-26]. Dostupné z: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:11:21:21994A1223\(14\):CS:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:11:21:21994A1223(14):CS:PDF).

WTO. *Dohoda o zřízení WTO* [online]. 1994. [vid. 2013-11-26]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/translation/czech/guidelines/documents/wto_agreement_cs.pdf.

ZAHRADNÍK, P. *Vstup do Evropské unie: přínosy a náklady konvergence*. Praha: C. H. Beck, 2003. 364 s. ISBN 80-7179-472-4.

Zákon 80/1997 Z.z., o Exportno-importnej banke Slovenskej republiky. [online]. 2013. [vid. 2013-12-28]. Dostupné z: http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/Zakon_80_1997_Uplne_znenie_2013.pdf.

ZÁKONY PRO LIDI. *Vyhláška Ministerstva financí k provedení zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 60/1998 Sb.* [online]. 1998. [vid. 2013-11-01]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-278>.

Seznam použité literatury

ZÁKONY PRO LIDI. *Zákon č. 58/1995 Sb. o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a doplnění zákona č. 166/1993.* [online]. 1995. [vid. 2013-10-03]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-58>.

ZÁKONY PRO LIDI. *Zákon o státním rozpočtu ČR na roky 2003 - 2013.* [online]. 2013. [vid. 2014-01-22]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/hledani?text=z%C3%A1kon+o+st%C3%A1tn%C3%ADm+rozpo%C4%8Dtu>.

ZBRÁNKOVÁ, Lenka. *Srovnání systému podpory exportu v Rakousku a ČR.* Praha, 2013. 48 – 49 s. Diplomová práce (Ing.). Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů. [online]. 2012. [vid. 2013-12-20]. Dostupné z: http://www.vse.cz/vskp/35504_srovnani_systemu_podpory_exportu_v%C2%A0rakousku_a%C2%A0cr.

Bibliografie

BÖHM, A. a I. FUJEROVÁ. Development of Regulation and Decision-Making in the European Union. In *Proceedings of the 10th International Conference Liberec Economic Forum 2011*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2011. S. 72 – 81. ISBN 978-80-7372-755-0.

BÖHM, A. a L. ŠTIBRÁNYIOVÁ. Attributes and Limits of Decision-Making in the European Union. *Practical Ideas in Economics and Finance (PIEF)*. 1. vyd. Nesher: International Association for Academic Research, Yezreel Valley Academic College, 2013, roč. 2013, č. 2. S. 21 – 38. ISSN 2305-9559.

DAŇHEL, J. a E. DUCHÁČKOVÁ. Obecné a zvláštní příčiny finanční krize a jejich důsledky pro regulaci jednotlivých segmentů finančních služeb. *Ekonomický časopis = Journal of economics*. 2010. sv. 58, č. 1, s. 17–29. ISSN 0013-3035.

DUCHÁČKOVÁ, E. a J. DAŇHEL, Aktuální změny v charakteru integrace na finančních trzích. *Český finanční a účetní časopis*. 2009. sv. 4, č. 2, s. 25–32. ISSN 1802-2200.

DUCHÁČKOVÁ, E. a J. DAŇHEL, *Teorie pojistných trhů*. 1. vyd. Praha: Professional Publisher, 2010. 216 s. ISBN 978-80-7431-015-7.

ŘURINA, Martin. *Rizika státní úvěrové pojišťovny*. Praha 2006. *Disertační práce (Ph.D.)*. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta financí a účetnictví.

GAJDUŠKOVÁ, K. a A. KRČÁL. Zahraniční obchod ČR a jeho podpora v období krize. *Současná Evropa*. Praha: Centrum evropských studií, VŠE v Praze, roč. 2011, s. 75-101. ISSN 1804-1280.

JANDA, Karel. Státní podpora českých vývozních úvěrů. *Český finanční a účetní časopis*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2008. s. 62-75. ISSN 1802-2002.

JANDA, Karel. *Institute státní úvěrové podpory v České republice*. Praha: Centrum evropských studií, VŠE. roč. 2007. ISSN 1804-1280.

JANDA, Karel., Government Support of the Czech Export Credit, *Český finanční a účetní časopis*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2008, roč. 2008, č.1, s. 62-75. ISSN 1802-2002.

KRAFT, J. a J. FÁREK. *Světová ekonomika za prahem nového tisíciletí globálních změn (Vstup do 21. století)*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. 252 s. ISBN 80-7372-142-2.

KUBÁTOVÁ, K., *Daňová teorie a politika*, ASPI Publishing, Praha 2003, str. 199, ISBN 80-86395-84-7.

Seznam použité literatury

PRUŠVIC, D., *Interakce měnové a fiskální politiky v malé otevřené ekonomice v systému s autonomní měnovou politikou a fiskálním pravidlem*, příspěvek k XII. ročníku mezinárodní konference „Teoretické a praktické aspekty veřejných financí, Praha 2007, Dostupné z: http://kvf.vse.cz/storage/1180482428_sb_prusvic.pdf.

Seznam příloh

<i>Příloha A Základní pojmy úvěrového pojištění .....</i>	194
<i>Příloha B Seznam ECA a jejich internetových stran dle OECD .....</i>	198
<i>Příloha C Porovnání produktů a služeb ve vybraných ECA .....</i>	200

Příloha A Základní pojmy úvěrového pojištění

- **banka investora** = banka, pobočka zahraniční banky nebo finanční instituce, poskytující investorovi nebo zahraniční osobě úvěr na investici,
- **banka výrobce** = banka, pobočka zahraniční banky nebo finanční instituce, poskytující výrobcí úvěr související s výrobou zboží nebo s poskytováním služeb určených pro následný vývoz,
- **banka vývozce** = banka, pobočka zahraniční banky nebo finanční instituce, poskytující vývozci nebo zahraniční osobě úvěr související s vývozem,
- **bankovní záruka** = záruka vydaná bankou nebo spořitelním a úvěrním družstvem,
- **dodavatelský úvěr** = poskytnutí časového odstupu mezi splněním závazku vývozce a povinností dovozce zaplatit vývozci za jeho plnění poskytnuté dovozci vývozcem podle smlouvy o vývozu,
- **dovozce** = zahraniční osoba, která uskutečňuje dovoz z České republiky,
- **financování výroby pro vývoz** = financování vývoje nebo výroby zboží a služeb před uskutečněním jejich vývozu,
- **finanční služby související s vývozem** = činnosti vykonávané Českou exportní bankou, a. s., (dále jen "exportní banka") na základě bankovní licence podle zvláštního zákona, které souvisejí s vývozem,
- **finanční trhy** = domácí a zahraniční peněžní a kapitálové trhy,
- **finanční zdroje** = finanční prostředky získané především vydáním dluhopisů, prodejem dluhopisů nebo na základě smluv o úvěru,
- **hodnota vývozu** = cena sjednaná ve smlouvě o vývozu,
- **investice** = finanční prostředky nebo jiné penězi ocenitelné hodnoty nebo majetková práva vynaložená na dobu nejméně tří let právnickou osobou se sídlem na území České republiky, která je podnikatelem podle obchodního zákoníku, nebo zahraniční společností, za účelem založení, získání nebo zvýšení podílu v právnické osobě se sídlem mimo území České republiky nebo za účelem rozšíření podnikání této právnické osoby,

Přílohy

- **investor** = osoba, která vynakládá investici, a to buď právnická osoba se sídlem na území České republiky, která je podnikatelem podle obchodního zákoníku, nebo zahraniční společnost,
- **kapitálové trhy** = domácí a zahraniční trhy se splatností poskytovaných finančních zdrojů delších než jeden rok,
- **komerční riziko** = riziko nezaplacení pohledávky z vývozního úvěru zahraničním soukromoprávním dlužníkem z důvodu jeho platební neschopnosti nebo platební nevůle,
- **místní náklady** = výdaje na služby a zboží, které je nutné vynaložit v zemi konečného určení vývozu v souladu se smlouvou o vývozu nebo smlouvou mezi dovozcem a zahraniční osobou, buď pro uskutečnění vývozu nebo pro dokončení projektu nebo díla, na kterém se vývozce účastní v souvislosti se smlouvou o vývozu, a které nebudou financovány za výhodnějších podmínek, než jsou podmínky, za kterých bude financován vývozní úvěr,
- **odběratelský úvěr** = úvěr poskytovaný na financování smlouvy o vývozu podle smlouvy o úvěru uzavřené mezi bankou, pobočkou zahraniční banky nebo finanční institucí jako věřitelem a dlužníkem,
- **ostatní operace** = operace související se získáním finančních zdrojů k zabezpečení likvidity exportní banky, včetně zajišťovacích operací,
- **podpořené financování** = krátkodobé a dlouhodobé financování a poskytování vývozních úvěrů, úvěrů na financování výroby pro vývoz, úvěrů na investice a na projektové financování a krátkodobé a dlouhodobé poskytování finančních služeb souvisejících s vývozem za podmínek tohoto zákona formou
  - a) refinančních úvěrů bance vývozce na financování vývozu, bance vývozce bance výrobce na financování výroby pro vývoz, bance investora na financování investice, bance vývozce na projektové financování a přímých úvěrů vývozci, zahraniční společnosti nebo zahraniční osobě a financování vývozu, vývozci a výrobci na financování výroby pro vývoz, investorovi na financování investice a vývozci na projektové financování,
  - b) finančních služeb souvisejících s vývozem, které zahrnují především
    - 1. bankovní záruky,

Přílohy

2. otevírání akreditivů a platební styk a zúčtování,
  3. zajišťovací operace,
  4. financování místních nákladů v zemi sídla nebo trvalého pobytu dovozce.
- **pojistná angažovanost** = souhrn hodnot pojištěných vývozních úvěrových rizik z uzavřených pojistných smluv v nominální výši, včetně úroků a smluvních poplatků, a ze zajišťovací činnosti, snížený o hodnotu rizik, která již zanikla, a hodnot smluv o příslibu pojištění ve výši 50 % jejich nominální hodnoty,
  - **pojistná kapacita** = horní limit pojistné angažovanosti z uzavřených pojistných smluv a smluv o příslibu pojištění, jimiž se na období do konce kalendářního roku může exportní pojišťovna smluvně vázat,
  - **projektové financování** = poskytnutí úvěru, který je splácen výnosy a příjmy z činnosti zahraniční osoby zřízené za účelem realizace projektu,
  - **přímý úvěr** = úvěr poskytovaný exportní bankou výrobcí, vývozci, investorovi nebo zahraniční osobě,
  - **refinanční úvěr** = úvěr poskytovaný exportní bankou bance výrobce, bance vývozce nebo bance investora,
  - **smlouva o vývozu** = smlouva uzavřená mezi vývozcem a dovozcem o vývozu zboží nebo služeb, nebo o vývozu zboží a služeb,
  - **teritoriální riziko** = riziko nezaplacení pohledávky z vývozního úvěru z důvodu mimořádných a nahodilých událostí v zemi, do níž je dodáváno, nebo v zemi, z níž má být úhrada pohledávky provedena, anebo ve třetí zemi, jako jsou platební nevůle veřejnoprávního dlužníka, rozhodnutí třetí země, zákaz plateb (moratorium), nemožnost nebo zdržení převodu finančních prostředků, rozhodnutí orgánů v zemi dlužníka, rozhodnutí orgánů v zemi pojistitele nebo pojištěného a okolnosti představující vyšší moc,
  - **tržně nezajistitelné komerční riziko** = komerční riziko, která nelze zajistit na trhu soukromého komerčního úvěrového zajištění za podmínek běžných na mezinárodních trzích,
  - **úvěr na investici** = úvěr na pořízení investice nebo úvěr na činnost zahraniční společnosti poskytnutý bankou investora,

Přílohy

- **veřejnoprávní dlužník** = osoba pověřená výkonem státní moci nebo veřejné správy, která nemůže být právně prohlášena neschopnou plnit své závazky, ostatní osoby se považují za soukromoprávní dlužníky,
- **výrobce** = osoba, která vyrábí zboží nebo poskytuje služby určené pro následný vývoz, a to buď fyzická osoba s trvalým pobytem na území České republiky, nebo právnická osoba se sídlem na území České republiky, a která je podnikatelem podle obchodního zákoníku, nebo zahraniční společnost,
- **vývoz** = dodání zboží nebo poskytnutí služeb nebo dodání zboží a poskytnutí služeb dovozci podle smlouvy o vývozu za účelem užití mimo území České republiky,
- **vývozce** = osoba, která uskutečňuje vývoz, a to buď fyzická osoba s trvalým pobytem na území České republiky, nebo právnická osoba se sídlem na území České republiky, a která je podnikatelem podle obchodního zákoníku, nebo zahraniční společnost,
- **vývozní úvěr** = dodavatelský úvěr a odběratelský úvěr,
- **zahraniční osoba** = fyzická osoba, která nemá trvalý pobyt na území České republiky, nebo právnická osoba, která nemá sídlo na území České republiky,
- **zahraniční společnost** = právnická osoba se sídlem v zahraničí, kterou právnická osoba se sídlem na území České republiky, která je podnikatelem podle obchodního zákoníku, ovládá tím, že se na základním kapitálu společnosti přímo či nepřímo podílí z více než 50 % nebo kontroluje nadpoloviční většinu hlasovacích práv spojených s účastí na základním kapitálu společnosti nebo může jmenovat většinu členů představenstva, dozorčí rady nebo správní rady nebo jiného obdobného vedoucího orgánu společnosti,
- **zahraniční úvěrová pojišťovna** = zahraniční osoba, která poskytuje pojištění úvěrů s podporou členského státu Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj,
- **zajišťovací operace** = operace směřující k omezení zejména měnových, úrokových a jiných rizik.

Příloha B Seznam ECA a jejich internetových stran dle OECD

Země	ECA	webové stránky
Austrálie	Export Finance and Insurance Corporation (EFIC)	http://www.efic.gov.au/
Belgie	Delcredere - Ducroire	http://www.delcredere.ducroire.be/en/
Česká republika	Export Guarantee and Insurance Corporation (EGAP)	http://www.egap.cz
	Czech Export Bank	http://www.ceb.cz
Dánsko	Eksport Kredit Fonden (EKF)	http://www.ekf.dk
Estonsko	KredEx	http://kredex.ee/en/
Finsko	Finnvera Oyj	http://www.finnvera.fi
	Finnish Export Credit Ltd (FEC)	http://www.fec.fi
Francie	Compagnie française d'Assurance pour le commerce extérieur (COFACE)	http://www.coface.fr
Itálie	SACE S.p.A. Servizi Assicurativi del Commercio Estero	http://www.sace.it/GruppoSACE/content/it/index.html
Izrael	The Israel Export Insurance Corp. Ltd. (ASHRA)	http://www.ashra.gov.il/eng
Japonsko	Nippon Export and Investment Insurance (NEXI)	http://nexi.go.jp
	Japan Bank for International Cooperation (JBIC)	http://www.jbic.go.jp
Kanada	Export Development Canada (EDC)	http://www.edc.ca
Korea	Korea Trade Insurance Corporation (K-SURE)	http://www.ksure.or.kr/main.jsp
	The Export-Import Bank of Korea (KEXIM)	http://www.koreaexim.go.kr
Lucembursko	Office du Ducroire (ODD)	http://www.ducroire.lu
Maďarsko	Hungarian Export Credit Insurance Ltd (MEHIB)	http://www.mehib.hu
	Hungarian Export-Import Bank	http://www.eximbank.hu
Mexiko	Banco Nacional de Comercio Exterior	http://www.bancomext.gob.mx
Německo	AuslandsGeschäftsAbsicherung der Bundesrepublik Deutschland	http://www.agaportal.de/en/index.html
	Euler Hermes	http://www.hermes-kredit.com
Nizozemí	Atradius	http://atradius.com/nl/en/dutchstatebusiness/index.jsp
Norsko	The Norwegian Guarantee Institute for Export Credits (GIEK)	http://www.giek.no
Nový Zéland	Export Credit Office (ECO)	http://www.nzeco.govt.nz
Polsko	Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych (KUKE)	http://www.kuke.com.pl
Portugalsko	Companhia de Seguro de Créditos	http://www.cosec.pt

Přílohy

Země	ECA	webové stránky
Rakousko	Oesterreichische Kontrollbank AG (OeKB)	http://www.oekb.at
Řecko	Export Credit Insurance Organisation (ECIO)	http://www.ecio.gr
Slovensko	Export-Import Bank of the Slovak Republic (Eximbank SR)	http://www.eximbanka.sk
Slovinsko	Slovenska izvozna in razvojna banka, d.d. (SID)	http://www.sid.si/home
Spojené království	UK Export Finance	http://www.ukexportfinance.gov.uk
Španělsko	Compañía Española de Seguros de Crédito a la Exportación (CESCE)	http://www.cesce.es
	Secretaría de Estado de Comercio (Ministerio de Economía)	http://www.mcx.es
Švédsko	Exportkreditnämnden (EKN)	http://www.ekn.se
	AB Svensk Exportkredit (SEK)	http://www.sek.se/en
Švýcarsko	Swiss Export Risk Insurance (SERV)	http://www.serv-ch.com
Turecko	Export Credit Bank of Turkey (Türk Eximbank)	http://www.eximbank.gov.tr
USA	Export-Import Bank of the United States (Ex-Im Bank)	http://www.exim.gov

Přílohy

Příloha C Porovnání produktů a služeb ve vybraných ECA

Countries	ECAs/Other government agencies	OECD member	Short-term insurance	Medium/Long-term export credit schemes	Fixed rate financing (CIRR)	Foreign exchange fluctuation cover	Direct lending	Investment insurance	Bond support scheme/issuance	Unfair calling insurance	Letter of credit guarantee scheme	Working capital facility	Total
UK	ECGD	Yes	✓	✓	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	7
Australia	EFIC	Yes	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
Austria	OeKB	Yes	✓	✓	✓	✗	✗	✓	?	?	?	✗	4
Belgium	ONDD	Yes	✓	✓	✓	✗	✗	✓	✓	✓	✗	✓	7
Brazil	SBCE	No	✓	✓	?	?	✓	?	✗	?	?	?	3
Bulgaria	BAEZ	No	✓	✓	?	?	✗	✓	?	✓	✓	✓	6
Canada	EDC	Yes	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10
China	Sinosure/China Eximbank	No	✓	✓	✗	✗	✓	✓	✓	✗	✓	✓	7
Croatia	HBOR	No	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	?	✓	✓	8
Czech Republic	EGAP/CEB	Yes	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
Denmark	EKF	Yes	✓	✓	✗	✗	✓	✓	✗	✓	✓	✓	7
Finland	Finnvera/FEC	Yes	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
France	Coface	Yes	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	9
Germany	Euler Hermes/KfW	Yes	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✗	8
Greece	ECIO	Yes	✓	✓	?	✓	✗	✓	✓	?	?	?	5
Hungary	MEHIB/Eximbank	Yes	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
India	ECGC/Exim Bank	No	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	9
Italy	SACE/SIMEST	Yes	✓	✓	✓	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	8
Japan	NEXI/JBIC	Yes	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
Luxembourg	ODD	Yes	✓	✓	✓	✗	✗	✓	✗	✓	✗	✗	5
Malaysia	Exim Bank	No	✓	✓	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	7
Mexico	Bancomext	Yes	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	?	?	✓	6
Netherlands	Atradius	Yes	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✗	7
New Zealand	NZECO	Yes	✓	✓	✗	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	6
Norway	GIEK/Eksportfinans	Yes	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✗	8
Poland	KUKE	Yes	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	?	✓	✗	7
Portugal	COSEC	Yes	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✗	✗	6
Romania	EximBank	No	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	?	✓	✓	8
Slovakia	Eximbanka SR	Yes	✓	✓	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✗	7
Slovenia	SID Bank	No	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✗	8
South Africa	ECIC SA	No	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✗	✓	8
South Korea	KEIC/KEKIM	Yes	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	9
Spain	CESCE	Yes	✓	✓	✓	✗	✗	✓	✓	✓	✗	✓	7
Sweden	EKN/SEK/ALMI	Yes	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✓	8
Switzerland	SERV	Yes	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	7
Turkey	Eximbank	Yes	✓	✓	✗	✗	✓	✗	✓	✓	✗	✗	5
USA	Ex-Im/OPIC	Yes	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✗	✓	✓	✓	8
Total			35	36	24	12	20	30	30	27	25	24	

Zdroj: BEXA, *British exporters association*, 2011. [online]. 2011. [vid. 2014-01-03]. Dostupné z: http://www.bexa.co.uk/docs/BEXA%20ECA%20benchmarking%20paper%202011%20-%202011020%20bexa%20research%20-%20eca%20benchmarking%20v16%20_final%20version.pdf.